

ERDÉLYI TUDOMÁNYOS FÜZETEK

163. SZ.

HÁROMSZÉKI OKLEVÉL-SZÓJEGYZÉK

GYÜJTÖTTE
CS. BOGÁTS DÉNES

KOLOZSVÁR, 1943
AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET KIADÁSA

Szőcs-nyomda Kolozsvár, Mussolini-út 67. Telefon : 21-72. — Felelős vezető : Szőcs Lajos.

Felelős kiadó : Az Erdélyi Múzeum-Egyesület megbízásából : Dr. Szabó T. Attila.

ELŐSZÓ

Az alábbi szójegyzék adatait a Székely Nemzeti Múzeum levéltárából szedtem össze. Csak oly szavakat vettem fel bele, melyek a Háromszéken keltezett és az itteni városokra és falvakra vonatkozó levéltári anyagban fordulnak elő; azért nemcsak az Oklevélszótár kiegészítésének, hanem történeti Tájszótárnak is tekinthető.

Külön ki kell emelnem azt, hogy igen becses anyagforrásom volt a Törzsgyűjteményen kívül a Múzeumban elhelyezett háromszéki és az altorjai br. Apor-család hatalmas anyagú levéltára, valamint a pávai Vajna-, az alsócsernátoni Damokos-, a hatolykai Pótsa-, a karatnai Köntzei-család ezrekre rugó oklevele, a Balázs Márton-féle és a Kézdivásárhelyre vonatkozó gyűjtemény, továbbá a XVII. és XVIII. századbeli rendkívül értékes sepsi, kézdi, orbai és miklósvárszéki törvénykezési jegyzőkönyvek, nem szólva igen sok család kisebb-nagyobb és itt fel nem sorolt levelesládájáról. Sajnos, nem volt felhasználható a székely huszár- és gyalogezred által a XVIII. század végétől 1848-ig elhalt székely katonák, özvegyek és árvák halála után felvett vagyonleltárak több ezerre menő darabja, mert e leltárak, néhányat kivéve, mind — németnyelvűek. Igen érdekes azonban ezekben a leltárakban az, hogy egyes tárgyakat, melyeket német nyelvre nem tudtak lefordítani, magyarul írták be. Pl. *zeke*, *harisnya*, stb.

Ebben a gyűjteményben nagyon sok olyan szó van, mely hiányzik a Szinnyei József szerkesztette *Magyar Tájszótár*ból, a Szamota István és Zolnai Gyula gyűjtötte, illetőleg szerkesztette *Oklevélszótár*ból. Nem egy szó régibb keltezésű az említett Oklevélszótárba felvettnél.

Külön függelékben soroltam fel a gazdasághoz tartozó állatok szín-, tulajdonság-, tulajdonneveit, stb.

Végül e helyen hálás köszönetet kell mondanom mindazoknak, akik útbaigazítással, tanácsukkal ennek a gyűjteménynek összeállításában, irányításában barátilag segédkezni szívesek voltak, különösen Herepei János múzeumi igazgatónak, kedves barátomnak, ki útmutatásával mindig készségesen rendelkezésemre állott.

Sepsiszentgyörgy, 1943 március havában.

Cs. Bogáts Dénes

A RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA

al. = alatt.

Adi. = Adóösszeírás.

Ap. = altorjai br. Apor levéltár.

Bethl. vöi. = gr. Bethlen vagyonszeírás.

B. M. = Balázs Márton levelesládája.

B. P. = Barabás Péter diáriuma.

Blál. = ilyefalvi Blális család iratai.

BD. = csikmadarasi Bogáts Dénes levelesládája.

C. Tábl. = Continua Tábla jegyzőkönyve.
cs. = csomó.

Cseh = szentkatolnai Cseh család levelesládája.

d., de., den. = dénár.

Damok. = alsócsernátoni Damokos család levéltára.

Deák = kovásznai Márkos Deák család levelei.

Don. = szörcei Donáth család levelei.

Ejk., S. ejk. = Sepsi Egyházmegyei jegyzőkönyvek.

é. n. = év nélkül.

F. I. = Farkas Ignác számadás könyve.

fl., flor., frt. = forint.

Gid. = Gidófalvi család levelesládája.

Harm. = Harmos levelek.

hiány. = hiányos darabok.

ideg. = idegen jelzésű köteg.

Imreh = étfalvi Imreh Domokos gazdasági feljegyzései.

Incze = nagyajtai Incze család levelei.

K. = Kézdiszék törvénykezési jegyzőkönyve.

Káln. = gróf Káinoki család levéltára.

Ki. = Kéziratosok gyűjteménye.

k. n. = kelet nélkül.

Kiss = kovásznai Kiss család levelei.

Ksztl. = Kézdiszentlélek.

Kvh. = Kézdivásárhelyre vonatkozó adatok.

L., l. = lásd.

l., ll. = levéltár.

Láz. = dálnoki Lázár család levelesládája.

Mih. = árkosi Mihály család levelei.

Mikl. = Miklósvárszék törvénykezési jegyzőkönyve.

Mikó = gr. Mikó családra vonatkozó adatok.

Ml. = Háromszék vármegye levéltára.

NS. = sepsiszentgyörgyi Nagy család levelesládája.

O. = Orbaiszék törvénykezési jegyzőkönyve.

Pótsa = hatolykai Pótsa család levéltára.

Rf., rfl., rflor. = rénes forint.

s. = selejtes anyag.

S. = Sepsiszéktörvénykezési jegyzőkönyve.

Séra = ilyefalvi Séra család levelei.

sz. = szám.

Sz. = csikszentmártoni Szabó család levelesládája.

sz. n. = szám nélkül.

Szty. = Sepsiszentgyörgy történetére vonatkozó iratok.

Sztk. = br. Szentkereszty Zsigmond 1848/49-re vonatkozó iratai.

Szöts = kovásznai Szöts család levelesládája.

Tgy. = Törzsgyűjtemény.

ua. = ugyanakkor.

uo. = ugyanott.

Vad. = Vadadi Filep család levelesládája.

vegy. = vegyes iratok.

Vö., vö. = vesd össze.

xr. = krajcár.

Abárló I. föld- al.

Abárló-fazék. 1750: egy *abállo füles fazék* (Ap. B. XXIV.).

Abárló-szita. 1750: egy *abállo szita* (Ap. B. XXIV.).

Abárló-villa. 1808: két *abárló villa*. Betsü Ár 18. Dr. (Deák.). 1838: két *abállo villa* 12 xr. (150. cs. 75.).

Ablak. 1627: *Ablak* 4 azon Pappiros (Ap. A. II.). 1643: az *ablakjatt* berontotta (O. 1642—48.). 1659: ejnek czien-desegiben hazamra ieot az J(nctus) az *ablakomot* be verte (S. 1658—65.). L. még *lantorna-*, *papiros-*, *rostély-*, *üveg-*, *vak-* al.

Ablak-dugó. 1640: az *ablaknak* *dugojatt* be' taszitotta az leaniom be dugta az ablakott, azon *dugott* ki nomta az Inctus, ismet be haitotta az ablakon (O. 1632—42.).

Ablak-kereszt. 1651: Atiam fia hazanak aytaiat, *ablak keresztet* reank bevagtak (K. 1647—52.). 1765: Vagyon csere Ablak mellyékek közé Csere *Ablak Keresztfára* sűrű fenyőfából csinált rostély Ablak (Betl. vöi.). 1764: Egy paraszt *ablak kereszt* rámájával és táblájával edgyütt 30 xr [a munkadij] (147376. l.).

Ablak-ráma. 1758: egy *Ablak ráma* kamarába való (8468. vegy.). 1840: Nyoltz uj *ablak rámt* (64/839.).

Ablak-tok. 1840: Négy *ablak Tokok* (64/839.).

Ablak-üveg. 1681: egy romlot *ablak üveg* (Deák). 1798: *Ablakok üvegel* (11019. lt.).

Ablakos. 1797: Stadinger Kristof *ablakos* felesége 38 esztendő (731/798).

Ablakos pohárszék. 1708: Az nagy házban az falban egy *ablakos pohár szék* (3. cs. 7.).

Ablakos szotyor ,rácsos ablakhoz hasonló fonadékú szotyor'. 1805: az Urbariumban 18-ik szám alatt fel irattatott *ablakos-Szotyor* megszakadozván, annak helyiben Gy(alog) katona Ferencz János eő kegyelme más jó szotyort adott (S. ejk. 1801—6.).

Abrak-vásár. 1630: az *Abrak vasart* varostokban meg tiltvan (Kvh.).

Abrakos-tarisznya. 1692: öt *abrakos Tariszna* (B. P. diar.). 1700: a pénzt *abrakos tarisnyába* tették, mely tarisnya Mikes Pál és Kozma Simon uramék kezén állott (Tgy. 1700—10.).

Abrons. 1631: egy hordo borrol lepattant vala az *abroncz* (Ap. A. II.). 1765: ... félviseltes Malom kövek körüllette levő sendellyből *abrontsba* apro vas szegetskékkel foglalt kérgével ... (Deák). L. még *fa-*, *hordó-*, *vas-* al.

Abronsvonó. 1805: *Abronts vono*

(Szöts 1800—896.). 1838: *Abronts vono.* Betsü ár 6. xr. (177. cs. 60.).

Abronsos-véka. 1736: Kádár csi-nálta *abroncsos régi véka* (Ap. O. I.).

Acél. 1684: késit, Erszényit, övit, *aczélyát* elvette (K. 1678—88.).

Acéloz. 1732: a Czigánnak perpentze csinálás és az Darék Vasat is *megatzé-loztatta*, költésire és itára 15 pénz (Kvh.).

Acél falitükrör. 1831: egy *atnél fali tlükör* megvette 31 xr. Tiszteletes Boér ur (150. cs. 77.).

Ács-fűrész. 1809: *Áts fűrész*, a vevő neve Fodor Mihály 50 xr. (154/62. cs.).

Ács-mester. 1726: *Áts*, Asztalos, kőmives és egyéb *mester* embereink munkájának megfizetésit absolute meg-kívánjuk (Ap. B. XI.). 1859: *Ács* és kőműves munka edgyütt 1394 Rf. 48. (Gid. 1664—864.).

Ács-pallér. 1859: Kőmives és *ács-pallérnak* 400 léczszeg (Gid. 1664—864.).

Ágas. 1805: 1 *Ágas* végire valo kapots (Szöts 1800—96.). L. még *elő-, kút-, szekér-, utó-* al.

Ágas-szárny. 1840: Hét pár *ágas Szárny* eladatott 57. xr. (64/839.).

Ágy. 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem... Egi *agiatt* (Mikó). 1617: Zeredara vyrradolagh eolthek meg oth Gelenchen egy Zaz Peter neveo legenient fekweo *Agyaban* (O. 1613—27.). 1619: az en Jobbagiom most holt elevenen fekszik az *agjban* (O. 1613—27.). 1684: egy cziki legennyel az *agyban* sokat viszkolodott (K. 1678—88.). 1808: két festett *ágy*, s egy karikás. Betsü ár 4 h. flor. (Deák). L. még *festett-, fiókos-, gyaluvas-, karikás-, karos-, láncos fők-, rostélyos-* al.

Agyag. 1764: Egy szekér *agyagért* a vár mellől 4¹/₂ xr. (147/764.).

Ágyás. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik Három *Ágyás* Murok, egy *Ágyás* Petresejem (8468. vegy.).

Ajtó. 1613: ... az zoba mellet valo haznak es az pinczen valo zobanak sem *ajtaja*, sem padlása az zobanak, az belseo pinczenekis vagjon *ajtaja*... (Tgy. 1606—25.). 1617: Az *Aython* küül el esset (O. 1613—27.). 1623: az *Aytho* eleoth az vdvaron zida kathona fektanak (uo.). L. még *bélelt-, deszka-, deszkás-, eresz-, félszer-, festett-, hevederes-, levél-, vaspántos-, vésett-, záros-* al.

Ajtó-félfa. 1840: Az *ajtó félfák* a' Tornátfáihoz két vas kaptsokkal vagy-nak hozzá kaptsolva (Ap. Ksztl.).

Ajtó-melyék „a ház talpfájába be-eresztett két függőleges gerenda, mely ajtókeretül szolgál”. 1686: oda mene az Dosa András uram malmára egy mezitelen karddal s megh vágá az malomház *ajtájának az melyékét* (Harm.). 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' konyhára avagy kémény allyára egy felszer fenyő deszka *ajto minden vas nélkül*, tölgy fa *ajto melyékivel*, szemöldökivel edgyütt (Ap. A. V.).

Ajtó-sarok. 1708: *Ajto Sorok* három (3. cs. 7.). 1762: attam György Kovács-nak 3 *Ajto Sorokért* párjáért 15 xr. et sic teszen xr. 45 (8468. Mih.).

Ajtó-zár. 1586: Egj *Aytora valo zar* d. 60 (Mikó).

Akol 1. *dísznő-, juh-, marha-*.

Akol-kert. 1634/1637: ki az Vdvar-haz kerwl wagion maradgion eppen Mikes Sigmondnenek *akoly kertivel* (Ap. A. II.).

Alakor. 1695: Zabnak, Tönkölynek, *Alakornak* vékája 30 pénz (Kvh.). 1695: *Alakor* vagyon cub. 1/1 (Ap. A. VII.).

Áldomás-ital. 1660: Annak színe alatt hogj *aldomas itallal* emberseges emberek eleot lopot marhat vegjenek, Hogj valakik marhakot vagnak Meszar szekre penzre emberseges emberek eleot *aldomas itallal* igaz marhat vegjenek (S. 1658—65.). 1661: Doceallia emberseges emberekkel hogj *aldomas Itallal* veotte (S. 1658—65.).

Ál-föld, kb. egy kishold nagyságú föld'. 1846: Vagyon egy egész *áll föld* az Also-Torjai határban (8468. ideg.).

Al-kő l. *lisztelő*.

Alj l. *árnyék-, kémény-, szekér-, szín-, talp-*.

Állás. 1777: Hárs kötelet *állás* kötözni 1 Rf. (442/1777.). Fenyőfa szarvazatra és *állásra* 80 száll, szálát xr. 12. (uo.).

Állásfa l. *tekenyő*.

Állazó. 1810: Egy kantár szárával és kantár zabolával együtt *állazo* nélkül 4 Rf. (740/810.).

Állazós fék. 1644/1788: egy *állazos féket*, egy szügyellőt (104/1788.).

Álló szék-oszlop. 1829: 30 darab gerenda *Állo szék oszlopnak*, hossza 2 öl (2245/829.).

Alma. 1609: anak a kerthnek az Gyömeolchet Byrtha, Az *Almayat* elvytte (O. 1608—711.). 1678: tiz köből *alma* (K. 1678—88.).

Alma-ecet. 1680: negy veder *alma ecet* (Ap. A. VII.). 1721: hordo 4 ket-teiben *alma ecet* (4692. lt.).

Alma-fa. XVII. e. Tudom azt, hogi Bogdan Georg Czereszniét, meggifat, *almafat* vagdalt azon az ioszagon,

mellien most lakik (B. M. 1574—699.). L. még *édes-* al.

Alma-rontó bot. XVIII. v. három almatarto polcz, egyiken két *almaronto bot* (N. S.).

Alma-sajtoló-sróf. 1840: Egy *alma sajtoló sróf*. Eladatott 36 xr. (64/839.).

Alma tartó-polc. XVIII. sz.: három *almatarto polcz*, egyiken két almaronto bot (N. S.).

Alma törő bot. 1758: két *alma törő bot* (8468. l. 1565—800.).

Alma-törő-kölyű. 1765: Vagyon benne *Alma töréshez való kölyű*, ki sajtoláshoz minden accidentiával edgyütt elkészített, de más helyin-helyin gyengülni kezdett Sajto (Bethl. vői.).

Alma-törő-vályú. XIX. sz. eleje: Egy *alma törő válut* Forró Károly ur 20 pénz (t. i. megvett.). [B. M. hiány.] 1821: Egy *alma törő válu* másfél öles 1 Rf. (B. M. sz. n.).

Alól csapó malom. 1688: az malom *alol Csapo*, az gátyát annyra felivette jmmar, hogy az malom fellyeul Csapo (Ap. A. I.).

Alól-csapó-zsilip. 1736: Mikor az *alol Csapo zilibet* Csinaltattuk Turót vettünk de. 24 (Kvh.).

Alom. 1756: Szotyori senior Nagy Ferencz *Alomában* . . . hevervén (S. 1755—60.).

Alsó párna l. *fűrész*.

Alsó-polc. 1743: Az *also polczon* egy ládában száz szál viasz gyertya (Ap. J. I.).

Által-foglaló-vessző. 1764: Egy ab-lak rámakra szegeletes Sorkokért, *által foglaló vesszőkért*, kivono gombocskák-

kal és bezáró fordítókkal 1 Rfl. 8. xr (147/764.).

Által-vető. 1672: egy *által vető* gyapiu den. 48 (B. M. 1674—700.). 1758: két *átal vető*. (8468. I. 1565—800.). — L. még *szór-, vászon-* al.

Általján. „nem napszámra, az elvégzést étel, ital nélkül vállalva”. 1837: *általlyában* felrakatta, a Házam befedéseig (F. I.).

Anyaház. XVIII. v. Hogy az öreg Anya Méh többet ne eresszen Kis Aszszony nap tájba szedd ki az *Anyaházokat* (Ki. F. 22.).

Anyaméh. 1756: Két *annya méh* (Tgy. 1702—99.) XVIII. v. Hogy az öreg *Anya Méh* többet ne eresszen Kis Aszszony nap tájba szedd ki az *Anyaházokat*. (Ki. F. 22.).

Aprólék l. *sértés-*.

Apró-mives. 1755: Az *apro Miveseknek* is hogy bele unnyák a mindennapi terhes munkát néha néha pálinkára adtunk 2 Rfl. 15 xr (Kvh.).

Apró-szeg-fejező. 1720: Lakatosnak requisititumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő nro 1, *Apro szeg fejezo* nro 3 . . . (Káln.).

Ár. 1740: Tíz lapos és csapot elő vésők és egy *ár* (64/839.). L. még *szoba-* al.

Arany-ásó. 1783: Investigáltam az *Aranyász* és kalános és más mesterségű Fiscal Czigányokat (463/789.). ua. Oltszemin *Aranyás* és Kalános fiscalis Czigányokat Kalános Vaszit és Kalános Ádámot találtam (uo.). ua. Szemerján, Szent Királyon, Illyefalván, Al Dobolyban és Szotyorban sem Fiscalis Czigá-

nyokat, sem *Arany* és ezüst követ keresőket nem találtam (uo.).

Arany-mérő-kompona. 1840: edgy *Arany mérő réz kompona*.

Arany-műves. 1679: hoztam Eperjesről az *Arani művestől* az kinek munkájáért és az *Arany műves* hozzája adot fizettem flo. 80 (Ap. A. IV.).

Arat. 1618: Az I(nctus) vyulag meg *Arattatta* es elvytte (O. 1613—27.).

Aratás. 1606: az *aratas* előtt tartottam amikor penigh az dolognak az Süllia volt (Mikl. 1605—6.). ua. fogattam volt ineg zolganak vgian ezen ez-tendeoben, vgymint az *Aratas* előtt Zent Janos Napp tayaba Karacsonigh. (uo.) 1642: voltak adosok egi nehani nap *aratással*, meli *aratasban* elmaradvan egi nehani nap (O. 1642—48.).

Arató-kaláka. 1760 dje 9-na Augusti itten Kézdi Székben Dálnokba a midőn is a senior Nobilis Dálnoki Lázár Mihály Uram *Arato kalákája* volt (50376. I.). 1801: ma egy hete ézaka a Cserei Kis Aszszony udvarába *Arato kaláka* lévén ottan öszvetalálkoztunk (1057/802.).

Árbóc-fa. 1836: A' kut négy *Árbotz fákkal* cserefa detzkával kirakott oldala jo gárdájával, egy fenyő fa abrontos vederrel, a' kut ostor végibe jo küptüs horog, gyenge kut ágas (1836. cs.).

Árnyék „szin, ahol szekereket és mezőgazdasági eszközöket tartanak”. 1677: jo *Arnyek* (Ap. A. IV.). 1730: ezen Csürnek az *Árnyékja* avagy Eszterheia alatt találtatik valami régi éppületből álló némely részi meg veszet nyár borna (Ap. B. XXIV.). 1793: Egy sendelyes Sütő Házacska egy *árnyékkal* valet 10 Rf. (8468. I. 1565—1800.).

1839: egy kis Pajta mellette lévő lábakra kötött *Árnyékal* (155. cs. 82.).
L. még *szekér-* al.

Árnyék-alj. 1720: nagyobbik istállóval, *árnyék allyakkal*, Tyukollal (11786. l. 1597—847.).

Árnyék-szék. 1666: egy *árnyék szék* köből rakott ülő szék nélkül való (Ap. A. IV.). XVII. v. Nyilik ezen boltból az *árnyék székre* vas sarkos pántos bevonos bélelt Ajtó (Ap. A. VII.).

Árnyék-szín. 1755: az Istallo előtt egy *árnyékszín* (Ap. B. XV.).

Árpa. 1615: *Arpank* zazket kalongia leven (Mikó). 1707: Az szép *Árpának* vékája 60 p(énz) (Kvh.). 1788: az *árpát* a bolha megvesztegette (2283/1788.).
L. még *borsós-, elegyes-, tavasz-, utó-* al.

Árpa-kása. 1736: *árpa kását* Udvar hire nélkül egy szoval senkinek nem csinál (Ap. B. Ksztl.).

Árpa-vetés. 1616: az Vra megh zegedeoth volt vele azt megh tartozyk adni, vgy mint fl. 8. masfel keobeol buza, 1 keobeol zab vetes, 1 keobeol *arpa vetes*... (O. 1613—27.).

Árpás-körte. 1680: Borkat keczer is lattam az *Arpas Keorteveljen* (8468. vegy.).

Ártány. 1723: Két öreg Sertés, egyik *ártán*, másik gölye (Ap. A. I.). 1840: két kesej *ártán*. Eladatott 24 Rf. 1 xr. (64/839.).

Ártány-disznó. 1653: egy kantza tsiko, egy *ártán Diszno* (11796 l.).

Áru. 1711: ki is holmi *Árruinkat* hozván le' Németsországból mig mi oda mentünk ki érkezet volt, szekerest is fogadván az közös Marhánk és *áruink* alá (Kvh.). L. még *céhes-, kufár-* al.

Árul. 1620: Kis Farkas Georgy *arul* 69 veder Bort (Ap. A. I.). 1623: szanto vasat, sorlot, cziki vasat es mindenfele vasat szabad volt vasarkor *arulni* mindenkor (Kvh.). 1632: bort is sokadalom napian szabad volt *arulni* (Kvh.) u. a. fejszet, mint apro vasat köz vasárnap is *arultanak* (uo.).

Áruló l. gyümölcs-.

Áruló-asztal. 1800: 5 Torotzkai kasza vasát és 6 lapossat erőszakosan el vétette az *áruló asztaláról* héti vásár alkalmatosságával (440/800.).

Árultató-hely. 1740: nemzetes Szőtsi Istvánné Hanko Erzsébeth Asszony és Kováts Miklosné Gan Ilona ő kegyelmek kufárkodó Sátorok vicinumába levő *árultató helyemet*... elfoglalták. Privilegialiter akar a Város engemet *árultató helyemtől* amovealni, vagy nem? (Tgy. XVII—XIX.).

Árvíz. 1662: az *árvíz* el vitte az eo kegyelme füvit (S. 1658—65.). 1723: Tudgyae' a Tanu ezen Halasto Vapaian le' Folyo *Arviznek* le' folyo Arka ennek előtte' hol volt? (8454. l. 1705—60.).

Ás. 1605: mikor Istvan Vaida Molduvaba bemenne az Alperessel edgiut *Astunk* vel két zaz forintot az feoldbe (Mikl. 1505—6.).

Ásó. 1681: egi czonka *Aso* (10908. l.). Egy *Aso* s egy Kapa den. 18. (B. M. 1674—700.). L. még *fa-, vas-, vasas fa-* al.

Ásó-kapa. 1676: *Aso kapa* (Don.).

Ásó lapát. 1758: egj *áso lapát* vas nélkül (8468. l. 1565—800.).

Aszalás. 1617: az *azalast* elvegheztem vgyan eontheoizthemis az tuzet az Azalo torkaba vgy indultam az zalad levenny (O. 1608—711.).

Aszaló. 1541: toaba az *aszallot* az melleth az ambarws Kovachy epyttetth wolt afelwl meg lrt Jozsagon (Kvh.). 1616: Egy *Azalom*, mely teob Atthyam-fjayval együt keoz *azalonk* volt (O. 1608—1711.). L. még *gyümölcs-, szalad-, szilva-* al.

Aszaló-deszka. 1840: Egy *aszalo Deszka* (Mikó).

Aszalság. 1635: az falu mellett valo patak *aszalsag*, avagy Hideg deer miatt elapatt (O. 1614—35).

Aszalt szilva. 1678: Egy desa *aszalt szilva* (K. 1678—88).

Ászok. 1736: egy kisded fenyőfából álló káposztás kád két darab *aszkon* áll (Ap. O. I.). 1758: két hordo alá valo tsere *ászszok* (8468. vegy.).

Asztag. 1554: hagyom feleségemnek hazamot es Jozagomot ket *asztag* Buzat (Sz. 1371—700.). 1599: holtom vtan neki haginy Bwzank, *asztagunk* es vete-swnk (Ap. A. I.). 1659: az *Asztagja* keozeot talaltam megh az Arpamban (O. 1658—65.). L. még *búza-* al.

Asztag-láb-fa. 1666: Ezen tsür előtt vagyon egy *asztoglab fák* (Ap. A. IV.).

Asztal. 1592: az Törsök tamas hazanal az *asztalon* egi fazekben (Ap. VIII.). 1615: Egi kisded *Aztaltt* (Mikó). 1840: Egy fenyőfa négy lábu kis *asztal*. Eladatott 1 fr. 15 xr. (64/839.). L. még *áruló-, cipőszakasztó-, cseléd-, fiókos-, kaláka-, keresztlábu-, kézvonó-, ladás-, paraszt-, szabó-, szeges-, vagdató-* al.

Asztal-fedél. 1660: Hazamnal kaborolvan egy *Asztal fedelet* vit el (S. 1658—65.).

Asztalos. 1726: Ats, *Asztalos*. kömives és egyéb mester embereink mun-

kájának megfizetésit Absolute megkivánjuk (Ap. B. XI.). 1847: nemes Veress Lajos *asztalos* mester (194. cs. 4.).

Asztalos-fűrés. 1744: egy *asztalosnak valo fűrés* rámájával együtt aestimáltatott ad den 18 (45/744.).

Asztalos-mérték. 1809: *Asztalos mérték*, a vevő neve Huszár katona Barra Bálint (15/462. cs.).

Asztalos-műhely. 1720: *Asztalosnak műhelyére* készített két hoszszu asztal, azon edgj Furo, magjar Kovátsnak való (Káln.).

Asztalos véső. 1809: *Asztalos véső*, a vevő neve Kováts Antal 10 xr. (154/62. cs.).

Aszú-ág. „a fákról lehullott száraz ág”. 1789: ahol mi Erdőlünk ott aproság *aszszuságott* szabadon erdőlték és máig is erdőlhettek (731/789.).

Aszú-gyümölcs. 1752: három véka *aszszu gyümölcsöt* (Ap. B. Kszll.).

Átalag. 1616: I. szerszám alatt! 1627: *átalagh* üres egi (Ap. A. I.). 1681: Egi kis *Altalag* (Deák). L. még *ecetes-, pálinkás-* al.

Átalag-hordó. 1688: 5 *átalag hordo* (Ap. A. IV.).

Atya-mester. 1831: egy *atyamester*, két Láto mester [csizmadia] (1973/831.).

Avas-szalonna. 1673: egy nagy darab *avas szalonndt* hozza, palastot is hozanak, fonalvetőt is hozanak (2124 l.).

Áztatás l. *kender-*.

Azsag. „a kenyérsülő kemence hevítésekor használt hosszú rúd, mellyel a szenet piszkálják és szétverik”. 1670: a kemenczeitől az *Asagot* elhozta (Egyh. 1662—98.).

Bab. 1615: *Babunk* három kalongia leven (Mikó). 1627: *Bab* egj vekaval (Ap. A. II.). 1818: 44 Véká *bab*. Vékája pro 72 Dr. (Deák).

Bács. „oláh származású önálló juhász-gazda”. 1569: hitwan *baczynak* hozasayrt ew maga marazta harminczketh forinton. ua. Zabo Mathe volt kezes harmincz keth forintig az hitwan *baczynak* hozasairt (8468. l.). 1692: Anno 1690 Szent Mihály nap tájban lévén *Báczunk* maradot el egy juh hiján egj tömlő károm (K.).

Bádóg-cső. 1818: Egy öntöző kártya *badug csőivel* (Cseh).

Bádóg-gyertyatartó. 1843: vagyon egy Torma reszelő és *badik Gyertya-tarto* 1. Rf. 10 kr. (B. M. 1821—48.).

Bádóg-kanna. 1838: egy fertájos *badik kanna* (150. cs. 75.).

Bádóg-kávés-bokály. 1818: Egy *badik kávés bokály* (Cseh).

Bádóg-kolbásztöltő. 1831: egy *badik kolbász töltő* megvette 31 xr. Nagy Lajosné (150. cs. 77.).

Bádóg-ládácska. 1708: Egy *badog* üres *ladatska* (3. cs. 7.).

Bádóg-lámpás. 1698: Egj *baldogh lámpás* (Ap. A. VI.).

Bádóg-lopó. 1838: egy *badik lopo* megvette 36 xr. Nagy Sámuelné (150. cs. 77.).

Bádóg-palack. 1708: Egy *badog palack* (3. cs. 7.).

Bádóg-szívárvány. „bádogból készült borszívó”. 1688: *Báldok szívárvány* edgy (Ap. A. IV.). 1840: Egy *Badok Bor szívárvány* (64/1839.).

Bádóg-tölcsér. 1688: két *báldok*

tölcsér (Ap. A. IV.). 1755: Egy kis *bádok tölcsér* (Ap. J. I.).

Bak. 1716: Egy hinto hat lo hámmokkal, fékekkel, lánctzal, *Bakra* valo medve Bőrrel, egy nyereggel, Egy Francia posztobol valo sárga párna Sákkal (Ap. J. I.). XIX. e. *Bakrol* hajto ujj rosz Gyepő (B. M. é. n.).

Bak-pulyka. 1722: *Bak Pujka* Nr. 5. (Ap. O. I.). 1772: *Bakk Pujka* Nro. 9. (B. M. 1791—800.). Öt Tojo egy kakas Pujkát, ugy két Tojo és egy *Bak Réztét* vittenek által a Torjai udvarban (Ap. B. XV.).

Bál. 1714: Hat össze kötött *bál* Dohány, ketteje küsded (Ap. B. XXIV.).

Balta. 1647: Thot Istvan hoza kj egj szabliat es egj *baltat* (K. 1647—52.). L. még *körömfaragó*- al.

Bálvány. 1736: egy romlott kis kapu *balvany* Ajto nélkült (Ap. O. I.). L. még *faragott*- al.

Bánya l. *kénkö*-, *köszörűkö*-.

Bányász. 1647: Lukacz Balas es Vizi Mathe maior Alsotoriai Vram eo na[gysa]ga *baniaszi* (K. 1647—52.). L. még *kénkö*- al.

Bányászás. 1789: a' nevezett helyen [t. i. Étfalván] *bándszni*, ottan a *bányász*shoz szükséges fa béli haszonnal élni ne impediáltassanak (1656/789).

Bárány. 1659: Nosteny *Bárány* 8. (B. P.). 1678: Ugyan adtam számba Berbeczeket 9, egy czapot, Item 36 *báránt*, 13 fekete (Ap. A. VII.). L. még *diszke*-, *hasi*-, *kos*-, *metsző*-, *nyári*-, *nöstény*- al.

Bárány-bőr. 1703: Csávált *báránybőr* fejér Nr. ötf, Fekete nro. 9 idest

kilencz (Ap. A. VII.). 1808: Két fejr
bárány bőr 1 hflo. 68. Dr. (Deák).

Bárány-címer. „egy negyedrészbárány”. 1736: Fejer Samuel uram Biro uramnit leven költöttünk kenyere *Csemere* Bora Szalonara Borsra Tojasra flo. 1. de. 64. (Kvh.). ua. heffőn Fejer Szamuel uram Zendey Szeget Szedetet akkor költöttem *Csemerre* Serre de. 9. (uo.) 1738: Vettünk bőrös húst, malacot de. 57. *baranj czemert* de. 12. (uo.)

Bárd. 1815: *Bárd* akár farago fésze (sz. n.). 1837: Egy *Bárd* és kapa Héjja Antal 1 Rf. 40 xr. [i. i. megvette] (Cseh.). L. még *faragó-, húsvágó-, kélkéz bárdoló-* al.

Bárdolt-deszka. 1770: Tiszta fenyő *bárdolt Deszka* egy ölni hosz 12. (Tgy. 1548—798.).

Bárka. „deszkából készült és emelő-rúddal ellátott láda, melyben meszet, répát, burgonyát, stb. hordanak”. 1840: egy hamu hordó *Bárka*, eladatott 20 xr. (64/839.).

Barom. 1577: Az mi hatarunkon ez eleot sem volt szabad iarnj az kezdi vasarhely *baromnak*, mert ingyen sem hatarosak vagyunk veletek (Kvh.). 1584/XIX. e.: az eő kegyelme *barma* és Jobbágysai mind *barmokkal* s mind szekerekkel rajta jár (Ap. B. XV.). 1618: Mathis ihamas *Barmath* be haytatta volt az Tilalmas helyreol, akkor az teob Emberek marhayat be haythotta volt (O. 1613—27.).

Barom-ítató. 1616: az *Barom Itato* Vcyayara epilet volt (O. 1613—27.).

Barompiac. 1750: Sokadalmi alkalmatossággal mindenkor szabados *Ba-*

rompialtza volt Szent Györgynek (8468. Szgy. t.).

Baromvásár. 1750: Miolta itt *Barom Vásár* kezdett lenni még a Kurutz világ kezdetétől fogva (8468. Szgy. t.). ua. Szabo István nagy kiáltással felkiálta ily szókkal: Hallyad *Barom Vásár* senki a' Sepsi Szent Györgyiek mellett fel ne támadgyon, azonban látom, hogy Béres László Császár Mihály Uramhoz hunyászkodik, le is üté (uo.).

Bécsi csap. 1689: egy *bécsi csap* (Ap. A. VII.).

Bécsi font. 1701: minden kereskedő, adó, vevő rendek, lakosok és idegenek mindentéle árukban nem az eddig usualt, hanem *Bécsi fonttal* éllyenek (Tgy. 3/1701.).

Bécsi kompona. 1720: egy *Bétsi réz Compona* rész fontjával edgjüt (Káln.).

Bécsi mérték. 1840: Edgy rosz kompona *Bétsi mértékkel* edjüt (sz. n. vegy.).

Bécsi tál. 1716: két nagy *Bécsi tál* (Ap. J. I.).

Bécsi tányér. 1716: Tizenkét *Bécsť tányér* (Ap. J. I.).

Becsü. 1656: Altam Mathe Miclosnak flo. 2 három nap dolgozik Sz(ent) M(árton) napig varom udgi hog ha *büczüvel* fizetne, ket any legien (9786. l.).

Becsü-marha. 1569: En az Nagy Martont tellyesseghvel ky fizettem az örökből penzvel es egyeb *Bötyw Marhaval* (8468. l.). 1656: szegen attiam hozot volt el *Bucusu marhat* harmat (9786 l.). 1679: *böczü marhaval* akarnanak fizetni (8468. vegy.).

Békafogó szigony. 1840: Egy *béka-fogo szigony* 2 Rf. Vevő neve Benkő Rafael (64 839.),

Bekertel. 1616: vgyan azon megh zantoth földet az had alatt bevethette kapoztaval es *bekerthelte* (O. 1613—27.). 1618: Th(eorven)y zerent ment volna veghez benne hogy *be kerteltethesse* (uo.).

Békó. 1664: *beko* kulczostol (Ap. A. III.). 1801: 2 *béko* hiba nélkül való 1 Rf. 20 xr. (35. cs. 10.). 1808: Egy *Béko* kolts nélkül Betsü árrok 48 Dr. (Deák). L. még *láncos-*, *nyelves-*, *vas-* al.

Békólakat. 1840: *Béko lakat* 2 (sz. n.).

Béldeszka. „az a deszka, amely a fa középső részéből kerül ki.” 1809: *Bél deszkák*, a vevő neve Gyárfás Ferentz 13 Rf. 28. (154/62. cs.).

Bélfaszeg-fűrő. 1824: Négy furuk: kettő csapozo, egy hosszu száru, egy *bel faszeg furuk* (99/84. cs.).

Belkerék 1. *malom és lisztelő-*.

Bélszeg-fűrő. egy *bélszeg furu*, megvette 6 xr. Tiszteletes Boér ur (150/75. cs.). 1838: egy *bélszeg furu* 6 xr. (150/77.).

Bélelt. 1627: Az Eöreg hazban három *bellett pad* (Ap. A. II.). ua. egy kemenes abban egy *bellett pad* (uo.). ua. egy küs haz abban kalibas kemencze *bellet pad* 2 (uo.). ua. egy dezkas tornacz abban egy *bellett pad*, egy niozolia (uo.). 1664: a pitvarba nyilik egy vaspantokon sorkokon forgo *bertet Ajto* (Ap. A. IV.). ua. *bellet Ajto* Vas retesz reteszlo rajta (uo.). 1755: *bélelt ajto* vas sorkokon járo vas ránto és reteszlo rajta (Ap. B. XV.).

Bélyegző-vas. 1636: az a marha akkor enim volt, az *beliegzo vasat* is penig kivel marhaimott meg szoktam

beliegezni ha el nem veszet az telen, elehozom, ha penig el vezet voltna eggiet kettőt kell hozni affele marhaim kozul (O. 1632—42.). 1708: *Bélyegző vas* 2 (3. cs. 7.). 1721: *bélyegző vas* kettő, edgyik öreg, a másik kicsin (4692. l.). L. még *marha-* al.

Bér 1. *bika-*.

Berbécs. 1583: A *berbecek* ky kapnak az fwbe az vtbol (Kvh.). 1615: Azzoniom Aniank adot ennekem . . . Eoregh *Berbecz* nro. három (Mikó). 1659: az *berbecziet* eo niuzta megh s iol lakot vele (S. 1658—65.). L. még *berke-* al.

Bereg. 1692: *Bergeni* valo tavalyi nösten, in 12 (Ki. E. 20.).

Béres. 1606: Amelly *beres* vel dolgozo ember velem volt, mikor az eokreot lattam (Mikl. 1605—6.). 1695: Az Tüz Szittonak és a favagoknak, *bereseknek* js attak 23/19. (Ap. A. VII.).

Béres-bot. 1794: fordittá egy nagy *béres botyát* és jol meg nyomá farban amint láthattam az Vargánét (Tgy. 312/1797.).

Béres-eke. 1713: *Béres Eke* találtatott nro. 2 (Ap. B. XV.). 1721: *béres eke* talyigájával edgyütt 1 (4692. l.). 1755: *két béres eke* négy vas vagjon benne (Ap. J. I.).

Béres-fejsze. 1695: *Beres fejsze* 2 (Ap. A. V.). 1721: *béres fejsze* 3 (4692. l.).

Béres-inas. 1643: Az *beres inasnak* Poliani Istoknak az meli ket tulikot es egy üneő tintot megh attam azt is el ne vegiek teölle (Ap. A. III.). 1686: Egy *béres inasát* is elszöktette azért homagio kívánja, hogy reducalja (S. 1682—92.).

Béres-ostor. XVIII. k. egy jo rojts

és karikás *béresnek való ostor* 24 den. (Kvh.).

Béres-szán. 1695: *Beres szán* 1 (Ap. A. V.).

Béres-szekér. „szénát és csépeletlen gabonát hordozó szekér, melynek vendégoldala van”. 1628: ha magok marhait *beres zekeren* vitetne (Kvh.). 1695: *Beres szekér* 2 (Ap. A. V.). 1713: Találatotott két *béres fako szekér*, melljeken vagjon hat vaskarika, njole szál marok vas, 4 fojto karika (Ap. B. XV.).

Béres-szolga. 1797: egy faragni tudo jo *béres szolgának* esztendői fizetése 12 magyar forint, hat véka őszi, hat véka tavaszi vetés (8468. I.).

Beretva-kés. 1795: Egy pár fáin *Beretva kés* tokostol 2 Rfl. (497/1795.).

Berke-berbécs. 1698/720: Edgy *berke Berbéts* (Káln.).

Berke-juh. 1755: a *Berke Juhrol* hat Esztendeigh senki nem adozik, azután is tsak felit (9/755).

Berszány. „felfogadott, nem önálló juhász.” 1796: Nékünk Kézdi-Martonosi *Berszányoknak*, kik juh nyájaink után keressük élelmünket és adónkat, mindenkor a’ volt szokásunk, hogy juhaink számára a’ következendő Esztendőre elébb majd egy Esztendővel Havast fogadgyunk (390/796). 1798: A Turo-nak szabadon Árulhatását Fontul az 60 Hűtősség kívánja, edigis hogy tsak Costandinak volt szabad miben állott nem tudjuk, holott az *Berszányok* mindenkor oltsobben adnák, azért a Turo árulás szabad legyen (Kvh.).

Bevet. 1602: *bevette* vala az Nemes Janos foldet most is *be vette* (Damok. 1600—44.).

Bevető-lapát. 1770: A Sütő házba. *Bévető lapát* (Tgy. 1548—798.).

Bezáró-fordító. 1764: Egy ablak rámakra szegeletes Sorkokért, által foglalo veszszőkért, kivono gombocskakkal és *bezdro forditokkal* 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Bicska. 1720: Három penna tsinálni valo *bitskia* (Káln.). 1814: egy *bitsak* eladási ára 14 xr. (175. cs. 15.). 1834: Nagy *bitska* rezes nyellű 1 darab (sz. n.).

Bika. 1622: egy zeoke zeorw eoregh *Bykat*, mellyet az 3 Zek vegezesse zerint a tataroknak rendeltetet Eleybe hoznanak (O. 1613—27.). 1667: egy *bikat* tartot az falu, az meli szokasos lator bika volt, megh kertek, hogj ki ne vigyek az Czjorda keoze megis ki vidtek (S. 1665—69.). 1784: a *Bihalbikáját* fogja el a Csordából, mert a falu *Bikáját* üldözi (B. M. 1781—90.).

Bikabér. 1621: az Tussa Miha! Thehenet be haytotta volt az *Bika Bererth* (O. 1613—27.). 1659: Fekete Thamasnak tartozik megh adni az *Bika beret* (S. 1658—65.).

Bikaborjú. 1763 és 1817: Egy Esztendőös *Bika Borju* (B. M. 1761—70., 1811—20.).

Bikartartás. 1659: el telt volt az ideje az *Bika tartasnak* (S. 1658—65.).

Bikáz XIX. sz. vége: Zsemle tehénke *bikázott* V/25. (B. D.).

Bikfa szén. 1801: megis kapánk egy darab alut *bikfa szenet*, ez akkora volt, hogy a Pipára oly nagyot nem lehet tenni (684/801.).

Bíró 1 *csűr-, határ-, malom-, szerző-, udvar-, vásár-*.

Bitang-kanca. „eltévedt, elveszett

kanca'. 1659: egy *bitang kanczat* tartott (S. 1658—65.).

Bitang-marha. 1658: Simon Peternek az *bitangh marha* feleollis video adalik (S. 1658—65.).

Bivaly. 1754: *Bial* nro. 2 (Ap. B. XXIV.). 1755: *Bialra*, hogy lett volna, nem emlékezünk (Ap. B. XV.).

Bivalybika. 1781: a *Bihalbikáját* fogja el a Csordából, mert a falu Bikáját üldözi (B. M. 1781—90.).

Blána. 'Fogarasz megyéből, Alsó-árpásról a zalánpataki és bükszádi üvegcsürhöz szerződött azok az oláh munkások, kik a hamúzsír főzéshez és a katlan fűtéséhez szükségeltető fát vágták és ú. n. blána ölbe rakták'. 1821: Hogy ennek előtte egy *blána* öl fátol jo pénzbe 20 xroat fizettenek (Ml. 1821.).

Blánás. 1818: A *Blánásoknak* Banco czédulában fizettek egy öl fáért 4 sus-tákat. *Blánásokkal* a mostani Arendatorok egyaránt nem egyeztenek (uo.).

Bocskor-bőr. 1620: Az *Bochkor Beornek* az Jova D(enár) 8. Az alab valoya alab Jaryon (O. 1613—27.). 1623: *boczkor bőrtől*, peczenietol megvetek az ket ket penzt (Kvh.).

Bodon. 1818: három *budon* (Cseh.). 1837: Egy *Budon* Szabo Ferentzné 6 xr. (t. i. megvette) (Cseh.). L. még *ecetes-, fa-* al.

Bogározás. 1727: Falu csordájából ha az marhák elszaladnak az tilalmasban, vagy *bogároznak*, ha a csorda pásztor meg mer eskünni, hogy elegendő pásztor volt mellette, tehetsége szerint őrzötte, nagy marhától két pénzt, aprotol egy pénz a büntetése (Tgy. 1721—30.).

Bok-só. 'kösó.' 1739: *Bok So* nr. 29 (Tgy. 1548—798.).

Boka-fúró. 1762: Egy *boka furu*, egy hosszu száru furu... egy füles véső (Gidóf. 1692—1864.). 1838: egy nagy *Boka furu* 12. xr. (150. cs. 75.).

Bokály. 1721: *bokály* nr. 3 (4692. l.).

Bokály-kemence. XVII. sz. való. Ebből nyílik az bolt hajtásos... melyen levő *bokály kemencze* jo. Vagjon ezen házban Tüzelő *bokályos kemencze* (Ap. A. VII.). ua. *bokályos* belől fűjtő *kemencze* (uo.).

Bokály-tányér. 1689: negy *bokály Tángyér* (Ap. A. VII.).

Bokázó-fúró. 1714: jutott nekem 42 szem lántz, egy *bokázo furu*, egy vago veső, egy üst (Ap. B. XXIV.). 1722: egy *bokázo furu* rosda ette (Ap. B. XXIV.). 1817: Egy Bokázo és egy Léczező *furuk* mennek Istvánnak (B. M. 1817—20.). 1840: Három *furu*, egyik csapozó, más *bokázo* és léczező 1 rf. 30 kr. (B. M. 1821—48.). L. még *bokafúró* al.

Bolt. 1731: hetszer volt perengerben, de ő csak ugj megjen oda, mint az *bollba* (K. 1726—39.). L. még *lakó-, vasárló-* al.

Bolthajtásos. XVII. v.: Ebből nyílik az *bolt hajtásos*... melyen levő bokály kemencze jo (Ap. A. VII.). ua. Az falzi mindenik felől bokályosok, *bolthajtásu*, sok féle figurákkal czifráztatott (uo.).

Boltos. 1790 k.: Tompos György nevezetű kereskedő *bollosnak* ados volt feles pénzzel (8468. l. Kiss.).

Boltozat-szivárvány. 1829: Kovásznai deszka állásokhoz és *Boltozat szivárványához* 500 darab ötszáz szál (2245/829.).

Bor. 1606: mert mi az *bort* cum fl. 26. Brassai emberekkel veottuk volt (Mikl. 1605—6). 1620: Kis Farkas Georgy arult 69 veder *Bort* (Ap. A. I.). 1632: *bort* is sokadalom napian szabad volt arulni (Kvh.). L. még *égett-, ó-, új-* al.

Bor-árulás. 1625: Az idej *Bor arulas* niolcz penzen (Ap. A. I.).

Bor-ecet. 1848: 6 Etzetes üveg tele 30 kupa *boretzettel* 9 f. (N. S. I.).

Bor-ecetes-edény. 1771: két *bor Eczetes Edények* ágyával együt, egyik Üveg s az más Föd Edény (444/771.).

Bor-ejtél. 1634: Az *bor* es ser *ejtelek* feleol vegeztetik, hofi minden korczmarosok az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Borfőző-üst. 1804: a *bor főző üst-höz* valo meregető sibor [csipor?] (866/1805.).

Bor-híresítés. 1720: Egj rez baldog palatzk *bor híresíteni* (Káln.).

Bor-hűtő. 1751: Egy Réz *bor hűtő* (Ap. J. I.).

Borívó-pohár. 1838: Két *borívo* s egy fertályos *pohár*. A vásárlo neve nemes Betző Sándor 15 xr. (140. cs. 24.).

Bor-korcsolya. „gerendából készült csúszlató szerkezet, melyen a boroshordót a pincébe lecsúsztatják”. 1840: 6 kisebb és nagyobb *Bor kortsolják* (64/839).

Bor-korcsma. 1623: *bor korczomat* semmi wedeoben az kinek a varosban (egy olvashatatlan szó!) ninczen, arulni nem szabad (Kvh.).

Bor-seprő. 1606: az korczomarlasaert adunk flo. 2. egi eoregh kenieret es az *bornak* az *Sepriet* (Mikl. 1605—6.).

Bortisztító-ecset. 1720: Innen ismét mennek a belső Pinczében job kéz felől, ebben vagion.. Egj Szivárvány, *bortisztító etset*, Baldog hordo töltő (Káln.).

Borvető-korcsolya. 1716: két *Borvető kortsolya* (Tgy. 1711—20.) 1763: *Borvető kortsolja* (B. M. 1761—70.). 1824: Egy *borvető kortsoja* (99. cs. 84.).

Borvirág-szedő-kefe. 1840: (64/1839.).

Borvívó-hordó-korsó. 1814: Egy *Borvívó Hordo Korsó*, megvette Komsa György 6 xr. (1643/821.).

Borvívó-sár. „borvízforrások környékén található edénykészítésre alkalmas agyag”. 1720: Ezen házban van... *Borvívó sár*bol tsinált Onsutus Palaczkcirciter 3 Ejteles (Káln.).

Borvizes-üveg. 1851: 100 darab *borvizes üveg* 6 frt. (N. S.).

Borvonó-tők. 1698: egy *borvono tők* (Ap. A. VI.).

Borda. 1681: Egy bokor gereben, melyet a háznál hattanak, öt *borda*, egi vas serpenyő (Deák.). 1708: Egj tizes *borda* (3. cs. 7.). 1721: egj gjolcs szövő nyüst, Egj zeke szövő nyüst, *borda* nro. 3 (4692. I.). 1808: Hét *borda* Betsü árok 1 Hflo. 50 Dr. (Deák.). L. még *festékes szövő-* al.

Borító l. még *kád-, tűró-, tyúk-*.

Borító-fa. 1664: egj *borító fa* (Ap. A. III.).

Borító-pléh. 1770: két *borító Pleért* Brassoba adtam 1 Rhf. 42 xr. (Kvh.).

Borító-tégla. 1687: alkuttam meg az Edilis tarsammal özvegy Társommal, özvegy Téglásné Andrásnétol kétezer *borító téglát* (8468. Szgyt.).

Borított-nyereg. 1750. k.: Egy *tisz-*

tességes Csontos és *borított nyereg*: 7 Flor. 70 denár (Kvh.).

Borított-pad. 1818: egy *borított pad* (Cseh).

Borjú. 1762: Egy *Bornyus* tehen idei *bornyával* (Gidóf. 1603—1864.). L. még *bika-*, *monyas-*, *szopó-*, *ünő-*, *ünő-bivaly-* al.

Borjús tehén. 1615: Myko Mihály Vramnak *Borjus Tehent* nro. egiett (Mikó). 1667: *Egj borius tehenet* es *egj Eokeor tehenet* keoteot megh (S. 1665—69.). 1806: három kitsin *borjus Tehén*, két meddű közüllök (B. M. 1801—10.).

Borjús ünő. 1562: neg jo okroth es eg *borjws vnoth* (Tgy. 1437—568). 1588: az felett egi lovatt es egy *Borius Wneoth* (Ap. A. I.).

Borjuzó tehén. 1721: *borjuzo tehén* nro. 3 (4692. I.).

Borjuzó ünő. 1645: tartoznak Kovacz Istvannak egi *borjuzo ünott* adni (O. 1642—48.).

Borona. 1616: veottem volt *Boronat*, mely meg veoth Brassoban hozok volt egy zekerral. Hogy az *boronat* el nem hozhattam 4 Eokreomot zekeresteol zenastol vytte be (O. 1613—27.). 1646: *bornat* hozank ide fel, sem szarvazhatok (Kvh.). 1766: Egy *bornabol* rakott Sertes pajta (1766. cs.). 1817: A Gyümölsös kertben egy Bikfa *Boronákból* rakott szalma Suppal szépen bé fedett Csür (B. M. 1811—20.). L. még *fa-* al.

Borona-ház. 1615/XIX. sz. e.: a' kisebbik Mátyus János házaihoz hasonló *borna ház*at igirének szalma fedéssel (Ap. Kszll.).

Borona-istálló. 1768: Egy lábakra rakott Csür *borna Istáloval* együtt (460/1768.).

Borona kert. 1839: A Joszág körül valo *tertek* kevés része *Bornából* építve, s a többi veszőből fedéssel alkalmas statusba (155/82. cs.).

Boronametsző-fűrész. 1646: Egy *borna mecző fűrész* (Damok.).

Boronál. 1665: Király István Sepsi Sz. György Egyház fia proclamaltata Nagy Balast de Sz. György, Nem *bornalt* volt az Deaknak megbüntetem, törvényre vette ki zalogjat, az Szent Szekre vitte ki, ha mit mondana megvarnam (Ejk. 1662—68.).

Boronáló-borona. 1688: *Bornálo Borna* 4 (Ap. A. IV.). 1716: a' szekér szín mellett találtunk három *bornálo bornát* (Tgy. 1702—99.). 1840: egy *bornálo Borna* 37 vas fogakkal, eladatott 4 Rf. 6 xr. (64/839). L. még *lánc-* al.

Boronáló-lánc. 1676: egj *bornalo hoszu lancz* (Donáth). 1840: Egy *bornálo lántz* eladatott 1 Rf. 12. xr. (64/839.).

Borozda. 1603: mind egy *Borozdan* (Barab. diar.). 1607: ket hold feoldet egj *Borozdan* zalogon (Damok. 1600—44.). 1618: Mely feoldek egy *Borozdan* vadnak (O. 1608—711.).

Borozdál. 1584: Ezt valla, hogy w nem tud teobet az egj feoldnel hogj Lukacz vram *borozdoltatott* es czegerezett volna (Tgy. 1569—608.). 1642: hol kertuk volna mű az kiitt el *borozdottal* volt (O. 1642—52.).

Borsszítáló-szita. 1721: *bors szítálo szita* (4692.).

Borstörő. 1683: *Bors törő* 1 fábol valo (Ap. A. IV.). 1689: egy Brassai

bors törő (Ap. A. 93.). XVIII. e.: Egy kis *Bors Törőt* vöttünk ház szükségére, pro //6. (Ap. A. VII.).

Borsó. 1707: *Borsonak* vékája . . . 90 pénz (Kvh.). 1807: fél véka *Borsot*, fél véka *Fuszujkát*, két ejtel *Árpakását* (B. M. 1801—15.). L. még *fehér-, fekete-, kerti-, mezei-* al.

Borsós-árpa. 1692: vetettünk az Angyalosi hatarra *Fekete borsos arpat* cub. 3 (Tgy. 1682—92.). 1840: *Borsos Arpa* a felső Csűrbe és Csűr előtt 15½ szekér (Ap. B. Ksztl.).

Borz-bőr tarisnya 1808: Egy vásott *borz bőr tarisnya*. Betsü ár 24 Dr. (Deák.).

Bot l. *almarontó-, almatörő-, béres-, fahasító-, ványoló-*.

Boton-kötött. 1708: Erdélyben szőtt új abrosz némellyike *botonkötött*, s némellyike bokor köteles (Ap. A. VI.).

Bölcső. 1716: (Tgy. 1711—20.).

Bőr. 1609: Nem oltjan Ember vagy te Mjnth En es az kacholyat levagdalom, chyak az *Beoret* vjzed haza (O. 1608—711.). 1643: egi *bőrtt* veött Kovacz Istvantol, de nem tudta miczioda *beör* volt (O. 1642—48.). L. még *bárány-, bocskor-, csuta-, gidó-, tűró-* al.

Bőr-fúvó. 1758: egi Tüzheljhez valo *Bőr fuvo* (8468. vegy.).

Bőr-rosta. 1664: egi *bőr rosta* (Ap. A. III.). 1736: Egy *bőr rosta* avadag (Ap. O. I.).

Bőr-turba ,tarisnya, melyben pénzt, vagy levelet tartottak vagy vittek.' XVIII. sz. vége: egy nyárfa rud felakasztva, mellyen vagyon egy *bőr turba* (N. S.).

Bőr-zacskó. 1861: szeg tarto *bőr acsko* 10 kr. (Cseh.).

Bőrös-pecsenye. 1680: *Bőrös pecsenye* is vagyon egy nr. 1 (Ap. A. VII.).

Brassói ejtel. 1634: Az bor es ser ejtelek feleol vegeztetett, hagi minden korczmarosok az *Brassaj ejtelhez* szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Brassói fék. 1768: *Brassai fék*, kender hám (468/768.).

Brassói sótartó. 1744: Egy *Brassai Sotartonak* aestimatioja den. 6 (41/744.).

Bricska l. *ernyős-*.

Buda ,árnyékszék.' 1714: az Kűs Bolt *Buddja* (8468. I. 1565—1800.).

Buglya. 1648: az melj ket *buglia* szenat az nehaj vra megh kert Varga Istvantol az eo nekik iutot (K. 1647—52.). 1661: az Bedek tizekben raktam volt egi *buglia* szenat (S. 1658—66.). L. még *széna-* al.

Bűg ,párosodik a disznó'. XIX. k.: Ölyves disznó megbűgott (B. D. I.).

Bugyogós korsó. 1689: *Bugyogos korso* nr. 3 (Ap. A. VII.).

Bugyogós üveg. 1749: Pohárszék, melyben vagyon négy *bugyogos éveg* (Ap. B. I.).

Búza. 1554: hagyom feleségemnek hazamot es jozagomot, ket aztag *Buzat* (Sz. 1371—700.). 1573: mykor az len es az *bwza* ky keolt (Ap. A. I.). 1580: keobeol *Buzajert* negy forintott adgiak (Könc. 1580—699.). 1615: *Bwzank* negi zaz hetven negi kalongia leven (Mikó). 1616: Ennek az *Buzanak* egy rezet meg Orottak volt (O. 1613—27.). L. még *cséplő-, elegy-, rozsos-, tavasz-, török-, várn-* al.

Búza-asztag. 1554: hagyom feleségemnek hazamot es jozagomot, ket *asztag Buzat* (Sz. 1371—700.). 1660:

Az mely *buza asztagot* 1660 Esztendőben el csepeltek volt löt belölle cub. 89 (Ap. A. VII.). 1677: az olciemi cziurben egj *Buza Asztagot* három szaz forinton (B. M. 1574—699.).

Búza-fej. 1788: A *buzának* apró a *feje* legfellyebb fél termést mutat mostan (2283/788.).

Búzahányó-lapát. 1758: egy *Buza hányó lapát* (8468. vegy.).

Búza-hordás. 1788: a mult esztendőbe *Buza hordáskor* egy Szekér Buzáért menyek vala (1399/788.).

Búza-maglás. 1697: 1695-ben circiter Sz. Mihály nap tájban *buza magláskor* Cimborám lévén három számu kancza lovaímot szörökről protestalok fogatta volt fel, hogy küldjem ki füvelni szolgámtól (S. ejk. 1681—1701.).

Búzamerő-kanál. 1817: Két *Buza merő kalány* (B. M. 1811—20.).

Búzapalló-rosta. 1840: Egy hitvány *buza pallo rosta* 3 Rf. 7 xr. Vevő neve Fark Márton (64/839.).

Búza-rosta. XIX. sz. e.: *Buza Rostáló* (B. M. sz. n.).

Búza-vetés. 1616: két keobeol *Búza vetes* (O. 1613—27.). 1616: az *Vra* megh zegedeoth volt vele azt megh tartozik adni, vgy mint fl. 8. masfel keobeol *buza*, 1 keobeol zab *vetes*, 1 keobeol arpa *vetes* (O. 1613—27.).

Búzás-kas. 1615: Egi *kast bwzanak* valot (Mikó). 1664: negj io tapaszos *buzas kas* (Ap. A. IV.). 1682: egy öreg *buza tarto kasomot* kértem pecsétlél (K. 1678—88.).

Büdös-kő ,kénkö'. 1705: A *büdös-követ* égető németh vitt el negj kasza vasakat fl. 40 (Kvh.).

Cafrang. 1630: az Melly egi lovat es egi Czitkos kabalat es egi *Czapran-goth* ... adott vala (Ap. A. II.). L. még *marhahajtó*-al.

Cánkoló-vas ,pálca, mellyel a hordó tartalmát mérik'. 1840: Boros hordot *czánkolo vas* 1 Rf. 25 xr. (64/839.).

Cáp ,kecskebak'. 1609: Peter neveo ola az ky eleol elhozihak volt az Juhokot meg Ismery az *Czapot* hogy eöve volt az *czap* es megkapja az *czapot* az Ola kezebe (O. 1608—1711.). 1678: Ugyan adtam számba Berbeczeket 9, egy *czapot*. Item 36 báránt, 13 fekete (Ap. A. VII.).

Cégérez ,kijelölt vagy kimért helyre csóvát tesz'. 1584: Ezt valla, hogy w nem tud teobet az egj feoldnel hogj Lukacz vram borozdoltatott es *czegerezett* volna (Tgy. 1569—608.).

Céh l. *csizmadia*-, *fazakas*-, *mészáros*-, *szabó*-, *szőcs*-, *timár*-.

Céhmester l. *főcéhmester*.

Céhes-árú. 1800: a Vásárok alkalmatosságával Kézdi-Vásárhelyen minden vásárra ki tett Jokot, a mik *Czéhos árruk* nem voltak bátorságoson árultattam (440/800.).

Cérna-varsa. 1760: Egj fazékkal 24 *tzérna varsákkal*, egy vas serpenyővel, három vászon sákkal, két kender kötéllel O. 1758—63.).

Cifrázó-kupás-véső. 1696: Három *Czifrázó kupás véső* (Damok.).

Cigány l. *vályogvető*-.

Cimer l. *bárány*-.

Cinkus ,sors húzás'. 1794: ... Nyil vonás szerint. Első *Czinkus* ... , Második *Czinkus* (636—806.).

Cinkus-vonás. 1728: ki ki *czinkus*

vondása után való részivel bene contentus leszen (Ap. B. XXIV.).

Cipósütő-kosár. 1840: Öt *czipo süítő kosarak* 5 xr (64/839.).

Cipósütő-teknő. 1712: Kis *czipo süítő tekenyő*t 1 (Ap. O. I.).

Cipószakasztó-asztal. 1708: Egy *czipo szakasztó asztal* (3. cs. 7.).

Cipószakasztó-deszka. 1688: egy *czipo szakasztó fenyő deszka* (Ap. A. V.). 1695: *Czipo szakasztó deszka* (uo.).

Cipószakasztó-tábla. 1713: Süítőházban egy *czipo szakasztó tábla* (Ap. B. XV.).

Cirkalom. 1840: Két kitsi mutter fogo és egy *czirkalom* (64/839.). ua. Hordo abrónsokhoz való *czirkalom* (64/839.). L. még *cseber-, kerékfalazó-* al.

Cövek. 1659: ki iartattak volt az feoldet hités emberekkel *czeoveket* vertek fel (S. 1658—65.). 1798: Arasz kerületű és 4 Bélsi öll hosszúságú csere *Czövek* (729/798.) L. még *hidszárny-, támasz-, terühordó-* al.

Cövekkapocs. 1817: *tzövek kapots* [hidépítéshez]. (67. cs. 71.).

Cöveklukasztó. 1840: egy *czövek lyukasztó* fa eladatott 7 xr. (64/839.).

Cövekverő. 1840: egy *czövek verő* (64/839.).

Cövekes-kötél. 1772: az Falunak Szabadításakor is Lovat se egyébb Marhával Éltzaka Gabonák között való Gyepeken háltni ne légyen Szabad *Czövekes kötel* nélkül (Különf. i.). XIX. sz. e: Egy *Czövekes kötele*t Sánta István 6 pénz [ti. megvett]. (B. M. hiányos.).

Csákány. 1647: Birtalan Gergely proclamáltatta Peter Istvant Esztelnekít Egy *cziaakannak* teorvenire való kivetele

feleol, melj *cziaakanjert* Juramentumot kellett deponalnom (K. 1647—52.). 1647: *Cziaakaniaval* ugj wteot arczul, hogj az feoldre le estem. (K. 1647—52.). L. még *hegyes-, lapos-, kővágó-, vas-* al.

Csap. 1695: Malom tengely végiben való *csap* 2 (Ap. A. V.). 1721: Malom tengelyre való vas *csap* egy pár (4692. l.). 1762. A kapura egy karikát. *Csapot* Csinált 24 (8468. Mih.). L. még *lisztelő-, bécsi-, német-, vas-* al.

Csap-fúró. 1730: lapos veső egy *Csap furu*nal kisseb (Ap. B. XXIV.). 1778: *Csap Furu* Nr. 1. (B. M. 1771—80.). 1806: egy *tsap furu* (B. M. 1801—10.).

Csap-hányó. 1692: negy furu, egy *czap hanyo*, nadutó, egy kézvonó den. 21 (B. M. 1644—700.).

Csapó-zsinór. 1809: Festékes edény *csapo zsinorral*, vevő neve Gidófalvi István 12 xr (154,62.).

Csapott-elő-véső. 1840: Tíz lapos és *csapot elő vésők* és egy ár (64/839.).

Csapozó-fúró. 1805: egy *tsapozo furu* (Szöts 1800—96.). 1808: Egy *csapozo* s egy hitvány *furu*. Betsű ár 24 Dr. (Deák).

Csatlás. 1791: lószekérre való *tsatlás*ok (Pótsa). 1850: Egy ujj felhérczen való *csatlást* csináltam 2 f. 30. kr. (8468. l. 1565—800.). L. még *fa-, vas-* al.

Csatlás-vas. 1708: *Csatlás* vas nro. 2 (3. cs. 7.).

Csatló-lánc. 1708: Ket *tsatlo lancz* edgyik 25 szemből, az más 19 szemből álló (3. cs. 7.). 1730: két *Csatlo lancz* (Ap. B. XXIV.).

Csatorna. 1613: az *csatorna* nem joo hanem az helliben mas kel (Tgy.

1606—25.). 1763: Hozattam Gelentzéről 17 szál szín deszkát a Pintze Csatornájának meg tsinálására, xr 4 facit 68 xr. (1763. k. ml.). L. még *juhvér-fogó*- al.

Csatt 1. *vas*-.

Csával. 1823: A Szötsök dolgoznak eszerént: Egy Nagy Juh bőrt *csával*janak meg 12 xr. (2043/823.).

Csávalás. 1735: Tot Janosnak Hijjuz bőr *csavalasaert* Den. 36. (Kvh.).

Cseber. 1617: az tuzet fel Borszithvan *cheberben* veoth benne az Aszalo torkabol ky vytte (O. 1608—711.). 1679: kész birságban egy *Cseber* sert adni (Ap. A. I.). 1692: egy Lugzo Desa es egy *czeber* den. 12 (B. M. 1674—700). 1759: Fa és tserép tálak, tángjérok, kártyák, sajtárok, *tsebrek*, fazakak, osztovátának appertinentiái és több approbb házi supellekxek valuissent Renes flor 2 x. 30 (B. M. 1751—60.). L. még *csős*-, *faggyas*-, *félkéz*-, *hústartó*-, *itató*-, *kovásztartó*-, *lúgzó*-, *malotás*-, *meszes*-, *moslékos*-, *mosogató*-, *szappanozó*-, *szipuló*-, *tejoltó*-, *vedres*-, *vízhordó*- al.

Cseber-cirkalom. 1837: Egy *cseber cirkalom* onos végű (Cseh).

Cseber-rúd. 1680: bizony *czeber rudon* vettetem ki (Ap. A. VI.).

Csebres-hordó. 1664: 1. *Csebres hordo* (Ap. A. III.).

Csegely. 1602: az laborfalvi hatarra meneoben beleol mellette az *ctiegel*, kuwel mellette Gazda Marthone (8468. ideg.). 1614: egj darab *czegeli* feoldet, meli vagjon az Martonfalvi hatarba (Pótsa. 1581—814.). ua. meghirt *czegliet* eőreők eőreőkbe fiurol fiura meghihatatlankeppen (uo.).

Cseléd-asztal. 1808: Egy *cseléd asztal*. Betsü árrok 1 hflor. (11786. I. 1610—919.).

Cseléd-ház. 1739: A *Cseléd ház*ban találatik egy tisztességes Asztal, ugyan egy tisztességes Pohárszék, az asztal körül két álló pad, ezen házban a' kementze lábánál vagyon négy etzetes hordo, mellynek is háрма tele találatik elzettal, a negyedik pedig félig, egy ágy, az ágy fejinél egy mosár, egy öreg cseber, egy víz hordo kártya, s egy tehén fejő sajtár, három tűz eleibe valo székek s egy fűréz deszkából álló pad, az kementze fejinél egy tölgyfából álló circiter négy ejteles kis plubog tele bor etzettal, egy sotarto, egy vagdalo deszka, ezen házon jo ajto rajta levő vas zárjával edgyütt, fában foglalt két üvegből álló ablak (Ap. B. XXIV.). 1755: A *Cseléd ház*ban Lábos Lábos 1 (Ap. J. I.). ua. A *Cseléd ház*ban Küpüllő dása 1 (uo.).

Cselekedő-üst. 1792: vagyon egy *tselekedő üst* 3 flo. (B. M. 1791—800.). 1828: Vagyon a pálinkafőző üst 1 *Cselekedő* Uj Üstök 40. Rf. (B. M. 1821—48.).

Csemete. 1725: az szilvafa *csemetéket* azt is, hogy a Falu gjepit . . . kertelte (K. 1720—25.).

Csempe. 1753: egy kementzére zöld mázu öreg *csempéből* Nro. 91 (8468. vegy.). L. még *paraszt*- al.

Csempe-kemence. 1789: *Kementze* tüzelő a nagy házban Veres *tsempéből* (11019.). 1803: egy *csempe kementze*, egy sütő kementze (B. M. 1801—10.).

Csengettyű. 1840: Egy *csengettyű* Eladatott 3 Rf. (64/839.). L. még *réz*- al.

Csép. 1686: megtamadot, *cseppel*

vert hozzam (O. 1680—88.). 1692: Ket *Csep* den, 3 (B. M. 1674—700.). 1801: két tsürbe valo *tsép* 3 xr. (35. cs. 10.).

Csepegés. 1703—5: Dél felől, ha ki építeni akar itt ben városunkban tartozik illendő *csepegest* id est singnit hadni (Kvh.). Hasonlóképpen két Atyafiak is edgj jország, ha edgyben nem ragaszszák épületeiket edgy akaratból araszni *csepegést* hadgjanak (uo.). 1774: Ezen a' helyen a' hol most állunk a' *tspepegésig* azaz a hegytetejéig, mely is Kantaoldalának neveztetik (Vad.).

Csepegés-ház. 1800: a' mi a' *Tsepegés ház*at nézi mivel a' kőfalai romladozottak a' kőfalbeli részét a' nagyobb atyafi a' kisebb Testvéreinek el engedi (128. cs. 25.).

Csépel. 1625: Borbeli Peter is tartozik czepleot aladni es *czepletetni* (B. M. 1574—699.). 1660: Az mely buza asztagot 1660 Esztendőben el *czeplettek* volt lőt belölle cub. 89 (Ap. A. VII.).

Csépelt-gabona. 1611: Egj keves *czeplet gabona*ia is volt (B. M. 1574—699.).

Cséplés. 1635: szolgáltak az pachai Szorcziei Demeterit *czieplessel* kaszalasal (O. 1635—42.).

Cséplő. 1625: i. *csépel*. 1643: szegheni legem leven *cziepleim* leven mentem egj aszszonihoz valami szallanat ighertt (O. 1613—27.). 1647: Egj *cziepleot* találtak megh, melliet találtak megh olj helien az honnat egj lovot loptak el (K. 1647—52.).

Cséplő-búza. 1625: Az *czepleó Buz*ának az Negied rezett, de azt így hogy ha kalongiaúl oztiaak el (B. M. 1574—699.).

Cséplő-csép. 1839: egy pár *tsép*elő *tsép* (155. cs. 82.).

Csere-hordó. 1818: Egy *csere hordo* (Cseh).

Cserép. 1728: Fedni való *Cserepet* Tekintetes Notarius Uram parancsolattya-ból fel Csernátoni Szekeres administralt (1728. k.). L. még *kupás-, lapos-* al.

Cserép-edény. 1772: *cserép edényt* igen felesen (B. M. 1771—80.).

Cserép-fedő. 1689: egy *cserép fedő* (Ap. A. 93.). 1755: *Cserépfödő* 2 (Ap. J. I.).

Cserép - gyertyatartó. 1787: egy *Cserép gyertya Tartó* (1162/787.).

Cserép-korsó. 1821: 30 darab tserép tángyér, 20 fatángyér, 5 portzellány, 10 *Tserépkorsok* 5 Rf. 30 kr. (B. M. 1821—30.).

Cserép-lábas-lábas. 1810: Öt *cserép lábos lábosok*. Betsültetett 86 dr. (740/810.).

Cserép-levesestál. 1800: Egy *Tserép Leveses Tál* más kettőivel (1711/800.).

Cserép-tál. 1708: Három öreg *Cserép tál* 3 (Ap. A. VI.). 1759: Fa és *tserép talak*, tangjerok (B. M. 1751—60.).

Cserép-tányér. 1821: 30 darab *tserép tángyér*, 20 fatángyér, 5 portzellány, 10 *Tserépkorsok* 5 Rf. 30 kr. (B. M. 1821—48.).

Cserepes-kemence. 1627: Az azzoniam hazaban *czerepes kemencze* (Ap. A. II.).

Csereznyefa. XVII. e.: Tudom azt, hofi Bogdan Georg *Czerezsniel meggi-fat*, almafat vagdalt azon az iország, mellien most lakik (B. M. 1574—699.).

Cserge „gyapju pokróc”. 1708: Egj viseltes fejer gjapju *cserge* (3. cs. 7.).

Csergő. 1720: Hámra valo *Csergő* nro 8, Szíjjával edgjut (Káln.).

Csetert „hasáb”. 1740: Mübe valo *Csetert* bikfa nro. 9 (28/740.). 1770: *Bik cseter* fa 8 (Tgy. 1598–798.).

Cséza. 1720: Az híjján (az színnek) az *Cséza* allya felivel edgjut, de sine rotis (Káln.).

Cséza-rúd. 1720: *Cséza rugjában* valo két vas Szeg (Káln.).

Csiga-fúró. 1834: *Csiga furu* 1 darab (sz. n. vegy.). 1837: *Egy csiga furu* (Cseh).

Csiga-kerék. 1621: vas veszszeoth, vas szegeket es *cziga kereket* ki vitt volna fűreszireol? (B. M. 1574–699.).

Csiga-kötél. 1840: Egy hitván *csiga köté* eladatott 26 xr. (64/839.).

Csigás alma-sajtoló. 1720: *Csigás alma sajtolo* cum requisitis (Káln.).

Csigás-kút. 1794: Egy *Csigás kut* egész készülettel edgyütt 50 flor. (Gid. XVII–XIX.). 1795: Egy *Csigás kut*, ennek minden fábol megkivántato szer-számai megvagynak, egy Lántzal járo vasas vederrel együtt (541/796.).

Csigolyavessző - kasornya. 1806: Vagyon egy *tsigollya vesszőcskékből* font fogontsus nagy *kasornya* (S. ejk. 1801–6.).

Csigolyavessző-kosár. 1840: Öt kis *csigolya vessző* kosarak (64/839.). ua. Egy *csigolya vessző* füles *kosár* (uo.).

Csiki-vas. 1623: Azt is tudom, hogy szanto vasal, sorlot, *cziki vasat* es mindenfele vasat szabad volt vasarkor arulni mindenkor (Kvh.). ua. a' *cziki vastol* meg valva minden fele vasat szabad volt vasar napig arulni (uo.). 1631: *Cziky vas* tizedfel rud (Ap. A. II.).

Csikó. 1622: Egy *citkoth* foga mehg

Molnos Andras (O. 1613–27.). 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peter-nek egy vemhes kanczat *czitkostol* (B. M. 1574–699.). 1646: Demes Georgi ellen egi *Citko* dolgabol Cziutak Laszlo perit . . . (O. 1642–48.). 1806: négy hámos posta ló, két *Csikko* (B. M. 1801–10.). L. még *kanca-*, *ló-*, *lo-vacska-* al.

Csikóbőr-tarisznnya. 1807: Egy *tsikobőr tarisnya* (B. M. 1801–10.).

Csikós-kabala. 1630: az Melly egi lovat es *Czitkos kabalat* es egi Czap-ranghot . . . adott vala (Ap. A. II.).

Csipke. 1729: edgy fel avas szalonna a *Csipkejivel* a vegiben (11360. I.). L. még *kemence-* al.

Csiptető-pad. 1824: Egy *tsiptető* és kerék falazo *pad* 10 xr. (91. cs.).

Csiptető-szék. 1716: egy *tsiptető Szék* (Tgy. 1711–20.).

Csirke. 1811: egy pár *tsirke* 1 Rf. (430/811.). 1812: egy pár *tsürke* 12 xr. (953/812.). 1851: 8 kappan, 8 pujka, 10 Rétze, 12 *csürke* 16 fr. (N. S.).

Csirke-kakas. 1794: *Csürke Kakas* 3 (Ap. B. XXIV.).

Csizar. 1750. k.: *Tsizarokról*: Egy Czapas Hegyes ternek a munkájától mellynek a Czápáját a Gazda adja fizese-nek 7 flor. 50 den. (Kvh.).

Csizma. 1592: Ejg fekete *czyzmara* attam fl. 1 (Mikó). 1615: Egy vy *cizma* es egy fejeit *cizma*, Az két *cizma* ys fl. 1 den. 50 (O. 1613–27.). 1692: Vöttem az Árvák számára egy *Czizmat* 11 sustákkal (B. M. 1674–1700.).

Csizmahúzó-horog. 1825: Az ablak huzoján egy pár *Csizma huzo horog* (8468. I. Séra).

Csizma-kefe. 1810: Egy *csizma kefe* és egy lo kefe (740/810.).

Csizma-szár. 1658: Killjeni Janos *czyzma szarat* vete el vermibeol (S. 1658—65.).

Csizma-talpalás. 1823: A Csizma-diák dolgozzanak eszerént: Egy párt fordítottolag meg *talpalni* 18 xr. (2042/823.).

Csizmadia. 1711: vagyon egy Lakatos Mihály nevű *Csizmadia*, kinek az Istenben elnyugut Feleségem Rácz Éva jobbgáya lévén szabadságot adott (Dmok. 1700—50.).

Csizmadia-atyamester. 1821: Kézdi Vásárhelyi *Csizmadia Atya Mester*(77/57. cs.).

Csizmadia-céh. 1770 k.: Ditső fejedelmünk Rákotzi György 1638 Május 1-ő napján *Csizmadia Czehunknak* Privilegiumot ad (Kvh.). 1821: Kézdi Vásárhelyi *Csizmadia Czéh* (uo.).

Csizmadia - mester. 1638/831: A *csizmadia Mesterek* egy közönséges helyre gyűjenek és egy fő s vice Czéh-mestert választszanak (1973/831.).

Csizmadia-mű. 1647: keöte arra magat Csizmazia Moyses hogy *csizmazia Mijevel* eöremest szolgállya (Ap. A. III.).

Csizmadia-pad. 1834: Vagyon egy *Csizmadia* mihely *Pad*, 18 pár kapta (155. cs. 82.).

Csizmadia-szín. 1809: Hentesek és más szalonna árulok sertés Husvágok sohult egyebütt ne árulhassanak, hanem tsak tsupán az Ujonnan Épített *Csizmadia szín* ajja alatt és körülötte (Kvh.).

Csizmadia-tű. 1814: 2 papir Varo Tő *Csizmadia Tövel* elegy 18 xr. (2565/824.).

Csobán ,oláh juhpásztor'. 1764:

meg ne háborítsák a *Csobányokat*, meg se huzzák őket (173/764.).

Csont I. kereszt-.

Csontos-nyereg. 1758: egy *tsontos nyereg* szerszám nélkül (8468. I. 1565—800.). 1806: Három *nyereg*, kettő *csontos* egy pedig szolga nyereg (B. M. 1801—10.).

Csorda. 1645: az eo Uno marhájának semmi niavaliaja nem volt es ugi üszte az *czordaban* (O. 1642—48.). 1667: egy bikát tartot az falu, az meli szokasos lator bika volt, megh kertek, hogj ki ne vigjek az *Czjorda* keozi megis ki vidtek (S. 1665—69.). 1781: a Bihalbikáját fogja el a *Csordából*, mert a falu Bikáját üldözi (B. M. 1781—90.). L. még *dísznő-* al.

Csorda-délő. 1626: Tudom azt is, hogy az *Cziorda delleo* helyet... Maios Thamas Birla vala (Tgy. 1626—50.).

Csoroszlya. 1841: (123. cs.).

Csótár. 1768: 1 Veres *Csótár* 4 Rf. 8 (Ap. J. I.).

Csóva. 1555/XIX. sz. e.: Továbbá most pediglen ismét azt mivelte Apor János és Péter, hogy ahol a Székelyeknek szabad járo utok volna és mind... (2 szó hiányzik!) *tsovákat*, azt is eltiltották eö töllök, ezt is hütünk szerent irjuk Ti Nagyságtoknak (Ap. B. Ksztl.).

Csówáz. 1581: ahol penig el *czyowazak* aszon belől ne mennyenek velek, ha penig belől mennenek s ot nem kaphatnakis ha asz nyoman el mehetnek tehát asz pasztor Juhot keszben aggyon (Kvh.). 1750: a' legelő Bornyuk számára a' Város *tsovált* ki bizonyos helyeket (8468. I. Sztgy.). ua. néha ki

tsovázták a' Szent Györgyiek, hogy a' Bornyuk füvit el ne tapodgyák (uo.).

Cső. 1708: len fonal gomolyákba 1 *csőn* circiter három font (3. cs. 7.). 1851: Pléh fűttő *cső*vekkel 6 fr. (N. S.). L. még *bádog-* al.

Cső-fúró. XIX. sz. e.: egy hoszszu *cső furu* (B. M. k. n.). 1840: egy *cső Furu* (64/1839.).

Cső-fúró-masina. 1840: Egy *cső Furo masina* egy lántzal, 3 furuval, 8 derékszeggel és kerekének egész készületivel. Becsü árrok 50 Rf. (64/1839.).

Cső-tartó. 1804: Egy Tsölő kerék vasával egy *Csőtarto* vasával (866/805.).

Csődör. 1857: barna *csődör* (Kvh.). pej *csődör* (uo.).

Csős-cseber. 1758: egy *Csős Csöbör* Cső nélkült (8468. vegy.). 1837: egy 5 kártyás Pálinkafőző üst, *csőscseberrel*, három kádál, csebrekel és Kártyákkal együtt 45 Rft. (Tgy. 1825—897.).

Csős-kád. 1840: Lombik sisakkal és 1 *Csős káddal* (64/839.).

Csős-törökbúza. 1814: Vagyon Egy Török buzás kas, amelybe *tsős Török Buza* vagyon, a felső koszorufáján egy fél Singnival alol (1642/821.). 1851: 18 szekér *csős törökbúza* (N. S.).

Csőrlő. 1681: egy *czollo* (Deák). 1758: egy *tsöllő* (8468. l. 1565—800.). 1804: Kétt pár tekerő Ketske azon *Csőrlő* szerszámok 8 Szegei (866/805.).

Csőrlő-kerék. 1808: *Csőrlő kerék* Vas orsoval. Betsü ár 1 Rflo. (Deák). 1815: *Csőrellő kerék* (8468. l. 1565—1800.). 1835: egy *tsüllő kerék* vasorsojával, 10 xr. (1608/835.).

Csucsorkás-kancsó. 1840: Öt *csucorkás kancsok* Eladatott 6 xr. (64/839.).

Csujtárszövő-nyüst. 1770: Pokrocz vagy *Csujtár szövő Nyüst* (Tgy. 1548—1798.).

Csupor. 1592: latek ott egy *czuporba* zeold bekat (Ap. A. VII.). 1838: aproság *csiprok* és fedők, betsü árok 6 xr. (150. cs. 75.). L. még *fűző-, hólyagos-, ivó-, kaldka-, mázas-, meregető-, pénz-es-, suvikszos-, üveg-* al.

Csuta-bőr. 1703: *Csuta bőr* Nr. 1 (Ap. A. VII.). L. még *suta-* al.

Csutura. 1763: 2 nagy vastagságu *Csutoráját* mellyében törte (34/763.).

Csügör „összetört almából és édes körtéből erjesztett hűsítő ital”. 1805: két etzetes hordo egyikben *Csügör* a másokban régi utoly etzet vagyon (Gidóf. 1775—873.).

Csügörös-hordó. 1627: *Czügeoreós hordo* egy eoregh (Ap. A. II.). 1695: *Csügörös hordo* 4 (Ap. A. V.).

Csűr. 1573: tугya hogy az *chywr* meget az vegezerent az vlat Nemes Tamas ky attá (Ap. A. I.). 1592: asz mellien *Czwreonk* vagion az Gywmeölcz kerten (Tgy. 1569—608.). 1615: Erigy Marthon Janos segely a kochisnak az kochit az *Chyurbe* vonny (O. 1613—27.). 1643: senki *Cziurben*, avagi korczionan egiben giulven ne tancziollianak (O. 1642—48.). 1662: az mi epvleteket epitettvnk szobat, Istallot, *Czyvrt* (S. 1658—65.). 1699: Az Csűrös kertet *Csűrrel* együtt birjad és építsenek oda istálot (B. M. 1574—699.). 1766: Egy lábakra tsinált *Csűr* borna Istáloval edgyütt (460/768.). 1793: egy szalmával fedett Bornából rakott *Csűr* valora 28 rf. (8468. l. 1565—800.). 1817: A Gyümölsős kertben egy Bikfa Boro-

nákból rakott szalma Suppal szépen befedett *Csűr* (B. M. 1811—20.). 1839: Vagyon egy *Csűr* szalma fedéllel fedve alatta lévő Istállóval és Odorral rajta levő perjével és Csűrkapuval. Vagyon a *Csűr* előtt jobbról egy kis Pajta mellette lévő lábakra kötött Árnyékkal (155. cs. 82.). L. még *üveg-* al.

Csűr-bíró. 1723: Hoszszu Gergelly *Csűr Bíró* (Aöi.).

Csűr-kapu. 1839: Vagyon egy Csűr szalma fedéllel fedve, alatta lévő Istállóval és odorral, rajta levő perjével és *Csűrkapuval* (155. cs. 82.).

Csűr-kert. 1627: Egj *czűrkert* abban egj *czűr* (Ap. A. II.). 1634: Az melj helien az keo haz es Istallok *Czwreos kertek* vadnak azert Mikes Sigmondne adgion masut. (uo.) 1640: az Aporok iozagara czinalla Janczio Janos az *Czwr kertit* (Kvh.).

Csűr kert-kapu. 1713: Czifra faragot tölgyfa oszlopokon álló galambugos, j) sendelj fedél alatt levő deszkából való *Csűrös kert kapuja* (Ap. B. XV.). 1807: A *Csűröskert kapuján* kívül levő veleményes kert azon hatul Szalmatartó helyeck (B. M. 1801—10.).

Dagaszt. 1754: Sütők Iako Háza, melyben szítálnak és *dagasztanak* (Ap. B. XXIV.).

Dagasztó-láb. 1689: két *dagasztó láb* (Ap. A. VII.). 1804: kétt Nagy *Dagasztó Tekenyő* hozza tartozó *Dagasztó labal* (866/805.).

Dagasztó-szék-láb. 1759: a' maga házában a' *dagasztó szék lábat* bevitte volna (Ap. J. I.).

Dagasztó-tekenyő. 1627: *dagasztó*

tekeneo 2 (Ap. A. II.). 1798: Ezen jöszagon vagyon egy gabonas abba vagyon egy *Dagasztó tekenyő* (8468. Sztgy. t.). 1804: kétt Nagy *Dagasztó Tekenyő* hozza tartozó *Dagasztó lábál* (866/1805.).

Deberke. 1688: két sosteinek való *Deberke* (Ap. A. V.). ua, egy gyertyatartó *Deberke* (uo.). ua. Egy uj fedeles *Deberke*, egy kevés mák benne (uo.). 1713: egj *deberkében* egj kis turo (Ap. B. XV.).

Degettes hordó. 1840: Egy *degettes* hitvány *hordó* (64/1839).

Délő l. csorda-

Délőz „delel”. 1642: Tudom azt, hogi az kús mezeoról be haytottak ennek eleötte való ideöben ide az falu czordajat az Eokreokeot is itatni, ittanak az Barmok es ott *Delleozenek*, az pasztorok feredeztek az vízben, de en azt nem tudom, hogj dellohelyly volte, avagj sem (Tgy. 1626—50.).

Dér l. hideg-

Derék-deszka. 1754: Gelentzei *darék doszkát* vettünk száznegyvennyolcz szálát, szálát per dr. 12 (Ap. J. I.).

Derék-fúvó. 1781: Nagy *derék fúvó* (Tgy. 1702—99.).

Derék-ökör. 1744: egy *Derék Ökör* (Ap. B. XXIV.).

Derék-szán. 1806: három *derék szán*, két erdőő és egy sóra járo (B. M. 1801—10.). 1808: Egy viseltes *Derék Szán*. Betsü ár 3 Hflor. (Deák).

Derék-szeg. 1703: *derek Szeg* egj (3. cs. 7.) L. még *vas-* al.

Derék-vas. 1721: *darék vas* 1 (4692. I.). 1736: . . . korongon levő kett vaskarika *derék* vassal együtt (Ap. O. I.).

Deszka. 1592: Egj forint Arra *Dez-*

katt fl. 1 [t. i. vettem] (Mikó). 1615: Czipo szakasztani valo *dezkat* egyet. (uo.) 1624: Jakab papnak aggya meg *Az Nagyob Chyutak Janosne az 18 dezkat* (O. 1613—27.). 1643: az mas ember *doszkajat* el lopta (O. 1642—48.). 1762: 200 Gelentzei *Deszkáért* a 6 Rf. 20, Kovásznai *Deszkáért* Rf. 10 (8468. l. Mih.). L. még *aszaló-, bél-, cipósza-* *kasztó-, derék-, disznóbél csináló-, fű-* *rész-, kormány-, metélő-, metélőfűrész-,* *szakasztó-, szél-, szín-, zavora-* al.

Deszka-ajtó. 1638: fenyő *deszka ajtó* minden vas nélkül (Tgy. Harm.).

Deszka-kapu. 1762: Két *Deszka Kapu* a Kis Kapunak kötöt Kapu lábja (8468. Mih.). 1820: egy kis hitvány *Deszka kapuk* kötöt lábakkal (1811/819.).

Deszka-kert. 1837: A' Csűr és Sütő Ház közti csináltattam egy *Deszka kertett* zsendelly fedemény alatt, a' mi készült Sassal, Deszkával (F. I.).

Deszkametsző-fűrészvas. 1721: *Deczka mecző fűrész vas* (4692. l.).

Deszkavágó-fűrész. 1775: kivel építeté meg Csiki János' azon *deszkavágó fűrész*t? (475/775. s.).

Deszkás-ajtó. 1627: Egi vetemenies kert azon *deszka aito* (Ap. A. II.).

Deszkás-kert. 1713: Sasokban foglalt Sendelj fedél alatt lévő *deszkás kert* (Ap. B. XV.).

Deszkás-szán. 1743: *Deszkás Szán* nro. 2 (Ap. B. XXIV.).

Dézsza. 1678: Egi *desa* aszalt szilva (Tgy. 1678—88.). 1681: egi lapos *desza* (10908. l.). 1692: Egy nagy *désa* den. 12 (B. M. 1674—700.). L. még *fejő-, hamútartó-, juhfejő-, küpülő-, lügző-,*

ordás-, sós-, tejes-, szapuló-, tejverő-, *túrós-, vajverő-* al.

Dinnye l. disznó-.

Diszke. 1615: *Diszkek* nro. tizenharom (Mikó). ua. Miko Mihaj Vramnak *Dizkeket* nro. negiett (uo.).

Diszke-bárány. 1663: harmincz *diszke baraniomot* (S. 1658—65.). 1678: Item adtam *diszke* nősten báránt kilenczet számban (Ap. A. VII.).

Diszke-gyapjú. 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 vider turót, három köből elvegy buzát szépet, három fekete *Diszke gyapjut* (B. M. 1771—80.).

Diszke-juh. 1615: Azzoniam Aniank adot ennekem . . . *Dizke Juh* nro. három (Mikó).

Diszke-kecske. 1615: Azzoniam Aniank adot ennekem . . . *Diszke keczke* nro. egi (Mikó).

Diszke-kos. 1639: eg *diszke kos* (9786. l.). 1678: adtam *diszke kosokat* számban 10 tizet (Ap. A. VII.).

Diszke-tehén. 1774: Tanáltatott *Diszke Tehén* 1 (8468. cs. i.).

Disznó. 1554: Hagyok towabba nyolcz okrot es három wnot Tyzenket *diznot* es egy lowat (Sz. 1371—700.). 1577: 1576 esztendeoben mikoron az mj lowunkba es *disznonkba* be haytotatok vala (Kvh.). 1591: Az makkon valo *disznokot* eggiwt tizedeltek (Tgy. 1569—608.). 1615: Myko Mihaj Vramnak Eoreg *diznot* nro. eottlot (Mikó). 1616: valamý *djznokot* is oth be rekezthek (O. 1613—27.). L. még *ártány-* al.

Disznó-akol. 1713: *Diszno okol*, melyben taláztatott fenyő bornából valo kétrekeszű ajtaja, s egy lábön álló szalmafedél alatt levő *Diszno oll* (Ap. B. IV.).

Disznó-csorda. 1693: az Kezdi Vásárhelyi *Diszno Csordát* az Szent Leleki Falus Biro ut Falu behajtatvan (Kvh.).

Disznó-dinnye. 1779: Azon leszedett Török Buzák és *Diszno Dinyék* hány szekerekkel voltak? (11786. l. 1743—827.).

Disznó-hús. 1622: Az *Dyzno husnak* [t. i. fontja] ket penzt erjen (O. 1613—27.).

Disznó-láb. 1680: Negy oldalas, nyolcz *disznolab* (Ap. A. VII.).

Disznó-ól. 1663: az eoreoksegen vadnak Istallok, Czyvr, Svteohaz, Tjukol, ket *Diszno ol* (S. 1658—65.). 1755: három szakaszból álló és fenyő bornából rakott alkalmas szalma fedél alatt egy *Diszno Oll*, melly is az udvartól kivagyon rekesztve Sövenből font Gyalog kertvel (Ap. B. XV.).

Disznó-pajta. 1646: az Bitai Janos es Istvan *diszno paitaja* (O. 1642—48.).

Disznó-pásztor. 1691: Oláh István *Diszno Pásztor* (Káln.). 1702: Az *Diszno Pásztornak* adtam árpát m. 1 (11786. l.).

Disznóbélcsináló-deszka. 1689: Egy uy *deszka diszno bél csináló* (Ap. A. VII.).

Dohány. 1707: Az *Dohánynak* fontja 15 p. (Kvh.).

Dohányfüző tű. 1811: *Dohány füző Tő* dr. 2 (B. M. 1811—20.).

Dohos. „kátrányból készült szekérenőcs”. 1795: Ló árrában M. for. 50 ... *Dohosért* mf. 1 (514/797.).

Dohottas-hordó. 1770: A Felső Hinto színben ... *Dohottas hordo* 2 (Tgy. 1548—798.).

Dolgos. 1660: Porkolab Andras ados flo. 9. el hattam az iövő Sz. marton napig igirt rea egi eg napi dolgot, de io *dolgost* aliczion, mert ha rossz lesz nem veszem el (9786. l.). ua. Bagoly Laszlo ados flo. 9 asztis el hattam a iovo Szent marton napig, igirt rea tiz napi niari *dolgost*, de ha gyermeket küld nem kel el veni, mert úgy vegeztünk, hogy io *dolgost* aliczon (uo.).

Dolgozni. 1635: hittam egynehani-szor *dolgozni* (O. 1608—711.).

Dolgozó-ember. 1606: Amelly beres vel *dolgozo ember* velem volt, mikor az eokreot lattam azt a legent az bizony hivatta Mihaly Vram (Mikl. 1605—6.).

Dolgozó-ház. 1829: 96 darab (gerendák) A *Dolgozo* és Ebédülő Háznak menyezetre, hossza 4 öl 3 láb (2245/829.).

Dolog l. nyári.

Donga l. hordó.

Dorong. 1759: vasvillákkal, *dorongok* kal megtámadva (O. 1758—63.).

Dögös. 1623: Georgy pap a fely doboly minthogy oly Eokreoth njuzot volt megh az ky *Dögös* volt es megh holt volna (1613—27.).

Döngő-harang. 1823: Egy nagy *döngő harang*, egy nagy erdőiő Féjsze, egy kisebb harang (99. cs. 84.).

Drót l. vas.

Drót-rostély. 1831: egy kenyér piritó *drót rostély*, megvette Péter strásames-ter (150. cs. 77.).

Dugó l. ablak-, hordó.

Durgál „orsóra teker”. 1770: festett *durgált* fekete fonal. Szürke *durgált* gyapju fonal 5½ (Tgy. 1548—798.).

Ebédülő-ház. 1829: 96 darab (gerendák) A Dolgozó és *Ebédülő Háznak* mennyezetire, hossza 4 öl 3 láb (2245/829.).

Ecet. 1818: Négy Etzetes hordo *etzet* benne (Cseh). L. még *alma-, bor-* al.

Ecet-érelő. 1740: *Etzet érelő* nro. 1 (28/740.).

Ecetes-álatag. 1658: egy *eczetes álatag* (Deák).

Ecetes-bodon. 1805: egy *etzetes Budon* (Szöts 1800—96.). 1808: Két *Etzetes budonya* Betsü ár 78 dr. (Deák).

Ecetes-hordó. 1713: *Eczetes hordo* nro. 3 (Ap. B. XV.). 1744: Egy *hordo öcsétes*, két cseber félig öcséttel [!?] (Ap. B. XXIV.). 1818: Négy *Etzetes hordo etzet* benne (Cseh).

Ecetes-üveg. 1848: 6 *Etzetes üveg* tele 30 kupa borettel 9 fr (N. S.).

Ecseletlen 'fésületlen'. 1708: Kender *etseletlen* 16 fő Kender *etselett* 39 fő (3. cs. 7.).

Ecset. 1708: Egy poszto tisztító *etset* (3. cs. 7.). L. még *bortisztító-* al.

Edény. 1688: Edgy Etzetes földből való *edény* (Ap. A. IV.). 1851: egy festet kendőszeg teli *edénnyel* (N. S.). L. még *borecetes-, cserép-, föld-, gabonatarló-, üveg-* al.

Edénytartó-fogas. 1847: két *edény tarto fogas* marad az Árváknak (194/29. cs.).

Édes-almafa. 1668: Egy *Edes Alma* famat vaghta le (S. 1661—69.).

Egér-üttető 'egércsapda, egér fogó'. XIX. sz. e.: *Egér Üttető* 3 xr (különf.).

Egércsél. 1832: *egércsél* a marha a mikor az ágak után kapdos. (Ap. M. VIII.).

Egész-vágás-szekér. 1793: egy

egész vágás vasas talpu *szekér* 40 Rf (8468. l. 1565—800.). 1794: Vasas talpu *egész Hordo Vágás Szekér*, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jo, ketteje kereke Persejes, a' más kettő Persej nélkül való (Ap. B. XXIV.). 1807: lévén három *szekér*, egy *egész vágás* hordo, más erdőlő, harmadik ide s tova járó ló *szekér* (B. M. 1801—10.). 1839: Egy *egész vágás szekér* fatalpu, ökör ruddal és hordo lajtorjával és ganyézo Lajtorjával. 155. cs. 82.). 1840: Egy fatalpu *egész vágás lo szekér*. (64/839.). 1845: *Egész vágás hordószekér*. 2152/845.).

Égető l. *mész-*.

Égettbor. 1661: ados volt *Égettbor* arraba 2 f. 40 penzel (S. 1658—65.).

Égettborforrázó-kád. 1781: *Égett bor forrázó kád* (Tgy. 1702—99.).

Égettborfőző-fazék. 1645: egy *egyet borfeozefazek*, ketserpeneo (Tgy. 1626—50.). 1805: két *éget bor főző fazék*. (Donáth.).

Égettborfőző-katlan. 1758: *Égett bor főző Katlan* (8468. l. vegy.).

Égettborfőző-üst. 1683: az *Eget borfőző üst* mikor elvette (K. 1678—85.). 1757: *Égett bor főző üst* egy Lom-bik, egy jo egy rosz. (8479 l.).

Égettboros-korsó. 1791: egy *egyet boros korsó* (Pótsa.).

Égetettboros-üveg. 1642: az az Ferencz Andrasné Marta azoni az ő szoty-rabol egy teli *egyetetboros Üveget* lopott ki. (Ap. A. III.).

Egy-kenyéren 'egy háztarásban élő'. 1579: Apor Myklos által Apor Ferencz-tol is kerok nyert hogy *egy kenyeren* vadnak (Ap. A. I.). 1635: Bede Peter

junior *egi kenyeren* vagon Andrással (Ml.).

Egy-marhán, egy háztartásban, egy közösségben élő. 1617: az Alperessel együtt *Egy marhan* es kenyeren leotünk volna (O. 1613—27.).

Egyszakaszú-kas. 1800: Két sövényből kötöt *kasok* egyik *két szakaszú*, a másik *egy* (1711/800.).

Egyszemes-nyüst. 1801: *egy szemes nyüst* 6 xr (35. cs. 10.).

Egyes-hám. Egy pár viselt *egy* *hám*. Betsű ár 2 Hflor (Deák.).

Egyes-rúd. 1804: Egy kétt kéz *rud*, *egy egyes rud*, fenyő (856/805.).

Egyes-szék. 1688: *Edgyes szék* 2 (Ap. A. IV.). 1758: két *egjes szék*, *egj* karjos pad (8468. I. 1565—800.).

Egres. 1727. *Egrest* de. 9. (t. i. vetünk (Kvh.).

Ejtél. 1622: az Sernek *eytele* mas fel penzth erylén (O. 1613—27.). Az vthan megh teobitetek 200 berbechel es 200 *eythel* vayal. (uo.). 1816: az egész jóság 289 □ öl mely tézen egy vékát és 7 *ejtelt* (B. M. 1811—20.). 1837: *Ejtél, fél ejtel*, fertály, egy Torma reszelő és egy töltsér pléhből 5 Rfrt. (Tgy. 1825—897.). L. még *brassói*, *pléh*-, *sőr*- al.

Ék I. *fahasító*-.

Ék-szeg. 1736: Vettünk *ik szegnek* valo fat de. 36 (Kvh.). 1738: Bikfat *ik szegnek* a malomra vettünk d. 21 (uo.).

Eke. 1642: Seot kett *Ekewel* my szantottunk vala benne (8468. I. vegy.). 1659; az *Ekembeol* az hambol *salvum* sit *egj* lovat val(ora) fl. 25. elvettek (S. 1558—65). 1676: A Fiu gyermekeknek *edgy eket* adgyon vasastol, ta-

lyigastol (8468. I. 1565—800.). 1692: *Egy eke* den. 24 (B. M. 1574—700.). 1723: *Egy Eke* Talyigájával és vasai-val, szántó tésolyával és járommal (Ap. O. I.). 1818: Két *eke* edgyik vas nélkül Tajigájával (Cseh.). 1814: *Egy Eke* Vasaival, Talyigájával, egy Vasas Leszántó Rud 1 pár Hámmal (sz. n.). 1834: *Edgy eke* hosszú vasával edgyüt (B. M. 1821—48.). L. még *béres*-, *kapáló*-, *ló*-, *törökbúza*- al.

Eke-fej. 1698; egy szántó *ekefej* vas karikával (Ap. A. VI.).

Eke-kabala. 1809: (154/62. cs.).

Eke-kaloda. 1716: két *Eke kaloda* (Tgy. 1711—20.).

Eke-talyiga. 1837: *Eke Tallyiga* mindenestől, megvette Nyáguly György 4 Rf. 8 xr. (Cseh.).

Elcsap. 1745: a lovakat kösd az Istállóba, ne *tsapd el*, mert ellopják. (312/797.).

Eledele. 1719: szokatlan sőt a memoria hominum nemis hallatott *eledellel* kellett magát nyomorgatni (1/719.).

Elegyes-árpa. 1676: Valami *elegyes Árpának* köblit den. 60 (8468. I. 1565—800.).

Elegyes-búza. 1609: Adnak volt is egy keobeol *Elegies buzatt* (Kvh.). 1615: *Elvegi Buzanak* zeme lön cub. 82 VI (Mikó). 1618: melj megh teoth volna 16 kalongya *eleges Buzat* (O. 1613—27.). 1742: *Elvegyed buza* Cub. Nro. 15 (Ap. B. XXIV.). 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 vider turot, három köből *elvegy buzát* szépet, három fekete Diszke gyapjut (B.M. 1771—800.).

Elegyes-gabona. 1848: 36 véka *elvegy gabona* 28 fr. 48 (N. S.).

Élés-ház. 1688: Edgy *élés ház* azon is üveg ablakok (Ap. A. IV.). ua. Kemencze az *Élés ház*belivel Num. 5 (uo.).

Élés-kamara. 1765: *Élés kamra*, mellynek Padlása négy csere deszkákkal borított Also Padimentuma csak föld. Vagyon csere Ablak mellyékek közé Csere-Ablak-Keresztfára sűrű fenyőfából csinált rostély Ablak (Bethl. vi.).

Élesztő I. ser-.

Élet. 1642: Mikor Ferencz Andrasneval egy *eleten* lakom vala azon udvaromon vetettem Peterselymet, Retket, Fokhagimat, ismet Benediktat egikor nevedkenven latam, hogy apronkint ki vonogalyak (Ap. A. III.). 1673: mikor az csüirt tsinaltattja vala Dosa Andras uram azon az Szent Imrehi perben forgo *eleten* (Harm.). 1678: falu hatara körül valo meres kertol pap es mester *elete* körül valo kertol... legiek immunis (S. ejk. 1668—78.).

Ellenálló-gerenda. 1829: 16 darab *Ellent álló gerendák* hossza 2 öl 2 láb (2245/829.). ua. *Ellent álló gerendák* a' vizvetők mellé a' flügelre hosszs 2 öl 2 láb (uo.).

Ellenző. 1764: Az *Elenzőnél* a Gát elszakadván a dolgosoknak adtam egy kupa pálinkát és 2 kenyeret [a város malmánál] (Kvh.).

Elő-ágas. 1758: az *elő ágasson* két vas karika (8468. I. 1565—800.). 1840: Egy hitvány *előágas* eladatott 27 xr. (64/839.).

Elő-föld „szántóföld”. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres reth Myndeneknek szabad *eleo feold* volt mynd Kyzdyeknek, Czykyaknak, mynd Erdeye mezeye (Kvh.).

Elő-hám. 1840: *elő hám*, kantárral gyeplővel eladatott 30 Rf. (64/839.).

Elő-hasú „első ízben vemhes”. 1656: jutot két boriuzo tehen *eleo hasu* es edgy szeoke tehen, ez feieos volt (9786. I.). 1752: Meddű Tehen *elő hasuak* kik meg futoztak a Meddű Csordába vagyon 8 (Ap. A. VII.).

Elő-heveder. 1729: két vánkossos *elő Heveder* (11360. I.).

Elő-kerék. XIX. e.: Egy nagy szekér ajjat két *előkerék* nélkül Forró Károly ur 2 mf. 74 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Elő-kötél. 1794: Hordo szekérre valo vono és *Elő kötél* 2 (Ap. B. XXIV.).

Elő-paraszt-hám. 1806: két rudas és két *elő paraszthám* (B. M. 1801—10.).

Elő-saroglya. 1840: *Elő sarogja* vasas 18 xr. (64/839.).

Elő-tengely. 1719: Egj *elő tengelj* agassaval egjüt uto tengelj agassaval egjüt vasatlan két vasas löts aestimatioja két forint huszonnyolcz pénz két ~~kerék~~ egjütt (Lázár).

Első-láda. 1810: Egy vasas talpu minden hiba nélkül valo 10 szekérkassal, *első ládával* és sarogjával együtt 135 Hfl (740/810.).

Ember I. dolgozó-, faragó-, köz-, kútrakó mester-, mester-.

Épít. 1541: toaba az aszallot az mellet az ambaris Kovachy *épyt*teth wolt afelwl meg Irt Joszagon (Kvh.). 1599: az Gazda Azzoniwal edgiwth *épitetwnk* es cinaltuwnk (Ap. A. I.). 1615: az en hazam Artalmara ne *épit*hessen (O. 1613—27.). 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonló épületeket *épit*teni az micsodásakat Szabo Jánosnak *épi*-

tettek s együtt ennek utánna is építettnek, s az házat az hajazattyáig mind tapasztásával földelésével együtt segélylék (Tgy. 1669—81.).

Épület. 1610: az *Epuletbeol* valo rezerth fl. 100 lgherth volna (O. 1608—711.). 1662: az mi *epvleteket* epítettvnk, szobat, Istallot, Czjwrt (S. 1658—65.). L. még *szalma-* al.

Érc-üst. 1837: *Értz üst* Héjja András 3 Rf. 30 xr. [t. i. megvett] (Cseh).

Erdélyi font. 1700: egj *Erdelyi fontert* fizet egj Polturat (Kvh.).

Erdő. 1560 k.: az prasmay *erdeobe*, ki az fekete wyz mellet wagyon (Tgy. 1437—1568.). 1583: aszt tuggyuk hogy a peres reth Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kyzdyeknek, Czykyaknak mynd *Erdeye* mezeye (Kvh.). ua. Annak vtanna egy esztendeoben a fywet megh kaszalak az *Erdeyfs* birtak (uo.). 1591: hoza tartozokal zantho feoldekel zena retekkel es *erdeyvel* (Dam.). L. még *felfogott-, tilalmas-* al.

Erdő-örzés. 1684: Nagy Borosnyonak olyan törvénye van, hogy ki az *erdőt nem őrzí*, hanem könyörög az falu előtt csak forinton büntetődjék (S. 1678—85.).

Erdő-örző. 1659: Vteo Ferencz mivel kezeit adot az Komollai *Erdeo eorizeonek*, keressek az akkori *Erdeo eorizeot* (S. 1658—65.).

Erdő-pásztor. 1662: egj Lanczomat meli megh ert volna fl. 5 elveottek volt az *Erdeo pasztorok* (S. 1658—65.).

Erdől. „az erdőről fát hoz”. 1643: Szabo Mihali *erdőltt* ott (O. 1642—48.). 1643: Sido Georgi ott az heliben *erdeolt* (uo.).

Erdőlő-fejsze. 1664: egj Öregh *erdőlő Feiszi* (Ap. A. III.). 1736: két *feiszi*, egyik *erdőlő*, más *farago* (Ap. O. I.). 1808: egy vásott *erdőlő fejsze*. Betsü ár 60 dr. (Deák).

Erdőlő-fúró. 1759: *Erdőlő furu* (11019. l.).

Erdőlő-kender-kötél. 1692: Egy *erdőlő kender Kötél* den. 30 (B. M. 1674—700.).

Erdőlő-lánc. 1696: Egy *erdőlő láncz* (Damok.). 1759: Egy *erdőlő lántz* 4 Rf. (8468. l. 1565—800.).

Erdőlő szán. 1688: Három *Erdőlőni valo szán* (Ap. A. IV.). 1797: két *Erdőlő szán* és egy szántalpába valo kis Lántz (B. M. 1791—800.). 1806: Három *derék szán*, két *erdőlő* és egy sóra járó (B. M. 1801—10.). 1808: Egy *erdőlő Szán*. Betsü ár 36 Dr. (Deák).

Erdőlő-szekér. 1677: *Erdőlő szekér* 2 (Ap. A. IV.). 1688: *Erdőlő* vasas allyu *szekér* (uo.). 1743: ketteje a' *Szekereknek erdőlő*, mellyben is találtnak jo kerekék, a' tengelye ezen *Szekereknek* vasatlanok, Simely karika pedig 9 találtnak rajtok, vasbol álló három (Ap. B. XXIV.). 1806: egy vasas talpu *szekér*, egy *erdőlő* és egy Malomba járó fako *szekér* (B. M. 1801—10.). XIX. sz. e.: Egy fatalpu *Erdőlő szekér* (B. M. hiány.). 1818: Egy *erdőlő szekér* két hitván kerekivel (Cseh).

Erdőlő-talyiga. 1805: Egy *Erdőlő Taliga* (Szöts. 1800—96.). 1808: Két hitván *erdőlő talyiga*. Betsü ár 4 Hflor (Deák.). 1834: Egy *erdőlő tajiga*, két szán. Edgy eke hosszu vasával edgyüt (B. M. 1821—48.).

Eresz. 1594: Az keő haz penigh

hazaval es erezivel egyetembe Barra Istvannak juta (Tgy. 1568—1606). 1618: az felperes zolgaya halwa fekut volna az Erezbe (O. 1613—27.). 1646: enis ott löttem volna masokkal az specificalt haznak eresziben (1642—48.). 1681: közönséges házunknak ereszeröl deszkákat vontak le (K. 1678—88.). 1754: a Molnár számára tsinált egy sütő kementze a falu közönséges helljen egy kis Ereszetske alatt (Tgy. 1702—99.). 1754: a háznak előtte vagy on bornából rott eres, az ereszen egy füst ház (Ap. B. XXIV.).

Eresz-ajtó. 1796: A ház eresz ajtó sorkostol zárostól 1 fl. 50 den. (B. M. 1791—800.).

Ereszt. XVIII. sz. vége: Hogy az Öreg Anya Mész többet ne ereszen Kis Aszszony nap tájba szedd ki az Anyaházat (Kézir. F. 22.).

Eresztő-gyalu. 1798: *Gyaluk*: egy Eresztő, három simító, egy párkányozó (11019. l.). 1819: Egy Eresztő, egy Porozó és simító Gyaluk (B. M. 1811—20.). 1837: Egy nagy eresztő gyalu készen felvasalva (Cseh).

Eresztő-kád. 1664: egy io öreg h eresztő kád (Ap. A. IV.). 1691: egy eresztő kádát flo. I egy olto kádát den. 12 (Tgy. 1682—92.).

Érlel. 1823: A Szij gyártók dolgozának e-szerént: Egy Nagy Marha bőrt hámnak érleljenek 3 Rf. (2043/823.).

Ernyős-bricska. 1859: Egy ernyős pritska szekér, Bacs ár 40 f. (Gidóf. 1779—877.).

Ernyős-szekér. 1596: két Ernyeos zekeret kezichyenek hat hat loval valokat (Ap. A. I.). 1626: egy io vasas

Ernyős gykines zekeret kezichien fel hat io eros lovakkal (Kvh.). 1840: Egy lo után valo kis Szekér Ernyőivel, eladatott 41 Rf. 35 xr. (64/839.).

Eszköz I. fa-.

Eszközfa. 1795: eszköz fáim leg-alább h. flo. 1 (Tgy. 312/797.).

Eszköz-üst. pálinka főzéskor használt üst. 1774: Tanáltatott Eszköz Üst 2 (8468. cs. i.).

Esztena „a juhoknak sövényvel vagy deszkával bekerített feje, pihenő és alvó helye”. 1583: Eör hegien eztena jwhatys eoriztem (Tgy. 1574—690.). 1583: az eztenát elvagdalták az teomleoben Saytba sok kartt töttek (Kvh.). 1616: Eolves neweo havasunkon leveo Ezthenankban . . . vittek Juhokat az Inctusok (O. 1613—27.). 1727: Valamikor a falusi johok egy esztenára kitélnek, senkinek idegen johot behozni nem szabad (Tgy. 1720—40.).

Esztena-fű. 1606: esztenafw helyekkel kyk ugyan maxay hatarba vadnak (Tgy. 1574—690.).

Esztena-üst. 1815: Az Isztina üst pedig méltóságos néhai Nalázi Boldisár urtól jutván, azt soha ki nem adta (1451/815.).

Esztenás-társ. 1609: Gonoz Emberek Juhainkat felterthek teob Ezthenas tarsayval egethemben (O. 1608—711.).

Eszterga I. kerékfej metsző-.

Eszterga-kés. 1840: Három darab Eszterga kés (64/839.).

Eszterga-masina. 1840: Egy Eszterga Masina szerszám szélyel hányva, eladatott 2 f. 4 xr. (64/839.).

Eszterha. 1661: Szonda Istvan Vram is ott volt, s eo akart az eszterhaba is

leoni, hogj fel gjullion az Neste haza (S. 1658—65.). 1730: ezen Csürnek az Arnjekja avagj *Eszterhaia* alatt találtatik valami régi éppületből álló némely részi meg veszet nyári borna (Ap. B. XXIV.).

Fa 1. *ajtófél-, állás-, alma-, árbóc-, asztagláb-, borító-, cseresznye-, édes-alma-, eszköz-, fentő-, gerendely-, gyümölcs-, hám-, karó-, kaszaj-, kése-, koszorú-, körte-, kötő-, kürtőskalács-sültő-, láncoskése-, lapocka-, malom-, mángorló-, meggy-, nyereg-, orsó-, öl-, paraszt kapufél-, sing-, sírító-, stráj-, szál-, szarú-, szemöldök-, szilva-, tengely-, zsilip-*.

Fa-abroncs. 1848: 4 darab kád vas abrantsal, 10 sajtár 4 darab vas, 6 darab *fa abrantsal* 36 fr. 48 (N. S.).

Fa-horgoló. 1758: jo konyhátska, melljet egy három darab Fenyő Deszkából épült két *fa sorkonn* járo Ajtót zárral és *fa horgoloval* zár bé (Tgy. 7/899.).

Fa-ásó. 1722: egy *ásó fából* valo lapáttya (Ap. B. XXIV.). 1823: Egy hitvány *fa ásó* (1198/824.). L. még *vasas-* al.

Fa-borona. 1713: *Fa borona* nro. 3 (Ap. B. XV.).

Fa-bodonka. 1823: Egy étel hordo *fa budonka* (1198/824.).

Fa-csatlás. 1695: *Fa csatlás* 2 (Ap. A. V.).

Fa-ekekabala. 1758: A ház udvarán találtattak Egy *fa eke kabala* (8468. I. vegy.).

Fa-eszköz. 1648: Ha mi *fa eszkoezeok*, ladak, tanierok, hordo, kadak, egj szoval minden *fa eszkoezeok* igjenesen

az gjermekre maradgianak (Tgy. 1626—52.).

Fa-farkas. 1638: Egy sindely csináló *fa farkas* (Ap. A. V.).

Fa-fergettyü. 1758: Egy erdőből *fa fergettyü* (8468. vegy.).

Fa-gárda. 1713: egy kobol valo *fa gárgyákkal* felrakott gémes bő vizü kut (Ap. B. XV.). L. még *gárda-* al.

Fa-gereblye. 1825: Egy *fa* vasfogu *gerebje* (10774. I.).

Fa-gerezdes-kulcs. 1807: mindenik ajtonak *fa sorka* vagon, egyiken vas reteszű vagon, a másikon *fa gerezdes koltsa* vagon (11410. I.).

Fa-gyertyatartó. 1758: egy *fából* tsinált srofos *Gyertyatartó* (8468. I. vegy.). 1810: Három falra valo *fa gyertyatartó*. Betsültetett 18 dr. (740/810.).

Fa-hasító-bot. 1758: egy *fa hasitto Bot* (8468. I. vegy.).

Fa-hasító-ék. 1841: *Fa hasító ék* (123. cs.).

Fa-író-véső. 1838: *Fa író vésű*. Betsü Ára 4 xr. (127. cs. 60.).

Fa-kanál. 1664: 8 *fakalán* (Ap. A. III.). 1689: negy *fa kalán* (Ap. A. 93.). 1805: 10 *fa tángyér* és 5 *fa kalán* (Szöts. 1800—96.). 1805: Két nagy *fakalán*. Betsü ár 6 dr. (Deák).

Fa-kártya. 1713: *Fa kártja* (Ap. B. XV.).

Fa-kávás-löcs. XVIII. sz. vége: három *fa kávdás löcs* (N. S.).

Fa-kecske 'favágó bak'. 1824: két *fa kecske* [kézi fűrésszel való favágáskor használják] (99. cs. 84.).

Fa-kilincs. 1722: ajtaja vas sorkokon járo *fa kilincsu* (Ap. B. XXIV.).

1758: Tserefa sorkokon forduló Ajlotska *fa kilintsivel* együtt (Tgy. 1702—99.).

Fa-kompona. 1808: Egy *fa kompona*. Betsüár 6 dr. (Deák). 1817: Két *fa Kompona* (B. M. 1811—20.). 1824: Egy *fa kompona* vas lántzával (99. cs. 84.).

Fa-kupa. 1664: 6 *Fa kupa* (Ap. A. III.). 1840: *Fa kupa*, eladatott 2 xr. (64/839.).

Fa-lapát. 1815: Egy hitvány *Fa Lapát* 2 xr. (1639/821.).

Fa-mozsár. 1807: Egy *fa mosár* 9 xr. (1761/807.). 1824: Egy *fa mosár* törőjével (99. cs. 84.).

Fa-nyereg. 1840: Egy *fa nyereg* eladatott 40 xr. (64/839.).

Fa-nyirő-olló. 1720: Egy nagy *Ollo* Gjümölts *fákot nyírnek* velle (Káln.).

Fa-olaj. 1592: *Fa olayra* den. 22 [t. i. adtam] (Mikó).

Fa-óra. 1800: Egy *fa Ora* (711/800.).

Fa-palack. 1744: Egy *fa palaczk* más fél ejteles aestimatioja den. 24 (41/744.).

Fa-paraszt-tálasocska. 1768: *Fa paraszt tálasocska*, 30 xr. (Ap. J. 1.).

Fa-rosta. 1708: *Fa Rosták* 1 (Ap. A. VI.).

Fa-sarok. 1713: Gabonás ház, melyben nyílik be fenyő deszkából való *fa Sorkokon* forgo vas rekeszes ajlo (Ap. O. I.). 1736: Egy feysze köszörű jo ép köszörű *fa sorkokon* allo megkeszítve (Ap. O. I.).

Fa-sótartó. 1689: egy *fa So Tarto* (Ap. A. 93.). 1708: Egy tarka *fa Sotarto* (3. cs. 7.). 1810: Egy *fa sotarto* 14 denár (740/810.).

Fa-szekér. 1793: Egy kicsi *fa szekér* 4 rf. 50 (8468. I. 1565—800.).

Fa-tál. 1677: *Tál fábol* No 27, Tanier 20 (Ap. A. IV.). 1721: *Fa Tál* nro 2. *fa Tányér* nro. 18 (4692. I.). 1759: *Fa és tserép tálak*, tángjérok, kártyák . . . (B. M. 1801—10.).

Fa-tálca. 1847: Egy *fa Tátza* 4 xr (194. cs. 29.).

Fa-talpú-kerék. 1814: 4 Ujj *fa Talpu kerék* (1642/821.). 1844: Egy Gabona hordo szekér *fatalpu kerekekkel* (175. cs. 12.).

Fa-talpú-szekér. 1839: Egy egész vágás *szekér fatalpu*, ökör ruddal és hordo lajtorjával és ganyézo Lajtorjával (155. cs. 82.). 1840: Egy *fatalpu* egész vágás lo *szekér*. Eladatott 17 Rf. 37 xr. (64/839.). 1843: Van egy *fatalpu szekér* nagy 20 Rf. (B. M. 1821—48.).

Fa-talpú-talyiga. 1840: két pár hitvány *fatalpu Talyigák* 52 xr. (64/839.).

Fa-tányér. 1639: *Fa Tangyel* ött (Ap. A. 93.). 1713: *Fa tángjér* nro. 52 (Ap. B. XXV.). 1721: *Fa tál* nro. 2 *fa Tányér* nro. 18 (4692. I.). 1758: *fa tángyér* 4 (8468. I. 1565—800.). XIX. sz. e.: Tizenhat *fa tángyér*. Becsü ár 10 xr. (Cseh).

Fa-tisztító-fűrész. 1840: Két *Fa tisztító Kis Fűrész* eladatott 58 xr. (64/839.).

Fa-vágó. 1695: *favagonak* fizettem negyven eol faert 7/20. Az tűz Szittónak és *favagoknak*, bereseknek js attak 23/19 (Ap. A. VII.) [a zalánpataki üvegcsürnél].

Fa-vágó-fejsze. 1659: Egy *favago fejsze* val(et) f. 1 (S. 1658—65.). 1848: 4 darab nagy *favago fejsze*, 10 darab véső, 12 darab furo 9 fr. (N. S.).

Fa-veder. 1688: Ezen Gabonás ház

és az Istálló között van egy köbül felrakott Gémeskut, mellyen van egy abroncsos *fa veder*, mind vas nélkül (Ap. A. V.).

Fa-vályucska. 1688: egy so törő *fa vályucska* (Ap. A. V.).

Fa-villa. 1794: Négy *fa villa* (Tgy. 1781—800.).

Faggyas-cseber. 1840: Egy *faggyas cseber*, egy kis zahána fagyúval (64/839.).

Faggyú. XIX. sz. e.: 16 ejtel *faggyu* f. 4.80 (B. M. é. n.).

Faggyúfőző-üst. 1826: edgy Nagy *Fadgyas főző üst* (10774. I.). 1840: Egy *Faggyu főző Üst* (64/839.).

Fakókerék, fatalpú, ráf nélküli szerkerék'. 1681: Két Béres szekér vagyon az Udvaron, mellynek edgyikének két vasas *kereke* vagyon a többj mind *fakok* (Damok.). 1714: Béres szekér *fako kerekey* (Ap. B. VIII.).

Fakószekér, szekér, melynek kerekei fatalpúak'. 1686: két lo után való *fako szekér* (Damok.).

Fal l. *kerék-, örök-*.

Falazó-pad. 1816: Kerek *Falazo Pad* becsültetett 20 xr. (61. cs. 37.).

Falazó-szalú. 1794: Kerek *falazo szalu* (Tgy. 1702—99.).

Fali-óra. 1847: (194. cs. 29.).

Falka. 1555/1800: jelenték mielőttünk egy *falka* földet (Ap. B. Kszl.). 1562: az che (Cseh) rez fwzybe eg *falka* fwweth (Tgy. 1437—568.). 1639: az elmúlt telen nalam lakek az akkori Bornamisza Thamas szolgálóia egj *falkaigh* (Tgy. 1626—50.). 1640: gyermekek koromban ot lakom vala a scholaban Kelemen papnit tartok vala szállast es akkor Kelemen pap által kertelte

vala az haz eleit az piacz feleől, az Janczio Janos haza szegeleteigh es vgy leön egj *falkaigh* (Tgy. 1626—50.). 1646: egj Sokadalom hetjn egj *falka* marhat kj urit vala Barabas Georgj az udvararol, oztan be zarola az kaput (uo.).

Falu-hagyomány l. *hagyomány*.

Falu-hivogatás, régi időben meghívás a falugyűlésre, melyet a templom előtt, vagy ha faluháza volt, abban tartottak meg. A meghívás rendesen csengetés által történt'. 1717—1804: Hasonló képpen *falu hivogatás* és Gyűjtéskor kinek kinek kapuján vagy ablakán békiáltani s declarálni miért kell a falunak összevgyülni (Tgy. 7/719.).

Falu-örzés. 1608: vegeztük aszt is, hogy az *faluth* mjnden Eyel *eoryzzek* sub poena fl. 12. Az *faluba* ha ky meg nem akarna *eoryzni* az *falu* penigh büntesse fl. 1 (O. 1608—711.). 1616: Az *falú eorizeserth* az tyzth senkiht ne haborithason se Banthasson, hanem chyak az *falu* büntesse (O. 1613—27.). 1745: A *falu őrzés* propositionem pagorum 5—6 és 12 személyek által szokott lenni (Prot. 1744—54.).

Falu-örző. 1647: hallam hogy Peter molnar szida az *falu eorzeokeot* s raiok is tamada (K. 1647—52.). 1648: eo oly reszegh volt hogj az *falu eorzeok* vontak fel fekwveo heliebeol (K. 1647—52.).

Falu-tilalmasa, a falu közös tulajdonát képező le nem vágható, nem legeltethető, nem használható erdő vagy föld'. 1671: Az Killyenieknék olyan törvények vagyon, hogy az hajnalt napnalhoz ertik, az kinek marhaia hajnal-

ban jár az *falut* tilalmassába csak úgy büntetik, mint az nappalit (S. 1670—78).

Faragó l. köröm.

Faragó-bárd. 1789: *Farago Bárd* (11019. l.). 1808: Egy kitsiny *farago bárd*. Betsű ár 36 dr. (Deák).

Faragó-ember. 1681: ugj fogatta az malomhoz Gondos Gyorgyot hogj jo *farago ember* (Tgy. 1669—81.).

Faragó-fejsze. 1708: Egj hitvan *farago fejsze* (3. cs. 7.) 1797: egy hitván *farago fejsze*, rámás fűrész hitván (B. M. 1791—800.). 1815: Bárd akár *farago fésze* (sz. n.).

Faragó-szék. 1716: (Tgy. 1711—20.).

Faragott-bálvány. 1698: A templom felől vagyon egy Tölgyfából *faragott bálványu* Galambugos kapu labu sövényből font kapujának deszkás beiaro kis ajtoival romladozott sendelyezet alatt. Mely udvarházon Északrol nyilik tölgyfából *faragott bálványu* álló vas kávas két fele nyíló fenyő deszka kapu bejáró kis kapucskával vas be tolyo zárjával edgyült (Ap. A. VI.).

Faragott-szif. 1750 k.: Egy jo heveder *faragott szif*bol 34 denár (Kvh.).

Farhám. 1708: Negj lora valo *farhamok* (3. cs. 7.). 1805: két lora valo *farhám* minden hoza tartozó varásos fékekel és Gyeplővel (866/805.). 1807: vagyon négy lora valo hám, egy pár rudas lovakra valo *farhám* (B. M. 1801—10.).

Farmatring. 1692: Egj par kengjel szí, ket heveder, egj *farmatring*, 4 szí, egj lekötő szí (Barab. diar.). 1708: *farmatring* (3. cs. 7.).

Fátyolszita. 1840: Egy hitvány *fátyol szita* (64/839.).

Fattyú-szarúfa. 1805: Az 1802-ben volt föld ingáskor a' Toronymak Nap Nyugoti része meg romolván, a' *fattyu szarufák* a' párkánnyal együtt le hullván reparattatott és bé is tserepeztetett az elébbeni formája szerint (S. ejk. 1801—6.).

Fazék. 1592: ot mutata az padon egy wy *fazekban* egy zöld bekat (Ap. VIII.). 1644: az *fazakott* kerte ele, hogi miczioda *fazekban* főzött es oly *fazakot* adott elo, hogi az kiben akkor nem főztek volt, hanem pokhalos volt az *fazek* (O. 1642—48.). L. még *abárló-, égettborfőző-, festőfőző-, föld-, fűvízfőző-, hólyagos-, jártató-, kétfülű-, kötött-, mázas-, pálinkás-, paraszt-, réz-, szappanozó-, vas-* al.

Fazékhordozó-kantár ,többynire sásból, néha vastag kenderfonálból font, hálószerű edénytartó, mellyel az élelt a mezőre viszik'. 1801: Egy pár *fazék hordozo kantár* 3 xr. (361/801.).

Fazekacska. 1772: és jól esik neki, ha adok vagy egy *fazekacskát*, vagy egy takarodót (B. M. 1771—80.).

Fazekas. 1763: Októbernek 13 napján Biro Uram poroncsolatjából hogj az őrző házba a kemenczét felrakot *fazakasok* számára egy kenyérért, egy font turoért, fél ejtel égedborért, egy potra Serért, egy szál gyertyáért fizetünk 13 xr. (Kvh.).

Fazekas-céh. 1673: Kézdi Vásárhelyi *Fazakas Céh* hozván és producivan mi előnkben levelét (Tgy. sz. n.).

Fazekas-mű. 1668: szegődött szolgam levem elhagiot, mellyet *fazekas mire* fogattam volt be (S. 1668—78.).

Fedél I. *asztal-, galambbúgos-, pad-, szalma-, zsendely-*.

Fedeles-hordó. 1704: Egy *fedeles hordóban* 9 köből buza. Mas is van egy *fedeles* üres hordo (3 cs. 7.).

Fedeles-kert. 1606: az megh Irtt órókseget myndennemw haznaywal, kórnywille valo *fedeles kerttel* és hozza tartozando szantho földekkel esztana fw helyyekkell . . . (B. M. 1574—699.). 1762: *Fedeles* és gyalog *Kert* (11019. I.).

Fedeles-kocsi. Egy *fedeles kotsi* 27 arannyas (Ap. J. I.).

Fedeles ónkanna. 1759: Egy *fedeles on kanna* cum hac inscriptione Munus Jo. Győri 1672 (S. ejk. 1759—76.).

Fedeles-pohár. 1645: egy vastag regi *fedeles* ezust *pohar* pogani penzes (Ap. A. III.).

Fedeles-sövénykert ,ágakból font kerítés, melyet tövises ággal, vagy szalmával fednek be'. 1698/1720. Az kert körül Észak felől jó lézrás egy részig, más részig pedig romladozott *fedeles Sövenj kert* (Káln.).

Fedelet. 1676: Épületeket, kerteket jo gondviseléssel és *fedelettel* tartásák (8468 I. 1565—800.).

Fedezett. XIX. sz. vége: A Szellő *fedezettett* (B. D.).

Fedő. 1676: *Fedő* (Don.). 1838: aproság csiprok és *fedők*, betsü árok 6 xr. (150. cs. 75.). L. még *cserép-, kondér-, pléh-, vas-* al.

Fehér-borsó. 1692: buza volt 30 kalongja, egy szekér fekete borso, egy köből hariczka, *fehér borso* (K. 1689—96.). 1758: *fehér Borso* 1 szekérrel, köles 9 kalongya (Ap. B. XV.). 1808:

Négy véka *fehér borso* vékája pro 72 dr. (Deák).

Fehér-kenyér. 1843: *fehér kenyeret* köz kenyeret a torra 2 véka buzából 4 véka rosból 5 fr. 30 xr. (172/88. cs.).

Fehérités. 1753: Adtunk Házak *fehéritésiért* a Meszelőnek 1 fo. 2 den. (8468. vegy.).

Fehérvári zabola. 1744: egy pár Czigány csinálta *fehérvári* forma *zabola*, aestimáltatott den 24 (45/744.). 1745: egy *fehérvári* forma *zabola* huszonnégy pénz (41/744.). 1758: Egy ujj dohotas Kantár *fehérvári zabolával* (23/758.).

Fej. 1614: az Damokosfalvi Zenth Egyházra menthenek es Annak az ke-rytesset el hantak es megh egettek, Juhayt oth *feYTEK* (O. 1613—27.). 1647: az peres Juhokot haidu János maga szamara *fejte*, s eó veotte el az hasznat (K. 1647—52.). L. még *búza-, eke-, kerék-, küpiüs löcs-, löcs-* al.

Fejekötött-jobbágy. 1607: Es mjerth hogy azt nem mondhatod, hogy *feYE keoteot Jobagy*, vagy penzen veoth leottem volna . . . (8468. I. ideg.).

Fejező I. *aprószeg-, singszeg-, szeg-*.

Fejős-dézsza. 1713: *Fejős Désa* nro. 1 (Ap. B. XV.).

Fejős-juh. 1659: Eoregh *fejeds Juh* nro. 31. (Barab. diar.). 1663: Eotven eot eoregh *fejeos Juhomot* . . . (S. 1658—65.).

Fejős-pásztor. 1730: Kovásznai Bács, *Fejős* és Meddü *pásztorok* semmi helyyes mentséggel és jo ratiokkal magokot az számvevő és törvént tevő Gaszdák előtt nem mentegethetik (57/748.).

Fejős-tehén. 1616: az Goch georgy

hazaful hozoth volt zalmat, forgachot es fekete eger levelet az vegre, hogy az Eo *feyos tehen*ének az feyet megh hozhassa (O. 1613—27.). 1656: jutot ket boriuzo tehen elő hasu es edj szöke *tehen*, ez *feios* volt (9786. l.).

Fejsze. 1614: zalogon wotte volt el egy *feyzeyth* Posson Balinthe (O. 1613—27.). 1616: elvezet *feyzeyet* talaltak megh nala (uo.). 1682: Eöt temlonkot es 15 veder ordankot es egy *fejszet* tiltot meg (O. 1680—88.). 1819: Vagyon egy *fészi* és egy nyárs, 1 vas lapotzka 4 fo. (B. M. 1811—20.). 1837: két Küsdék *Fejszi* vallet den. 60 (25/753.). L. még *béres-*, *erdőlő-*, *faragó-*, *favágó-*, *horgas-*, *horogszedő-*, *húsvágó-*, *keskeny-élű-*, *kötő-*, *laposélű-*, *lapostáblájú-*, *szerkerce-*, *véső-*, *vesszővágó-* al.

Fejsze-kapa. 1825: Egy *féjsze kapa* 1 Rf. 4 xr. (1754/825.).

Fejsze-köszörű. 1736: Egy *fejsze köszörű* jo ep köszörű fa sorkokon álló megkésztve (Ap. O. I.).

Fejsze-nyél. 1809: *Fejsze nyél*, a vevő neve Drágamér János 6 xr. (154—62.).

Fejtő. 1655: két lepedőbe valo *fejer* varrasos *fejtő*vel varrot hjm (Ap. A. III.). 1679: vagion karom fl. ketszaz, vgy-mint egy len vaszon kendeo *fejtő*vel Együt (K. 1678—88.). 1708: kender vaszon kék *fejtő*vel varott (3. cs. 7.).

Fejtő-festő. 1819: Kantai *Fejtő Festő* Katona Mihály (B. M. 1811—20.). 1844: *fejtő festő* cselédjének gondatlansága (Kgy. jk.).

Fék. 1581: Az pej lowat *fekesteol*, Niergesteol az eoregebik niakba veteovel, bonchokal... hagiom Zekel moj-

sesnek (Tgy. XVI—XVII.). 1645: egy lovamott *fekiben* nierghiben leven ellopatta (O. 1642—48.). 1692: Egj par varrot hám egj bokor *fékkel* (Bar. diar.). 1692: Egy hitvany *fek* den. 3 (B. M. 1674—700.). 1807: egy pár késefa hám lántzos késével együtt négy *fékekkel* (B. M. 1801—10.). L. még *állazós-*, *brassói-*, *gyeplős-*, *járó-*, *kötő*, *láncos-*, *paraszt-*, *szerkeres-* al.

Fekete-borsó. 1692: buza volt 30 kalongja, egj szekér *fekete borso*, egj köből hariczka, fejer borso (K. 1689—96.). XIX. sz. e.: Gazdag reményű Török-buzás és *fekete borsos* termő helyét el pusztította (B. M. sz. n.).

Fekete-káposzta. 1720: Koszoru veres hagjma nro 39... *Fekete Káposzta* (Káln.).

Fekete-korsó. 1835: *Fekete korsó* 3 xr. (1608/835.). 1838: Három *fekete korsok*. A vásárló neve Kováts Juliánna 14 xr. (140. cs. 24.).

Fekete-zab. 1840: *Fekete-zab* 400 véka 200 Rf. (64/839.).

Felakasztó-pohárszék. 1851: Egy *felakasztó pohárszék* (N. S.).

Felakasztó-üst. 1833: két *felakasztó üstök* 16 fr. (152. cs. 88.).

Fél-ál, kb. egy kis félhold nagyságú földecske'. 1574: váltottam megh egy *fel* állat (Damok.). 1587: Ada Ajandekon *fel al* szena fwvet (Pótsa. 1581—814.) 1694: Az melly két *fél áll* föld vagyon az mostani Ugarló Mezőben (B. M. 1574—699.). 1595: egy *fel al* földet eőreők arron (8468. l. 1565—800.).

Felfog. 1710: Mindön a kaszálo helyeket, réteket *fell fogni* szokták an-

nak idejében, míg a kaszálást ell végzik Szénát betakarítanak, hordanak, Se' magáén, annál inkább másokén se' solloval, se' kaszával még az üdülőkön is kaszálni ne' merészellen... Mikor az sarjut egyező akaratból az határbírák *fell fogják* Senki lovát tehenit barmát oda bocsátani ne merészellen (Tgy. 29/882.).

Felfogó l. vas-.

Felkeresztez. 1738: Mikor az város istállóját *fel keresztelték* és a fát rakatták Lőrincznek attunk Bort, éget Bort d. 15. (Kvh.).

Félkéz-cseber, félkézzel hordozható cseber'. 1714: Vagyon három *fél kéz* Uj kis *Cseber* (Ap. B. XXIV.).

Félkéz-fogó. 1840: Egy *fél kéz fogo* (64/839.).

Félkéz-kalapács. 1840: Három uj *félkéz kalapács* nyeléstől (64/859.).

Félkéz-láda. 1635. egy kis *felkez* zaros *lada* (Tgy. 1626—50.). 1693: Ezekből a két vankost, az 1 kendőt, az asztalra való festékest *fél kéz ládát* rendelők vissza Gecző Jánosnak (B. D.).

Félkéz-sajtárka. 1714: Egy *fél kéz* uj *Sajtárka* (Ap. B. XXIV.).

Félkéz-szórólapát. 1720: (tisztartó házában) két padok parasztok, edj hitván edgjes Szék, edgj viz hordo kártya, egy *fél kéz Szoro lapát* (Káln.).

Félkéz-üst. 1735: rossz *fél kéz Üst* (Ap. J. I.).

Félkéz-verő. 1780: ... el loptak egy nagy Szarvas Üstöt, három nagy oreg Fogokot, egy nagy *fél kéz Verőt*, egy nagy Fogzo Vasat (356/780. S.). 1840: Kovács műszerek: Öt *fél kéz verők* (64/839.).

Felkő l. malom-.

Fél-marokvas. 1838: Egy *fél marokvas*. A vásárló neve providus Gajdó György (140. cs. 24.).

Fél-vágás szekér. 1758: egy *fél vágás szekér* vasas allyu, az előágason két vas karika (8468. l. 1565—800.). 1789: *Fél vágás szekér* vásot rossz l, ezen 8 vas karika, 4 Kapots, 4 vas vesző (11019. l.). 1793: egy *fél vágás* vasas talpu *szekér* valet 30 rf (uo.). 1808: Egy *fél vágás szekér* Lajtorjával járommál, hat Tángyér karikákkal és három vas kerék szeggel (1761/807.). 1808: Egy *fél vágás* vasas *Szekér*. Betsü ár 50 H. flor (Deák.).

Feliben. 1661: Arpat is adot volt ugyan az Nehai Aniam hogy *feliben* elvetven megis arassa (S. 1658—65.).

Félhúsú-sertés. 1716: a Disznoolban egy *félhúsú sertés* (Tgy. 1711—20.).

Felfogó. 1676: *Felfogó* (Don.). L. még vas- al.

Felfogott-erdő. 1692: két ökröm talyigáján *felfogott erdőben* ment volt erdőlni (K. 1689—96.).

Felhérc. 1708: *Felherczben* való szeg egy (3. cs. 7.). 1758: egy vasas *felhértz* (8468. l. 1565—800.). 1818: Egy hordo szekér vasas Lötsivel, *felhértzivel* négy kupás vasakkal (Cseh.). 1808: Egy fél Vágás Szekérre való *felhértz*. Betsü ár. 1. hflor. 20 dr. Egész vágás Szekérre való *felhértz* Betsü ár 1 Hflor. Derék Szánra való *Felhértz* Betsü ár 1 Hflor 20 dr. (Deák.).

Felró. 1822: A kihajtás előtt mind a' Szarvas, mind a' Ló Marhákat *felróni* és Lajstromba tenni kötelesek és minden Marhára a' mely *felróvatott*, iratott

és elejekbe adatott szemesen ügyelni (1642/822).

Félszer-ajtó. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a konyhára avagy kémény allyára egy fél szer fenyő deszka ajtó (Ap. A. V.).

Felső-párna l. fűrészs.

Fenő l. fűrészs.

Fenőkő. 1815: *Fénkő* Tokostol (sz. n.). 1815: kaszaverő kalapáts és üllő fénykő tokkal 1 Rf. 12 xr. (1642/821.).

Fenőkő-tok. 1815: *Fénkő* Tokostol (sz. n.). 1838: egy fénkő Tok-kövel, 3 xr. (150. cs. 75.).

Fentő l. kerék.

Fentő-fa. 1805: Valami *féntő fák* 50 xr. (1761/807.). 1840: Egy rakás *féntő*, kiszámláltatván lett 550, eladatott 13 Rf. 50 xr. (64/839.).

Fentős-kerék. 1836: Egy pár *féntős kerék* 20 xr. (1032/836.).

Fentőzött kerék. 1744: négy ujj *féntőzött kerék* falatlanok ajjával együtt vas nélkül, aestimatioja 3 fl. 24 den. (41/744.).

Fentőző-pad. 1837: Egy nagy kemény *féntőző pad* (Cseh).

Fentőző-vaskarika. 1837: Egy *féntőző vas karika* (Cseh).

Fenyő-kád. 1840: Egy hitvány *Fenyő-kád* eladatott 3 Rf. 12 xr. (64/839.).

Fenyő-talp. 1758: vagyon építve jo *Fenyő talpakra* (Tgy. 1702—99).

Fenyő-fa-tányér. Tizenkilencz *fenyő-fa tángyéro*k 12 denár (740/810.).

Féreg ,egér' [Minden falu köteles volt meghatározott számú egér- és kártevő madárlejet évente beszolgáltatni]. 1823: Varjak és csókák 1720, Verebek és férges 2300. Hogy ezen fenirt sum-

mában foglalt madarak és férges fejéi műelőttünk égetettek egy rakásban el, aztol ezenel tulajdon neveink all írásával a mű igaz Hütünk szerént bizonyításuk... (Bereck jkv. 1822—29.).

Fergettyű. 1693: szekeremet feldőjtötte', derékszegit, *fergettyűt* az bokorban hánta (K. 1689—96). 1815: két *Fergettyű* 10xr. (1639/821.). L. még *fa*-al.

Férő. 1678: két köből *feretie* (8468. l. vegy.). 1725: egy darab hat véka *ferő föld* (Ap. B. XXIV.). 1743: két-két köből *féreje* föld (Ap. B. XV.). 1758: 6 Véka *férelje* földbe jo köles (8468. l. vegy.).

Fertály. 1753: *Fertály* (128/753.). 1837: egy Ejtel, fél ejtel, *fertály*, fél fertály, egy Torma reszelő és egy töltés pléből 5 Rf. (Tgy. 1825—97.).

Fertályos-kanna. 1818: Két kártya egy jó *fertályos kanna* (Cseh).

Festék-törő. 1840: Egy *festéktörő*, kötőörövel, eladatott 30 xr. (64/839.).

Festékes ,tarka székely szőnyeg, melyet falra, ágyra, asztalra tettek'. 1650: Ezen kül hordott, kadat, czebet, *festeket* mind oda testalom holtom utan Barta Mihaly fiamnak (B. D.). 1677: A külső házban... *festékes* az faloldalon és padon (Ap. A. VII.). 1751: Egy Veres láda abban három vég kilim, vagy *festékes* (Ap. J. I.).

Festékes-szövőborda. 1740: (28/740.).

Festett-ágy. 1808: két *festett ágy* egy karikás betsű árrok 4 Hflor (11786. l. 1610—919.).

Festett-ajtó. 1666: *festet Ajtó* zár rajta mind ütőközövel együtt, fogantyú, retesz reteszű rajta (Ap. A. IV.).

Festett-guzsaly. 1840: Egy *festett guzaj* lábjaival 2 xr. (64/839.).

Festett-kendőszeg. 1834: *Festet kendőszeg*et Rakva edénvely 2-tősz (Különf.).

Festett-szék. 1804: egy asztal 6 egyes *festet székek* (866/805.).

Festő. 1823: A *festők* dolgozzanak eszerént: Egy font fonalat festyen meg 1 Rf. 30 xr. (2043/823.). L. még *fejtő-* al.

Festő-főző-fazék. 1740: Nagy *Festő főző fazek* nro. 2 (28/740.).

Fésű l. *gyapot-, ökör-*.

Fésüs. 1755: Testis Libertina Barbara Fekete Libertini Andreae *Füsüs* de Kanta consors (Kvh.).

Fésű-tok. 1698: egj *fesű tok* (Ap. A. VI.).

Fésülő - padszék. 1770: *Füsüllő padszék*, 2 (Tgy. 1548—798.).

Feszítő-rúd. 1841: (123. cs.).

Filagória. 1714: Az ház alatt valo Pincze ugj hogj az *Filagoria* alatt légyen (8468. l. 1565—800.).

Fiók l. *pulyka-, récze-, tyúk-*.

Fiók-gerenda. 1829: 18 *fiok gerenda* hossza 3 öl 3 láb (2245/829.).

Fiók-szarúfa. 1829: 55 darab *fiok szarufák* a két flügelre, hossza 2 öl 3 láb (2245/829.).

Fiókos-ágy. 1840: Egy fenyőfa *fiokos Ágy*. Eladatott 51 xr. (64/839.).

Fiókos-asztal. 1758: Egy *fijas* io erős lábu *Asztal* (Tgy. 1702—99.). 1758: Egy fenyő fábol vallo *fiokos Asztal* (8468. l. vegy.). 1798: *Asztal* kettős ládjával, vagy *fiokal* (11019. l.).

Fiókos-kas. 1729: ugjan ott egj vesszőből font *fiokos kas* (4692. l.).

Flügel l. *fiók-szarúfa*.

Fogantyú. 1666: *festet* Ajtó zár rajta mind ütőközőivel együtt, *fogantyú*, retesz retesző rajta (Ap. A. IV.). 1708: Ajtóra valo czifra *fogantyú* 2 (3. cs. 7.). L. még *vas-* al.

Fogas. 1681: Egi *fokas* (Deák). 1699: minden benne levő appertinentiákkal, kemenczekkel, *fogassal*, kivéven egy *fogasocskát* és az Tál tartot (8468. l.). L. még *edénytartó-, fonáltekerő-, kantár-, karjos-, katona-, paraszt-, párkányos-, székely-* al.

Fogasgerenda. 1817: (67. cs. 71.).

Fogaskerek. 1840: egy vasas jo *fogas kerék* (64/839.).

Fogasvas. 1758: vagyon egy jo szalma fedél alatt uj Fűrész vassal és a Tőkét elébb vivő kereken valo hasonló uj *fogas* vasakkal és más minden eszközzel fel készült jo Fűrész Malom (Tgy. 7/899.).

Fog-vonó. 1805: 1 *fogvono* (Szöts. 1800—896.).

Fogó. 1665: holmi Kovacznak valo miszert egy ütöt, *Fogot*, likasztot, Fuvot es egi vagot (K. 1661—69.). L. még *félkéz-, harapó-, kapocscsináló-, kohótisztító-, kovács vas-, mutter-, nagy-, pánt-, szén-, zsír-* al.

Foglaló - vaskapocs. 1837: Egy *foglalo vaskapots* (Cseh.).

Fogzó-vas. 1780: . . . el loptak egj nagj Szarvas Ülöt, három nagj öreg Fogokot, egj nagj fél kéz Veröt, egj nagj *Fogzo Vasat* (356/780. S.).

Fojtó-karika. 1686: házambol vesztenek el . . . két láncz nyüg, *fojto karika* négy (K. 1678—88.). 1713: Találkozott két béres fako szekér, melljeken vagjon hat vas karika, nyolcz szál ma-

rok vas, 4 *fojto karika* (Ap. B. XV.). 1753: egy *fojto karika* vallet den. 6. (25/753.).

Fokhagyma. 1642: Mikor Ferencz Andrasneval egy eleten lakom vala, az en udvaromon vetettem Peterselymet, Retket, *Fokhagimat* ismet Benediktat... (Ap. A. III.). 1805: *Fokhagyma* kétt ágyásból lett egy koszoru (666/805.).

Fokhagyma - koszorú. 1720: Koszoru veres hagyma nro 39, *koszoru fokhagyma* nro 10 (Káln.).

Fokhagyma-törő. 1708: *fokhajma törő* (3. cs. 7.).

Foltozó-varga. 1785: egy két hitványság *foldozo varga* kivévn minden mindenekben fogyatkozik (1217/785.).

Folyó-fúró. 1688: Az asztal ladajában vagjon egy öreg huro, ket tolgjer, ket kerek szegh furo, egy *folio furo*, az masik elveszet (Ki. E. 20.).

Fonál. 1692: Szebeni György bokor *fonállal* kénál vala (11786. l. 1577—847.). L. még *kender-, len-, szösz-* al.

Fonálkötöző. 1831: egy *fonalkötöző*, megvette 3 xr. Veress Daniel (3150. cs. 77.). 1838: egy *fonal kötöző* 3 xr. (150. cs. 75.).

Fonáltekerő. 1688: Egy *fonal tekerő* (Ap. A. V.). 1753: az ház hiján a kürtő felé helyheztetvén a *fonaltekerő* fát, aztottottan vizzáson tekerte (Ap. J. I.).

Fonáltekerő - fogas. 1808: *fonal tekerő fogas*. Betsü ár 12 dr. (Deák).

Fonálverő. 1807: Egy hitván *fonal verő* (B. M. 1801—10.).

Fonálvető. 1673: egy nagy darab avas szalonnot hozza, palastot is hozanak, *fonal veteőt* is hozának (Harm.). 1699, 1708, 1814 (Ap. A. 93. és Cseh).

Fonálvető-leányka. 1808: *fonal vető Leányka* vas vesszővel. Betsü ár 24 dr. (Deák). 1840: Egy *fonal vető Leányka*, eladatott 10 xr (64/839.). Egy *fonal vető leányka*, eladatott 5 xr (uo.).

Fonálvető-vencsel. 1840: Egy *fonal vető Vencsel* Eladatott 21 xr (64/839.).

Fonókerék. 1810: két *fono kerekek* 2 Hfl. (740/810.). 1843: *Fono kerék*, egy hordo etizetel teli 3 fr (B. M. 1821—48.).

Font. 1608: minden embernek igaz singy es *fonttia* legien. (Kvh.). ha ki nek hamis singit vagy *fonttyiat* talalljak, velle arult, az melly marhat velle arult azt az polgar mind elveszy (uo.). L. még *bécsi, erdélyi* al.

Fordító l. bezáró-.

Fordító-sarok. 1708: *Fordito sorok* (3. cs. 7.).

Forgács. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt zalmat, *forgachoth* es fekete eger levelet az vegre, hogy az Eo feyos tehenenek a teyet megh hozhassa (O. 1613—27.).

Forgatás, másodszori szántás'. 1717: Az *Forgatást* Nagj Boldog Aszony nap utanra kell hadny hogjha az utan Isten jo essöt ad be kell vetni Ugar hatra boronalljak el (Ap. O. I. Ksztl.).

Forgónyelű-fúró. 1840: Kováts műszerek... Egy *forgo nyelű Furo*, eladatott 55 xr. (64/839.).

Forgólag. 1652: Az mitt *forgolagh* birnak at teob atjafiakkal aszt osztassak el (Ap. A. III.). 1758: egy darab kasszáló fűvemet... Márk Gergely primipilus *forgolag* birja (O. 1758—63.).

Forrázó-kád. 1838: Egy *forrázó kád*.

A vásárló neve nemes Kovács Julianna 51 xr. (140. cs. 24.). 1844: Egy *forrázó kád*. Eladási árrok 33 xr. (175. cs. 12.).

Fő l. *kerék-, retesz-, zsillp.*

Fő-céhmester. 1638, 1770 k.: Batiz Daniel *Fő Céhmester* [csizmadia] (Kvh.). 1842: *Fő Czéh mester* (11786. l.).

Fő-látómester. 1770 k.: Tót András *fő Látó Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Fő-ló. 1621: kek zeorw *feo lovat* attunk volt megh nevezet Mako Georgy-nak (O. 1613—27.).

Föld. 1592: Balyka Istwan az eo. *feolden* hazasodot vala meg es en valek az Nasznagyanak bot palnak szeker vezeteie (Damok.). L. még *ál-, csegely-, élő-, fél ál-, közelő-, láb-, mező-, nyíl-, oldal-, ősz-, szántó-* al.

Föld-abárló. 1716: egy *föld abárló* (Tgy. 1711—20.).

Föld-döröszölő. 1840: Öt kitsi *Föld döröszölő*, eladatott 31 xr. Három nagy *döröszölő*, eladatott 1 Rf. 8 xr. (64/839).

Föld-edény 'cserépedény'. 1716: 12 Vajnak és Méznek valo *föld edény* (Tgy. 1711—20.). 1771: két bor Eczetes Edények ágyával együtt, egyik Üveg s az másik *Föld Edény* (444/771.).

Föld-fazék. 1698: A Belső Boltocskában *Föld Fazakak* felesen (Káln.). 1750: Egy abálló *föld fazék* (Ap. B. XXIV.).

Föld-láb-kert. 1645: meli *földlab kért* nem örök fal volt (O. 1642—48.).

Földmérő-lánc. 1840: Egy *föld mérő Vas Láncz* (sz. n. vegy.).

Föld-sótartó. XVIII. sz. vége: két *föld sotarto* (N. S.)

Fölülcsapó-malom. 1668: az malom

alol Csapo volt, az gattyat annyira felvette jmmar, hogy az *malom fellyeuf Csapo* (Ap. A. I.). 1736: a Torja vizen egy kerekű *felyül csapo malom* (K. 1729—39.).

Fővény. 1764: Egy szekér *füvenyért* az Ojtozbo 6 xr. (147/764.).

Fővény-rostáló. 1720: ezen Pincze torkában vagion... edgy *füveny rostáló* vas rostélly (Káln.).

Főzeléktartó-almárium. 1840: A költséges kamarába egy *főzelék tarto Almárium*. Eladatott 4 Rf. 26 xr. (64/839).

Főzés l. *salétrom-, sör-*.

Főzet. 1802: két *főzett* pálinka 33-rom vékából főzettek (1013/802.).

Főző l. *pálinka-, salétrom-, szappan-*.

Főző-csupor. 1688: *Főző csupor* is 18 (Ap. A. IV.). 1689: *Főző csupor* 4 (Ap. A. VII.).

Főző ház. 1800: A *Főző házban* egy hoszszu Asztal fiokkal (1711/800.).

Főző-kutacska. 1680: Az Eos jöszagot kette merven nilat velven rea, az nil hozza Kovacz Peter uramnak az naptamadat fölöl valo felit Kerekes Mihaly viciniumiában rajta leveo rakot kuttal es egy küs sendelies *feoszeo kutaczkaval* egiut (Ap. A. V.).

Friskó. 1756: nobilis Fodor Péternek sorloját, *friskoját* az ereszből elvitte (S. 1755—60).

Furdaló-pad. 1837: Egy *furdalo pad* (Cseh).

Furdaly 'hivány dohány'. 1796: egy rosz kártya *furdalyal* együtt (672/796.).

Furdancs 'fűrő'. 1809: *Furdancs*, a vevő neve Barra Bálint 6 xr. (154/62. cs.).

1841: egy *furdancs* eladott árok 30 megvette Nagy Lajos (166/19. cs.).

Fúró. 1582: Ismet három *furura* [t. i. adtam] d. 75 (Mikó). 1692: negy *Furu*, egy czap hanyo, nadutó, egy kezvono den 21 (B. M. 1674—70.). L. még *bélfaszeg-*, *bélszeg-*, *boka-*, *bokázó-*, *csap-*, *csapozó-*, *csiga-*, *cső-*, *erdőtő-*, *folyó-*, *forgónyélű-*, *galambbűg-*, *gereblye-*, *háromszögű-*, *hegyes-*, *hordócsap-*, *hosszúszárú-*, *kanál-*, *kaszanyél-*, *kerékfej-*, *keréktűró-*, *kerékszeg-*, *kerékszély-*, *kovács-*, *lécező-*, *lécszegeresztő-*, *nádáló-*, *nádütő-*, *nagy-*, *öreg-*, *ötvös-*, *tekerő-*, *tollatlan-* al.

Fúró-hajtó. 1840: Kováts műszerek... két *Furu hajtó*. Becsü árok 2 Rf. (64/839).

Fuszujka ,bab'. 1804: *Faszulyka* termet két véka (866/805.). 1807: fél véka *Fuszujka* (B. M. 1801—10.). 1818: *Fuszujka* Héjába (Cseh). 1838: *fuszujka* két véka. A vásárló neve nemes Benkő Lajos 3 frt. 50 xr. (40. cs. 24.). L. még *gyalog-*, *karós-* al.

Fuszujka-karó. 1801: 7 isomo *fuszujka karo* 20 xr. (35. cs. 10.).

Fuszujka-tartó-téka. 1805: Egy *fuszujka tarto Téka* (Szöts. 1800—96.).

Futó-szán. 1794: Egy *futó Szán* deszkás parasztos (Tgy. 1781—800.).

Futó-szekér ,könnyű szekér, melyen terhet nem igen visznek'. 1658: *Futo szekere* mreol eggiet massat hanta fel (S. 1658—65.). 1794: Egy vasas talpu kitsin *futó Szekér* (Tgy. 1781—80.).

Fúvó. 1668: holmi Kovacznak valo miszert, egy uleot, Fogot, likasztot, *Fuvot* s egi vagot (K. 1661—69.). 1840: Egy *fuvo*, egy legyező, egy görbe vas,

egy kohonyás, egy kalány és egy Tüzhöz valo vas matska. Ezek a' *Fuvohoz* valok. A' *Fuvo* lyukas régi. Becsü árrok 20 Rf. (64/839.). L. még *bőr-*, *derék-* al.

Fű. 1575: Tőnek ilyen drynchelest hogy Illyessy Andras es Illyessy Lőrinch ada Syko Györgnek azt a lako helt mezeobely feoldetül fywetül kj walwa melliet Jako Balas helynek hyttak (Káln.). 1583: Annak vianna egy esztendeoben az fywet megh kaszalok az Erdeyt js birtak (Kvh.). L. még *esztena-*, *harmad-*, *negyed-*, *ötöd-*, *széna-* al.

Függő-oszlop. 1817: [hidépítéshez] (67. cs. 71.).

Fül l. vas-.

Füles-véka. 1810: két *füles vékák*. Becsültetett 72 dénár (740/810.).

Füles-véső. 1644—1788: egy *füles véső* (104/788). 1692: egy hoszszu *füles veső* den. 36 (B. M. 1674—700.). 1753: egy *füles véső* vallet den. 9 (25/753). 1808: Egy *füles véső*. Betsü ár 50 dr. (Deák). 1837: Két *füles véső* egyik vas, a' más fa nyelvű (Cseh).

Fürdőkád. 1805: Négy *kád*, egy *Feredő* a többi káposzta (B. M. 1801—10.). 1818: Egy *feredő kád* (Cseh).

Fűrész. 1608: Kovaznan Orbay Zekben Egh keoz *fwrezunk* vagyon (O. 1608—711.). 1621: vas veszszeoth, vas szegeket es cigakereket vitt volna el *füreszireol* (B. M. 154—699.). 1627: Az össtől marat Molnunk es *Fwresunk* (Cseh). 1786: Gelentzén sok malom, *fűrész*, ványolo és egres füzes helyek vadnak (C. Tábl. 1786.). 1813: elmentünk az ugynevezett Nagy Zágon vizen levő *Fűrészek*hez, mely építettett az azelőtt el enyészett 1812-dik Esztendő-

ben . . . vennők fel, hogy kinek mitsoda Fa és Vasbeli részek vagyon. A Tisztelt Kolumbán uré három felső Gerenda, Felálló Stempeljek (1 olvashatatlan szó!) kötésekkel együtt. Egy ráma Tok, a ráma-ba Alsó és Felső Cserekereszt; a retzés vasnak a Fája az odajáro Tengelyel együtt, az ör szeg heljet tsinált karika Tokjával együtt. Eszteke Tok a vasas Tengely alatt való Csere pallo, Also Felső Párna közösek; a viz Darék Tengely, egyik silib odros Fa öt szál Silib Padlok (431. l. 1777—857.). 1840: A' *Fűrész* tanálatott hitván Sendely fedéllel, Jo ajjal egy jo *Fűrészszel*, egy vásott Eszteke, egy vasas jo fogas kerék, öt kaptok, a' kereken jo vas karikákkal, a' gangos hajto végibe egy nagy horgas vas, egy *Fűrész* reszelő és egy fogát el hajto vas (64/839.). L. még ács-, asztalos-, boronametsző-, deszkametsző-, fatisztító-, kádár-, oltó-, ostor-, rámás-, táblás-, tökemetsző-, tönkmetező-, vágó-, vas- al.

Fűrész-deszka. 1720: Ezen Székér Szinhez közel vagjon a Gabonás ház, vastag *fűrész* Deszkából, sasokban építetet jo sendelyezés alatt (Káln.).

Fűrész-horog. 1789: *Fűrész horgok* (11019. l.). 1805: 4 *fűrész horog* (Szöts. 1800—96.).

Fűrész-kengyel. 1789: *Fűrész kengyel* minden vas Eszközeivel (11019. l.).

Fűrész-malom. 1614: Byrok Egy *fwrez Molnof*, mely mostan puzta (O. 1613—27.). 1775: ennek előtte cir[citer] hét esztendővel épített volt *Fűrész Malomot* (460/775. S.).

Fűrész-metsző-vas. 1789: *Fűrész*

Mettző Vas (11019. l.). 1805: *Fűrész Mettző vas* egy (Szöts. 1800—96.).

Fűrész-ösztöke. 1789: *Fűrész Esztekék* (11019. l.).

Fűrész-pad. 1728: egy kalán furu, *Fűrész pad* 1 (Sikó.).

Fűrész-ráma. 1848: 4 darab *fűrész* ráma-*val* 4 fr. (N. S.).

Fűrész-reszelő. 1840: (64/839.).

Fűrész-vágó. 1840: két *fűrész vágó* (64/839.).

Fűrész-vas. 1634: egy *Furez vasat* csináltattunk volt keozul, mely *fűrez* immar feleségemmel eggjút mi reank devenaltatot, az kivanom hogj az *furez vasat* kezemben ad (O. 1632—42.). 1789: *Furesz vas* végibe való vaskarikák (11019. l.). L. még *deszkametsző-* al.

Fűrész-vas-fenő. 1805. 2 *fűrész vass fenő* rész (Szöts. 1800—96.).

Fűrész-tő l. tubák.

Fűrész-tökenyő. Egy *furesztő tekenőt* Vén Lászlóné 7 pénz [t. i. megveti] (B. M. hiány.).

Füst-ház, konyha. 1644: az *füst házban* tüzel vala (O. 1642—48.). 1653: Istvan papnak ki mérvén az házon tul annyit, mint a ház *füstházastol* (Tgy. 1651—68.). 1758: padlás nélkül való *Füst Ház* (Tgy. 1702—99.). 1803: ezen való épületek, mint egy Ház *füstház*, kamra, *füstházon* allytok (B. M. 1801—10.).

Fűszerszám-tartó. 1708: egy *fűszer szám tartó* plébából csinált ot skatujával (3. cs. 7.).

Fűtő. 1753: A kömiesnek adtunk *Füttők*, Kementzék és Pintze rakásáért 13 fr. 73 den. (8468. l.). L. még *pléh-* al.

Fűtő-kemence. 1720: azon házba

(a tisztartóéban) edgj romladozott romlot *fűjtős kementze*, az fűjtő mellett edgjeczet tarto (Káln.).

Füvel ,legel'. 1680: az Lovai ott *füvel* tenek (8468. vegy.). 1697: 1695-ben circiter Sz. Mihály nap tájban buza maglaskor Cimborám lévén három számukancza lovaimat szőrökről protestalok fogatta volt fel, hogy küldjem ki *füvelni* szolgámtól (S. ejk. 1681—701.).

Füvelő-hely. 1718: rendeljek ell a *Füvellő Helyeket* (Tgy. 2/1719.).

Füves-kert. 1647: *fwves kertibeol* ket eokrejt beakarvan hajtani (K. 1647—52.).

Fűvz-főző-fazék. 1720: ... edgj kis pinczében mellyben is találtatak *Fű viz főző fazék*, hidegittő Sisakjával edgjut (Káln.). ...edgj *fű viz főző fazek* (uo.).

Gabona. 1623: nemynemw dologert tartozthatta megh *Gabonayat* (O. 1613—27.). L. még *cséplett-, elvegy-, hüvelykes-, malomvám-, ősz-, tavasz-* al.

Gabonahordó-szekér. 1844: Egy *Gabona hordo szekér* fatalpu kerekekkel külömben kerék ostorán mindenegy vaskarika s egyéb szükséges vasaj viseltek. Eladott árrok 25 Rf. 25 xr. (175. cs. 12.).

Gabonamerő-kanál. 1825: Szoro lapát és *gabona merő kalány* (10774 l.).

Gakonaszárasztó. 1722: az kemencze előtt egy kis *gabona szárasztogusokon* álló (Ap. B. XXIV.).

Gabonatartó-edény. 1759: *Gabona tarto* hat edényei, Serfőző és káposztás három kádgyai tsak könnyen megértek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.).

Gabonatartó-hordó. 1789: *Gabona tarto Hordo* 2 (11019. l.). 1805: Két *Gabonatarto Hordo* (866/805.).

Gabonatartós-kas. 1805: két *gabona tarto kas*. Betsü ár 78 Dr. (Deák.). 1837: Egy *Gabonatarto Kas* Nagy János 1 Rf. 15 xr. [t. i. megvett] (Cseh). 1838: Egy két szakaszú *gabonatarto kas*, a vásárló neve Vég Abrahám 2 F. (140. cs. 24.).

Gabonatartó-puttony. 1751: egy *gabonatarto putonyt* capit cub 4. M. 2. (Deák.).

Gabonatartó-szuszék. 1789: *Gabona tarto szuszék* 3 (11019. l.). 1805: Egy *gabonatarto szuszék* (Szöts. 1800—96.).

Gabonás-ház. 1627: Egy *gabonas haz* annak alatta egj küs pincze (Ap. A. II.). 1649: Latam hogj Marton Istvanne megh nitota vala az Marton Ferencz *Gabonas hazat*, az ajton be nez vala (K. 1647—52). 1660: buzamot loptak volt el *Gabonas hazamból* (S. 1658—65.). 1688: Ezen *Gabonás ház* és az Istálló között van egy köbül felrakott Gémes kut, mellyen van egy abroncsos fa veder, mind vas nélkül (Ap. A. V.). 1713: *Gabonás ház*, melyben nyílik be fenyő deszkából valo fa Sorokon forgo vas retesz es ajto (Ap. B. XV.). 1721: Egj uj *gabonás Ház* jo Sendely alatt (4692 l.). A *gabonás ház* ban vagy on egj kis Szuszék (uo.).

Gabonás-lisztes-zsák. 1788: *Gabonás Lisztes Sák*ok Nr. 6 (Tgy. 1702—99.).

Gabonás-zsák. 1615: Az *gabonas Sák*ok is ment azon kezessegre f. 4 (Mikó.).

Galamb. 1713: Tyuk és *galamb* megszámlálhatatlan (Ap. B. XV.).

Galambház. 1755: a kertek legye-
nek szép faragot lécekből Sasokba desz-
kával fedve, Zabola Gelencze kertet
nem tsinál, hanem Cserefából tiszt-
ságes galambugos kapukot kis kapuk-
kal levélkapukkal együt *galamb házakot*
nem tsinálva, hanem szépen befessék
(72/755.).

Galambbúg. 1640: aztis tudom, hogi
a talp alatt valo keövet Kelemen pap
asa kj, az *Galambugot* a hatarra czi-
naltata (Tgy. 1626—50.). ... az *Galamb-
bugot* Kelemen pap csinaltatta vala az
haza elibe es kert is vala hozza ra-
gasztva (uo). 1761: kétt szakaszu régi
meg romlott *galambug* zendelj fedél
alatt (Ap. B. VII.).

Galambbúg-fúró. 1721: *galambug
furu* (4692, I.).

Galambbúgos-fedél. 1688: Ezen
csűrös kertnek vagjon egy felé nyiló,
fenyő deszkából csinált fa sorkokon
forgo öreg kapuja sindelyes *galambugos
fedél* alatt (Ap. A. V.).

Galambbúgos-kapu. 1677: Lege-
nyiek haza mellette *Galambbúgos kapu*
(Ap. A. IV.). 1698: A templom felől
vagyon egy Tölgyfából faragot bálványu
Galambugos kapu (uo. A. V.). 1713:
cifra faragott Tölgyfa oszlopokon álló
galambugos, alkalmas sendely fedél
alatt levő, fenyő deszkából valo romla-
dozott *kapu* (uo. B. XV.). 1765: A'
kapu: négy ujjabb, tiz viseltesebb fel-
lyül csipkésen metztett Fenyő deszkák-
ból, cserefa Hevederekre őtt rend Létz
szegekkel össze szegezve, vas persellybe
eresztett vas karikás vas csapon, fellyül

a' kapuzábéhoz egy kemény lapos vas-
pánton foglalt cserefa sorkokon járo
kapu zábéllyi jo kemény vastag csere-
fából valok, ugy szemöldöke és kötése
is cserefából, sendellyel fedett ép *Ga-
lambug* alatt. Ezen kapunak (bémenőleg
gondolván) bal kéz felől valo részen
levő vas sorkokon, pántokon forgo, fa
bé rántos fogantyúju, párkányoson félig
bérlett két rendbeli vas szegekkel össze
foglalt fenyő deszkából valo, Kis Ajto-
nak is felette a fennebb irt kapun levő
Galambug kinyulik a' végéig. És mind
a' kapu zábéllyi, szemöldöke és kötése,
mind pedig a' Kis Ajtonak mellyékei,
szemöldöke és Talpai (cserefából lévén)
külső részekkel edgyütt az Utza felől
igen szép formájú figurákkal, virágok-
kal ki vagyon metztve és azon metzés
veres sárga testszin fejr és fekete szí-
nekkal megfestve . . . A' kis Ajtonak
pedig frontispiciumába több rajzolások
között hasonló kerek Táblán illetén
írás: Aedificata Anno Domini 1760.
Dieb(us) que Men(sis) April(is) (Beth.
vi).

Galy-kert. A jország körül penig
galj kertek csak tűzre valok, a Csűrőn
belől nagyobb része kert nélkül pusztá
(Ap. B. XXIV.).

Ganci, gúnár. 1778: *Ganczi* Nro. 1
(B. M. 1771—80.).

Ganéhányó-falapát. 1758: Egy
Gané hányo falapát (8468. vegy.).

Ganéhányó-lapát. 1716: egy *gané
hányo lapát*, az Istálló híjához támasztva
egy lajtra (Tgy. 1711—20.).

Ganéhányó-villa. 1841: *ganéj
hányo villa* megvette gyalog katona
Beke János 41 xr. (Tgy. 1821—97.).

Ganéjtartó. 1807: belől pedig a Csürhöz járó ut *Ganēj tartóval* (B. M. 1801—10.).

Ganéz. 1602: az hozzuba Tavali telbe *ganeztata* Nemes Elek (Damok. 1600—44.). 1617: de mynt hogy meg *Ganezta* az feoldet es nem ellenzette Vgron Moyses Akkor, *Ganiezon* mast helyebe Vgron Moyses (O. 1613—27.).

Ganézó-kapa. 1836: Egy *ganézo kapa* 30 xr. (1036/836.).

Ganézó-lajtorja. 1767: hágdoso és *ganéjozo rajtorják* (460/768.). 1839: Egy egész vágás szekér fatalpu, ökör ruddal és hordo lajtorjával és *ganyézo Lajtorjával* (155. cs. 82.). 1840: két *ganyézo Lajtorják*, eladatott 26 xr. (64/839.).

Ganézó-szán. 1722: *ganéjozo szán* egy, járom kettő (Ap. B. XXIV.).

Gang. 1839: Csináltattam egy *Gangot* vagyis Tornáztot a Házam eleibe (F. I.).

Gangos „a fűrészmalom egyik részének neve”. 1706: infra octavum az *gangost* szabadicsa meg Mihály Deákné... az *gangos* árrát cum duplo adgya meg (O. 1706—11.). 1707: hitesse el Olosz Samuelné, mit ért volna az *gangos* (uo.). 1840: a’ *gangos* hajto végibe egy nagy horgas vas (64/839.). 1813: Vagyon egy *Gangos*, egy Csap, három nagy karika, a retzés Vas, Pofa Vasak szoritto karikával együtt, Párnába valo két fogontyu bele járó horogal együtt, Két Eszteke (431. I.).

Garat. 1640: az Butyka Laszlo buza-ját az *garatból* ki merte (B. M. 1574—699.). 1642: szaladomat öntöttem volt fel az *garatban*, elrontotta az *garatott* (O. 1642—48.). 1765: a’ mellyen álla-

nak négy also és négy felső hatadfél arasznyi szélességű félviseltes Malom kövek, körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével, Garat tartojával, *Garattyával* és Tejhéjével edgyütt (Beth. v. ői.).

Garattartó l. garat.

Gárda-ház. 1830: Egy Gémeskut kőből rakott *gárda házzal*. Betsü ára 25 Rf. (112. cs. 95.).

Gárgya. 1666: Az Udvaron vagyon egy kőből rakott *gargya* nélkül valo kut (Ap. A. IV.). 1667: egj eoreoksegemre az l(nctus) rea menven az rejta leveo kutnak *Gargjaiat* fel rotta (S. 1665—69.). 1730: egy kőből rakott kut a *Gádrája* megromlott, Gémje, karikája, ágossa hitvánok (Ap. B. XXIV.). L. még *fa-* al.

Gát l. malom-.

Gát-ág, malmoknál gátkötésre használt ág, rőzse. 1635: hogy *Gatt agat* vittem vala kegyelmednek az Fazakas-sal el lopta vala egj poklcziomot es te adadat meg vele (O. 1632—42.).

Gát-vetés. 1752: ujj *Gát-Vetéssel* hompolással az erre Járo Viz fojását mostan szük Viz idejin ugy el fogták, dugták, hogy a közönséges Szentegyház ágára járo Viz tellyességgel effogyott, száradot (160/752.).

Gazda. 1642: pasztornak fogattuk volt meg több *gazdakkal* eggiut (O. 1642—48.).

Gazdasszony. 1599: az *Gazda* Azzoníwal edgiwth epitetwnk es cinaltatwnk (Ap. A. I.). 1617: Ez vdeo alat peniglen latham *Gazdam* Azzon az Sok Gonoz Embereknek Raythunk valo regnalasat (O. 1613—27.). 1627: *Gaz-*

dam Azzont illetj ennek az zaloghna az fele (Don.). 1623: az haz *Gazda* azzon vihan teob atthyankfjaival egyyut mjenk volt (O. 1613—27.). 1642: meghis mondotta az *gaszdaszsonak* hogi ha valaki keresi meg mondgia (O. 1642—48.).

Gazdálkodik. 1617: *Gazdalkottak* az Vrammal egyyut (O. 1613—27.).

Gazdálkodó-kanál. 1781: *Gazdalkodo* Nagy Ön kalány 36 (Tgy. 1781—800.).

Gazol. 1727: Valaki más ember füvit kaszával hordaná, marhájával *gazoltatná* 33 pénz a büntetése (Tgy. 1721—30.).

Géber. 1804: a templomnak a Napnyugaton felől való részinek *gébere* le-esvén azt megtsináltatta (S. ejk. 1800—4.).

Gém l. *kut*-.

Gémes-kút. 1688: Ezen Gabonás ház és az Istálló között van egy kőből felrakott *Gémeskut*, mellyen van egy abroncsos fa veder, minden vas nélkül (Ap. A. V.). 1713: egy kőből való fa gárgjakkal felrakott *gémes* bő vizü *kut* (Ap. B. XV.).

Gerebelő. 1808: Egy pár *Gerebellő*. Betsü Ár 24 dr. (Deák). L. még *gereben* al.

Gereben. 1658: egy bokor *gereben* (8468. I. 1500—880.). 1681: Egy bokor *gereben*, melyet a háznál hattanak (Deák). 1681: Egi kender hehel és *Gereben* (uo.). 1692: Egy par *gereben* den. 15 (B. M. 1674—700.).

Gereblye. 1716: *gereblye* (Tgy. 1711—20.). L. még *fa*-, *kasza*-, *vas*-, *vasfogú*- al.

Gereblyecsínáló-fúró. 1796: egy *Gereblye csindló furu* (672, 796.).

Gerenda. 1615: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 zal farul ennek 9 zala *Gerenda* 4 Eol, az ketthey kozorufa 5 Eol, Egy Zal Talp 3 Eol. Ezeket 12 Napon aggya megh (O. 1613—27.). 1758: Háznak vagyón négy jo Fenyő *Gerendája* jo Padlása (Tgy. 1702—99.). L. még *ellendllő*-, *fiók*-, *fogas*-, *húzó*-, *kereszt*-, *párna*-, *torok*-, *váltó*- al.

Gerendely-fa. 1824: két *gerendely fák*, a vásárló neve Csusz Moses ur 12 xr. (91/24. cs.).

Gerendely-karika. 1716: az ekén egy köldök vas, *gerendely karika*, két szánto Tésola (Tgy. 1711—20.).

Gerezd. 1679: a haz *gerezdelitől* igazan az Istálló szegeletire vigye a keretet (Tgy. 1679—743.). 1804: Szőlő termet *Gerezden* 4 Ejtel (866/805.).

Gerezdes-kulcs. 1640: Pal Mihaly *Ghereszdes kolczia* cziak jambortol való (O. 1632—42.).

Gidó. 1847: Egy *Gidó*, Molnár Ádám solvit Rf. 2.31 (Kvh.).

Gidó-bőr. 1703: *Gido bőr* Nr. 1. tarka (Ap. A. VII.).

Gomb l. *kemence*-, *kivonó*-.

Gombkötő. 1728: Mester Emberek: *Gombkötő* Kristoph (S. adó.). 1755: Slesiai *Gombkötő* Dániel magával Szekeren ki vün Karatnára (Kvh.).

Gombkötő-kerék. 1698: Egy kús tojogatos Ládában Egi *Gombkötő kerek* (Káln.).

Gombolyag-szeg. 1813: Kanko, Lapos Szeg, *Gombolyag* Szegbeli szakadások tartozzék a maga Költségén heljre állittani (431. I. 1777—857.).

Gombolyagtalpú-kalapács. 1840:

Kováts műszerek: ... *gombolyag talpu kalapáts* (64/839.).

Gombolyító l. szegfej.

Gombolyító-kalapács. 1840: Egy *gombolyító kalapáts*. Becsü árok 20 xr. (64/839.) ... Egy vastagabb vas *gombolyító kalapáts*. Becsü árok 20 xr. (uo.).

Gomolya. 1708: len fonal *gomolyákba* 1 csőn circiter három font (3. cs. 7.). L. még *gyapot-*, *szősz-* al.

Gondviselő. 1610: az nehay Donat Janosnak Teleken Orbay Zekben lakónak Arvaynak Annoknak *gongya vyseleoyth* (O. 1608—711.). 1659: Nagy Aytai Miklosvar szeki hazamnal *gondviseleonek* hadtam volt (S. 1658—65.).

Gölye. 1694: egy *gölye* Diszno négi malattzával (3. cs. 7.). 1730: Öreg *Gölye* Sertés 2 (Ap. B. XXIV.).

Görög, minden bolgár, görög vagy oláh származású kereskedő közös neve. XVII. sz. e.: Pal Istvan Zentkatolnay primipilus Annorum 60 juratus, examinatus fatetur. En Mihály Vayda ki jeovetele eleott vittem mind Bort, Buzatt, Berert az *Geöreögöknek* be Moldovaba (Kvh.).

Grádics. 1568: talalam asz o hazanak asz *gradichyon* es el hywa oda asz malomhoz (8468. l. 1565—800.). 1614: az hol lakom az eoreksegemre jeoven, Az mely *Garadichon* az zobaba fel Jarok az Eleybe Jeoven (O. 1613—27.). 1736: egy hyuban fel jaro deszka *garadics* (Ap. O. I.).

Gúnyás-láda. 1840: Egy nagy *Gúnyás láda* zárva (64/839.).

Gúzs. 1722: az kemencze előtt egy kis gabona szárasztó *gusokon* álló (Ap. B. XXIV.).

Guzsaly. 1614: Kemen Janosne azzonyom kuldeoth vala Oszvat Balasne leanyahoz ket *Gusal* Gyapyuerth (O. 1613—27.). 1708: Husz *gusalj* szősz 20 (Ap. A. VI.). L. még *festett-*, *kerekes-* al.

Guzsaly láb. 1840: egy festett *gusalj* lábával 2 xr. (64/839.).

Guzsaly szék. 1750: (Ap. B. XXIV.).

Guzsalyos. 1794: *gusallosba* nállam hagyám (312/797.). 1802: Barabás Moses Uram feleségivel el mene *Gusajosba* Málnási László Uramni (1057/802.).

Guzsalyoskodik. 1679: Éjjel az uczákon kik rikotoztak, ki házánál tánczoltak, ittak, *gusalyskodtak*, szemetet, ganéját, étőt, az elő vízbe, vagi az utra más ember ártalmokra ki hánt? (Tgy. 1671/93.).

Gyakor-szita. 1708: *gyakor szita* egy (3. cs. 7.). 1810: Két *szíták* egyik *gyakor* a' más gyér 1 Rfl. (740/810.). 1831: egy *gyakor szita*, megvette 22 xr Bedő Áron (150. cs. 77.).

Gyakorló - liszt. 1737: *Gyakorló Lisztre* [adtam] 1 Rf. 50 (43/740.).

Gyalog-fuszujka. 1758: A Háznál levő kertben tanálatik 400 Gyökér répa, 200 Karos fuszujka, *Gyalog fuszujka* 100 (8468. vegy.). 1840: Sárga *gyalog Fuszujka* 1 véka és 4 kupa. Eladatott 1 Rf. 24 xr. (64/839.).

Gyalog-kapu, alacsony, kis kapu. 1754: Nagyobb léczből csinált *gyalog kapu* (Ap. B. XXIV.).

Gyalog-kert. 1713: Marha okol, mellyis az Udvarról *gyalog kertel* van elrekesztve (Ap. B. XV.). 1755: három szakaszbol álló s fenyő bornából rakott alkalmas szalma fedél alatt egy Diszno Oll, melly is az udvarról kivagyon re-

keszelve Sövénből font *Gyalog kertvel* (Ap. B. XV.). 1762: Fedeles és *gyalog Kert* (11019. l.).

Gyalogszeres. 1750: In Anno 1750 Aprilisben egy hétig két marhával egy taiga és két *gyalog szeres* (140/752.).

Gyalogszék. 1834: 4 *gyalog szék* 40 xr. (Különf.).

Gyalom. 1663: *Gyalomhoz* valo koteleket szerezze kegyelmetek (Ap. A. III.). 1770: Nagy vizre valo *gyalom* (Tgy. 1548—798.).

Gyalu. 1689: egy *gyalu* (Ap. A. 93.). 1805: 1 Eresztő *gyalu* és egy kis *gyalu* (Szöts. 1800/96.). L. még *eresztő-, párkányozó-, porozó-, siklító, simító-* al.

Gyalu-vas. 1683: egy *gyalu vas* agyastul (11786. l. 1577—847.). 1840: Négy *gyalu vasak* ágyastól (64/839.).

Gyaluló-pad. XIX. sz. e.: Egy srofos *gyalulopad* (B. M. k. n.).

Gyalult-káposzta. 1720: az Pinczében találtattnak tiz kád káposzta, az öte kisdedek, négyje *gyalult káposzta*, Edgj türes káposztás kád (Káln.).

Gyapjú. 1614: Kemen Janosne azzonyom kuldeoith vala Oszvat Balasne leanyahoz ket Gyusal *Gyapyuerth* (O. 1613—27.). 1678: *Giapju* vagy on három vegh (K. 1678—88). L. még *díszke-* al.

Gyapjufésülő-pad. 1809: *Gyapju füsülő pad* füsüvel, a vevő neve *Gyalog* katona Kováts László 7 xr. (154/62. cs.).

Gyapjúmosó-kerek-kés. 1805: Egy *gyapju Moso kerek kés.* Betsü Ár 6 Dr. (Deák).

Gyapjú-nyüst. 1838: két pár *gyapju nyüst.* A vásárló neve Kováts Julianna, 86 xr. (140. cs. 24.).

Gyapjú-pokróc. 1666: *Egj giapju pokrocot* kereltem (K. 1661—69.).

Gyapotfésű. 1721: *Gjapot fésű* 1 (4692. l.). 1810: Egy Uj *gyapot füsű* 1 Hfl. 20 (740/1810.). 1839: *Gyapot fésű*, egy lehelly 3 Rf. (B. M. 1821—48.).

Gyapotfonó-kerék. 1688: *Gyapot fono kerék* (Ap. A. IV.). 1758: Egy *Gyapot fono* és egy Csölliő *kerék* Vaas hajtoval együtt (8468. vegy.). 1819: Vagyon egy *Gyapot fono kerék* 3 fr. (B. M. 1811—20.).

Gyapotfonó-orsó. 1808: Három *gyapot fono orso* (1761/807.).

Gyapot-gomolya. 1688: *Gyapot gomolya* num. 4 (Ap. A. IV.).

Gyapotmérő-kompona. 1721: *Egj gjapot méréo kompona* (4692. l.).

Gyékenyes-szekér. 1626: egy io vasas Erniös *gykines szekeret* keszichien fel hat io eros lovakkal (Kvh.).

Gyeplő. 1692: Egy darab hars kötel, egy *gyeplő* es ostor (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: Bakrol hajto ujj rosz *Gyeplő* (B. M. kn. sz. n.). 1807: egy fel ág sziju *gyeplő* (B. M. 1801—10.). 1808: volt hat pár uri hám, kantárokkal és *Gyeplőkkel* edgyütt (B. M. 1801—10.). L. még *kender-, száraztó-, szij-* al.

Gyeplős-fék. 1830: egy *gyeplős fék* 1 f. 40 (Cseh.).

Gyeplős-hám. 1801: 2 *gyeplős hám* gyeplöstől kantárostól (35. cs. 10.).

Gyepülés. 1760: azon *Gyepülés* általl conserváltáke azon helynek füvit anyira, hogy ottan kaszáltanak és szénát tsináltak volna valaha, egy szoval azon *gyepülés* általl a Kálnoki marhák legeleje azon helyről el fogalotte, vagy hasznát azon helynek vették a kik le

gyepülték volt azon *gyepülés* által (17/760.).

Gyér-szita. 1736: egy *Gyér szita* (Ap. O. I.). 1810: két *sziták* egyik gyakor a' más *gyér* 1 Hfl. (740/810.). 1837: két viseltes *gyér szita*, megvette 22 xr. Darosz Mihály (150. cs. 77.).

Gyermek-ló. 1581: Az martonfalvi Zekel Lazlonak hattam eg *giermek lovat* (Tgy. XVI—XVII.). 1615: az lo felől, ki veres holdos *gyermek lo* (1613—27.). 1646: egj fekete *giermek lovat* negjed fuvet tizenynolcz forintert (Pótsa. 1581—814.). 1642: egy szürke *Negied fure keleo* *giermek lowa* valora fl. 20 (O. 1642—48.).

Gyermek-tehén. 1642: nem penzi ada, hanem *giermek tehenet* (Tgy. 1626—50.). 1662: ket *giermek Tehenemet* vidte el az praedalaskor a Czjordabol (S. 1658—65.).

Gyertya. 1617: En az Aztaltul az *Gergyat* vyem az tuzhoz hogy meg Gyucham... Mykor az *Gergyat* megh Akartam Gyutany tazigalt Illyien zoval mondvá Mjerth olthod megh az *Gergyat*... azon *Gyorta* megh Avas veget vezekedny Akara (O. 1613—27.). L. még *kén-, viasz-* al.

Gyertya-gyapot-mécs. 1837: *Gyertya gyapot méts* (177/837.).

Gyertyamártó. *Gyertya Márto* Nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Gyertyaöntő. 1840: hatvankilentz darab *gyertya önlő*. Becsü árra 2 f. 38 xr. (64/839.).

Gyertyatartó. 1805: Egy *Gyertya tarto* koppantoval Betsü Ár 60 dr. Más *Gyertyatarto* Betsü Ár 60 Dr. (Deák).

L. még *bádag-, cserép-, fa-, ón-, paraszt-, réz-, vasvessző-* al.

Gyolcsszövő-lábitó. 1758: Egy *Gyolcs szövő Labitto* (8468. vegy.).

Gyomlál. 1583: eojs giakorta ieot ide len *giomlalnj* (Tgy. 1569—608.).

Gyomláló. 1809: Egy étel nélkül szénát takaro, *gyomláló*, kaszálló, arató ésehez hasonlonakbére 20xr. (1152/809.).

Gyöntáros-böcsü-lábas. 1774: Egy Brassoban készített *gyöntáros böcsü lábos*, aestimáltatott den. 48 (41/744.).

Gyökér l. veres-.

Gyökér-répa. 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik 400 *Gyökér répa*, 200 Karos fuszuljka, Gyalog fuszuljka 100 (8468. vegy.).

Gyökérvágó - kapa. 1740: *Gyöker vágó kapa* Nro. 3 (28/740.). 1840: két *gyökér vágó kapák*. Eladatott 1 Rí. 16 xr. (64/839.).

Gyöngykása. 1837: (177/837.). 1840: *Gyöngy kásából* 2 vékának $\frac{1}{3}$ -ad részébe és két napra kell jönni pénzül 4 fr. 8 xr. [t. i. malomvám] (Ap. B. Ksztl.).

Gyúró-tekenő. 1627: *giuro tekeneo* egj (Ap. A. II.). 1692: Egy *gyuro es Sütő Tekenő* den. 30 (B. M. 1674—700.). 1758: három *gyuro tekeneo*tske (8468. I. 1565—800.). 1805: Három *Gyuro tekeneo* betsü Ár 48 xr. (Deák).

Gyümölcs. 1609: annak a kerthnek az *Gyömeolchet* Byrtha, Az Almayat elvytte (O. 1608—711.). L. még *asszü-* al.

Gyümölcsáruló. 1809: A *Gyümölts Árulok* az Utak szélyleinél és ismét amot valo árulásoktól szorittassanak a Timár Szin napkeleti oldala mellé végig (Kvh).

Gyümölcsaszaló. 1698—1720: téglából rakot kéményes négy fioku Szilva vagj *gyümölts aszalo*, rajta lévő hitván ajtájával és előtte való Szalmával fedet hitvánság Szinnel (Káln.).

Gyümölcsfa. 1541: az warosra szalylon... mynd *gyumölchy fayval* egettembe es comloyaval es kerthywel egetembe (Kvh.). 1680: egi darab Eörögseget az *Gümölcz faian* kul (B. M. 1574—699.).

Gyümölcs(ös)kert. 1592: asz eöreök asz mellien mostan Cswreom vagion es *Gywmeölcz kertem* es asz nekem senkelt eöreökeöt vgj Boczattam vissza (Tgy. 1569—608.). 1620: Kovaznan egy Darab *Gyomeolcz kerthet* byr (O. 1613—27.). 1627: kelt *gjumeolczeos kert* (Ap. A. II.). 1643: az *giümolczös is* dividalatlan (O. 1642—48.). 1713: Kis virágos kert az *gyümölcsös kертől* fenyő vesszőkkel van elrekesztve (Ap. B. XV.). 1817: A *Gyümöltsös kerfben* egy Bikfa Boronákból rakott szalma Suppal szépen bé fedett Csűr (B. M. 1821—48.).

Hágdoso - lajtorja. 1767: *hágdoso* és ganéjozo *rajtorják* (460/768.) ... Egy hat öles *hágdoso rajtorja* (uo.). XIX. sz. e.: Egy *hágdoso Lajtorját* Máté István uram 14 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.).

Hagyma. 1644: *hagimatt* ültetett (O. 1642—48.). 1656: sok *hagimaiat* tepte ki (K. 1653—57.). L. még *fok-, mogyoró-, veres-* al.

Hagyma-kapa. 1840: 8 kisebb és nagyobb *hagyma kapák* 1 Rf. 15 xr. (64/839.).

Hagyomány ,a falu törvénykezésére, falugyűlésre való idézés, meghívás'. 1593: Mi falustol hatunk vala egi masnak Ily *hagiomant* egy forinthig, hogy valamely Kalnoky ember videk faluból való szanokoth latna meg tartosztassa es az Kalnoky Erben Erdeolt volna megh tartosztassak (Tgy. 1569—608.). 1617: eggyk az Idey Czikot haythatta be az az Inctus melynek *hagyomány*aval kenaltam hogy el Bochassa (O. 1613—27.). 1727: mikor penig törvényre való *hagyoma* (!) hagyatik hetfün tartozzék két hütös előtt megfelelni (Tgy. 1721—30.). 1727: Ha az Biro *hagjomant* és törvény napot akar hagjni, mint hogj hetfün vagyon törvény napunk az előtt való vasárnap az Templom előtt meg alitván az Falut ugy kel hagjni *hagjomant*, de nem csak magatol, hanem az Falu akarattyabol, fő képpen az Hütösök meg edgjezeseiből (Tgy. 1721—30.). Ha valaki Falu szeriben szolgáló ember az *Hagjomanyra* nem menne, hanem az Biro zalogolja honn éri megbüntettetik denar 20, ha jo okokal magat nem mentheti (uo.).

Háj. 1627: *hai* nagjob fel (Ap. A. II.). 1692: Egy *Háy* den. 36 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: *Háj* két font 84 xr. (B. M. k. n. cs.). 1818: Két szalonna orjassával, lábaival és egy kised *háj*-jal (Cseh).

Hájzsír. 1820: Olvasztott *Hájzsír* volt egy fél fazékkal (Pótsa. 1816—20.).

Hajazat. 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonló épületeket építeni az micsodásokat Szabo Jánosnak építették s edgyült ennek utánna is építtek, az házat a *hajzattyáigh* mind ta-

paszszával földelésével együtt együtt segéllyék (Tgy. 1669—81.).

Hajtás l. *bolt-*.

Hajtó. 1648: Magiari Mihajl Juralion az *hajtó*kal hogj az buzaban legeltetek volt az eokreoket (K. 1647—52.). L. még *fűrő-, köszörű-, ló-, marokvas-, vas-* al.

Hal. 1682: Kezdi Vasarhelyi piaczon a Csötörtök napi vasaron Dunatol hozott *halat*, vasat, mesert arultanak volna. az sokadalmakon kívül (Kvh.).

Halhordozó-hordócska. 1716: egy *hal hordozo hordocska* (Tgy. 1711—20).

Hal-horog. 1807: Egy *hal horog* (K. i. F. 65.).

Halsütő-rostély. 1805: Egy hus vagy *hal sütő rostély* Betsü ár 36 Dr. (Dak).

Halász. 1691. Domokos Miklos *Halász* (Káln.).

Halász-háló. 1663: tooban akarnank halasztatni, de most alkalmas Gyalomunk arra: nincsen, egy oreg *halo* legyen (Ap. A. III.). 1817: Két Nagy *Halász háló* roszak (B. M. 1811—20.). 1840: egy rossz *háló* 47 xr. (64/839.).

Halász-varsa. 1779: *Halász varsa* Mihálynak juta 3, ugy Josephnek 3 (Tgy. 1781—800.).

Halász-víz. 1646: Ugron Moses Uram és Poczia Ferencz litigálnak az *halasz víz* felől (O. 1642—48.). 1642: mivel ott az l(nctus) *halász* viziben halászott potentian vagion (uo.).

Halászní. 1628: az Olt vizen szabad volt *halászní* (Tgy. 1626—50.).

Háló l. *halász-, madársz-, vadász-, vonó-*.

Hám. 1633: hat lora valo *hamott* (Ap. A. II.). 1658: egy zij *ham* (8468.

l. 1500—800.). 1681: két *hám* Istranggal (Deák). 1692: Két *hám* Istrangival den 48 (B. M. 1674—700.). 1692: Egy pár varrot *hám* egy bokor fékkel (Barab.). 1807: vagyon négy lora valo *hám* egy pár rudas lovakra valo farhám (B. M. 1801—10.). 1840: 10 darab *hám* istrang az végibe valo lántzok, eladatott 1 Rf. (64/839.). L. még *egyes-, elő-, előparaszt-, far-, gyeplős-, ide s tovajáró-, kender-, német rudas-, paraszt-, párnás-, rudas-, szíj far-, uri-* al.

Hámfa. 1805: 1 *hámfára* valo kapots (Szöts. 1806—96.). 1840: Egy *Hámfa* logo Lántzával (64/839.).

Hámtő. 1833: Vagyon egy vas kapots egy pár ferhértzre valo *hámtő* fél kengyel vassal (1608/835.). 1834: edgy *hámtő* (B. M. 1821—48.).

Hámtő-kapocs. 1836: 1 Pár *Hámtő kapots* (1036/1836.).

Hámos-ló. 1583: *Hámos Lovak* volt négy (11786. l. 1577—847.). 1755: *Hámos lo* nro. 4 (Ap. B. XV.).

Hámos-paripa. 1806: négy piros szőrű *hámos paripa* (B. M. 1801—10.).

Hámos-postaló. 1806: négy *hámos posta ló* (B. M. 1801—10.).

Hambár „gabonatarló láda”. 1757: Égett bor főző üst egy Lombik egy jo egy rossz, az Kolozsvári háznál volt négy *hambár* (8439. l.). 1817: Egy Bikfa *hambár* Ajtajával (B. M. 1811—20.). 1818: Egy üres *hambár* kettős (Cseh). L. még *lisztes-* al.

Hámor l. *vas-*.

Hamis-mérték. 1679: *Hamis mérték-*kel ugi mint vékával, ejtellel, fontal, singel ki mért? (Tgy. 1669—81.).

Hamuhordó-bárka l. *bárka*-.

Hamutartó-dézsza. 1837: Egy *hammutarto Dézsza*, megvette 1 fr. Séra Elek ur (150. cs. 77.).

Hamu-tüzes-ház. 1729: Vagyon edgy Udvarház Supos azon fedél alatt *hamu tüzes ház* és edgy tapasztatlan és készületlen Ház (11360 l.).

Hamuverő. 1778: *Hammaverő* Nro. 1. (B. M. 1771—80.).

Hamúvevő. 1811: egy *hamma vevő* 33 xr. (750/811.). 1821: két *hamovevők* (B. M. 1821—48.).

Hányó l. *csap*-.

Harang. 1614: Egy vrozoth lovath talalt volt megh az Capitan vram Jobagya az faluban es *Harangoth* czengetet az karos ember (O. 1613—27.). 1795: Az avadag Réz víz meregetőből a Biro két *Harangott* veretett meg a Marhákra (Ap. B. XV.). 1806: volt még két vas lapotzka és Három Marhákra valo *Harang* (B. M. 1801—10.). 1808: kitsiny marha nyakára valo *harang*. Betsü Ár 30 Dr. (Deák). L. még *döngő*-, *ökör*- al.

Haranglánc. 1642: az *Harang lancz* dolgabol menedeket fog (O. 1642—48.).

Harap-égés 'avarégés'. 1737: Gyakorta Esvén az Erdőn *harapégés*, melyből nem kevés kár szokot következni azért mikor olyan Casus történik, hogy az Erdő ég, tartozik oltani, minden ember Házától egy egy ember kimenni (587/802.).

Harapófogó(cska). 1658: egi patkolo vero *harapo fogoval* egiot (8468. l. 1500—880.). 1714: Az atyámnak magának maradot hála (!) után patkoláshoz szükséges szerszáma ugyan *harapofogo*, kö-

römfarago etc. (B. M. 1711—33.). 1753: egj kisdet *harapo fogotska* (25/753.). 1805: Egy *harapo fogo* Betsü Ár 48 Dr. (Deák). L. még *patkoló*- al.

Haricska. 1614: Masfel kalongya *hariczka*val volt ados (O. 1613—27.). 1615: *Harjskank* negiven egi kalogia leven zeme az *Hariskanak* lön cub. 11. (Mikó). 1707: *Hariczkanak* vékája 60 p. (Kvh.).

Harmadfű. 1614: Annak eleotte vezthetem volt el az mynth megh Iratham Akor peniglen *harmadfw* volt (O. 1613—27.). 1627: egj *harmadfű* bika (Ap. A. II.). 1642: egi *harmad fu* Tulikom valora fl. 5 oda vagion szaamadattlan (O. 1642—48.). 1648: Vas Istvan Osdolaj Jurala az *harmad fw* berbecz feleol, hogj igaz marha gianant veotte (K. 1647—52.).

Háromágú-fűrő. 1744: egy *3-rom águ furu* más csapozo, 3-dik kerekaszeg furu, aestimáltatott ad den. 24 (45/744.).

Három singes-öl. 1796: Le tet lgaz Hitünk szerint felmérvén *három singes öl* az Udvarház helyet (1780/796.).

Hárs-kötél. 1692: Egy darab *hars kötél* égy gyéplő es ostor den. 5 (B. M. 1674—700.). 1777: *Hárs kötelet* állás kötözni 1 Rf. (442/777.).

Hasi-bárány. 1681: Az Gidofalvi Szöcsnek attam czinálni Egj Ködmönre valo oreg bört, három fejer *hasi báráni* bört (Ki. E. 20.).

Határ. 1561: kynek *hatara* az seppetek (Tgy. 1487—568.) L. még *nyomás*-, *ősz*-, *tavas*z-, *ugar*-, *váltó*- al.

Határbíró. 1710: Mikor az Sarjut egyező akaratbol a *határ bírák* felfogják senki lovát, tehenit barmát oda bocsá-

tani ne merészellyen míg meg szabadditja a *határbiro* sub poena flo. 11 den. 50 (Tgy. 29/882.).

Határkö. 1623: egi *hatar* keovenek hatalmasul valo ell viteliert (Ap. A. II.). 1659: az mint ki iartattuk volt az feoldet... s keovet teottek volna az *hatarra* (S. 1658—65.).

Határpásztor. 1618: Az pakaj *hatar paszthorok* es az Zagony Mezey Istvan dolga Bjzonichanak futura Sede (O. 1613—27.).

Határszabadítás. 1632/XVII. sz. v.: Ha valaki falu törvénye nélkül *határt szabaditana* flo. 1 büntethesse az falu (Tgy. 117/886.).

Hátas-paripa. 1615: Myko Mihaly Vramnak *Hatas paripat* nro. keltot (Mikó).

Hátló-szeg. 1809: *Hátló szeg*, vevő neve Fodor Lajos 7 xr. (154/62.).

Hátulsó-saroglya. 1840: Egy vasas *hátulso sarogja*. Eladatott 22 xr. (64/839.).

Havasalföldi - hordó. 1708: egi *Havasalföldi hordo* (3. cs. 7.).

Ház. 1554: hagyom feleségemnek *hazamot* es *Jozagomot*, ket azlag Buzat (Sz. 1371—700.). 1583: Zent Margit Azony Nap taiba jeottek az en *hazamra* Jobbagiom Heya Andras Mayor *hazara* (Kvh.). 1615: az en *hazam* Artalmara ne epithessen (O. 1613—27.). 1754: Ezen funduson tanáltatotti fenyő bornából kirakott alkalmas jo Sendely fedél alatt egy *Ház*. A *házba* vagyon egy zöld mázas kemencze tisztességes két üveg ablak rajta fába rakottak. Az ajtaja a *háznak* fenyő deszkából valo alkal-

mas vas sorkokon forgo, a *Háznak* oldalán az Füstház a *házzal* egy fedél alatt, ennek is Fenyő deszkából valo vas sorkokon forgo ajtaja (Ap. B. XXIV.). Az harmadik *ház*, melyis nyár bornából rott kisded alkalmas házatska, a *házban* egy paraszt Csempe kemencze, két lantorna ablak, ajtaja fenyő deszkából valo fa sorkokon forgo. Ezen *háznak* egy kisded eresze bornából rot ajtaja fenyő deszkából valo fa sorkon forgo (Ap. B. XXIV.). 1769: A *házba* éget el egj Csempe kementze, az ereszibe egj más hasonlo, két ágy, két Tullu derekaj, hat vánkös, 3 kötött festékes, kendő-szeg 2, Táltarto 1, asztal 1, két ládás pad, karjosszék 1, edgjes szék 2, osztováta fonalastól, báránybőr 5, ketteje feje, ujj nagy cselekedő üst, egj Serpenyő, 9 Saák négy nyüsttös, Saáknak valo vászon 70 Sing, vászon lenfonal 8 mellyékkal vetett, egy böcsü egy vánkossal edgyütt, 3 pár csizma ketteje ulj, két kalap, egj süveg, 3 abrosz, két kendő (Teleki Mihály lovas katona kára Dálnokban). L. még *anya-, borna-, cseléd-, csepegés-, dolgozó-, ebédlő-, élés-, főző-, füst-, gabonás-, galamb-, gárd-, hamutüzes-, iratos-, kásátörő-, kerthölvaló-, korcsma-, kovács-, kovács-művelő-, kő-, köszörű-, kulcsos-, lakó-, ló-, major-, malom-, molnár-, nagy-, nyári-, pálinkafőző-, sövény-, sütő-, tapaszos-, tapasztatlan-, tisztá-, tüzelő-, tüzes-, udvar-* al.

Házhely. 1554: hagyok ket tulkot es eg *haz helyet* az meggyes kert helyen (Sz. 1371—700.).

Hely l. *áruttató-, ház-, lak-, lóköltő-, lóköltőző-, ülés-*.

Hegyes-csákány. 1825: A Malomba *hegyes tsáknán* (10774. l.).

Hegyes-fúró. 1708: egj *hegjes furu* (3. cs. 7.).

Héhel. 1681: Egy kender *hehel* es Gereben (Deák). 1710: egj osztovátája, egj vető, egj *héhely* (B. M. 1701—10.). 1805: Három *Héhelő* Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). 1843: Egy pár *Héhely*, 1 tserpenyő, 1 kasza, 1 Sallo 1 for. 42 (B. M. 1821—48.). L. még *kender-, len-, levonó-, pácoló-* al.

Hengergő. 1809: *Hengergő* 1. Betsü ár 2 xr. (154/62. cs.). 1846: ... mi a csapjait illeti a belkerék felől tiszta uj *hengergővel* vagon (Tgy. 1825—97.).

Hentes. 1809: *Hentesek* és más szalonna árulok sertés Husvágok sohult egyebüitt ne árulhassanak Petsenyét ne váglassanak, hanem tsak tsupán az Ujonnan Építettett Csizmadia szín ajja alatt és körülötte (Kvh.).

Herélt-ló. 1583: az eo vranak *herelt loway* voltanak (Tgy. 1569—608.). 1645: az egyik loo *hereltt* az másik kanczia mindenek fejer kekek (O. 1642—48.).

Heréletlen-ló. 1797: Vagon egy Pej mén ló Csiko is, mely még *heréletlen* 3 esztendő (673/797.).

Heveder. 1692: Egj pár kengjel szi, két *heveder*, egj farmatring (Barab.). 1758: két *hevederre* csinált Tserefa sorokon fordulo két paraszt kapu fél fák között valo Nagy kaput találtunk (Tgy. 1702—99.). L. még *elő-, pokróc-* al.

Hevederes-ajtó. 1764: Egy *hevederes ajtóért* 30 xr. [t. i. munkadij] (147/764.).

Héver l. vas-.

Híd-karfa. 1817: (67. cs. 71.).

Híd-szárny-cövek. 1817: *hid szárny tövek* [hidépítéshez] (67. cs. 71.).

Hídlás. 1758: egy bornából tsinált Istálló szalmával földött Csere *hidlás*-sal meg van Padolva (8468. vegy.).

Hideg-dér. 1635: az falu mellett valo patak aszalsag avagy *Hideg deer* miatt elapatt (O. 1614—35.).

Hideg-vágó. 1840: Kováts műszerek ... egy *hideg vágó* (64/839.).

Hidegítő-sisak. 1720: ... edgj kis pinczében mellyben is találtattak Fű viz főző fazék, *hidegített* Sisakjával edgjüt (Káln.).

Hintó. 1666: Küsfaludi uram penigh az *hinto* mellet jar vala (8468. l. 1565—800.).

Hintó-szekér. 1633: egy *hinto szekeret* (Ap. A. II.).

Hitel. 1638: ada egi lovat ugiar praescriptus Dobos Ferencznek pro flo. (renis) 20. hitelbe (Damok.). 1659: ada *hitelbe* egj lovat 32 forintra (S. 1658—65.).

Hiteles-levél. 1797: midőn a szolgálatnak ideje kitélik, tartozik a gazda *hiteles levelet* adni (Tgy. 1702—99.).

Hiu 'padlás'. 1680: hált azon Eyet az Payla *heian* (Ap. A. V.). 1703—5: Szalmás épületen, ha ki a ház *hijján* bocsáttya kementze kürtjeit az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa, ha ugjsem szabadossan le ültethesse (Kvh.). 1773: imitt amott bujva házak *hijján* lappangván (Ejkv. 1765—97.). 1721: A gabonás Ház *hijján* Találtatott bocskornak valo ökör bőr $\frac{1}{4}$ (4692. l.).

Hízaló-pajta. 1716: Egy romlott *hízaló pajta* kettős, ajtó nélkül valo (Tgy. 1711—20.).

Hízó-sertés. 1755: *Hizo sertés* nro 3 (Ap. B. XV.).

Hízott-lúd. 1704: vadnak *hizott* *Juda*im verő malaczim s bizony Graf-fensnek viszem ajándékba s Németet hozok reája (Tgy. 1702—99.).

Hold. 1542: hoztunk meg *teorwenniel* két *hold* feoldet egy mas mellett (Tgy.). 1562: Votem az bitay hataron egy *hold* feoldet (Tgy. 1437—568). 1581: ada két *hold* feoldet Janko Ferench vramnak (Tgy. 1569—608). L. még *sajgó*- al.

Hólyagos-csupor. 1716: egy festett pohár szék ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 *holyagos tsupor*, két *holyagos fazék*, egy rossz kompona, egy mázas zergős korso (Tgy. 1711—20.).

Hólyagos-fazék. 1716: két *holyagos fazék* (Tgy. 1711—20.). 1758: kétt *hojagos Fazék* és egy korso (8468. I. vegy.).

Homorító. 1840: Az Ülőhöz három *homorítottok* (64/839.).

Hompolás „földtöltés, földhányás”. 1752: ujj Gát-Vetéssel *hompolással* az erre Járo Viz fojását mostan szük viz idejin úgy el fogták, dugták, hogy a közönséges Szentegyház ágára Járo Viz tellyességel elfogyot, száradot (160/752.).

Hordó. 1606: az *hordot* mi meg mertuk (Mikl. 1605—6.). 1615: Egi *hordot* kapoztanak valot, Egi *hordot* sernek valot (Mikó). 1623: Byzonythatta azt Chyutak georgy hogy az peres *hordo* az eo Byrodalmaba volt (O. 1613—27.). L. még *átalag*-, *csebres*-, *csere*-, *csügörös*-, *degettes*-, *ecetes*-, *fedeles*-, *gabonatartó*-, *gabonatartó kas*-, *hal-hordozó*-, *havasalföldi*-, *lúgos*-, *moldovai*-, *moslékos*-, *seres*-, *üstökös*- al.

Hordóabroncs. 1840: *Hordo abroncs*hoz valo czirkalom (64/839.).

Hordócsap-fűrő. 1840: Egy *Hordo csap furu* eladatott 17 xr. (64/839.).

Hordódonga. 1840: Egy kis rakás *Hordo Dungo* fák, eladatott 3 Rf. 35 xr. (64/839.).

Hordódugó. 1840: Két veres *hordo dugok* a Hordokba tétetett (64/839.).

Hordólajtorja. 1716: a' Szekér szín felett 3 oldal *hordo lajtra*, egy nyujto (Tgy. 1711—20.). 1723: Más Nagyob hordo szekér és két lo után vagy on azon formában jo vasas készeletel de az faluzásra nem jo, arra *hordo Lajtorjáival* és ketél rudgyával együtt (Ap. O. I.). 1839: Egy egész vágás szekér fatalpu, ökör ruddal és *hordo lajtorjával* és ganyézó lajtorjával (155. cs. 82.).

Hordólőcs. 1758: két *hordo lőts* egjiken vas káva (8468. I. 1565—800.).

Hordószekér. 1677: *Hordo szeker* 2 (Ap. A. IV.). 1692: Egy *Hordo szekér* flo 2. den 36 (B. M. 1674—700.). 1723: Más Nagyob *hordo szekér* és két lo után vagy on azon formában jo vasas készeletel, de faluzásra nem jo, arra hordo Lajtorjáival és ketél rudgyával együtt (Ap. O. I.). 1789: *ordo szekerek* fél vasottak 2, egyiken vas karikák vagnak 11, a másikon 10, vas veszők a kettőn 8, kaptok 8, a két szekéren tángyér karika 7 (11019. I.). 1794: Egy *Hordo Szekér* fa talpu kerekkel az alya vasas úgy a Loecsei is (Tgy. 1781—800.). 1805: Egy *hordo szekér* fél vas-sal (Szöts. 1800—96.). 1805: Egy fa talpu *hordo Szekér* Betsü Ár 12 Rilor. (Deák). 1818: Egy *hordo szekér* vasas Lőtsivel fel hertzivel négy kupás vasak-

kal (Cseh). 1829: Egy *Hordo Szekér* minden készségivel 11 vas karikával, 4 kapotsal, 11 vas veszővel. Ezen kívül két vas lőts (B. M. 1821—48.). 1834: *Edgy hordo szekér* minden vasával, edgy küss szekér elő minden vasával (uo.).

Hordótargonca. 1844: Egy zöld *hordo targonca*. Eladatott 16 xr. (175. cs. 12.).

Hordótlőtő. 1681: *Egy hordo tlőtő* (Ap. A. VII.).

Horgas-fejsze. 1767: *horgos fejszi* nro. 1 (Tgy. 1548—798).

Horgoló. 1658: Fenyő Deszkákból csinált Ajtaja *horgoloval* együtt (Tgy. 1651—68.). L. még *fa-* al.

Horog. 1688: *Horgokkal* nagy karikakkal együtt attam Zoltani Georgi kezében 41 sz. lánczot (Ki. E. 20.). 1730: *egy Láncz* karikaival *horgával* együtt 55 Szemből allo. 1716: *egy rengő bölcső láb egy horgával* (Tgy. 1711—20.). 1840: Hat Szilva Száraztok tsere kötással kihuzójával és *horgaival* (64/839.). L. még *csizmahúzó-, fűrés-, hal-, vas-* al.

Horogszedő - fejsze. 1829: *Horog szedő fejszi* (B. M. 1821—48.).

Hosszúpecsenye. 1840: 21 *hoszsú pelsenye* per 6 xr. (64/839.).

Hosszú-sarok. 1764: Egy pár *hoszsú Sorokért* (ajtóra) 42 xr. (147/764.).

Hosszúszárú-fűrő. 1681: *Egy hoszsú szaru furo* (10908. l.). 1806: *egy hoszsú szárú furo* (B. M. 1801—10.). 1837: két *hoszu szárú* egy *singes furuk* (Cseh).

Hosszú-vas. 1707: Öreg *hoszsú vas* 2 (Kvh.). 1707: A Toroczka *hoszsú vas* 1 (uo.). 1807: *egy szántó lökéjével lapos és hoszsú vasakkal* Talyigá-

val patingal, ahhoz való lo ruddal (B. M. 1801—10.). 1834: Egy Erdőlő *tajiga*, két szán, *Edgy eke hoszsú vasával* edgyütt (B. M. 1821—48.).

Hunyadi vas, Vajdahunyadon gyártott *vas*. 1707: Egy *masa hunyadi vas* 9, 1 (Kvh.).

Hús. 1622: Az jo es keover *husnak* fontia d. 2. az eosztever *husnak* fontia d. 1. (O. 1632—42.). L. még *ösztövé-, sertés-, tehén-* al.

Húslő. 1794: Egy *hus öllő* (Tgy. 1781—800.).

Hússütő-rostély. 1805: Egy *hus* vagy *hal sütő rostély*. Betsü Ár 36 Dr. (Deák). 1838: *egy hússütő rostély*, megvette 19 xr. gyalog katona Szabo Dávid (150. cs. 77.).

Hústartó-cseber. 1817: Egy *Hus tarto Cseber* (B. M. 1811—20.).

Húsvágó-bárd. 1840: *Husvago Bárd* eladatott 2 Rf. (64/839.).

Húsvágó-fejsze. Egy *husvago fejsze* (Damok.). 1794: *Hus vago fész* 2. (Ap. B. XXIV.).

Húsvágó-pad. 1729: *edgy Hus vago pad* (11360. l.).

Húzó l. ráf.

Húzó-gerenda. 1829: 8 darab *Huzo gerenda* *hoszsza* 8 öl (2245/829). Egész *Huzo gerenda* a két flügelre 3 öl 3 láb (uo.).

Hüvelyes-gabona. 1727: Ha valaki *hüvelykes gabonát* lopna tarisznával, szotyorral pusztítana 33 pénzig megbüntessék (Tgy. 1721—30.).

Ide s-tova járó-hám. 1730: *ket pár vagj Szakadozott hámok* *Ide s tova*

Járok, Szakadozott Istrangokkal (Tgy. 1721—30.).

Ide-s-tova-járó-szekér, könnyű szekér (ma futkosó szekérnek mondják). 1758: egy nagy Lovas kasos szekér e' mellett kis *idestova járo Szekér* is volt (Ap. B. XV.).

Igaz-marha. 1614: *Igaz marha* gyanant veotte volt el (O. 1613—27). 1643: eó azt a marhatt *igaz marha* gianant veotte keziben (O. 1642—48.). 1659: eo nem tudta hogj nem *igaz marha*, hanem *igaz marha* gianant veotte igaz penzin (S. 1658—65.). 1662: *igaz marha* gianant aldomas itallal veotte volt az tehenet (uo.).

Igaz-véka. 1763: Deczember 8 napjan Biro Uram poron(csolattyából) meg kialtatuk, hogy *igaz vékával* merjenek, a kialtonak fizet(tünk) 1 1/2 xr. (Kvh.).

Inas. 1579: Testis Nicolaus Biro de felseothoria Jobagio Stephany Borsay juratus fassus est. En az Keresztes hadkor meg *inas* valek (Tgy. 1569—608.). 1638/1831: Aprod esztendeit kitöltvén az *Inas* (1973/831.). 1643: vöttem volt . . . egi Bene Ferencz nevüü *Inast* jobbagikeppen (O. 1642—48.). 1672: egy *inas* a kit Vajdanak hinak egj pinczetokot hozza be a vallan borostol (Ap. A. VII.). 1679: Egy Olasz Gergely nevü *inast* attak volt nekem hogy tartsam 4 esztendőig (K. 1678—88.). 1830: Minekutánna az *Inas* aprod esztendeit el töltötte, megszollítja a Céh mestert Harmad magával (1078/830.). L. még *béres-* al.

Ingó-bingó marha. 1599: holtom vtan neky haginy . . . *ingo bingó marhat* (Ap. A. I.). 1625: Az *Ingo bingó Marhak-*

bül ugy consummaltatott Ada Borbely Georgy az fianak Peternek Egy vemhes kanczat czitkostul Egy lovattis melj mindenik kek szeoru (B. M. 1574—699.).

Iratos, festett'. XVII. sz. v.: ennek [t. i. a szobának] menyeczetye parkanyos deszkázott és képirosi mesterség szerint *iratos* (Ap. A. VII.).

Iratos-ház. XVII. sz. v.: Nyilik ezen házbol egj kis bolthajtásos *iratos házra* (Ap. A. VII.).

Írós-vaj. XIX. sz. e.: *Iros vaj* 7 1/2 (B. M. k. n. sz. n.). 1811: 1 font *iros vaj* 2 Rf. (430/811.).

Irt. 1755: Az ujonnan *irtott* Szánto földekről és Szénafü helyyeokről három Esztendeigh nem adozik senki (9/755.).

Irtó-kapa. 1816: Egy *irto kapa* becsültetett 80 xr. (61. cs. 37.).

Istálló. 1615: Egy *Istalloth* . . . tiltottam volt megh pechettel, hogy oda ne epicse (O. 1613—27.). 1617: az magam *Istalloyabol* loptak el 2 lova-moth (uo.). 1642: az Inctusnak eletin az *Istalloiaban* valuia alot (K. 1647—52.) 1699: Az Csürös kertet Csürrel együtt birjad és építsenek oda *istálot* (B. M. 1574—699.). 1755: az *Istállo* előtt egy árnyék szin (Ap. B. XV.). 1788: jo *Istállo* szekérszinivel volt, eszt mind elégette (B. M. 1781—90.). 1817: Bikfából rakott két *Istállo* s közből egy szekér szin (B. M. 1811—20.). XIX. sz. e.: Szalma fedél alatt két *Istállo* valet 25 Rf. (B. M. k. n. sz. n.). 1847: balrol vagyon egy kettős *Istálo*, a végiben todva egy kettős Sertéspajta, Zsup fedelezettet, vagyon benne két sarogja, a Lo *Istáloba* vállu, az Ökör *Istáloba* jászolly, az *Istálo* felin perje és alol hidlás, egészbé jo

állapotba, betsültetett 50 Rf. (29,847.).
L. még *borna-*, *sövény-* al.

Istrang. 1678: Hét szál *istrangh* tsinálásért adtam D. 8 (Ap. A. VII.).
1764: két kötelet egy szál *istrangot* vettem 1 flo. 32 den. (B. M. 1761—70.).
L. még *hám-* al.

Italárulás. 1750: az *Italárulás* is azon helyen Város engedelméből volt-e (84/68. Szgyt.)

Itató-cseber. 1758: egy *itató Tseber* (8468. l. 1565—800.). 1818: Két *Kártya*, egy *itató cseber* (Cseh).

Ivócsupor. 1688: két kis *ivo csupor* (Ap. A. IV.).

Ivókanna. 1838: egy *ivo kanna*, a vásárló neve nemes Farkas Sigmond 10. xr. (140. cs. 24.).

Ivókártya. 1838: Egy *ivo kártya*. A vásárló neve nemes Betző Sigmondné 9 xr. (140/24.).

Járó-fék. 1861: két darab *járó fék*, 60 xr. (Cseh).

Járó-ökör. 1656: az en reszemre s feleségemvel edgiut iutott hat *iaro ökör* (9786. l.).

Járó-szekér. 1730: egy kis *Járo Szer* 4 Simely karikával (Ap. B. XXIV.).

Jármos-ökör. 1772: Vargyasi Ferencz meghalálozék marada egy *jármas ökör* és egy *jármas tehen* (B. M. 1771—80.). 1778: *Jármos ökör* Nr. 4 (B. M. 1771—80.).

Jármos-tehén. 1772: Vargyasi Ferencz meghalálozék marada egy *jármas ökör* és egy *jármas tehen*. (B. M. 1771—80.).

Járom. 1618: az Ekem eleol az *Jarombol Salvum sit* Egy Eokreomet

ky vonta (O. 1613—27.). 1622: Egy *Jarmath* talalt megh nala melj, eo teole gonozúl vezet volt el (O. 1608—711.).
L. még *vas-* al.

Járompálca. 1840: két vas *Járom páltzák* eladatott 52 xr. (64/839.).

Jártató-fazék. 1838: Egy *jártató fazék*, a vásárló neve Balog István (140. cs. 24.).

Jártató-korsó. 1808: Egy *jártató korsó* Betsü Ár 24 Dr. (Deák.).

Jászoly. 1716: Az istállóban Egy kantár fogas, léczből csinált *jászoly* (Tgy. 1711—20.). 1755: Istállóban vagon egy felől alkalmas *jászolly* és sargja (Ap. B. XV.). 1758: Ezen házat Pajtának tartották, vagon két *jászoly* benne (Tgy. 1702—99.). L. még *ökör-*, *vessző-* al.

Jég-odor. 1800: Erdőkbe fával meg rakodván midőn a Tisztelendő Pater Franciscanusok Klastroma kapuja között hazajöve a *Jég odor*ba belé dőlven magok az Esztelneki Lakosok segítének a Szánót kiemelni (34/800. cs. 13.).

Jégtörő. 1836: a nevezett Hid helyre állítására 11 Piloták 4 Tamaszok, 2 *Jégtörők*, 15 külömbféle kötőfák és ezeknek megtámasztására . . . 11 farago emberek és 60 napszamosok kívántatnak (507/836.).

Jégtörő-vas. 1787: (1262/787.).

Jégverem. 1713: (Ap. B. XV.). 1755: szalma fedél alatt egy *jégverem* (uo.).

Jegelő-vas „a malom kerékre fagyott jég leverésére szolgáló vaseszköz.” 1787: (162/787.). 1840: Egy *Jegelő vas* a Malomba hagyatott (64/839.).

Jobbágý l. *fejekötött-*, *lelemes-* al.

Jószág. 1541: az *joszagoth* minden ok vettellen megbochyassak a városnak (Kvh.). 1554: hagyom feleségemnek hazamot es *Jozagomot* ket aztag Buzat (Sz. 1371—700.). 1574: ősytol marat semi *joszaga* hanem lelemese (B. M. 1574—694.). 1691: Az negy ökrököt mellyeket Nemes Tamas Uram Oltszemi *joszagokból* el hajtattott szörin meg igitte ő kegyelme (Káln.). 1766: *Jószág* körül valo Sövény kertek (460/768). 1816: az egész *jószág* 289 □ öl, mely téssen egy vékát és 7 ejtelt (B. m. 1811—20.). L. még *rész-, székelty* al.

Juh. 1581: jaryanak welek tudnj illik asz *Johokkal* ahul az Keszdy Vasarhelyek akarjak (Ap. A. I.). 1581: en könyörgöttem az Keszdy wasarhelyeknek hog asz *Johaym* asz holdos hegyn asz Jacobfalwy határ mellett jaryanak (Kvh.). 1616: Eolves neweo havasunkon leveo Ezthenankban . . . vittek *Juhokot* az Inctusok (O. 1613—27.). 1646: az 10 *johnak* az arrat megfizelte (O. 1642—48.). L. még *berke-, diszke-, fejős-, tejes-* al.

Juhakol. 1721: Istállók háta meget egj *juhakol* (4692. I.).

Juhfejő-dézsá. 1817: Két *Juh fejő Dézsá* (B. M. 1811—20.).

Juhgyűjtemény. 1658 körül: ezelot az *Juh Giuttement* hogy el osztottuk, három veder orda maradot keozul (S. 1658—65.).

Juhkosár. 1647: proclamallata Mihacz Istvant *Juhok kasaranak* el hania-saert (K. 1647—52.). 1647: a *Juh kosart* el haniatni kevana (uo.). 1721: egy vesszővel kertelt *juh kosar* (4692. I.).

Juhnyírás. 1795: Tavasszal *juh*

*Nyírás*nek idején az Esztenára jövének (744/795.).

Juhnyírő-olló. 1801: egy hitván *juh nyírő ollo* 6 xr. (35. cs. 10.).

Juhnyúzó-pad. 1840: (64/839.).

Juhpásztor. 1772: akár *Juh* akár Csorda *Pásztor* legyen, ha bé adatik az Határ Biro büntesse egy forintig valahányszor a Gabonabeli kár tétel vádol-tatik (Tgy. 1702—99.).

Juhvérfogó-csatorna. 1840: Egy *Juh vér fogó cserefa csatorna* (64/839.).

Jukasztó l. mutler.

Kabala ,kanca'. 1583: *kabala*iokotis vittwk wl Inneth (Tgy. 1569—608.). 1642: menesem közül egi eőreg szürke *kabalam* az idey lovaczka vemhivel meli meg érték volna fl. 28 (O. 1642—48.). L. még *csikós-, eke-, faeke-* al.

Kabala-kemence. 1729: Jobb kéz felől edgy kis Ház *Kabala kemencze*ivel (11360. I.).

Kacola ,kanca'. 1607: az Istvan *kacholay*at ellopád (8468. I. 1565—800.). 1609: Nem olljan Ember vagy te Mynth En, es az *kacholyat* levagdalam, chyak a Beoret vjzed haza (O. 1608—711.). 1618: három *kacholam* es Egy lovat kyknek zeoreokreol protestalok . . . el-zoktenek (O. 1613—27.). 1620: Az két elől jaro eőkrököt hagjom Balas fiamnak az veres *kaczoldcskát* is neki hagjom (Tgy. 1606—25.).

Kád. 1648: Ha mi fa eszközeok ladak tanierok hordo *kadak* egj szoval minden fa eszközeok igyesen a két gyermekekre maradgianak (Tgy. 1626—50.). 1659: egj *kadat* is kertem, aztis megh tartotta (S. 1658—65.). 1721:

Kád nro. 5, hordo 4, ketteiben alma ecet (4692. l.). 1808: Három kisebb *kád* Betsü Árok 1 Rflor. 38 Dr. (Deák). L. még csős-, égettbor forrázó-, eresztő-, fenyő-, forrázó-, fürdő-, káposztás-, keverő-, lisztes-, lúgzó-, malotás-, meszes-, moslékos-, oltó-, pincés-, serfőző-, szapuló-, virics-, vízvontató-, zahána- al.

Kádborító. 1758: egj szalma *kád* borító (8468. l. 1565—800.).

Kádár. 1736: *Kádár* csinálta abroncsos régj véka (Ap. O. I.).

Kádár-fűrés. Egy nagy *kádár* Fűrész eladatott 1 Rf. 9 xr. (64/839.).

Kádár-kézvonó. 1840: Horgos *kádár* *kézvonó* nro. 1. (28/740.).

Kádározó-kés. 1740: Horgos *kádározó* *kés* fa nyéllel (64/839.).

Kakas. 1615: Azzoniam Aniank adot ennekem... *Kakast* adott egiet (Miko.). 1811: Egy *kakas* 35 xr. (430/811). L. még *csirke-* al.

Kakas-pulyka. 1627: *puika* 7 ketteje *kakas* (Ap. A. II.). 1708: Egj *kakas-pujka*, s egj nősténj (3. cs. 7.). 1795: Ől Tojo egy *Kakas Pujkát*, ugy két Tojo és egy Bak Réztét vittének által a Torjai Udvarban (Ap. B. XXIV).

Kakasülő. 1751: Fen a *Kakas ülön* egy sák teli Levelekkel (Ap. J. I.).

Kalács. 1669: ha jo *kalacziot* adgiunk Vityaba igazittja (K. 1661—69.).

Kaláka „szomszédoknak vagy az egész falunak szivességből tett ingyenes munka”. 1703 az idénis mind az Udvarban forgottam mikor *kalákába* kérte lázárfalvát (Ap. A. VIII.). 1779: Hát Midőn Ferero Hadnagy ur itlen Egerpatakán lakván és az Úrnak *kaláka*ja lévén, hasonloképpen Nagyobb

Fejér Mihály Lovas katonának is *kaláka*ja volt és az Hadnagy ur Fejér Mihályní menvén s tiszteségesen az Musikást tiszteségesen kérvén vagy kétt oráig, azon kérésre nem hogy oda adták volna, de kalapját fejéből ki csapván... (280/779. s.). L. még *arató-* al.

Kaláka-asztal. 1740: *Kalákára* való *asztal* 2, ahoz valo Pad Nro. (28/740.).

Kaláka-csupor. 1740: *Kalákához* valo *csuprok* nro 13 (28/740.).

Kaláka-fatányér. *Kalákához* valo *Fa Tángyér* nro. 95 (28/740.).

Kalapács. 1805: 2 *kalapáts* (Szöts-1800—96.). 1808: Egy *kalapáts*. Betsü Ár 36 Dr. (Deák). L. még *bélyeg-*, *félkéz-*, *gomolyagtalpú-*, *gomolyító-*, *kasza-*, *kétélű-*, *patkoló-*, *vadvágó-* al.

Kalapos. 1798: az *kalaposok* Boltosok és a Viz mellett Levő Ház Árenda fizetések után, mivel ezek legitimáltattak meg szünt volt a Dificultás (Kvh.). 1851: Dimény Ferencz *kalapos* (8468. l. 1749—900.).

Kaliba „kis kunyhó, viskó”. 1662: menedekre fogh valami *kalibak* elvitelebeol (S. 1658—65.). 1617: pokrocza-ból *kalibat* js czenialt (K. 1661—69.). 1680: az *Calybat* is meg gyuitottak (8468. l. vegy.).

Kalibás-kemence. 1626: egj *kalibas kemencze* (Ap. A. V.).. egy küs haz abban *kalibas kemencze* bellet pad 2 (uo.).

Kalmár. 1588: emberekett keozn-seges keppen feokeppen *kalmarokat* avagj kereskedeeket (Kvh.). L. még *külső-* al.

Kalmár-láda. 1829: egy fél kéz fes-

tett láda, egy *kalmár láda*, mellyek jó zár-
ral, sorkokkal felkészítve (178/103. cs.).

Kalmár-mérő-lat. 1677: Egi *kalmár*
mérő lot (Ap. A. IV.).

Kalocsa. 1736: Egy bőr rosta avadag
varrogatott, két pár *kalocsa*, egy hyuban
feljaro deszka garadics (Ap. O. I.). 1756:
kalocza egy pár (Ap. B. XXIV.).

Kaloda l. *eke*-.

Kalodáz. 1726: Csináltattam egj igen
jo jégvermet ki rotatván uj fenyő bor-
nából egész tetejéig megfedve, *kalodázva*
(Ap. O. I.).

Kalomás-láda. 1837: egy *Kalomás*
láda zárjával, lakatjával együtt (Kvh.).

Kalongya. 1614: mas fel *kalongya*
hariskaval volt ados (O. 1613—27.).
1615: Bwzank negi zaz hetven negi
kalongia leven . . . Zabunk negi zaz
negiven *kalongia* leven . . . Arpank zaz-
ket *kalongia* leven . . . Haryskank negi-
ven egj *kalongia* leven (Mikó). Koleswnk
tizenket *kalongia* leven, Babunk három
kalongia leven (uo.). 1625: Az czepleo
Buzanak az Negied rezett, de azt így
hogy ha *kalongiával* oztia el (B. M.
1574—599.). 1758: Fejér Borso 1 sze-
kérel, köles 9 *kalongya* (Ap. B. XV.).

Kályha. 1720: Azon háznak kemen-
tzeje romladozott fejér és veres *kájhából*
álló (Káln.). 1787: 25 *Kájhából* álló
Kementze (809. 787.). L. még *paraszt*- al.

Kályha-kemence. 1758: egj veres
kájha kementze (8468. l. 1565—800.).
1762: Találtatott Egy Ház *Kályha*
Kemenczével parasztosan csipke nélkül
(8468. Mih.). 1840: vagyon egy visettes
zöld *kályha kementze*, jo vas ajtóval,
ennek vas rájáival és ütközőivel együtt
(Ap. Kszttl.).

Kamara. 1613: mind a zoben s mind
az *kamaraan* egj keoteot pad (Tgy.
1606—25.). 1766: . . . jo fedéllel valo
készült üveg ablakos Házára és *kamardra*,
mely langot veivén aztott megemésztelte,
ért volna Rf. 18 xr. (460/768.). 1803:
ezenvalo épületek mint egy Ház, füst-
ház, *kamara*, fűsházon allytok (B. M.
1801—10.). L. még *élés*-, *kásátörő*-,
ványoló-, *költséges*-, *oldal*- al.

Kan. 1690: Áttam az Ettfalvi Diszno
cordaba, tavalj süldőt nr. 17. Az *Kam*-
val edgyütt 4 öreg disznót (Ki. E. 20.).
1691: Hajtattam a Zaláni erdőre Tavalj
kan süldött no. 2 (uo.).

Kanál. 1692: Tiz *Kalán* den. 5
(B. M. 1674—700.). L. még *búzamerő*-,
fa-, *gabonamerő*-, *gazdálkodó*-, *kovász*-
keverő-, *leveses*-, *ón*-, *ordamerő*-, *pléh*-,
szűrő-, *szénszítő*-, *tajtékszedő*-, *vakoló*-,
vas- al.

Kanálfürő. 1728: egy *kalán furu*,
Fürész pad 1 (Sikó).

Kanáltartó. 1831: *Kalány tarto*
kalányokkal, megvette 4 xr. Vikárius
Ferencz (150. cs. 77.). 1851: Egy *kalán*-
tarto, nyoltz plé kanál (N. S.).

Kanálvájó. 1838: *Kalán vájo* Betsü
ár 6 xr. (Ap. B. XXIV.).

Kanalas-cigány l. *aranyásó*-.

Kanca. 1617: 2 lovamot loptak el
az Egyyk Egy Barna vak paripa, az
massyk egy pey zeoru *kanca* (O. 1613
—27.). 1623: ada egj *kanczat* Eztoyka
newuo cigannak (Damok. 1600—44.).
1805: nagy sárga vidám nevű *kancza*
lovat két tsikájával (Pótsa. XVII—XIX.).
L. még *bitang*-, *számár*-, *zabdít*- al.

Kanca - csikó. 1615: Myko Peter

eocénnek ... *Kancza czitkot* nro. egiett (Mikó).

Kancsó l. *csucsorkás-, üveg-*.

Kandér. 1681: egy *kanter* forma üst (Deák). 1703: Gömbölyeg *Kondér* Nr. 5 (Ap. A. VII.). 1767: Egy fedeles *kondér* (Tgy. 1548—798.). XIX. sz. e.: Négy nagy *Kandér* fedéllel, Kettő lábas, kettő lábatlan (B. M. k. n. sz. n.). 1807: Egy *kandér*, melyet vett meg Köntzei Gábor ur Rf. 5 xr. 41 (Pótsa. XVII—XIX). L. még *réz-* al.

Kankó. 1796: Az kut ágas gém vas szegeivel *Kankoval* s lánczal (Ap. B. XV.). 1840: Egy ötven szemből álló Lántz *kanko* és karikával, eladatott 4 Rf. 48 xr. (64/839.). L. még *recés-, vas-* al.

Kanna. 1676/XIX. sz. e.: Egy *kanna* (Don., Cseh). L. még *bádog-, fedeles ón-, fertályos-, ivó-, mosdó-, ón-, pléh-* al.

Kanol l. *megkanol-*.

Kanol. 1824: a kisebb fehér gölye *megkanolt* (B. D.).

Kanta l. *ugorkás cserép-*.

Kantár. 1643: egy veres kecziet, *kantartt* eggutt loptak volt el hazamtól (O. 1642—48.). 1708: Egy *kantar* zabolatlan rez pikelekkel (3. cs. 7.). 1806: volt két párnás Uri hám, *kantárokkal* és Gyepölökkel edgyütt (B. M. 1801—10.). két lovaglo *kantár* (uo.). 1808: Egy réz bogláros *kantár*, ahoz valo Szügyellő s farmastring. Betsü Ár 2 Rflor. (Deák). L. még *fazékhordozó-, merő-, moldovai-, rézbogláros-, török-* al.

Kantár-fogas. 1716: Az istállóban Egy *kantár fogas*, léczből csinált jászoly (Tgy. 1711—20.).

Kantár-szár. 1810: Egy *kantár*

szárával és kantár zabolával együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.).

Kantár-zabola. 1805: Két viseltes *Kantár Zabola*. Betsü-Ár 12 Dr. (Deák). 1810: Egy kantár szárával és *kantár zabolával* együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.).

Kapa. 1632: sarlot, *kapat* kulso embernek szabad volt arulni (Kvh.). 1672: Egy Aso s egy *Kapa* den. 18 (B. M. 1674—700.). 1721: egy áso, egy *kapa*, két rosta (4692. l.). L. még *ásó-, fejsze-, ganézó-, gyökérvágó-, hagyma-, irtó-, kapáló-, vas-* al.

Kápa. 1840: egy el hasadt *kápáju* nyereg (64/839.).

Kapáló-kapa. 1835: *Kapáló kapa* 6 xr. (1608/835.). 1836: Egy *kapáló kapa*, 10 (1032/836.).

Kapdos. 1583: Tudom, hogy a Vasarhelyek *kapdostak* valamy hasznót az peres feoldnek (Kvh.). A hol penygh az fyweth harommal el nem etettek olyan helyen az Varosyak kaszaltak *kapdosva* (uo.). 1643: az articulus continuallya, hogy olahtnak sem *kapdoson* felesetet venni, sokkal inkább magyarnak nem szabad (O. 1642—48.).

Kapocán ,a hágatáskor a ló orrára húzott vaskarika'. 1840: Imre János kotsis számadásába egy *kapoczn*. Becsü árrok 10 Rf. (64/839.). Egy hitván *kapoczn* (uo.). L. még *lőhagató-* al.

Kapocs. 1789: Hordo szekerek fél vásottak 2, egyiken vas karikák vagynak 11, másikon 10, vas veszők a kettőn 8, *kaptok* 8, a két szekéren tánygyér karika 7 (11019. l.). 1805: 1 Ágas végire valo *kapots* (Szöts. 1800—896.). 1805: 1 hámfára valo *kapots* (uo.).

1829: Egy hordo Szekér minden készségeivel 11 vas karikával, 4 *kapotsal* 11 vas veszővel. Ezeken kívül két vas lőts (B. M. 1821—48.). L. még *cövek-, foglaló vas-, hámtő-, sámfa-, vas-* al.

Kapocscsináló-fogó. 1838: *Kapots tsindló fogo.* Betsü ár 10 xr. (177. cs. 60.).

Kapor. XVIII. sz. e.: *Kaprot* káposztához vöttem //6 (Ap. A. VII.).

Káposzta. 1616: vgyan azon megzantoth feoldet az had alatt bevethette *kapoztaval* es bekerthelte (O. 1613—27.). 1642: Nekem monda edgykor Szebeni Györi, hogy ő ötven fő *kaposztat* lopott (11786. l. 1577—847.). L. még *fekete-, gyalult-, sós-* al.

Káposzta-ültetés. 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet Molnaromra az zanthas, kertheles es *kapoztha vltethes* feleol, zanthottunk es *kapozthat vltetunk* (O. 1613—27.).

Káposztás-kád. 1615: Egi *kadat kapoztanak* valot (Mikó). 1758: egy nagj *káposztás kád* (8468. l. 1565—800.). 1759: Gabona tarto hat edényei es *káposztás három kádgyai* tsak könnyen meg ertek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.). 1806: Négy *kád* egy Feredő a többi *káposzta* (B. M. 1801—10.).

Káposztás-kert. 1600: ott vala az *kapoztas kert* (B. M. 1574—699.).

Kappan. 1848: 8 *kappan*, 8 Pujka, 10 Réte, 12 csürke 16 fr. (N. S.).

Kápra, kecske. 1659: eőregh *kápra* 8 (Barab.). 1660: Leót eoregh fejős *kápra* Nro. 8 (uo.).

Kapta. 1834: két pár *kapta* darab, 4 darab (Vegyes). 1839: Vagyon 18 pár *kapla* (155. cs. 82.).

Kapu. 1593: Bedeo Balas a Bedeo

Janosne fia be se az *kaput* nem ereszte ky nita es az harangot is felen vere ky gwte a falut (Tgy. 1569—508). 1646: kj urit vala Barabas Georgj az udvararol oztan be zarola az *kaput* (Tgy. 1626—50.). 1622: az elmúlt zombeton kolczial fegta el az *kapulat* (O. 1613—27.). L. még *csür-, csűrőskert-, deszka-, galambbugos-, gyalog-, kis-, leveles kis-, léc-, mező-, nagy-, paraszt-, porgalat-, tanorok-, udvar-* al.

Kapuláb. 1613: Az *kapv lab* el deolt csak tamazok tartiak s az sendeljezeseis hitvan nem io semire (Tgy. 1606—25.). 1640: Tudom azt hogj Kelemen papnak az haza eleot az piacz feleol egj hoszszu *kapulabia* vala (Tgy. 1626—50.). L. még *kötölt-* al.

Kaputámasz. 1625: Martj Thamas is az *kapu tamaszhoz* tamaszkodott vala (Ap. A. II.).

Kapuzábé. 1765: fellyül a' *kapu zdbé*hoz egy kemény lapos vaspánton foglalt csere fa sorkokon járo *Kapu zdbé*llyi jo kemény vastag cserefából valok, ugy szemöldöke és kötése is cserefából sendellyel fedett és Galambbug alatt. És mind a' *kapu zabé*llyi szemöldöke és kötése mind pedig a' kis kapunak mellýekei, szemöldöke és talpai (cserefából lévén) belső részekkel edgyütt az Uttza felől igen szép formájú figurákkal virágokkal ki vagyon metztve és azon metzés is veres, sárga, tetszin, fejr és fekete szinekkel megfestve. Vagyon egy Galambbugos sendellyel fedett jo vastag cserefa lábakon álló kapu, ezen *kapunak zdbé*i, szemöldöke az Udvar felől Napnyugotrol formás metzésekkel vadnak megcifrázva (Bethl.).

Kaptán ,csapda, tör'. 1805: Egy *kaptán* és egy tángyér karika (Szöts. 1800—96.). 1824: Egy hitvány *kaptány* (99. cs. 84.).

Karafina. 1808: egy pár kerek *karafina*. Betsü Ár 12 Dr. (Deák). 1814: Egy *karafin* (Tgy. 1643/821.).

Karika. 1659: lanczokot, *karikakot*, sok vasat adott el (S. 1658—65.). 1692: Egy kasza nyetéstől *karikaval* den. 50 (B. M. 1674—700.). 1850: A kocsirud szárnyára ütöttem egy új *karikát* 50 xr. (8468. l. 1565—800.). L. még *fantőzővas-*, *fojtó-*, *gerendely-*, *kasza-*, *kerék-agy-*, *korong-*, *lőcs-*, *malomra való vas-*, *simely-*, *talyiga-*, *tányér-*, *tartó-*, *vas-*, *vaslőcs-* al.

Karikás-ágy. 1808: két festett *ágy* egy *karikás*. Betsü árrok 4 Hflor. (11786. l. 1610—919.).

Karikás-marokvas. 1805: két *karikás marok* vasak. Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Kárlátás. 1774: A mely embernek *kára* történt határba, gabonába, vagy szénájába tartozott elsőbben a határbírónak hirt tenni és *kárlátásra* hini (494/774.).

Karó. 1610: kertemnek *karoitjs* vgj mint teobet 12 zalnal vagtak le (8468. l. 1565—800.). ua. az *karoknak* le vagasaert is azonkeppen maior potentian (uo.). 1646: három szaz szal *karonak* le vagasaertt (O. 1642—48.). L. még *fuszujka-* al.

Karófa. 1660: megtartiak az falut az bizonisagok, hogj ket szeker *karo fanal* az rendelt napigh teobbet hozot (S. 1656—65.).

Karófelverő-szulák. 1840: 2-tő

karo felverő Szulák vasas (1839. cs.).

Karos-ágy. XIX. sz. e.: Egy *karos ágyat* Gidófalvi Sámuel 3 mf. 33 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n. sz. n.).

Karos-egyes-szék. 1733: két felől való *karjos edgyes Szék* Nro. 1 (Ap. B. XXIV.).

Karos-fogas. 1769: *Karjos fogas* egy, katona fogas nro 2, mindenik paraszt (B. M. 1761—70.). 1817: Egy fenyő fa *karos fogas* (B. M. 1811—20.).

Karós-fuszulyka. 1758: A Háznál levő keriben tanáltatik 400 Gyökér, répa, 200 *Karos fuszuljka*, Gyalog fuszuljka 100 (8468. vegy.). 1840: *Karos fuszujka* 2 véka 3 Rf. (64/839.).

Karos-pad. 1688: A házakban 4 *karjos pad* (Ap. A. IV.), 1713: Szekér szin, mellj alatt is találtattak egy hoszszu *karos pad*, három szán, két fako szekér (Ap. B. XV.). 1716: két *karos pad* festett (Tgy. 1711—20.) 1835: egy egyes szék és egy öregnek való *karjos pad* 1 fl. (1608/835.).

Karosszék. XIX. sz. e.: két *Karos Szék* Becsü ár 50 xr. (Cseh). 1807: Nagy *karjos szék* (B. M. 1801—10.).

Kártya ,fadézsá'. 1632: legeltol, deszkától, *kargyatol* az vamat mind meg vetek [?] (Kvh.). 1714: Hat *kártya*, háрма kisebb rend (Ap. B. XXIV.). 1818: két *kártya*, egy jó fertályos kanná (Cseh). L. még *fa-*, *ivó-*, *malotás-*, *meregető-*, *moslékos-*, *öntöző-*, *sövény-*, *szekér-*, *vízfordó-* al.

Kártya-pad. 1834: *kártya pad* 15 xr. (Különf.).

Kas. 1635: egj *kas* szenet astak vala el emlékezetre, de mely helien astak zinten nem emlekezhetem es aranioz-

hatom (Kvh.). L. még *búzás-, egy-szakaszú-, fiókos-, gabonatarató-, kerek-, kétszakaszú-, méh-, polyvás-, polyva-hordó-, sövény-, szakaszos-, szekér-, személtérő-, tapasztos búzás-, török-búza-, törökbúza cséplő-, vessző-* al.

Kas-kemence. 1758: egy *kas* *ke-*
mentze a kisházon belől (8468. l. 1565—
800.).

Kas-kert. 1729: vagyon edgy rideg
Diszno pajta szalmás, edgy *kas* *kert*
előtte kereken kertelve (11360. l.).

Kas-méh. 1615: Kis Peter az tyzt
kepebe Ada tyzthasagoth az Baratosy
Both Mihályra 2 *kas* *mehet* lopta volt
el Kis Mihálynak (O. 1613—27.). 1656:
Az mehekből is az kik reszekre jutta-
nak azokis kezemmel maradtanak es
anak az valora volt flo. 14, mert volt
kosarval, es en azokat a hat *kas* *mehe-*
ket elattam akor mind ez ment ki udgh
tiz forinra (9786. l.). 1668: Vice Tiszt
Uramék mindenik faluban kvleon kvleon
computalvan az eokreoket, vneo Tehe-
neket, Juhokot, *Kas* *Meheket*, lovakot
azt is connumeralliak eo kegyelmek
(S. 1668—78.).

Kasos-szekér. 1758: egy nagy Lovas
kasos szekér e' mellett kis idestova járo
Szekér is volt (Ap. B. XV.).

Kása l. *árpa-, gyöngy-, köles-,*
zsemle-.

Kása-rosta. 1840: Egy *kása rosta*,
eladatott 15 xr. (64,839.).

Kásatörő-ház. 1756: egy *kása törő*
ház a inalom oldalában alol felől a víz
felől valo fala ruinában, kereke, tengeje
transibilisek, rajta levő vas ugymint
csap Nro. 2, nagy karika a tengely

végén 2 *Kása törő* vállu, négy törő a
vége vas karikások (Ap. B. XXIV.).

Kásatörő-kölyű. 1736: *Kása törő*
vanyolo kamara fenyő deszkából álló
ajto vas szegekkel megszegezve, fasor-
kokon álló *kása törő küllü*, négy vas-
karika rajta (Ap. O. I.).

Kásatörő-vályú l. *kásatörő ház*.

Kásatörő-ványoló-kamara l. *kása-*
törő kölyű.

Kasornya. 1788: *Kasornya* Nro. 2
(Tgy. 1702—99.). 1810: két porong,
két vetőllő, öt *kasornya* (836/1810.).
L. még *csigolyavessző-* al.

Kasza. 1594: Farago Lazlo egy fo-
rintal ados es *kazat* adot tiz ozpora
volt az arra az *kazanak*. 1616: Zab-
lyaiat, Suwegeth, *kazayat* Jobbagyom-
nak elvytte (O. 1613—27.). 1654:
Szeoczi Istvan doceallia, hogy eot
kaszat adot volt (K. 1653—57.). 1692:
Egy *kasza* nyelestől Karikával (B. M.
1674—700.). 1808: két *kasza* felkészítve
Betsü Ár 2 Rflor. (Deák). L. még *szecska-*
vágó- al.

Kaszagereblye. 1809: *kasza gereb-*
lye, vevő neve Kováts Antal 8 xr.
(154/62.).

Kaszakalapács. 1691: két *kasza*
kalapács den. 31 (Tgy. 1682—92.).
1764: egj *kasza* karikástol *kolopátsos-*
tol (B. M. 1761—70.).

Kaszakarika. 1805: 2 *kasza karika*
(Szöts. 1800—96.). 1819: Egy *kasza*
karikájával, nyelével és Ülejével jutot
Joseffnek. Más *kasza karikájával*, nye-
lével és két élű *kolopátsával* Istvánnak
(B. M. 1811—20.).

Kaszanyél. 1664: 1 *kasza niel* (Ap.
A. IV.). 1819: Egy *kasza* karikájával,

nyelével és űlejével jutot Joseffnek (B. M. 1811—20.).

Kaszanyél-fúró. 1664: 1 *kasza niel furu* (Ap. A. IV.).

Kaszaüllő. 1730: egy *kasza űlő*, egy *kasza kalapács* (Ap. B. XXIV.). 1805: 1 *kasza űlő* (Szűts. 1800—96.).

Kaszavas. 1705: A bűdöskövet égető németh vitt el négy *kaszavasakat* (Kvh.).

Kaszaverő-kalapács. 1789: *Kaszaverő kalapács* és ahoz való űlő (11019. l.). 1805: *Kasza verő kalapács* űlőjével Betsü ár 24 Dr. (Deák).

Kaszál. 1561: az mely *kazalattlan* volth benne azt el *kazaltatta* es az Mely *kazalth* zenath ott talaltatok (Sz. 1371—7000). 1583: Annak vtanna egy esztendeoben az fywet meg *kaszalak* az Erdeytjs birtak (Kvh.). 1591: az ket chernaton keozt valo tanorokoth eloztak, hogy kwleon kwleon *kazalliak* (Damok. 1507—99.).

Kaszás. 1662: az *kaszassit* ki tiltotta az peres szena fvbeol. (S. 1658—65.).

Kászró „lábos”. 1808: Egy *kasztrol* Betsü ár 1 R. flor. 20 Dr. (Deák).

Kászú. 1714: Egy fél *kászu* szurok (Ap. B. XXIV.).

Katlan „napon megszáritott, a nyers téglát kiégetés céljából u. n. katlanba rakják”. 1681: az *katlanban* való tűztől gyult meg az sütő (K. 1678—88). 1777: Egy *katlan* meszet alkuttam flor. hung. 16 (10966. l. 1776—810.) 1840: a *katlanhoz* rakott ércz szappan főző üst. (64/839.). L. még *égettbor főző*-al.

Katlan-tégla. 1713: két *katlan tég-*

lánál többet adminisztrálni nem tudok 1835/830.).

Katona-fogas. 1830: egy párkánjos es egy *katona fogas* (Ap. B. XV.).

Káva. 1736: *kavabol* allo fel veka (Ap. O. I.). L. még *kupás lőcs*-, *vas*-, *vaslőcs*-al.

Kávépergelő-nyárs. 1751: Egy *kávé pergelő Nyárs* (Ap. J. I.).

Kazal. 1801: 3 öl *kaszaj* fa (35. cs. 10/801.). 1806: egy Bikfa *kaszaly* (B. M. 1801—10.). 1840: Egy kis *kaszaj* szalma. Más nagyobb *kaszaj* szalma (64/839.). 1794: Az Udvaron találtatik egy nyolcz öles Bikfa *Kaszaj* (Ap. B. XXIV.).

Kecske „állvány”. 1817: *ketske* tölgyfához jól megvasazva [hidépítéshez] (67. cs. 71.). 1824: Nyoltz asztal alá való *ketske* (99. cs. 84.). L. még *fa*-, *tekerő*-al.

Kecske. 1615: Myko Peter ecenknek... Eoregh *keczket* nro. egielt (Mikó). 1678: Anno 1678. die 8-dik Octobris Adtam számban Salamon Mathenak 53 kos alá való Juhot s *keczkét* egyet (Ap. A. VII.). L. még *diszke*-, *meddő*-, *ollózó*-al.

Kecske láb. 1797: Ha fa egyes szék *ketske lábra* késziltve (673/792.).

Kecskeolló. 1725: Negy Eoreg *kecske ollo* (Tgy. 1701—10.).

Kecskepásztor. 1783: *Ketske pásztoroktól* hogy tilalmasban jártak 1 Hí. (sz. n. vegy.). 1802: Tudom a BarbuJ István Salamon MiháJtol lőtt *ketske* vásárát, hogj akkoris *ketske pásztor* voltam (486/802.).

Kecske-tekerő. 1805: Praetendál Tsöllő kereket és 2 *Ketskés tekerő* Le-

velekkel, elé is adá Lajos Sándor az tsöllöt, a ketskék jutának az Árvának, a Csöllökerék pedig az Özvegynék (866/805.).

Kefe. 1824: Egy ujj lovakaro *kefével* együtt (99. cs. 84.). L. még *borvirág-szedő-, csizma-, köntöskefélő-, kötöttstíztűtő-, ló-, meszelő-* al.

Kemence. 1614: Eyel az Pap Istvanne hazaba az *kemenche* megeol vontak ky (O. 1613—27.). 1644: egy reszeleolt enimett talaltam meg az *kemenchie* meghett (O. 1642—48.). 1836: Vállaltam fel, hogy készítek Három kerek *kementzét*, mellyek közül kettőt tiszta fejr, egy setét zöld mázzal, — és három szegeletes *kementzét*, — mellyek közül edgyet tiszta fejr, a más hasonlolog setét Zöld mázzal, még pedig ollyformán, hogy mindenik *kementzének* a Csempéji két-két sugos Magaságuaq legyenek, kissebbiknek és a kerek *kementzéknék* egy a szegeletes *kementzéknék* két-két vas ajtojok legyenek (Gidóf. 1818—852.). L. még *bokályos-, csempe-, cserepes-, fűtő-, kabala-, kalibás-, kályha-, kas-, mázas-, paraszt-, parasztcsempe-, sövény-, sütő-, téglá-, tüzelő-, üvegcsindló-, vas-* al.

Kemenceborító-kő. 1738: *Kemence Borito Koert* attam de. 60 (Kvh.).

Kemence-csipke. 1753: Fűttökre és *kementzére* vettünk párkányokat, srofokot, könyökök, *Csipkéket* és Gombokot nro. 252 (8468. vegy.).

Kemence-gomb l. *kemence-csipke.*

Kemence-könyök l. *kemence-csipke.*

Kemence-kürtő. 1682: hazamra jöven engemet kiüzve *kemenczemnek* *kürteit* levagta (O. 1680—88.). 1703/5:

Szalmás épületen, ha ki az ház hijján bocsáttya *kementze kürtejet* az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa el, ha ugj sem szabadossan le üttethesse (Kvh.).

Kemence-párkány l. *kemence-csipke.*

Kémény. 1666: Ezen hazban egy regi romlott mazas kemencze hoszsu vas rudon allo, Az *kemennye* tsonka leromlott (Ap. A. IV.).

Kémény-alj. 1688: Ezen pítvarbol nyilik be a' konyhára avagy *kémény allyára* egy felszer fenyő deszka ajto minden vas nélkül, tölgy fa ajto mellyé-kivel, szemöldökivel edgyütt (Ap. A. V.).

Kéményseprő. 1766: *Kémény Seprő-nek* 4 kemenczéjért R. 6 xr. 9 (B. M. 1761—70.).

Kemenes. 1627: egy *kemenes* abban egy bellett pad (Ap. A. II.). ua. egy kűs *kemenes* kamara (uo.).

Kender. 1615: *Kenderwnk* viragos tizenket kalongia (Mikő). 1621: Aztatunk volt egy kalongya *kendereket* el egy regy to helyben (O. 1613—27.). L. még *virágos-* al.

Kenderáztatás. 1647: Szeles Janos doceal(jon) Mike Mihalj ellen, hogj eo mindenkor szabadon *aztatot kendert* az peres heljben (K. 1647—52.).

Kenderfonál. 1808: kilencz darab *kender fonal* (Deák).

Kendergyeplő. 1807: egy *kender gyepő* (B. M. 1801—10.).

Kenderhám. 1758: két *kender hám* ostrangjával egjütt (8468. l. 1565—800.).

Kenderhéhel. 1681: egy *kender hehel* és Gereben (10908. l.). 1696: Egy *Kender héhell* (Damok.).

Kendermag. 1707: *kender magnak* vékája 90 pénz (Kvh.). 1808: 2 Véka

s fél *kender mag* Vékája pro 120 Dr. (Deák).

Kenderszépítő-tiló. 1794: *Kender szépítő tilot* Nro. 1. (Tgy. 1702–99.).

Kendertiló. 1767: *Kender Török, Tilok* (460/1768). 1814: 2 Járom. Egy *kender tilo* (1642/821.).

Kendertörő. 1767: *Kender Török, Tilók* 460/768.). 1805: Egy *kender törő* s két tilolo Betsü Ár 1 Hflor. 48 Dr. (Deák). 1817: Egy Uj *kendertörő* két szakaszos 36 xr. (B. M. 1811–20.). 1831: Három *kender törő*, megvette 18 xr. Nagy Lajosné. (150. cs. 77.).

Kendőszeg. 1613: az zobaban ket pad, egj poharzek, egj *kendeozegh*, az kamaranakis ajtaia vagion. (Tgy. 1606–25.). 1664: egj öreg *kendő szegh*. (Ap. A. IV.). 1716: A kemencze végben egy kis *kendő szeg*, azon két kis czérna motollácska. (Tgy. 1711–20.). 1836: egy fogas, vagy *kendőszeg* (2991/836.). 1843: vagyon egy festet *kendőszeg* 1 Rf. (B. M. 1821–48.). XIX. e.: Egy *Kendőszeg* rea valo edényel 1 Rf. 30 xr. (Cseh). L. még *festett-* al.

Kengyel. 1681: egj *kengyel*. (Deák). L. még *fűrész-, paraszt-, török-, vas-* al.

Kengyelszif. 1692: Egj pár *kengyel szif*, két heveder, egj farmatring, 4 szif, egj lekötő szif. (Barab.).

Kengyelvas. 1753: egj pusztá nyereg két *kengyel* vassal vallet den. 60 (25/755.). 1808: két pár hitván *kengyel vas* Betsü Ár 60 Dr. Egy pár *kengyel vas* Szijával s farmatringgal Betsü ár 1 Rflor (Deák).

Kéngyertya. 1825: Két vagy három Taplo és három tsomó *Kén Gyertya* (8468. I. Séra).

Kénkőbánya. 1631: Testis Mike Thamas de eadem (t. i. Alsótorja) *kenkeo baniaba* valo (Kvh.).

Kénkő-bányász. 1631: Testis. Vizi Peter annorum 50. de dicta Sede et possessione (t. i. Alsótorja) *kenkeo banias* juratus, fassus... (Kvh.).

Kenyér. 1606: az korczomarlásaert adunk flo. 2 egj eoregh *kenieret* es az bornak sepreiet (Mikl. 1605–6.). L. még *egy-, fehér, köz-* al.

Kenyérevő-szolga. 1616: egy Zeoch Janos neveo *kenyer eweo zolgamba* Belc verthe kessyth... mely Bele neveszen kinytotta az en zolgam megh holt (O. 1613–27.). 1642: eo őrzette, mintt fizetett *kenier eveo zolgam* (O. 1642–48.).

Kenyérleszakasztó-teknő. 1788: *Kenyér leszakasztó tekenyő*, Nr. 1 (Tgy. 1702–99.).

Kenyérpirító. 1831: egy *kenyér piritó* drót rostély megvette 6 xr Péter strásamester (150. cs. 77.).

Kenyérsütő-teknő. 1708: két *kenyér sulo tekenyő* (3. cs. 7.).

Kenyértartó-láda. 1804: Egy *kenyér tarto láda* kit velem volt Lajos Ferentzné aszszonyomtól (806/805.).

Kenyérvető-lapát. 1758: Egy *kenyér bé vettő lapát* (8468. I. vegy.).

Kenyeres. 1809: A *kenyeresek*, mézesek az Sertéz hus vágo Pad helyeikre az Vertán Botya háta megé [t. i. szoritassanak árulás céljából] (Kvh.).

Kenyeres-tarisznya. 1848: Több *kenyeres tarisnyát*, mellyek hazunol vitettek (Kvh.).

Képirósi mesterség. XVII. sz. vége: ennek [t. i. a szobának] menyezetye pár-

kánjos deszkázott és képirosi mesterség szerint iratos (Ap. A. VII.).

Kéreg. 1765: ... félviseltes Malom kövek körüllette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével (Deák). L. még *malom-* al.

Kerék. 1562: eg *kerekem*rol orozoth vala vasakat (Tgy. 1437—568.). 1644: ados volt cum fl. 2 es három *kerek* czinalassal (O. 1642—48.). 1805: Öt reserva *kerek*ek Betsü ár 2 Hilor. 70 Dr. (Deák). 1806: volt még ezen kívül három avadag vasastalpu *kerék* (B. M. 1801—10.). 1816: Négy vasas talpu kitsin szekérbeli *kerek*ek (uo. 1811—20.). 1850: Négy ujj *karék*ra négy avadag ráfot huztam 4 frt (8458. l. vegy.). L. még *bel-, csiga-, csörlő-, elő-, fatalpú-, fentős-, fogas-, fonó-, gombkötő-, gya-potfonó-, malom-, öreg-, pecsenye-sütő-, szekér-, taliga-, targonca-, tőke-vívó-, vasas-, vasastalpu-, víz-* al.

Kerékagy-karika. 1841 (123. cs.).

Kerékfal. 1729: három darób *kerék-fal* (11360. l.). 1840: Husz *kerék*beli *falak*. Eladatott 2 Rf. 55. (64/839.).

Kerékfalazás. 1823: A *kerék* gyártok dolgozzanak eszerént: egy *kereket* *falazzanak* 9 xr. (2043/823.).

Kerékfalazó-cirkalom. 1837: Egy *kerék* *falazo* *czirkalom* (Cseh).

Kerékfalazó-pad. 1824: Egy tsip-tető és *kerékfalazó pad* 10 xr. (91. cs. 1825.).

Kerékfalazó-szék. 1729: edgy hitván *kerékfalazo* *szék* (11360. l.).

Kerékfej. 1695: *kerek főre* valo vas karika 8 (Ap. A. V.). 1814: Egy pár marok Vas 4 *kerék fejre* valo karika, 1 Ostor fűrész 3 fr. 5 xr. (1642/821.).

1836: Öt *kerékfejre* valo karika 3 fr. 5 xr. (1036/836.). 1838: Egy *kerékfőre* valo karika, a vásárlo neve nemes Cseh Farkas, 18 xr. (140. cs. 24.).

Kerékfej-fúró. 1823: Egy *kerék fej* furni valo nagy *furu* (1198/824.).

Kerékfejmetező-eszterga. 1837: Egy nagy uj *kerék fej metző eszterga* felvasazva (Cseh).

Kerékfentő. 1809: *Kerék*béli *fentő*, vevő Huszár katona Barra Moses 1 fl. 34 xr. (154/62. cs.).

Kerékfúró-fúró. XIX. e.: két *kerek furó furu* (B. M. k. n. sz. n.).

Kerékgyártó. 1823: A *kerékgyártok* dolgozzanak eszerént: Egy Lo Szekérbeli előágast és Ló rudat 1 Rf (2043/823.).

Kerékgyártói cirkalom. 1809: *Kerékgyártói cirkalom*, a vevő neve Kritza János 2 xr. (154/62.).

Kerek-kas. 1664: egi kűs *kerek kas* *kerek kas* (10908. l.).

Kerékkötő-lánc. 1837: Egy *kerék kötő Lántzot* nem tudják kinek adták (1676/837.).

Kerékkötő-pad. 1726: (Ap. O. I.).

Kerékostor. 1844: Egy Gabona hordo *szekér fatalpu kerek*ekkel külömben *kerék ostarán* mindenén egy *vas-karika*, s egyéb szükséges *vasai* viseltek. Eladott árrok 24 Rf. 25 xr. (175. cs. 12.).

Kerékpánt. 1850: két *kerék pánt* 50 kr. (8468. l. 1565—800.).

Kerékráf. 1848: 8 darab használató *kerék rájf* 18 fr. (N. S.).

Kerékszeg. 1708: *Kerek Szeg* 2 (3. cs. 7.). 1753: egj *vas kerek Szek* vallet den 3. (25/753.). 1799: Egy fél

vágás vasas tengejű szekér, vas Lőtsőkkel, négy Tángyér karikákkal és négy vas *kerék szeg*ekkel, egy Pár Lajtorja Ökör Rud és Járommal (420—799.).

Kerékszeg-fűró. 1683: egy *kerék szeg furo* (11786. l. 1577—847.). 1844: Egy kurtla *kerékszeg furu*, egy hoszszu száru s egy más (175. cs. 12.).

Kerekszély-fűró. 1778 L. 3. *kerék szély furu* l. (B. M. 1771—80.).

Keréktalp. 1686: házamból vesztenek el... két sing vas *kerék talpra* valo (K. 1678—88.). 1708: fel darab vas *kerék talpra* valo (K. 1678—88.). 1708: fel darab vas *kerék talpara* valo (3. cs. 7.).

Keréktorok. 1840: Egy *kerék tor*-kát furo nagy furu 3 Rf. 10 xr. megvette András Josef (64/839.).

Kerekes. 1840: Ehedi Mihály *kerekes* (64/839.).

Kerekes-guzsaly. 1698/1710: edgj *kerekes gusaly* (Káln.).

Kerékfejű-szeg. 1728: Kapuba valo nagy *kerékfejű szeg*et (sz. n.).

Kereskedés. 1623: Az mj az vasarlas dogat illeti mind a kulseo orzagbelik es mjnd ezen három zekbeliek, ha mit *kereskedesnek* es vasarlasnak okaert behoztak zabadosan arulhattak, kj az zeknek nem keves haznara volt (Tgy. 1608—25.). 1788: *kereskedést* avagy Mészárságot magokra vállalnak (1397—788.).

Kereskedő. 1588: emberekett keozönseges keppen feokeppen kalmarokott avagj *kereskedeoket* (Kvh.). 1758: Zabolán commoralo Tamás János *kereskedő* (O. 1758—63.).

Kereszt l. *ablak-, tokos-ablak-*.

Keresztcsont. 1680: Hat *kereszt Csont* peczenyestől (Ap. A. VII.).

Keresztgerenda. 1765: Élés kamra, melynek Padlása négy csere *kereszt gerendára* csere deszkákkal borított (Bethl.).

Keresztláb. 1764: Egy asztalt *kereszt lábra* 90 xr. [t. i. munkadij] (147/764.).

Keresztvágó. 1840: Kováts műszerek... két *kereszt vágó* (64/839.).

Kert ,hortus'. 1603: Marhat Jakab es Istvan hatalmasul el foglaltak *kerthek*th (11786. l. 1568—874.). 1616: az En hazam mellett kertheltetet Egy Darab *kerthet* Oth az mely hazba en most lakom. Az mely helyen penigien ez *kerthet* kertheltette Ennekemis egy rez zerenth Byrodalmom volt mynd eddigh az Ideigh az meddigh be kertheltette (O. 1613—27.).

Kert ,sepimentum'. 1598: az *ker*tet le akariak vagni... vagjak le az *kerthet* fegyveres kezzel (8468. 1565—800.). 1621: nem engelttek megh, hogy oth *kerth* legien (O. 1613—27.). 1686: padlását, házam körül valo *ker*teimet elégette (O. 1680—88.). 1779: Kádár Sorbánnak Tekintetes idősb Tompa János ur Sellérinek kárai: Lako Háza *ker*tből valo, valora 96 den. (279/779. s.). L. még *akoly-, csűr-, deszka-, deszkás-, fedeles-, fedeles sövény-, földláb-, füves-, galy-, gyalog-, gyümölcsös-, káposztás-, kas-, köz-, lakatos-, lécz-, lészás-, meggyes-, méhes-, ménes-, mérés-, sátoros-, sövény-, szilvás- támaszos-, tanorok-, vessző-, veteményes-, vetés-, virágos-* al.

Kerttámasz. 1730: találtatik két

helyen az kertek alatt Cserefa *kert Thamasz* Numero 20. (Ap. B. XXIV.).

Kertel. XVI. sz. v.: Tudom hogi el *kertelt* Bede pater benne. Aztis tudom hogi egi törsök vala az hatara Bede pater *elkertelte* Azt az törsököt (Tgy. 1569—1608). L. még *kert-* al.

Kertelés. 1616: az szabad vthon ra menth az megh nevezet Molnaromra, az zantas, *kerthelés* es kopoztha vlthetes feleol (O. 1613—27.).

Kertész. 1666: Ez mellett vagy on egy kűs *kertesznek* valo sövényből fontt haz (Ap. A. IV.).

Kertész-olló. 1840: egy *kertész olló* betsültetett 26 xr. (64/839.).

Kerti borsó. 1615: *Kerti Borsonk* egi zekerrel (Mikó).

Kerülő-szíj. 1750 körül: Egy le kötő szíj *kerülő szíj*jával együtt 42 denár (Kvh.).

Kés. 1616: egy Zeoch Janos neveo kenyér eweo zolgamba Bele verthe *kessyth* . . . mely *kes* Beleneveszen kinytotta az en zolgam megh holt (O. 1613—27.). 1617: En sem *kest* nem lattam (uo.). 1618: Donat Borbara megh Byzonichya azt hogy Donat Katha vonta kj az *kest* az zolgalo oldalabol (uo.). L. még *beretva-*, *eszterga-*, *gyapjúmosó-*, *kádározó-*, *körömvágó-*, *méhtisztító-*, *metsző-*, *stekli-*, *szakács-*, *vagdoló-*, *vágó-* al.

Késcsináló. 1720: Siket István *kés csindlo* s üst gjárto (Káln.). 1734 (Kvh.).

Késtartó. 1708: Egi *kés tarto* (3. cs. 7.).

Kése-fa. 1695: *Kesefa* 1 (Ap. A. V.). 1788: egy el törött *kese fa* (3. cs. 7.). 1756: *vasas kesé' fa* (Tgy. 1704—99.).

1758: egi lánczos *kese fa* (8468. l. 1575—800.). 1807: egy pár *kése fás* hám láncos kesével együtt négy fékekkel (B. M. 1800—10.). 1861: Egy négyes *késefa* 60 kr. (Cseh). L. még *merő-*, *vasas-* al.

Keskenyelű-fejsze. 1798: *Fejszék* kettő: egyik Lapos Élű, egi kisdéd *keskeny Élű* (11019. l.).

Kétélű-kalapács. 1819: Más kasza karikájával, nyelével és *két élű kolopátsá*val Istvánnak [t. i. jutoti]. (B. M. 1811—20.).

Kétfülű-fazék. 1818: Egy *két fülű fazék* (Cseh).

Kétkéz-bárdolóbárd. 1781: egy *kétt kézre* valo *bárdolo bárd*, 24 sustákkal vettem volt (1162/787.).

Kétkéz-rúd. 1804: Egy *kétt kéz rud*, egy egyes rud, fenyő (866/805.).

Kétkéz-szóró lapát. 1758: egi *é t kéz szoro lapát* (8468. l. 1565—800.).

Kétszakaszú-kas. 1800: Két sövényből kötöt *kasok*, egyik *két szakaszú*, a másik egy (1711/800.).

Ketrec. 1802: A Csűr előtt lévő két *ketretz* felett volt egy szekér széna (1013/802.).

Kettős-fésű. 1837: 50 darab *kettős fésűk* (777/837.).

Kettős-láda. 1798: Asztal *kettős lád*jával, vagy fiokkal (11019. l.).

Kettős-tíló. 1801: egy *kettős tílo* 12 xr. (35. cs. 10.).

Kettős-törő. 1801: Egy *kettős Törő* 6 xr. (361/801.).

Kéve. 1662: egi *kevet* sem vit. (S. 1658—65.). L. még *zab-* al.

Keverő-kád. 1826: Pálinka főzőbe *Keverő kádak* (10774. l.).

Kézvonó. 1664: egi küsdégh *kéz-*

vono (Ap. A. IV.). 1692: Nagy Furu egy czaphanyo, nadutő, egy *kezvono* den. 2. (B. M. 1674—700.). 1708: két jo *kezvono* nyél nélkül (3. cs. 7.) 1778: *kezvono* nro. 2 egyik kisebb, a másik nagyobb (B. M. 1771—80.). 1805: Egy *kéz vonolo* Betsü Ár 50 Dr. (Deák). 1834: Egy *kezvono* vas vesszővel, marék vassal edgyütt (B. M. 1821—48.). L. még *kádár-* al.

Kézvonó-asztal. 1836: Egy *kezvono asztal* 7 frt. (1036/836.).

Kézvonó-pad. 1736: egy *kez vono pad* (Ap. O. I.). 1814: Egy *kéz vonolo pad* (1548/821.). 1836: Egy *kezvono Pad* 9 fr. (1036/836.). 1837: Egy fain uj *kezvono pad* (Cseh).

Kézvonó-szék. 1688: Egy *kezvono szék* (Ap. A. V.).

Kézi mesterség. 1790: a Helységnek sovány termékellenségére nézve *kézi Mesterséggel*, kádársággal, Szekerék s egyéb Eszkek tsnálásával keresik kenyeret (794/790.).

Kikel. 1573: mykor a len es az bwza *ky keolt* (Ap. A. I.).

Kilincs l. *fa-, vas-*.

Királyi sing. 1627: Az mikor az *kiralj singett* rea hoztak vala. Egy feier lovon Hordoztak vala az *kiraly singett*. ua. Az *kiraly singivel* valo meresre nem emlekezik (Ap. A. II.).

Kis-céhmester. 1770 körül: Nagy Daniel *kis Czemesler* [csizmadia] (Kvh.).

Kiskapu. 1670: Egy bejaro *kjüs kaput* az melljet fel bulczusztam (K. 1669—74.). 1666: Innen ki jove az *kiskapu* előtt vagyon Egy tyuk Oll (Ap. A. IV.). 1722: A kapun bé menvén vagyon deszkából valo nagy kapu és

más *kis kapu* vas nélkül valo paraszt kapu lábakon álló (Ap. B. XXIV.). 1762: a *Kis Kapunak* kötöt Kapu lábja (8468. l. Mih.). L. még *leveles-* al.

Kis-látómester. 1770 körül: Szőts Mátyás *Kis Láto Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Kis-szék. 1736: Tüz eleibe valo *kis szék* három (Ap. O. I.).

Kivonó-gomb. 1764: Egy ablak rá-mákra szegeletes Sorkokért, által foglalo vesszőkért, *kivono gombocskákkal* és bezáro fordítókkal 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Koca. 1763: (B. M. 1761—70.).

Kociáca ,ól'. 1794: Egy *Kotiatza* vagy Tyuk oll (Gid. XVII—XIX.).

Kocsány l. *törökbüza-*.

Kocsi. 1592: Attam Egj *kuczira* Brassoban fl. 12 den. 50 (Mikó). 1616: Erigy Marthon Janos segely az kochisnak az *kochyt* az Chyrbe vonny (O. 1613—27.). L. még *fedeles-* al.

Kocsirúd. 1702: két hoszszu marok vas *kotsi rudjára* valo (3. cs. 7.). 1850: A *kocsirud* szárnyára ütöttem egy uj karikát 50 kr. (8468. l. 1565—800.).

Kocsitartó-szif. 1711: *kocsi tarto szifj* 48 xr. (Damok. 1700—59.).

Kocsis l. *kocsi*.

Kocsis-ostor. 1708: Szifj gjeplevel *kotsis ostorral* (3. cs. 7.).

Kohótisztító-fogó. 1840: Egy *kuho tisztitto fogo*. Becsü árrok 18xr. (64/839.).

Kohonyás 1840: Kováts műszerek... egy *kohonyás* (64/839.).

Kolbász-sütő. 1818: Egy *kolbász sütő* (Cseh).

Kolbásztöltő. 1838: egy hádik *kolbász töltő* 30 xr. (150. cs. 75.).

Kolbászvagdaló-pad. 1831: *kolbász vagdalo pad* megvette 4 xr. gyalog katonára Bedő Dániel (150. cs. 77.).

Kolomp l. *láncos*-.

Komló. 1541: az warosra szallyon... mynd gyümölchy fayával egettembe es *komloyaval* eo kerthywel egettembe (Kvh.). 1635: Nehai Gal Peternek adtak az Saskak *komlott* az cõreokseg Hasznara (Tgy. 1626—50.).

Komló-szűrő. 1688: (Ap. A. V.).

Komondor. 1639: te is olian taczjko *komondor* legj mint amaz nagj hasu bestie kurva fia (Tgy. 1626—50.).

Kompona. 1830: Egy *compona* mértekkel 1 Rf. (Cseh). 1838: Egy *kompona*, a vásárló neve Farkas Gábor 9 xr. (140. cs. 24.). L. még *aranymérő*-, *bécsi*-, *fa*-, *gyapotmérő*-, *mázsáló*-, *réz*-, *szénamérő*- al.

Kondér-fedő. 1703: *Konderok fedője* Nro. 3 (Ap. A. VII.).

Konyha. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' *konyhá*ra avagy kémény allyára egy felszer fenyő deszka ajto minden vas nélkül (Harm.). 1714: Az also Ház mellette levo Bottal s az *konyha* (8468. l. 1565—800.). 1758: Fenyő Deszkákkal bé fedett jo *konyhátska* (Tgy. 1702—99.). 1720: Az *konyhá*ra nyilik edgj közönséges Fenyő Ajto, két vas Sorok rajta, edgyike el töröt, Fa kilintses horgoloja, vagjon az *konyhán* edgj hitvan asztal, *konyha* oldalában edgj nagj almarium, jo vas Sarkos táblájával edgjüt. Az *konyhá*rol mennek az *konyha* házban, vas Sarkokon forgo fa kilintsü hitván ajton, melly házban most főznek és vagjon ot ezen házban edgj *konyha* asztal, két vas rostélly vas láb, üst. Két

vas matska, vagj inkább két pár pelsenye Sütő. Egj öreg serpenyő, edgj pelsenye alá valo. Edgj öreg réz mosár törőstől, öt vas fődő. Nagj vágo kés kettő, egjik bárd, Bors tarto Peléh, Fa alá valo vas matska. Bádok kalán tarto edgj. Ismét edgj nagj... [kiszakadva!] Edgj vas lapotzka, Egj vas lévő szűrő, egy küs réz mosár, egy borsolo kis Ládátska kultsal edgyüt, egy torna reszelő, edgy nagy tepsia, edgy pohárszék cum requisitis, edgy fa so tarto, edgy kis tekenyő, két üveg ablakok fában rakva, edgy mázas kementze elől fűjtő kementze (Káln.). 1758: Fenyő Deszkákkal bé fedett jo *konyhátska* (Tgy. 1702—991.). 1823: *Konyha* vagyon jo bérlett ajtaja vas sorkokkal jo zárral, két ablakja, egy tábla hibázik, jo modgyával épült *konyha* kementzével, mellette lévő komlos czipo sütő kementzétskével, más oldalába két vindokkal, találtattak benne két fenyő deszkából készült *konyha* asztal fiokokkal, egy poltz és egy ujj fogas (99/44. cs.). L. még *nydrí*- al.

Konvenciós szolga. 1758: báro Apor János urfi ő Nagysága *conventios szolgája* (Ap. B. XXIV.).

Koppantó. 1758: Egy Pár Réz Gyertyatarto hozá valo *koppantokkal* Együt (Ap. J. I). 1771: két Réz Gyertyatarto *koppantokkal* Együtt (444/771.). 1805: Egy Gyertya tarto *koppantoval* Betsü Ár 60 Dr. (Deák). 1825: egy Réz gyertyatarto *kopantoval* együt 3 Rénes (B. M. 1821—48.). L. még *vas*- al.

Korbács. 1698: Egj *korbats* (Ap. A. VI.).

Korcsma. 1643: senki Cziurben, avagi *korczíoman* egiben giúlven ne

tancziollianak (O. 1642—48.). L. még *bor-* al.

Korcsma-ház. 1608: A *korchoma* haznal eyel senkjnek az korchmaros se borih se serth ne aggyon, ha ky Innya akar hazahoz hordassa sub poena fl. 1 (O. 1608—711.). 1683: az *korczma* haz kapujaban ugy öklelte (K. 1678—88.).

Korcsma-ser. 1616: az Alperesek hazanal *korchoma* ser volt (O. 1613—27.).

Korcsmárol. 1606: egy hordo bort *korczomarlanak* ki (Mikl. 1605—6.). 1672: Apor Farkas Vramnak Borokot *korczomaroltalta* ki (Ap. A. IV.).

Korcsmárolás. 1606: *korczomarlas-*ert adunk flo. 2 egi eoregh kenieret es az bornak sepreiet (Mikl. 1605—6.).

Korcsmáros. 1634: Az bor es ser ejtelek feleol vegeztetik, hagi minden *korczmarosok* az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Korcsolya ,erdölésre használt, rúd nélküli szán'. 1839: Vagyon egy *kortsoja* és egy avadag Lámpás (155. cs. 82.). L. még *bor-*, *borvető-*, *vizhordó-* al.

Korcsolya-szán. 1758: *Kortsoja Szán* Nro. 3. (Ap. B. XXIV.).

Korda. 1840: két *korda* eladatott 1 Rf. 12 xr. (64/839.).

Kormány-deszka. 1844: Három *kormány Deszka*, Eladási árrok 15 xr. (175. cs. 12.).

Korong. 1736: *korongon* levő kett vaskarika derek vassal edgjutt (Ap. O. I.). 1820: Egy *korong* derék vassával, perpentzével (Pótsa. 1816—20.).

Korongkarika. 1735: *Korong karika*ert attunk 3 veka Eleges buzat den. 90 (Kvh.).

Korongvas. 1695: Malomra valo *korongvas* (Ap. A. V.).

Korpa. 1772: a Gátt el szakadása mián Brassobol ondoval és a szeke-rekről *korpával* hizlaltam (507/778. s.).

Korpatartó. 1688: Egy *korpatartó* fenyő deszka szekrény (Ap. A. V.).

Korsó. 1681: három *korso* egyik öreg (Deák). 1689: két éget bornak valo *korsocska* (Ap. A. 93.). 1818: *Korso* 7 egy nagy köszte (Cseh). 1819: Vagyon 8 *korso* 2 fr. (B. M. 1811—20.). L. még *borvizhordó-*, *bugyogós-*, *cserép-*, *égett-*, *boros-*, *fekete-*, *jártató-*, *mázas-*, *olajos-*, *pálinkajártató-*, *porcelán-*, *töltő-*, *zergős-*, *zöld-*, *zsombori-* al.

Kos. 1663: két eoregh *kosomot*. (S. 1658—65.). 1678: Anno 1678 die 8-dik Octobris. Adtam számban Salamon Mathenak 53 *kos* alá valo Juhot, s keczket egyet (Ap. A. VII.). L. még *diszke-* al.

Kos-bárány. 1659: *Kos Bárány* No. 5 (Barab.).

Kosár l. *csigolyavessző-*, *cipósütő-*, *méh-*, *szalma-*.

Kosár ,a marha vagy juh szabadban való elrekesztésére, deszkából vagy rudfából készített szétszedhelő kerítés'. 1583: Az Varasyak ys byrtak igj hogy az hodos teove alatt *kosart*, czynalanak. 1592: azt is monda hagi az *kosarba* hagi be hajtak egy lyukat nytanak az *kosaron* es oda alla a Zaz Jakab fia peter benedek Janos es Zaz Leorinch rea hajta wgi utek meg ketteot az belet kivetek mind az kettonek s az *kosarba* egi odvas fa wala ebbe tevek el [t. i. az elloptott és leölt két disznót] (Ap. A. VII.). 1777: Akik *kasár* tsinálni elő nem mennének vagy maga

emberit nem küldené Dr. 15 büntet-
tesség (536/777.). L. még *juh-*, *marha-* al.

Kosár-méh. 1648: lakatos kertunk-
beol két *kosar mehemet* loptak el (K.
1647—52.). 1751: *méh* három *kosárral*
(Deák). 1695: *Tiz kosár mé* (Ap. A. V.).

Kosározás 'a juhoknak trágyázás
céljából a szántóra vagy kaszálóra való
hajtása'. 1841: 13-a 8-bris Nyikulájnak
adtam őszi *kosározásért* egy véka tö-
rökbuzát (Imreh).

Kost 'takarmány'. 1795: a termelt
kostot az Aszszony marhái Consum-
málták, Esztendőnként azok számára
elegendő *kostot* Miklosvárról nem szol-
gáltatván (571/795.).

Koszorúhagyma. 1720: *koszoru*
veres hagjma nro 39, *koszoru fok-*
hagjma nro 10 (Káln.).

Koszorúfa. 1613: Az zeker Istallo
semire nem io, az agasiban valik io
keves, s az zarwfajaba, de az kozorw
faja, leczj es sendelje semire nem io
(Tgy. 1606—25.). 1615: Donat Pal
Teleky Mayos Thamassal convincalanak
12 zal farol ennek 9 zala Gerenda 4
Eol, az ketthey *koszoru-fa* 5 Eol, Egh
Zal Talp 3 Eol. Ezeket 12 napon aggya
megh (O. 1613—27.).

Kova. 1648: *kovat*, taplot probalta-
tot, hogj fel wgiekezet hazat giujtanji
(O. 1642—48.).

Kovács. 1632: egy külföldi *kovacz-*
tol el vevek az sarlot (Kvh.). 1662:
Szeoke Gergeline relictá Anna szollit-
totta... Szeoke Gierrgjet az *kovacziot*
(S. 1658—65.).

Kovács-fűrő. 1708: Egy *kovácsnak*
valo furo 1 (Ap. A. V.).

Kovács-ház. 1720: Bal kéz felől
pedig vagjon az *kovácsok háza* (Káln.).

Kovács-mívelőház. 1780: az kapunk
előtt egj záros *Kovács mívelő Házunk*
1779-dik Esztendőben ad diem 11-dik
virradolag 7-bris éttzakának idején fel-
verték (356/780. S.).

Kovácsműhely. 1778: Vas ülő *Ko-
váts Mihellybe* való Nro. 1, Nagy verő
ugyan *Kovács Műhelybe* való Nro 1
(B. M. 1771—80.). 1781: *Kovátsnak*
valo Mihely (Tgy. 1702—99.).

Kovácsműszer. 1668: holmi *Kovacz-*
nak való *miszert* egj ülőt, Fógót, likasz-
tot, Fuvot es egi vágót (K. 1661—69.).
1840: Kovács műszerek: egy nagy srof-
vágó 2 Rf. 30 xr. Más kisebb srof vágó
2 Rf. Egy pánt fogo nagy harapo fogo
1 Rf. 30 xr. Más kisebb fogo 1 Rf.
Egy horgas végű fogo 30 xr. Egy fél
kéz fogo 25 xr. Egy kuho tisztító fogo
18 xr. Három ujj félkéz kalapáts nye-
lestől per 30 xr. 1 Rf. 30 xr. Egy nye-
letlen verő hitván 25 xr. Egy gombo-
lyító kalapáts 20 xr. Egy vastagabb vas
gombolyító kalapáts 25 xr. Egy nagy
kettős szeg fejező 20 xr. Egy más kis-
seb egyes szeg fejező 13 xr. Egy nagy
vas csap 25 xr. Egy srof kults 15 xr.
Egy cső furu 1 Rf. Egy köszörű hajto
Tengelyével 24 xr. Egy kő farago nagy
véső 28 xr. Egy vas vágó kalapáts 20
xr. Egy kisebb vas vágó 15 xr. Egy
szeg fejet gombolyító 5 xr. Egy pár
vas egyenesített vas verő 36 xr. Más
pár lyukasztó kisebb 24 xr. Két nagy
négyesegű lyukasztó 40 xr. Egy pár
vágó 18 xr. Két bélyeg kalapáts 10 xr.
Egy vas tisztító verő nyél nélkül 18 xr.
Három ullőbe álló vágó 18 xr. Két ma-

rok vas hajto. Hat darab ülőbe álló vas gombolyító. *Kováts műszerek* együtt licitáltatván... mint többet ígérő vette meg Koltze Károly Udvari kováts legény (64/839.).

Kovácsszén. 1751: Nyoltz köből *Kováts szénért* egy malomhoz megkivántatoért adtunk 99 den. (Kvh.).

Kovácsüllő. 1708: Egi öreg *kovács üllő* 1 (Ap. A. VII.).

Kovács-vasfogó. 1837: Egy *Kováts vas fogó* (Cseh).

Kovácskeverő-kanál. 1729: Edgy *kovasz keverő kalan* (11360. I.).

Kovásztartó-cseber. 1840: Egy *kovász tartó* fületlen *cseber*, eladatott 4 xr. (64/839.).

Kovásztartó-teknő. 1749: egy liszt *vagy kovasztartó tekenő* (Ap. B. I.).

Kő. I. *al-, bűdös-, fel-, fenő-, határ-, kemenceborító-, köszörű-, malom-, palacsintasülő-*.

Kőfal. 1755: a házak falait *kőfal* modgyára megvakoltattuk (Kvh.).

Kőfaragó-véső. 1840: Egy *kő farago* nagy *véső*. Becsü árrok 28 xr. (64/839.).

Kőház. 1594: Az *keő ház* penigh hazaval es erezivel egyetembe Barra Istvannak juta (Tgy.). 1618: Nemes Vies helyen Egi puzta *keoházzal* (O. 1613—27.). 1621: az melly *keoház* Killyenben vagyon Nemes Elek czynaltata (Damok. 1600—44.). 1814: Egy benvalo Jozság... azon Jozságon Egy két Continátios Veres Tserepes *kő Ház* (1642/821.).

Kő-kapuláb. 1801: Egy *kőből* rakott kettős *kapu láb* azon levő *kapukkal* (35/10. cs.).

Kőláb. XVII. sz. vége: vagion az házban téglából jo felrakott tűzhely, nyul fel ez alatt *kő láb*akon álló kémény (Ap. A. VII.).

Kőlábos. 1761: melj nyilik egy jo nagy palotára, melyben van veres kájhákbol valo paraszt kemence *kőlábosra véve* (Ap. A. VII.).

Kőpince. 1603: az öröksegre sok boronakoth hordottak seoth hazatys chjnaltak egy *keo pynchere* (11786. I. 1568—874.). 1625: az hol az feliel meghevezet *keo pincze* vagion vgian hazatis ara az feöldre czinalt vala (Ap. A. II.).

Kőrontó-pöröly. 1840: Egy *kő ronto* vas *pöröly*, eladatott 1 Rf. 21 xr. (64/839.).

Kősó. 1692: Vettem az Árváknak fél *kő sol* den. 15 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. eleje: Egy *kő só* 36 xr. (B. M. k. n. sz. n.).

Kőtörő. 1840: Egy festéktörő, *kőtörővel* (64/839.).

Kővágó-csákány. 1758: két *kővágó* jó *Csákányával* együtt (Tgy. 1702—99.).

Kötöző I. *fonál-*.

Kőből. 1554: egy *keobol* buzat (Sz. 1371—700.). 1597: 6 *kobol* busza arra f. 7. d. 50. Varga Peter kezés 6 *kobol* buzaert f. 9 (Damok.). 1616: az zegochegh penigh volt f. 4 egy zúr, Egy *keobeol* zab vetés, két *keobeol* Búza vetés (O. 1613—27.). L. még *kül-* al.

Köldökvas. 1716: az ekén egy *köldök* vas, gerendely karika, két szántó Tésola (Tgy. 1711—20.).

Köles. 1615: *Koleswnk* tizenket kalongia leven, Babunk három kalongia leven (Mikó). 1707: *Kölesnek* vékája 30 p. (Kvh.).

Köles-kása. 1779: Egy véka *köles kása* dr. 60 (279/779.). 1837: (177/837.).

Költséges-kamara. 1780: a mellyeket épített *költséges kamarát*, szekér színt, mind deszkából, azon deszkákat mind a maga pénzivel vásárolta (381/750. s.). 1840: A *költséges kamarába* egy főzelék tartó Almárium, eladatott 4 Rf. 26 xr. (64/839.).

Kölyű l. *almatörő-, kásátörő-*.

Köménymag. 1837: (177/837.).

Kömüves. 1726: Áts, Asztalos, *kömüves* és egyéb mester embereink munkájának megfizetésit megkívánjuk (Ap. B. XI.). 1766: *Kő Miesnek* 5 napi munkája flo. R. 3 (B. M. 1761—70.). L. még *vakoló-* al.

Kömüves-pallér. 1796: Miller Ignatz *kömüves Pallér* (6. cs. 14.). 1859: *Kömüves* és ács *pallérnak* 400 lécszeg (Gid. 1664—864.).

Köntöskefélé-kefe. 1810: Egy kitsin *köntös kefélé kefe* 12 denár (740/810.).

Köntös-seprű. 1794: Egy *köntös Seprű* (Tgy. 1781—800.).

Köntöstisztító-kefe. 1716: Egy *köntös tisztítani való kefe* (Ap. J. I.). 1776: egy nagyobb és kisebb *köntös tisztító kefe* (uo.).

Könyök l. *kemence-*.

Körömfaragó. 1708: egy *köröm farago* (3. cs. 7.). 1714: Az Atyámnak magának maradot hála (!) után patkoláshoz szükséges szerszáma ugym. harapofogo, *körömfarago* etc. (B. M. 1711—33.). 1830: ocaska *körömfarago* 8 xr. (Cseh).

Körömfaragó-balta. 1729: Ráspoly, harapofogo, Patkolo verő, *Körömfarago balta* hozza (11360. I.).

Körömvágó. 1708: egy *köröm vago* (3. cs. 7.).

Körömvágó-kés. 1788: *Köröm vágó kés* Nro. 2 (Tgy. 1702—99.).

Körte. XVII. sz. e.: ha gal Vitaliusne elne nem razna minden Ember azt a *keörteövelt* (B. M. k. n. sz. n.). L. még *árpás-, vackor-* al.

Körtefa. XVII. sz. e.: Az Eöreg *keörtevelj fat* tudom, hofi az galok Birtak raztak (B. M. k. n. sz. n.). 1643: azt az *körtövel fatt* nem tudom ki vagta le (O. 1642—48.).

Körüldezen l. *lészdskert*.

Köszörű. 1621: Imecz Matthyas Vram is kerthe az *koszorút* Donat Borbaratol. Zachvaj Ferentz Ezelneky kerthe az *kozorut* Donat Borbaratol (O. 1613—27.). 1686: a Kovasznay viz melle csinaltam egy *küszürűnek* való házat (O. 1680—88.). 1837: Egy fáin *küszürű* válluval együtt (Cseh). 1840: Egy *köszörű* Lábastol egy fa hájtoval (64/839.). L. még *fejsze-* al.

Köszörű-hajtó. 1840: Egy *köszörű hajtó* Tengelyével. Becsü árrok 24 xr. (64/839.).

Köszörűkő. 1686: az nagy *köszörű* köveket le nem szállította (O. 1640—88.). 1805: egy *küszürő kő* 12 1/2 xr. (1761/807.). 1831: egy *köszörűkő* fájával, megvette 12 xr. Ördög János (150. cs. 77.).

Köszörűkő-bánya. 1654: az *keo-szeorw keo baniat* eo kezdette fel (K. 1653—57.).

Köszörűszék. 1809: *Köszörűszék* kövestől, vevő neve Jakó Pál strása mester 2 Rf. 1 (154/62.).

Kötél. 1614: el veolta feyzeyet *keo-*

telet lanchat (O. 1613—27.). 1646: Thamas pap Uram ma(ga)nal tartotta a *kotelett* (O. 1642—48.). 1678: Egy Eöreggh *kötelemet* is ellopatta (K. 1678—88.). 1805: Egy Ulyonn *kötél* (Szöts 1800—96.). 1764: két *kötelet* egy szál istrangot vettem 1 flo. 32 den (B. M. 1761—70.). L. még *cövekes-*, *csiga-*, *elő-*, *erdőlőkender-*, *hárs-*, *kút-*, *öreg-*, *ruhaszáritó-*, *vonó-* al.

Kötelecsináló. 1639: *kötél czinalok* (Kvh.).

Kötélrúd. 1723: Mas Nagyob hordo szekere vagy két lo után vagy az azon formában jó vasas készlettel, de az faluzásra nem jó, arra hordo Lajtorjai-val és *ketél rudgyával* együtt. (Ap. O. I.).

Kötélverő. 1823: A *Kötél Verők* dolgozzanak eszerént: Egy Nagy Kötélnek ölit a Gazda kenderiből tsinálja 3 xr. Egy szál hám istrangot 2 xr. A Szárazto Gyeplőnek ölit 1 xr. (3043/823.).

Kötőfa. 1836: a nevezet Hid helyre állítására 11 Piloták 4 Tamaszok 2 Jégtörők, 15 különbféle *kötőfák* és ezeknek megtámasztására . . . 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kivántatnak (527/836.).

Kötő-fejsze. 1688: egy *kötő fejsze* (Ap. A. V.). 1779: Kötér Josephnek juta egy *kötő fejsze* és egy farago bárd (Tgy. 1781—800.).

Kötőfék. 1596: Szent Ferencz után való wasarban wasarlottam Brassoban . . . weotemm 4 *keoteofeket* d. 50 (Mikó). 1645: az mely *kötőfék* egy Ciganome volt es attól gonoszul veszett volt el (O. 1642—48.). 1648: két állásbeli *keoteofék* (Tgy. 1626—50.). 1830: Egy lánczos szíjju *kötőfék* 40 xr. (Cseh).

Kötőfék-szár l. lánc-.

Kötőlánc. 1753: egy *kötő láncz* két darabból álló harmincz kilencz szemből vallo, ennek vallora facit flo. 2 (25/753.). 1805: Egy *kötő lántz* 45 szemből álló és 26 szemből (Szöts. 1800—96.). 1818: Két *kötő lántz* darabba (Cseh).

Kötőtű. 1816: Egy tsomo *kötő tű*, becsültegett 8 xr. (61. cs. 37.).

Kötött-fazék. 1806: két nagy *kötött fazék* (B. M. 1801—10.).

Kötött-kapuláb. 1666: Szabo Miklos uram kapuja előtt van egy hid, azon felyel van egy egel (?) *kötött kapulab*, azon deszka ki nyíló kapu (Ap. A. IV.). 1762: Két Deszka kapu, a Kis Kapunak *kötött Kapu lábja* (8468. l. Mih. II.).

Kötött-kas. 1750: egy *kötött kas* aestimatioja den. 15 (Láz.).

Kötött-pad. 1613: az derek Vdvarhazban kemence vagyon, s ajtó mind az zóban s mind az kamaran egy *keoteot pad* . . . (Tgy. 1606—25.). 1627: egy eoregh *keoteot pad* (Ap. A. II.).

Kötöző. 1838: Egy *kötöző*, a vásárló neve gyalog katona Imets Mosesné 11 xr. (140/24. cs.). L. még *fondl-* al.

Kövágó-csákány. 1787: két reszelő, egy harapo fogo, egy vágó véső, négy *kövágo Csákány* (1162/787.).

Kövért sertés. 1766: két *kövért Sertés*, két rideg Sertés 10 Rf. (460/768.).

Köz-élföld. 1583: Ezt tudom hogy *keoz eleo feoldwnk* volt (Kvh.). ua. Tudom eszt, hogy *keoz eleo feold* volt az Kaszon rety mind egész Kezdyeknek (uo.).

Közember. 1583: mynd nemes embereketh es mynd *keoz ember* barmat az mellyet az eo tyalalmasokba talaltak (Kvh.).

Köz-kenyér. 1754: *Köz kenyérnek* valo liszt három véka (Ap. J. 1.).

Köz-kert. 1648: az en fundusom mellett hosszaban kertel örök fallal tartotta, nem akarvan *keosz kertett* tartani (O. 1642—48). 1800: az Csepegés az *közkerten* által tsepeg a Vásárhelyi Péter uram jóságára (8468. I. Vás.).

Krinta ,faválu, melyben a juhász a sajtanyagban lévő savót kinyomja'. 1809: *Kerenta*, a vevő neve providus Kritz György 7 xr. (164/62. cs.). 1840: egy sajtnyomo hlvány *krinta* (64/839.). L. még *sajtoló-* al.

Kufár. 1809: A *kufároknak* 10 ora előtt Gyümölsött, Majorságot, Tojást vásárolni nem szabad, mivel a Vásárhelyi Gazdaszszonyoktól külömben elragadozzák (Kvh.).

Kufár-árú. 1646: engedgiek megh hogi varosokon arullion vetemenyekbol valo *kufar arut* (Kvh.).

Kufárkodó-sátor. 1740: nemzetes Szötsi Istvánné Hanko Ersébeth Aszszony és Kováts Miklosné Gan Ilona ő kegyelmek *kufárkodo Sátorok* vicinumába levő árultato helyemet... el-foglalták (Tgy. XVII—XIX.).

Kulcs. 1622: az el múlt zombaton *kolczial* fogta el az kapuiat (O. 1613—27.). 1650: az mely szwszekben gyuüti az molnar az szwszeknek *kulcziat* w nem az compositio szerent tartotta (K. 1647—52.). 1708: Egy oreg *kolts*, kettő küsseb (3. cs. 7.). 1818: Egy ládátskában egy ajtora valo *koltsok* (Cseh). L. még *fugerezdes-*, *gerezdes-*, *kulcsol-*, *muttertekerő-*, *sróf-*, *sróftekerő-* al.

Kulcs-vas. 1841: két fülü sima *kolcs* vas (123. cs.).

Kulcsol. 1640: eo tudja miczioda *kolczial* nytotta megh a malom ajtaját, megh *koczoltam* vala ihon az külcz is nalam, megh mutata az *kölcziot* (B. M. 1574—699). 1646: az istallo aittajatt be nem *koczolta*, sem pedig be nem *koczoltatta* (O. 1642—48.).

Kulcsos-ház. 1617: Az mely *haz*-ban alloth peniglen azis *kolchos* volt (O. 1613—27.). 1679: *kulczos hazamot* fel nytotta (K. 1678—88.). 1788: Az *Koltsos Házba* hir nélkült bement (B. M. 1781—90.).

Kulcsos-láda. 1617: Mynthogy llyen *kolchos ladayokban* alloth azt keolttheottek az Alperesek, hogy onnet az Eo ladayokbol az En marham ky vezet (O. 1613—27.). 1659: egj *kolczios ladam* leven az J(nctus) lakatoshoz vitte fel nytitatta (S. 1658—65.).

Kupa. 1617: poharth, *kupat* az feoldhesz verte (O. 1613—27.). 1805: Tiz *kupa* pálinkát elküldvén a szedőben, eladta (B. M. 1801—10.). L. még *fa-*, *pléh-*, *vámoló-* al.

Kupás-cserép ,a háztető élére rakott félhengeralakú cserép'. 1824: 24 *kupás tserép* (99. cs. 84.).

Kupás-lőcskáva. 1838: Egy *kupás lőts káva*, a vásárló neve gyalog katona Csiki Lajos 9 xr. (140. cs. 24.).

Kupás-marokvas. 1753: egj *kupás marok vas* vallet den. 3 (25/753.).

Kupás-tányér. 1771: Tizen nyoltz *kupás tángyér*, egy kemenczének Csepeje (441/771.).

Kupás-vas. 1730: két szál vékony marok vas és két kis *kupás vas* (Ap. B. XXIV.). 1818: Egy hordo szekér vasas Lőtsivel felhértzivel négy *kupás* vasakkal (Cseh).

Kupás-véső. 1708: egy *kupás veső* (3. cs. 7.). 1805, 1838: egy *kupás vésű* (Szűts. 1800—96. és 150. cs. 75.).

Kút. 1663: *Kutra* valo keotelem [t. i. elveszett] (S. 1658—65.). 1713: kőből rakott *kut*, mellyis pro hic et nunc be van csinálva (Ap. B. XV.). 1840: Egy kőből kirakott fenyőfa gárdájú és Gémű kővel kirakott *kut*, melynek vizhuzo ostora végén egy vastag horog vagyon, Ágossa fenyőfa / vagyon egy kőből kirakott, fenyőfa gárdolattal levő *kut* (Ap. B. Kszli.). L. még *csigás-, főző-, gémes-* al.

Kútágas. 1730: egy kőből rakott *kut*, az Gádrája megromlott, Gémje, kankója, ágossa hitvánok (Ap. B. XXIV.). 1814: egy *Kut* Ágassával és Gémjével, Vas Derék szeggel 25 frt. (1642/821.).

Kútgém. 1758: Egy kővel ki rakatott *kut* köblivel az Udvaron Ágossával, Gémjével és egy vasas vederrel (8468. vegy.). 1796: Az *kut* ágas *gém* vas szegeivel, kankoval s lánczal (Ap. B. XV.). 1814: Egy *kut* Ágassal és Gémmeel, Vasas Vederrel 30 fr. (1642/821.). 1840: Az Ágassa tölgyfa, benne levő vas derék szeggel, fenyő *gémmeel*, vas lántzal egybefoglalt két részből álló *kut* Ostora, mely a' *gémmeel* és vas lántzal vagyon egybe tsinálva (Ap. Kszli.). L. még *kútágas* al.

Kút-kőből. 1758: Egy kővel ki rakatott *kut* köblivel az Udvaron Ágassával, Gémjével és egy vasas vederrel (8468. vegy.).

Kút-kőtél. 1663: *Kutra* valo keotelem [t. i. elveszett] (S. 1658—65.).

Kútrakó-mesterember. 1753: Az *kut* rako *Mester embernek* fizettünk 3 fo. (8468. vegy.).

Kút-veder. 1695: *Kutra* valo *veder* 1 (Ap. A. V.). 1713: *Kutra* valo *vider* Nro. 1. (Ap. B. XV.). 1764: Egy *kutra* valo *vedret* adtam 12 den. (B. M. 1761—70.).

Kuvasz. 1667: három sertes marhamot szaggattak volt megh valami *kuvaszok*, kik Leszfalvi szekerekkel ellegjeslegh iartak (S. 1665—69.).

Külső-kalmár. XVII. sz. e.: Sokadalom napian a *kvlseo kalmaroktol* ketket penzt d. 2 [t. i. szedtek a piacon mint vámot] (Kvh.).

Külső-mészáros. XVII. sz. c.: Az mely hozzu szint piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven, az mely *kwlseo meszaros* vásár napokon azon hust vagh azoktol ket penzt d. 2 [t. i. szedtek mint vámot] (Kvh.).

Küpu. 1806: még tanáltatik három *küpu* Méh ezekből az Anya Méh mene a két leánynak (4714. l.). 1824: Egy vas veder vas jármával *küpujével* együtt (99. cs. 84.).

Küpu-véka. 1819: két *küpu véka*. Egyik Joseffé az másik Istváné (B. M. 1811—20.).

Küpillő-dézsza. 1755: A Cseléd házbán *Küpillő désa* 1 (Ap. J. I.).

Küpus-lócsfej. 1779: Két *küpus Lócsfej* egyik juta Mihálynak, a másik Josephnek (Tgy. 1781—800.).

Kürtő 'haltógó eszköz'. 1728: az nagy Tootis eo foglala el az teob nemes emberekkel az eleot Nylas Thoo vala, az mint az nyl hozta kiki oda vetette reszere az *kürteöt* . . . Gazpor Istvan hatalmasul vetet *kürteöt* oda (Tgy. 1628—50.).

Kürtő. 1763: Fogadtam meg a kő-

mivest, hogy a Sütő kementzét és a konyhára való Tűzhelyet megtsinálja, a Cseléd Ház *kürtejét* a kementzébe vigye és a Házakat megfehéritse, melyekért in summa fizettem 3 flor. 50 xr. (1763. k. ml.). 1805: A hiu földön a *kürtő* mellett egy kőből haritska (866/805.). L. még *kemence-* al.

Kürtőskalács-sütőfa. 1810: Egy *Kürtős kalács sütőfa* cseréppel behuzva (836/810.). 1834: *Kürtős sütőfa* 1 xr. (43/834.). 1838: Négy kis lapito és egy *kürtős kalács sütő fa*, betsü árok 22 xr. (75/838.).

Küszöb. 1748: a ház *küszübit* Benke Lőrincz kezdte vágni a Fiaival (Tgy. 1741—55.).

Küszöbláb. 1738: A Varos pincze torkában csináltatunk egy *küszöblabat*. (Kvh).

Láb. 1766: Egy *lábakra* tsinált Csűr borno Istáloval edgyüt. (460/768.). L. még *dagasztó-, dagasztószek-, disznó-, guzsaly-, kapu-, kecske-, kő-, kőkapu-, küszöb-, lugzószek-, pad-, rengőbölcse-, sertés-, üst-, vas-, vasüst-, vences-* al.

Lábföld. 1815: 60 vékás *lábföldet* adott a Bároné Ő nagysága Butyka urnak (Ap. B. VII.).

Lábos. 1708: Egy darab *lábás* (3. cs. 7.). XIX. sz. e.: három vas *serpenyő*, egy *lábos*, egy fertájos leszűrő pléhből (B. M. k. n.). 1838: 14 *lábos*, betsüárok 22 xr. (150. cs. 75.). L. még *cseréplábos-, gyontáros böcsü-, kő-, mosdó-, puliszkafőző-, serpenyő-, tejes-, vas-* al.

Lábás-lábos. 1750: A Pinczében tanálattott Portékák eszserint Hét *lá-*

bas-lábos, három mázas korso. (Ap. B. XXIV.). 1755: A Cseléd házban *Lábos Lábos* 1 (Ap. J. I.). XIX. sz. e.: *Lábás lábósok* (B. M. k. n.).

Lábasmарha. 1726: *Lábás marháimat* oszszák háromrésze (Tgy. 110/891.).

Lábasmosdó. 1744: Egy *lábás mosdo* aestimatioja den. 6 (41/744.).

Lábaserpenyő. 1801: egy *lábás serpenyő* 12 xr. (35. cs. 10.).

Lábás-vasserpenyő. 1714: Egy *őregh lábós Vas Serpenyő* (1714. k. Ml.).

Lábito. XVIII. sz. v.: osztovátára való *lábito*. (N. S.). L. még *gyolcszövő-* al.

Láda. 1581: Egy kis *ladat* bezarolva es pechetelve egy sakot kibe egmas marha vagion (Tgy. XVI—XVIII. sz.). 1617: úgy monta megh azt hogy maga hálgas, merth az tegez is az nyakkal egyjut el vezet az en *ladambol* (O. 1613—27.). 1681: Egy *láda* láb nélkül való üres (Deák). 1703: Egy *ládára* való zár (Tgy. 1701—10.). 1703: Egy *őreg zöld láda* zárjával (3. cs. 7.). L. még *bádóg-, első-, félkéz-, gunyás-, kalmár-, kenyértartó-, kettős-, kulcsos-, leveles-, paraszt-, rakott-, szecskavágó-, szekér-, tologató-, záros-* al.

Ládácska. 1818: Egy *ládátskában* egy ajtora való koltok (Cseh). L. még *varró-* al.

Ladás-asztal. 1691: Egy *ladas asztalt* az ki most az hazban vagyon ad florenum 1 den 50. a környüle levő ket belet padot böcsülettünk ad den. 87 (Tgy. 1693—700.). 1713: egy szegeletes *ládás asztal* (Ap. B. XV.). 1758: egy *ládás asztal* fedelivel egjütt (8468. l. 1565—800.).

Ládás-pad. 1710: egy *ládás pad* (B. M. 1701—20.). 1729: edgy rövid szerű *ládás pad* (11360 l.). 1806: két *pad*, egy *ládás* és egy más féloldalú (B. M. 1801—10.). 1817: Egy hoszszu *ládás pad* (B. M. 1811—20.). 1847: Egy Festett *Ládás Pad* 194. cs. 29).

Lajtorja. 1691: Egy ökör szekeret böczülötünk egy bokor *rajtolyával* es löczivel edgyüt ad flo. 6 azaz hat forintra. (Tgy. 1682—92.). 1716: egy gané hányo lapát, az Istálló hijához támasztva egy *lajtra* (Tgy. 1711—20.). 1758: Egy *Lajtorja* fenyő fábol tsináltatott, meljen a Hijuban szoktak felhágni (8468. vegy.). 1820: két uj *Rajtorja* Nyárfából. (Pótsa 1816—20.). L. még *ganézó-*, *hágdosó-*, *hordó-* al.

Lajtorja-ráma 1841: *lajtorja ráma* megvette gyalog kalona Szász Mozes (Tgy. 1821—97.).

Lajtorjás-szán. XIX. sz. e.: *Lajtorjás szánat* Apor Pál uram 60 pénz [t. i. megveti]. (B. M. hiány.).

Lakat. 1586: ket *lakatot* d. 30 (Mikó). 1713: *Lakat* nro. 3 (Ap. B. IV.). 1736: vannak valo egy nagy öreg Szuszék három reszben Szakasztott melyen tallatott egy öreg *lakatt* Sorofos. (Ap. O. I.). L. még *békó-*, *srófos-* al.

Lakatos. 1659: egy kolczios ladam leven az l(nctus) *lakatoshoz* vitte fel nyttatta (S. 1658—65.). 1851: Téglás Gábor *lakatos* Szóts László házában lakik (8468. l. 1744—900.).

Lakatos-kert. 1648: *lakatos kertem* beol ket kosar mehemet loptak el (K. 1647—52.).

Lakatos-műszer. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pö-

röly, nagj verő nro 1, Szarvas ülő nro 1, Fél kéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négj Szegű öreg Reszelő nro 1. öreg sutu horgával edgjüt nro 1, Szoritto Sutu küsedet nro 2, Vas fűrészelő fűrész nro 1, Négy szegű öreg reszelő nro 2, mellj fellyel szakadtott. Simitto reszelő nro 1, telljes vas reszelő nro 3 (Káln.). 1788: *Lakatos Műszert* egygyüt szerzettek (2236/788.).

Lak(ó)hely. 1575: Tőnek ilyen drynchelest hogy Illyessy Andras es Illyessy Lörinch ada Syko Györgnek azt az *lako helyt*, mezeobely feoldetül fywetül kj walwa, melliet Jako Balas helynek hyttak (Káln.). 1600: azt a' *lak helyet* az Eche Lenart engede... az Batiyanak Boldisarnak (Tgy. 1569—1608.). 1617: melj *lako hely* vgian az felwi megh irt Szentgeorgen az varos piaczon felul az orzag vtia mellet (8468. l. 1565—800.). 1634: az torvennek az teczik, hogy a *lakhellek*bol mintt hogy az attia ki eleghitette volt az *lak helyi* azoknak az éóczieinek kezeben marad (O. 1632—42.).

Lakó-bojt. 1714: Az also Ház mellette *lako Bottal* s az konyha (8468. l. 1565—800.).

Lakóház. 1643: Az maga irt örökségén vagon egy *lako haz* fvst hazaval egyiwt (B. M. 1574—699.).

Lámpás. 1808: Egy roszz *lámpás* Betsü ár 12 Dr. (Deák). 1810: Egy *lámpás* 50 dénár (740/1810.). L. még *bádog-*, *lantorna-*, *üveg-* al.

Lámpás-ráma. 1758: egy *Lámpás Ráma* (8468. vegy.).

Lánc. 1. 1579 650: Annak felette egi niakba veteot es lo niakara valo *lanczot*

az eo erdeme szerint (Tgy. 1568—608.). 1616: veoth volt Theorvenyre kezessen kj Chuz Mihaltol egy darab *lanchot* (O. 1613—27.). 1676: *Lancz* vagjon három egik 39 szem (Don.). 1678: Egy Eöreg *h lanczomnak* az felenel nagjobbat elvesztette (K. 1678—88.). 1692: Egy darab *lancz* den. 48 (B. M. 1574—696.). 1808: 60 Szem *Lántz* dirib darabba Betsü Ár 1 R. flor. 20 Dr. (Deák). L. még *boronáló-, csatló-, erdőlo-, harang-, kölo-, lógó-, lejtó-, öreg-, szántalpaló-, talpaló-* al.

Lánc. 2. 1841: a Városnak Törvényes *Lántzával* megmérvén, Hoszsza százöt, napnyugoti betűjén 463 such, Közepén hatvan, napkeleti betűjén 773 such németh Ölekre 3 singes öllel terjedvén ki (Tgy. 1821—97.). L. még *földmérő-, kerékkötő-* al.

Lánc-borona. 1832: *lántz boronlo*, vevő neve Makai Istvánné 33 xr. (Gidóf. 1832—42.).

Lánc-kötőfékszár. 1794: Egy *lántz kötőfék szár* (Tgy. 1781—800.).

Lánc-nyűg. 1686: házambol vesztenek el u. m. két fejsze, két *láncnyűg*, fojto karika négy (K. 1678—88.).

Láncos-béko. 1696: Egy Szegelyes *lánczos béko* (Damok.).

Láncos-fék. 1642: *lanczios fek* (O. 1642—48.). 1665: egy *lánczos feket* elidegenitet (S. 1665—69.).

Láncos-fék-ágy. 1648: egy *Lanczos fek agy*, egy rezes kantar (Tgy. 1626—50.).

Láncos-késefa. 1801: Egy *Lántzos kesefa*, aestimalas szerént valo ára 48 xr. (361/801.).

Láncos-kolomp. 1844: Egy nagy

lántzos kolomp. Eladott árrok 1 Rf. 13 xr. (175. cs. 12.).

Lánczó. 1834: három *lántzozó* (B. M. 1821—48.).

Lantorna. 1763: januarius 15-én a város hátulso házának ablakjára *lantornádjert*, deszkájért táblának, lécszegert fize(item) 15 xr. (Kvh.).

Lantorna-ablak. 1627: *lanterna ablak* 2 (Ap. A. II.). 1736: ket hitvan füstös szakadozott *lantorna ablak* (Ap. IV.). 1755: a' házban vagyon egy sővenből font kemencze, egy *Lantorna ablak* rajta [t. i. a házon] (Ap. B. XV.).

Lantorna-lámpás. 1845: Egy *lámpás lantornával* behuzva (2152/845.).

Lapát. 1643: egy *lapattal* farban ute Cziutak Demeternett (O. 1642—48.). 1722: egy áso fábol valo a *lapátja* (Ap. B. XXIV.). 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eo hevedere, egy pokloczia, egy lo vakaroja es egy *lapattja* vezzett volt el (O. 1632—42.). L. még *ásó-, búzahányó-, fa-, félkészszóro-, ganéjhányó-, ganéjhányó fa-, kenyérvető-, kétkészszóro-, lisztmerő-, sütő-, szóro-, vasas-* al.

Lapító. 1681: két *lapitto* deszka (Ap. A. VII.). 1808: két *lapito* Betsü ár 8 Dr. (Deák). 1835: *Lapitto* laska serittöstől 12 xr. (1608—835.). 1837: Két *lapito* egy lugzo Oláh János 41 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *párkányos-* al.

Lapocka. 1837: Egy *lapotzka* és Nyárs Demien János 22 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *szénszító-, tűzszító-, vas-* al.

Lapocka-fa. 1787: Szakáts László *Lapotzka fának* ött szál buk deszkát meljel ados vagyokazárrával (1162/787.).

Lapos-csákány. 1825: A' malomba *lapos tsákán* (10774. l.).

Lapos-cserép. 1750 körül: *Lapos Cserépnek ezere 6 flor.* (Kvh.).

Laposélű - fejsze. 1798: *Fejszék kettő, egyik Lapos Élű, egy kisedd keskeny Élű* (11019. l.). 1817: Egy *lapos élű fejsze 1 Rf. 30 xr.* (1754/825.).

Lapos szántóvas. 1729: edgy *lapos szánto vas fél viseltes* (11360. l.).

Lapos-szeg. 1805: 1 *lapos szeg* (Szöts. 1800—96.).

Lapos - táblájú - fejsze. 1829: Egy *lapos táblájú fejsze* (B. M. 1821—48.).

Lapos-tál. 1818: 7 on tányér, egy Leveses tál, két *lapos tál* (Cseh.).

Lapos-vas. 1644/1788: egy hosszú szántó vasat, két *lapos vasat* (104/788.). 1807: egy szántó lóekéjével *lapos és hosszú vasakkal Talyigával patingal, ahhoz való lo ruddal* (B. M. 1801—10.).

Lapos-véső. 1683: egy kez vonó egy *lapos véső* (11786. l. 1577—847.). 1723: *véső Kettő egyik lapos, másik kupás* (Ap. Ksztl.). 1840: Kovács műszerek . . . Tíz *lapos és csapot elő vésők és egy ár* (64/839.).

Laskanyújtó. 1808: két *laska nyujto* Betsü Ár Dr. 4 (Deák). 1836: *Laska nyujto* Deszkástol (858/836.).

Laska-recéző. 1837: egy Vas lábos, két nyárs, egy vas kalány és *laska retéző és egy Lámpás 4 Rf.* (Tgy. 1825—97.).

Laska-sírtó. 1814: Egy *laska serittő és egy fazék* (Tgy. 1643/821.). 1835: *Lapitto laska serittőtől* (1608/1833.). 1838: Egy *laska serittő, a vásárló neve nemes Farkas Lajos 2 xr.* (140. cs. 24.).

Laska-tábla. 1840: Egy *laska tábla, eladatott 20 xr.* (64/839.).

Laska-vágó. 1847: Egy *Laska vágó 3 xr.* (194. cs. 29.).

Lat. 1708: egy *lót* (3. cs. 7.). L. még *kalmár-mérő-, mérő-* al.

Látó-mester. 1842: [a szabókná'] (Vad. 1610—919.).

Leányka l. fonalvető-.

Léc. 1637: Demeter Peter az kettő lovatt szekerstől kin az *lecziet* be vitte szorin maganak kivannia, magatt dijaival kivannia, az *lecziet* búcziiivel (O. 1632—42.). 1728: *Letzet Tek(in)l(etes)* Notarius Uram poroncsolatlyából Osdolai és Martonosi szekerek hoztanak (1728. M.). 1758: jo Fenyő szarufákon és *Létzeken jo szalma fedél alatt való két odru Tsür* (Tgy. 1702—99.).

Léckapu. 1719: Az Udvar *lecz kapu* a kis kapu láb költött, azon jo kapuczka kapu balvanyal jól talaltattak. Csűrös kerten *leczkapu* deszkas kiskapuvallaltaltott (Lázár). 1801: Egy akolyba nyilo *Létz kapu* tserefa kapu lábakkal (35/10. cs.).

Léckert. 1761: az belső Udvarra bé jövő kapu felett való háznak szegletéig vagy on hat szakaszból álló fedél nélkül levő romladozott alacsony *létz kert* (Ap. B. XXV.).

Lécszeg. 1728: Nagy *Létz szeg*et (3/728.). 1762: attam Czigány Gyurkának 100 *létz szegért* D. 36 (8468. Mih.).

Lécszeg-eresztőfűrő. 1838: két kis *létz szeg eresztő furu 3 xr.* (150. cs. 75.). 1838: két kis *létzszeg eresztő furu, megvette 14 xr.* Imre István Kálnoki Mester (150. cs. 77.).

Lécszeg-fűrő. 1729: egy hitván *lécszeg fűrű* (11360. l.).

Lécező-fúró. 1796: egy *Létzező furu* (670/796.). 1819: Egy Bokázó és egy *Lécező furuk* mennek Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Lecsikózik. XIX. sz. vége: Holló *lecsikózott* IV. 17. (B. D.).

Légely. 1615: Azzonniom Aniank adott ennekem... Egi kis *legelt* (Mikó). 1618: Emberseges emberek hogy a Ser el fogoth, megh mertek az *legelt*, zepen es igazan kj teolth (O. 1613—27.). 1632: *legeltol*, deszkatol, kargytol az vamo! mind megh vetek (Kvh.). 1692: Egy *Legel* den. 9 (B. M. 1643—700.). 1730: Mezőre valo *Legel* 3 közrendűek (Ap. B. XXIV.). L. még *virics-*, *víz-hordó-*, *vizes-* al.

Legelő. 1760: azon Gyepülés általl conserváltáke azon helynek füvit, anyira, hogy ottan kaszáltanak és szénát tsináltanak volna valaha, egy szoval azon gyepülés általl a Kálnoki marhák *legeleje* azon helyről al fogatotte, vagy hasznát azon helynek vettéke a kik le gyepülték volt azon gyepülés által (17/760.).

Legeltet. 1727: Szent Györgj naptol fogva Szent Mihály napig az tanarok kapun belől az Járo marhán kívül semmi marhat nem szabad *legeltetni*. (Tgy. 1721—30.).

Legény l. *mester-*, *vándor-*.

Legyező. 1840: Kováts műszerek... egy *legyező* (64/839.).

Léhel. 1708: *Lehelt* 2 (Ap. A. VI.). 1751: Egy öreg *léhel* (Ap. J. I.). 1839: Gyapott fésű, egy *lehelly* 3 Rf. (B. M. 1821—48.).

Léhelő-léhel. 1778: *Léhellő lehel* nro. 2 (B. M. 1771—80.).

Lejtő-lánc. 1851: *Lőlő Lántz* 1 fl. (sz. n.). 1840: Egy *Löjtő Lántz*, eladatott 1 Rf. 31 xr. (64/839.). 1840: facsaros szemű *lőjtő lántz*, eladatott 1 Rf. 32 xr. (64/839.).

Lejtő-szif. 1840: Egy vásott *Löjtő szifju*. (64/839.).

Lekötő-szif. 1692: Egi fel kengjel szif, egi heveder, egi farmatring, 4 szif, egi *lekötő szif* (Bar. urb.). 1729: egy hitván szif pating, hitván *lekötő szif* (11360. l.). 1838: Egy hitván *lekötő szifju*, a vásárló neve Vajda Mozesné 7 xr. (140. cs. 24.).

Lelemes ,csere vagy vásárlás folytán kötött jobbágy- vagy föld-szerzemény'. 1574: Ösytol marat semi joszaga, hanem *lelemese* / twgjak Hogy bardi Matjas lakjk Aszt asz örökseget Borosnyaj Simonne lelte Ig Hög masal dirinczelte. Kjsz borosniay tompa balas fw ember elszw bizonyosag kjsz borosniolor meg eskwek es aszt felele Hög twgja Hög mig Andras Ahol lakjk aszt asz Aszon lelte tot Isztwan Iszak benedek Ahol lakjk Asztjs twgja Hög borosnyaj Simon lelte vala mint lelte (B. M. 1574—699.). 1614: Az mi *lelemesim* ennekem vadnak azokat fiaimnak es leanimnak eggiarant hagiom es vallom (Tgy. 1560—626.).

Lelemes - jobbágy. 1617: Az Atthyamiul az nehay Donat Georgtui maradot *lelemes Jobagy* (O. 1613—27.).

Len. 1573: mykor az *len* es bwza ky keolt (Ap. A. I.). 1583: az Bozan vetettek az praszmariaak *lent* (Tgy. 1569—608.).

Lenfonál. 1708: 25 paszma *len fonat* (3. cs. 7.).

Len-héhel. 1696: Egy *len héhell* (Damok.).

Lenmag. 1707: *len* magnak vékája 90 p[énz] (Kvh.).

Lenmag-gyúró teknyő. 1736: *Lenmag gyúró tekenyő* (Ap. O. I.).

Lenmag-rosta. 1801: Egy *Len mag rosta*, aestimálás szerint való ára 3 xr. (361/801.).

Lencse. 1615: *Lenczenk* negi zekerekkel (Mikó). 1668: *Lencze* hullást talált (K. 1661—69.). 1707: *Lencsének* vékája 90 p[énz] (Kvh.).

Lépes-méz. 1648: ket kosar mehemet loptak el, az meljnek *lepes mezi*ben... (K. 1647—52.).

Lésza. 1755: Egy Szál bornáért attunk a *lésza* elromolván annak megújítására 4 xr. (Kvh.).

Lészás-kert. 1615: az örökségnek *io leszas kert*et tartozzanak körös körniul kesziteni (Kvh.). 1713: Az Veteményes kert, mellyis körüldezen alkalmas *lészas kert*tel van bekerítve (Ap. B. XV.).

Leszakasztó-asztal. 1729: edgy *leszakasztó szélyes asztal* (11360. I.).

Leszántó-rúd. 1814: Egy Eke Vasai-val, Talyigájával, egy Vasas *leszántó Rud*, 1 pár Hámmal (1642 821.).

Lészűrő. 1675: egy öreg *lé szűrő* Réz (Tgy. 1669—81.). 1767: Pléből álló njeletlen *lév szűrő* egy (uo. 1548—798.). 1821: egy *léh szűrő* (B. M. 1821—48.).

Levél. 1716: *levelekből* álló kisdéd kapu (Tgy. 1711—20). L. még *hiteles-, tekerő-* al.

Levél-ajtó. 1765: Vagyon cserefa Létzekből tsinált, fellyül vas pánton járo haszontalan *Levél Ajtoja* (Beth. vői.).

Levél-kapu. 1755: a kertek leggye-nek szép faragot léczekből Sasokba deszkával fedve, Zabola Gelencze ker-teit nem tsinál, hanem Cserefából tisztességes galambugos kapukot kis kapukkal *levélkapukkal* együt galambházakot nem tsinálva, hanem szépen befessék (72/755.).

Levelesláda. 1689: (Ap. A. VII.).

Leves. 1732: Turo *leves*hez puiszkához költ 9 pénz (Kvh.).

Levestartó. 1781: Skatulya *leves tarto* (Tgy. 1702—99.).

Leveseskanál. 1751: kisdéd *leveses kalány* (Ap. J. I.). 1810: kilentz pléh kanalak és egy *leveses on kalán* 60 dénár (740/810.).

Leveses ón-tál. 1817: Egy *leveses Ontál* fedelivel (B. M. 1811—20.).

Levesestál. 1813: két Szejke Tál egy *Leveses Tál* (11786. I. 1610—919.). 1818: 7 on tángyér, egy *Leveses tál*, két Lapos tál (Cseh). L. még *cserép-* al.

Levonó-héhel. 1804: két *levono héhely* (866/805.).

Liszt. 1659: (Ap. A. II.). 1660: az A(ctor)nak molnat megh lopta, az kar egy sak *liszt* (S. 1658—65.). L. még *gyakorló-, munt-, rántás-, szalad-* al.

Lisztmerő-lapát. 1756: *Liszt merő Lapát* nro. 2 (Ap. B. XXIV.).

Lisztartó-teknyő. 1749: egy *liszt* vagy kovásztarto *tekenő* (Ap. B. I.).

Lisztelő. 1758: egy *lisztelő* jo egy kövü Malom (Tgy. 1702—99.). 1846: A felső *tisztelő* tengelye tiszta uj víz kerekével együtt a folyo kö uj 6 colos, az alköve vékony, de hasznavehető, a Darékvasa jó állapotba lévén uj per-pentzeivel együti, a Korong ugyan otska,

de karikáji meglehetősek. Mi a tengely végén levő karikákat illeti a belső végén dufla, a külső végén gyenge, de élhető, a csapokra nézve hengergője közepes mind küjél, mind belől. Az alsó *lisztelőre* nézve mi a köveket illeti a folyó kő 3 czolos, alkő vékony, a víz kereke hasznavehetetlen, a tengelye fenyőfa, de élhető, mi a csapjait illeti a belkerék felől tiszta uj hengergővel vagyon, a karikája gyenge, a víz felől való csapja gyenge hengergőjibe karikájával együtt. Különben a belkerék jó, Korongjával, Karikájával, darékvásával mind hámoron készült lett volna, perpentzéje is ép... Mi pediglen a két *lisztelő* körüli Garat és válukat illeti meglévén, mind élhető (Tgy. 1825—97.).

Liszes-hámbár. Egy nagy *lisztes Hámbár*, a vásárló neve Farkas Sándor 33 xr. (140. cs. 24.).

Liszes-kád. 1847: Egy *lisztes kád* 20 xr. (194. cs. 29.).

Liszes-szuszék. 1805: Egy *lisztes Szuszék* egy záros ládával (Szöts. 1800—96.).

Liú. 1664: egy *lius liukas* Üstöczke (Ap. A. III.). 1826: Pálinka főzőbe két *Liak* (10774. l.). XIX. sz. e.: *Liu* vagy Tölcsér (Cseh). 1840: Egy *Liu* két vas abroncsal 2 Rf. 30 xr. (64/839.).

Ló. 1548: egy *lovak* ki meghert volna fl. 20 (Tgy. 1450—686.). 1554: Hagyok továbbá nyolcz okrot es három wnot Tyzenket disznót es egy *lovak* (Sz. 1370—700.). 1616: 3 *lovak* vezet el kinek Egyke menes *lovak* volt (O. 1613—27.). 1618: Egy Darab Zegelet feoldet kin *lovak*ath tarthot az En meg holt atthyam Donat Janos alta volt Nely

(uo.). 1625: Ada Borbely georgy az fianak Peternek Egy *lovak* is, mely mindenek kek szeorü (B. M. 1574—699.). L. még *fő-*, *gyermek-*, *hámos-*, *herélt-*, *heréletlen-*, *mag-*, *mén-*, *ménés-*, *met-szellen-*, *monyas-*, *rúdas-*, *számár mén-*, *szekezes-*, *vastag-*, *vert-*, *vonó-* al.

Ló-csikó. 1624: Vagion egy harmadfw *lovak* cikom (Tgy. 1606—25.).

Ló-eke. 1807: egy szántó *lovak*jével, lapos és hosszu vasakkal Talyigával patingat, ahhoz való *lovak* ruddal (B. M. 1801—10.).

Lóhagató kapocán. 1840: Egy *lovak* *hagató kapotzán*, eladatott 31 xr. (64/839.).

Ló-hajtó. 1645: az *lovak* *haitao* is kerte, hogi allion ki (O. 1642—48.).

Ló-ház. 1585: Hodor Domokosnak vagion egy *lovak* *haza* az Kelemen Deak rezereol, de az ugy vagion hogj valamikor Kelemen Deaknak *lovak* *haz* kellettik tahat zinte egy olyan *lovak* *hazat* epyczen Kelemen Deak az hatulso rezzen Hodor Domokosnak, mivel hogg az koz *lovak* *haz* el ne bontassek (Tgy. 1565—608.).

Ló-iskola. 1765: A *lovak* *Oskolának* Dél és Nap Nyugot közire néző szegelettiig, mellynek ujj suppal kötött magos ép fedele (Beth. vöi.).

Lókefe. 1810: Egy csizma kefe és egy *lovak* *kefe* 36 dénár (740/810.). 1840: Egy ujj *lovak* *kefe*, eladatott 25 xr. (64/839.).

Lókötő-hely. 1617: az hol my szabad *lovak* *keőteő helye* Osdola falvanak vagion, valamint abban valaky elfoglalt akar hun Arra tizenket eoregh embereket valasztvan megesskessek es valahun az hatarok az fele keőzeónsleges falu marhaia szabad eleőhelnék ky iariak (Tgy.

1606—25.). 1643: adgjanak az orosz-falviak az Zent Katolnaiaknak három colnire valo *lokeoteo helyet* (Tgy. 1626—50.).

Lókötőző-hely. 1650: fel szabadi-toták az megh tiltot *lo keőteőző heliet* (K. 1647—52.).

Lómarha. 1822: A kihajtás előtt mind a Szarvas, mind a *Ló Marhá*kot felróni és Lajstromba tenni kötelesek és minden Marhára a melly felróvatott, iratott és elejekbe adatott szemesen ügyelni (1642/822.).

Lómérték. 1840: (64/839.).

Lópásztor. 1787: Ezelőtt néhány Esztendőkkel Lisznyóba *Ló-Pásztorságot* viselvén Szolgatársammal Moldován André nevezetű Oláh emberrel (763/787.).

Lópatkó. 1692: Hat *lo patko* den. 18 (B. M. 1574—696.). 1707: egy pár *lora* valo *patko* felverve szegestől 30 d. (Kvh.). 1808: két pár vásott *lo patko* Betsü Ár Dr. 24 (Deák.).

Ló-rud. 1758: *Lo rud* hoza valo vasas karikával (8468. vegy.). 1840: Egy *lórud* nyárfából (64/839.).

Ló-saroglya. 1729: Egy fedél alatt két Istálló edgyikban *lo válu* és felette *lo Saroglya* (11360. I.).

Ló-sing. 1763: Januarius 30-dik napjan *loo singekért* attunk 25 xr. (Kvh.).

Lószán. 1723: Két *Ló szán*, egyik egy *Lóra* valo (Ap. O. I.).

Lószekér. 1621: Gal Janos hilibi 15 napigh 2 *lora* valo *zekeereth* cinalljon megh (O. 1613—27.). 1680: Az aszony-nak juta egy *lo szeker* kese fastol (Ap. A. V.). 1714: Rendes kis *lo szekér* ahoz valo készülettel, illendőképen va-sas (B. M. 1711—33.). 1762: kis *Lo-*

szekér mely betsülletet öt Forintokban (Gid. 1603—864.). XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy *lo szekér* mellyenis vagyon hat vas kapocs, két vas csatlás, egy vasas lőcs, három fa kává s lőcs, két hordo lalytorja és két ganézo lalytorja, egy vasas késefa (N. S.). 1840: Edgy *Lo Szekér* Vasas Talpu, Ernyővel edgjut (64/839.).

Lóvakaró. 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eő hevedere, egj poklo-czia, egj *lovakaroja* es egj lapattia vezzett volt el (O. 1632—42.). 1824: Egy uj *lovakaro* kaféval együtt (99. cs. 84.).

Lóvályú. 1729: Egy fedél alatt két Istálló edgyikben *lo válu* és felette *lo Saroglya* (11360. I.).

Lófő-örökség. 1578: Kijdi Zekbe Dálnokba valo *Lofő öröksegekbe* es hazba melly ő reaiok anniokrol damo-kos ersebet azzonrol zalot (Tgy. 1569—1606.).

Lógó-lánc. 1840: facsaros szemű *logó lántz*, eladatott 2 Rf. 18 xr. (64/839.).

Lógó-marha. 1727: Az melly helyet az falu jaro marhajanak meg szabadi-tott ott *logo* vagy hizio *marhat* nem szabad legeltetni, sub poena denar 40 (Tgy. 1721—30.). 1784: A kik *logó marhat* tsaptak a jármas ökrök legelő helyekre azokra taxat vetelt a falu (1159/784. S.).

Lombik. 1757: Égett bor főző üst egy *Lombik* egy jo egy ros (8479. I.). 1840: *Lombik* sisakkal és 1 Csős kád-dal (64/839.).

Lopó. 1743: Egy *lopo* hoszszu száru (Ap. J. I.). 1838: egy bádik *lopo*, 30 xr. (150. cs. 75.). L. még *bádog-* al.

Lopótök. 1810: Három *lopo tök* 36 denár (740/810.).

Lovacska-csikó. 1615: Myko Peter ecocenknek *Loaczka czitkot* nro. egiett (Mikó).

Lőcs. 1681: egi vasas *lőcz* (Deák). 1799: Egy fél vágás vasas tengejű szekér vasas *Lőcsökkel* (420/799.). 1818: Egy hordo szekér vasas *Lőtsi*-vel felhértzivel négy kupás vasakkal kaptsaival (Cseh). L. még *fakávás-, hordó-, vas-, vasas-* al.

Lőcs-fej l. *küpus-*.

Lőcs-karika. 1695: (Ap. A. V.).

Lúd. 1615: Azzoniam Aniank adot ennekem... *Ludat* adot nro. 18 (Mikó). 1625: az Vrunck eo felsege menyegzoye lakodalmaba igertek *ludat* 300, tsukot ezereth (O. 1613—27.). 1643: monda Cziusz Istvanne, hogi az henger gyermeki töckeölek meg az en *ludamott* (O. 1642—48.). 1648: Szaczvaj Janos vram docealion Benedek András ellen hogj 4 *ludgiat* verte s megl holtak (K. 1647—52). L. még *hízott-, tojó-* al.

Lüg. 1796: Podaschen vagyis *lug* 15 mása 60 Rf. [az üveggyártáshoz] (653/796.). 1818: egy mása *Lugért* rizettek 5. 6 st. egész 10 Rf. (sz. n.).

Lügfőzés. 1818: A *Lugfőzést* soha senki egy időben is nem tilalmazta (sz. n.).

Lúgos-hordó. 1840: Egy *lugos hordo* tele hamusirral, másája 7 Rf. (64/839.).

Lúgzó. 1805: két kád, négy cseber, egy *lugzo* (Szóts. 1800—96.).

Lúgzó-cseber. 1806: Három *cseber*, kettő tiszta és egy *lugzó* (B. M. 1801—10.). 1811: egy *lugzo tseber* 25 xr. (750/811.).

Lúgzó-dézsza. 1692: egy *Lugzo Desa* es egy cseber den. 12 (B. M. 1674—700.). 1729: edgy *lugzo Désa* (11360. l.).

Lúgzó-kád. 1708: (3. cs. 7.).

Lúgzó-székláb. Egy *lugzo székláb*, a vásárló neve Kítsi Miklosné 3 xr. (140. cs. 24.).

Lúgzó-üst. 1645: Egy *lugzo wst* (Tgy. 1626—50.). 1648: Egy *lugzo wsteöt* vgian azzoniam hagia Istok szamara (Tgy. 1626—50.). 1659: egy *lugzo wst* val[ora] f. 2 (S. 1658/65.).

Lyukasztó. 1668: holmi Kovacznak valo miszert egi ültöt, Fogot, *likasztot*, Fuvot es egi vagot (K. 1661—69.). 1840: két nagy négyszegű *lyukasztó*. Becsü árrok 40 xr. (64/839.). L. még *cövek-, mutter-, ráf-, szeszám-, vas-* al.

Macska l. *vas-*.

Madárfej-gyűjtés. 1790: A *Madár Fejeket* a Rendelés szerint a Biro fel *gyűjtén* küldöm az Urnak, akik között Egér, Csóka, Varju s Madár fejek elegendőképpen tanáztatnak (832/790.).

Madár-írtás. 1790: A *Madaraknak* és vadaknak ki *írtások* iránt meljek kárt téznek, parancsolatyát az Inclyta Officiolatusnak, hogy minden Contribuens, aki az el mult Esztendőben be nem adta volt 100, aki pedig be adta tavaly 50 ad exitum usque cursum Mensis... azonnal kiis adtam a porontsolatot (832/790.). 1823: Varjak és csókák 1720, Verebek és férgek 2300. Hogy ezen fenirt summában foglalt *madarak* és férgek fejei müelőttünk égetettek egy rakásban el, aztot ezenel tulajdon neveink all irásával a mü igaz Hütünk szerént bizonyitsuk (Bereck jkv. 1822—29.).

Madarász-háló. 1720: két tsomban kötve *madarász hálók* (Káln.).

Mag. 1618: Mjkor az feoldet vethy volt Enis oda menthem az *magyaval*, Enis vettem noha az l(nctus) is vetette es Akkor a *magyaval* az kyt aba az peres feoldbe vetet megis kenaltham (O. 1613—27.). L. még *kender-, kömény-, len-, murok-, palánt-, petrezse-lyem-, tök-, vereshagyma-, vetemény-* al.

Mag-ló. 1793: Egy *mag lo* (10966. l. 1776—800.). 1840: barna *mag lo*, setét pej *mag lo* (64.839.).

Mag-méh. 1592: Egí disznót heted-magávall, Egj onn kannatt, Egj *mag meheit* Boczatottam viszsza (Tgy. 1565—608.).

Magvető. 1821: egy ponya egy surdély egy *magvető*, Rf. 8 (B.M. 1821—48.).

Maglász l. búza-

Magyar-kengyelvas. 1750 körül: Egy pár Onnos *Magyar Kengyel Vas*: 60 denár (Kvh.).

Magyar-kovács. 1720: Asztalosnak műhelyére készítettet két hoszsu *asztal*, azon edgj *Furo*, *magjar Kovácsnak* valo (Káln.).

Magyar-nyereg. 1581: eg kozak nierget egj *magiar nierget* ezeket agiak el (Tgy. XVI—XVII. sz.).

Mogyoróhagyma. 1614: valamj elvezet *mogyoro hagymayát* talaltham megh nala (O. 1613—27.).

Majorház. 1583: Zent Margit Azony Nap taiba jeottek az en hazamra Jobbagiom Heya Andras *Mayor hazara* (Kvh.). 1584: Anno 1582. Zent Margit Azzony nap tayba valami valo gondolatliokba az Kjzdjwasarhelyiek egy akaratból eynek wezlegsegebe mentenek

Mayor hazamra, mely *Mayor hazam* vagon az holdosban... egy Akaratlai hatalmas kezzel mykor az *mayorhazhoz* Juttanak maiorymotth es paztorimott mynth olyan Seotet Eyel az *Maior hazbol* ky kergettek, az *Mayorhazatt* mynd el vagdaltak (Kvh.). 1840: *majorház*, — ennek ajtaja félibérlett — viseltes — vas sorkakon forgo- retesz fövel — vagy on rajta két üveg ablak egyiken 12, a másikon 9 üvegtángyéro k vagynak (Ap. Ksztl.).

Majorság ,gazdaság, vagyon'. 1583: az mi *Maiorsagom* benne volt Mindekbe Sakmant teottenek, teomleombe, ordaba es Saytokba Szakmant teóttek (Kvh.). 1599: holtom vtan neki hagin y... minden *maiorsagunk* (Ap. A. I.).

Majorság ,baromfi'. 1809: A kufároknak 10 ora előtt Gyümölsött, *major-ságot*, Tojást vásárolni nem szabad, mivel a Vásárhellyi Gazdaszszonyokto k különbben elragadozzák (Kvh.).

Majorság kotec ,baromfi-ól'. 1713: *Majorsag kotjes / Majorsag tarto kotyes* (Ap. B. XV.).

Mák. 1689: egy sákban fél vékani *mák* (Ap. A. VII.).

Mákörölő-malom. 1769: *Mák örlő malom* egy, vizhordo kártos kettő. (B. M. 1761—70.).

Máktörő-famozsár. 1808: Egy *mák Törő fa mozsár*, Betsü Ár 34 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *mák törő* Mosdrt Moritz Moses 34 pénz [t. i. megvett] (B. M. hiány.). 1845: *Máktörő famozsár* törőivel (2152/845.).

Makkoltatás. 1583: Erdeynek mak-yaval a' Szentlelekyek dyaznayt megh deszmaltak (Kvh.). L. még *őszí-* al.

Makkos-pásztor. 1732: Mikor a *makkos pásztorok* a város sertésit felfogatták áldomás 2 kupa bor árra 15 pénz (Kvh.). 1780: maga is *makkos pásztor* társaival a Pap két makkos sertéseit nem csak eltévesztette 's árokat ugj fizelte meg (446/780. s.).

Makkos-sertés l. *makkospásztor*.

Makkos-sertésnyáj. 1802: 1800-dik Esztendőben Őszi Makkolás idején a panaszi Eő kegyelme is mint Kálnoki possessor 4 sertéseit a *Makkos Sertés Nyájban* hajtattván... (566/802.).

Malac. 1614: kinek *malachat* kinek djznajat, kynek eokryt loptak el (O. 1613—27.). 1643: noha ighertt egi tehenett... 3 *malaczott* (O. 1642—48.). 1708: egi gölye Diszno negj *malattzával* (3. cs. 7.). L. még *verő-* al.

Máléfőző-üst. 1808: *málé főző üst* Betsü ár 4 R. flor. (Deák).

Malom 1561: Esmeth chinaltam azon patakon eg *Molnoth* kiben ket kw fut (Tgy. 1487—568.). 1568: Az Olth wyzen az hydon aloi egy *molnoth* chynaltatoti a falw feolden (uo.). 1609: citaltattya az Zent Lelekyek ellen az *Malom* dolgabol (Kvh.). 1616: Ezthen geotul Eoreoltem az *Malomba* (O. 1613—27.). 1617: egy *Malomnak* az Arok Torkaba zegetet veretet (O. 1613—27.). 1618: az en eő rea bizott *Molnomban* kelt loppott Disznott tartott (Damok. 1600—44.). 1736: Az felső *Malomnak* minden nemü fa szerszam kett tengely vegen valo karika csapjan korongon levő vaskarika derek vassal edgjütt, also felső jo kövek benne (Ap. O. I.). 1756: A' *malom* jo forma készüllettel valo avadag megiehetős sendellyel meg

sendelyezve, a' viz felől valo oldala vizpaddal együtt erős ruinában, a' külső tornácán le a' padlása megromolva a' silipje is ruinában, egy uj viz kerék, a' más kettő is transibilisek, két uj tengej és egy avadag, a' bel kerekék is Nro. 3 még transibilisek, egy uj fel kő a' többi ugymint Nro. 5. vásottak. A *malom* vasai ugymint derék vas nro. 3. serpenyő nro. 3, csapok Nro. 6. Karikák Nro. 12. hegyes csákány Nro. 1 mind jók, a' kő padnak kiváltképpen a' viz felől valo fele ruinában, a' garatok Nro. 3 jók. Szuszék Nro. 2, de egyiknek sincsen fedele, egy rosz rosta, szita is Nro. 1. Lisztmerő lapát Nro. 2. Kalocza egy pár, kecske Nro. 1. Kő körül valo kérgek Nro. 3 (Ap. B. XXIV.). L. még *alólcsapó-, felülcsapó-, fűrés-, mákórló-, malomgát, malomkő-, papiros-, sóórló-, száraz-* al.

Malombíró. 1787: mennénk a *Malom bíró* Csulak László G(yalog) k(atona) eő kegyelme házához (1786. I. 1610—919.).

Malomfa. 1732: Mikor Erdőre *malomfa* vágni mentek, azoknak kenyér, égett bor 24 pénz (Kvh.).

Malomgát. 1647: ugj vetetek fel az *gatiokot* kj mian az en *molnom* az holt vizben iar (K. 1647—52.).

Malomház. 1640: hatalommal kolcz nélkül be menven az *malom házban* Bogdan gergine, az Butyka Lazlo buzajat az garatból ki merte (B. M. 1574—699.). 1686: megh vágá az *malomház* ajtajának az mellyékét (Tgy. Harm.).

Malomkerék. 1594: az vyz fel ne eryl az (*malom*) *kereket*, Az mely ponk most otth az vyzben vagion Annal fel-

lyel az Gatolt ne vetthessek (Tgy. 1569—606.).

Malomkő. 1561: Esmeth chinaltam ezen patakon eg Molnoth kiben ket kw futh (Tgy. 1487—568). 1643: akar egyik kevett jartassak, a masikatt en, az *malom* el kezdett pusztulni (O. 1642 48.). 1758: Vagyon ezen Malomhoz valo két Uj heverő *Malomkő* (Tgy. 1702—99). 1765: a' mellyen állanak négy also és négy felső hetedfél arasznyi szélességű fél viseltes *Malom kövek* körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével (Deák). 1820: Volt egy malompad minden készségével egy *Malom kő* is hozza (Pótsa. 1816—20.).

Malompad. 1820: Volt egy *malompad* minden készségével egy *Malom kő* is hozza (Pótsa. 1816—20.).

Malompor. 1736: *Malom pornak* valo regj tekenyő ket darab fenyő deszkabol álló polczon áll (Ap. O. I.).

Malomtengely. 1695: *Malom tengely* végiben valo csap 2 (Ap. A. V.). 1721: *Malom tengelyre* valo vas csap egy pár (4692. l.). 1736: ki faragott hikfa *malom tengelynek* való 1 (Ap. O. I.).

Malomvám. 1652: Apor Ferencz Vramnak az *malom vamiabol* az rovaszt hozza el az molnar (Ap. A. III.).

Malomvám-gabona. 1691: Hasonlokeppen az *malom vám Gabonával* s Tavasz Gabonarolis [t. i. adjanak számot] (Ap. A. III.).

Malom-zápora. 1622/XIX. sz. e.: Szórtsei Jánosnak ki egy volt Salamon Ferentznével szabad be járo utlja volt *Malom záporára* (Don.). *Malom zá-*

poráig szabad uttyokat tudom Salamon Ferentznének (uo.).

Malomba-hordozó-talyiga. 1818: Egy *malomba hordozó Talliga* (Cseh).

Malomba-járó-szekér. 1778: *Malomba járo ló szekér* Nr. 1 (B. M. 1778 80.). 1806: egy vasas talpu szekér, egy erdőli és egy *Malomba járo fako szekér* (B. M. 1801—10.).

Malomra való vaskarika. 1721: *Malomra való vas karika* nro. 3 (4692 l.).

Malotás-cseber, a szeszfőzés alkalmával nyert moslék hordására szolgáló cseber'. 1838: Egy *malotás kis cseber*, a vásárló neve Jáni Zsigmond 13 xr. (140. cs. 24.).

Malotás-kád. 1688: *Malotás kád* 1 (Ap. A. IV.). 1838: Egy *malotás kád*, a vásárló neve gyalog katona Balog László 51 xr. (140. cs. 24.).

Malotás-kártya. 1805: Kétt tiszta *kártya*, kétt *malotás* (866/805.).

Mángorló. 1840: Egy csere *mángollo* készüléttel 11 Rf. 51 xr. (64.839.). L. még *üveg-* al.

Mángorló fa. 1808: Egy pár *mángorlófa*, Betsü Ár 6 Dr. (Deák).

Marha. 1569: az kezesek be jltak Daczo georgy vramnak minden *marha*-iat (8468. l.) 1585: huszon Eot forintton maradjon ha lofeosegebe, vagj *marhayaba* vagj jöszagaba megh harboritana (B. D.). 1591: az lopoth *marhakerth* vgyan felis Akarta Akasztatny, vgy mint nylyan valo orroth lopoth (Damok.). 1617: az Alperes azzon azt mondotta hogy oly *marhat* Duktam el hogy ha Micola Demeternenek hyre lenne benne Byzon megh Siuáalkodnek (O. 1613—27). L. még *bitang-*, *böcsü-*,

igaz-, ingó-, bingó-, lábas-, ló-, lógó-, rideg-, sertés-, szarvas-, vágó-, vidék-, vonó- al.

Marha - akol. 1713: *Marha okol*, mellyis az Udvartol gyalog kertel van elrekeszve (Ap. B. XV.).

Marha-dög. 1755: Tisztán lévő Faluban *Marha dög*i kezdődni tapasztaltatnék azt mingyárt Falusi Biro, Hütösök... jelentsék, külömben ha holl hirtétel nélkül az *marha dög*i eszre' vétetnék az kemény büntetést el nem kerülük (6/755). 1829: Minden helységet akár legyen, akár ne legyen *marhadög*, vagy más betegség, tizedekre oszszák (2484/829.).

Marhahajtó-cafrang. 1697: kordovany bőrrel megbőrözött fecske farku czafrangot, mellyet ez üdö szerent *marha hajto czafrang*nak hinak (Tgy. 1693—700.).

Marha-kosár. 1729: Ezen Istálló háta megett vagyon edgy *marha kosár*, ebben edgy *marha szín* lábakon álló (11360. l.).

Marha-orvos. 1789: *Marha orvos* ember fel hozatására (fizetlem) 36 xr. (1627/789.).

Marha-pajta. 1758: egy kis Sövényből tsinált horgokra fedett *Marha Pajtá*ja (Tgy. 1702—1799.).

Marha-pásztor. 1618: a k(e)g(yelme)d zolgaya ky az *Marhanak pazt*hora volt (O. 1613—27.).

Marha-szin. 1729: Ezen istálló háta megett vagyon edgy *marha kosár*, ebben edgy *marha szín* lábakon álló (11360. l.).

Marokvas. 1662: adot volt nekem ket *marok vasat* (S. 1658—65.). 1708:

két hoszszu *marok vas* kotsi rudgyára valo (3. cs. 7.). 1713: Találtatott két béres fako szekér, melljeken vagjon hat vas karika, nyolcz rud *marok vas*, 4 fojto karika (Ap. B. XV.). 1814: Egy pár *marok Vas*, 4 kerék fejire valo karika, 1 Ostor fűrész 3 fr. (1642/821.).

Marokvas-hajtó. 1840: (64/839.).

Marokvesző. 1794: Egy ujj *Marok vesző* (Tgy. 1781—800.). 1822: A *marok veszők* és kerék pánt megforasztás és fentőre valo karika tanálás után marada ados 6 sustákkal (Kéz. i. F. 13.).

Mártott-gyertya. 1802: 78 szál *mártott gyertyából* hibázik öt (1013/802.).

Masina l. *csőfűró-, eszterga-, pittyőka reszelő-*.

Mázás-csupor. 1689: egy *mázás csupor* Abban zsendely szegh (Ap. A. VII.).

Mázás-étekmelegítő. 1729: edgy *mázás étek melegítő* (11360. l.).

Mázás-fazék. 1689: egy *mázás fazékban* egy kevés Répa magh (Ap. A. VII.).

Mázás-kemence. 1666: Ezen hazban egy régi romlott *mázás kemencze* hoszszu vas rudon allo (Ap. A. IV.). 1708: Az botban egj *mázás kemencze*. (3. cs. 7.). 1713: egj zöld *mázás kemencze* (Ap. B. XV.).

Mázás-korso. 1729: kilencz *mázos* kicsin rendű *korso*k (11360. l.). 1744: Zöld *mázás korso* numero kettő, három ejteles aestimáltatott den. 12 (41/744). 1750: A Pinczében tanáltatott Porlékák Hét lábas lábos, három *mázás korso* (Ap. B. XXIV.).

Mázsa. 1645: egy *masa* vasalt adni ighirtem volt (O. 1642—48.). 1707:

Egy *mása* hunyadi vas 9, l. (Kvh.). 1736: *Negy Masza* meszert attunk flo. 9 d. 12 (Kvh.).

Mázsáló-kompona. 1840: egy vas lántzon függő vas ruddal felkészített, gerendán függő *másdlo kompona*. Betsü árrok 60 Rf. (64/839.).

Mécs l. gyertya gyapot-.

Medence. 1758: egj két *medentze* (8468. l. 1565—800.). XIX. sz. e.: Egy *medentzét* Baktsi Gáborné Asz(szony) 4 pénz, [t. i. megvette] (B. M. hiány.). L. még *mosogató-, szappanozó-* al.

Meddő. 1806: három kitsi borjus Tehén, kettő *meddü* közüllök. (B. M. 1801—10.).

Meddő-anyaméh. 1862: Az Ház ablakja mellett lévő kis kertben egy jó kosár *meddü anya méj* el változtatott. (1013/802.).

Meddő-kecske. 1696: *Meddü kecske* Nr. 1 (Damok.).

Meddő-pásztor. 1640: egy eökrömöt loptak volt mellinek husatt börtit talaltam meg az eo Esztanajokhoz közel mellien eo' *meddü pásztor* volt (O. 1642—48.). 1730: Kovásznai Bács, Fejős és *Meddü Pásztorok* semmi helyi és mentséggel és jó ratiokkal magokat az számvevő és törvént tevő Gaszdák előtt nem mentegethetik (57/748.).

Meddő-tehén. 1719: egy szöke *meddü tehent*, Egy Rigo ökröm vagyon és egy tanulatlan tulkom azt meg kel ütni az toromra (Tgy. 1711—20.).

Megacéloztat. 1732: az Darék Vasat is *megatcéloztatta*.

Megdagaszt. 1661: mindgiart haza *viven megh dagasztotta* [t. i. a malomból a lisztet] (S. 1658—65.).

Megfojik. 1823: a tehenyem *megfojatot* 1823 esztendőben Augustusnak 8-ik napján (Ki. F. 13.). 1843: *Megfojt* a tehenünk junius 30-kán a nagyob Bikától (u. o.).

Meghágat. 1824: *Meghágattam* a Tündért... *Meghágattam* a Csilágot (Ki. F. 65.).

Meglátás. 1634: De ezeknek *meghlatasara* mind sernek es husnak bizonyos emberek valasztassanak minden helljeken fideliter tartozzanak hivatalokban eljarni (O. 1632—42.).

Meggyfa. XVII. sz. e.: Tudom azt, hogi Bogdan Georg Czeresznet, *meggyfat*, almafat vagdalt azon a ioszagon, mellien most lakik (B. M. 1574—699.). 1713: Veleményes kerttel, meljben feles *megj* és szilvafük vadnak, szakasztja meg jó lézás új kert (Ap. B. IV.).

Meggyfa-fiatal. 1651: Es ha ker-teimbeől hogyha Szent Georgy inepigh hol mi oly edgyetmasinkott ki nem hordhatnanak es ültetni valo *medgy fa fiatalokat* Pünköstighis avagy azutanis szabadon ki hordhassuk (Ap. A. VIII.).

Meggyes-kert. 1554: hagyok két tulkot es eg haz helyet az *meggyes kert* helyen (Sz. 1371—700.).

Méh. 1617: azt monda Silo geor-nek halgas Bolond mert az *meheket* zekeren vyttek el (O. 1613—27.). 1656: Az aszony reszereis az *mehekből* jutot kilenc kasval (9786. l.). 1665: Talaltam volt az Erdeon egj *mehe*t faban, az mellirt megh mutattam (S. 1665—69.). XVIII. sz. v.: Április első hetiben Szeredán vagy Csütörtökön bocsásd ki *Méheidet* (Ki. F. 22.). L. még *anya-, kas-, kosár-, küpü-, mag-, raj-* al.

Méhkás. 1668: Vice Tiszt Uramék mindenik faluban kvleon kvleon computedalvan az eokreoket, vneo Teheneket, Juhokot, *Kas Meheket*, lovakot azt is connumeralliak eo kegyelmek (S. 1668—78.). 1840: A Ház hijján 18 veszső *méh kasok* öt Deszka felemelővel, eladatott 3 Rf. 21 xr. (64/839.).

Méhraj. 1727: mivel ki nem ére a doss egj *raj méhet* is ada helyibe (20/727.).

Méhsör. 1632: sert, *mesert* szabad volt arulni (Kvh.). 1682: Kezdi Vasarhelyi piacon a Csütörtök napi vasaron Dunatol hozott halat, vasat, *mesert* arultanak volna az sokadalmakon kívül (Kvh.).

Méhszin. 1809: Van egy *Méh Szin* (164/62. cs.).

Méhtisztító-kés. 1840: Egy *méh tisztító kés*, eladatott 12 xr. (64/839.).

Méheskert. 1754: A Csürön tul vagyon egy kised *Méhes kert* veszsőből font sendely fedél alatt (Ap. B. XXIV.). XVIII. sz. v.: Vagyon a nagy ház megett egy *méh kert* (N. S.). 1801: Egy *méhes kert* körül Sendellyel földve (33. cs. 10.).

Méhkosár. 1695: Üres *me' kosar* (Ap. A. V.).

Méhész. 1776: Innen [t. i. mentünk] a Száldobos nevű helyre ott egy Fazakas Nyáguly n. Olához, ki Zágoni Vajna István Uram *Méhészinek* valja magát ... (422/776. S.).

Melyék. 1678: tizenkét *mettjék* Gyapjufonal, kender fonal, kilencz *mettjék* fésült barany Gyapju (K. 1678—88.). 1758: Fonal megvetve 12 *mettjékkel* (Ap. B. XXIV.). L. még *ablak-, ajtó-* al.

Ménló. 1585: weottem *menj lowath* fl. 11 (Mikó). 1667: egj *men lovamot* az karoba szeoktette (S. 1665—69.).

Ménes. 1593: a' kalnoky Erdeobenys mind *menesik* és barmik senky sem haborgatta (Tgy.). 1639: az mostani tavaz hatarban veottem volna el *meneseket* (O. 1632—42.). 1642: fogattam volt meg az l(nctust) *menes pasztornak*, eleiben advan *menesemett* marhaimott (O. 1642—48.). 1678: Egy kobol szabot attam Az *meneseknek* (Ap. A. VII.). 1772: Futásfalván voltam az eil mult télen a *Ménessel* telelni (Tgy. 1768—80.). L. még *ménespásztor* al.

Méneskert. 1754: Az Istállók háta meget vagyon egy *Ményeskert* (Ap. B. XXIV.).

Ménésló. 1616: 3 loua vezet el kinek Egyke *menes lo* volt (O. 1613—27.). 1666: hozot Szent Imrehről *menes* lovakot negyet vagy ötöt, egy kek kanczat, egy deres kanczat, egy feketet (Tgy. Harm.).

Ménespásztor. 1642: fogattam volt meg az l(nctust) *menes pasztornak*, eleiben advan *menesemett* marhaimott (O. 1642—48.). 1772: az néhai Ur flintája felét Oláh János nevezetű Jobbágy *Ménes Pásztor* eliszókvén magával vitte (Tgy. 1768—80.).

Menyezet. 1829: 96 darab gerendák A Dolgozo és Ebédő Háznak *menyezetre*, hossza 4öl3 láb (2245/829.).

Mér. 1573: az falw az feoldeket meg *mere* (Ap. A. I.). 1606: mi az hordot ez okon *mertuk* megh, nagio bigazsagnak okaert ... / az hordot mi megh *mertuk* (Mikl. 1605—6.).

Mérce. 1691: egy *merczet* den. 9 [t. i. vettek] (Kvh.). 1736: vámot nem vétet... többet pedig egy Vékából egy *Mérczét* (Ap. B. Ksztl.). L. még *vámvevő*-al.

Meregető l. *réz- víz*-.

Meregető-kártya. 1837: nagy *kártyák meregetők* (Kvh.).

Meregető-sajtár. 1688: Egy *meregető sajtár* (Ap. A. IV.).

Mérés-kert „a hármass határrendszer idején az elvetett határrészt a falu kimérette és a tulajdonosokat a birtok nagysága szerint kerítés felállítására kötelezte, melyen közlekedés céljából kapukat tartottak”. 1678: falu hatara körül való *meres kert*ol... legiek immunis (S. ejk. 1668—78.). 1727: Falu *mérés kert*in való résnek kert látáskor, először kilencz pénz az büntetése (Tgy. 1721—30.).

Merítő. 1732: vizet vittének mindenkor az magok *merítő*jökel vittének... edgyik a másik *merítő*iről élni szabad nem volt (B. D.).

Merő-kantár. 1758: Egy *merő kantár* fl. 1. den. 12 (23/758.).

Merő-késefa. 1809: *Merő keséfa*, vevő neve Mihály Josef 12 xr. (154/62. cs.).

Mérő-lat. 1677: Egi kalmár *mérő lot* (Ap. A. IV.).

Mérő-véka. 1755: *Merő véka*, 1 (Ap. B. XV.). 1808: Két *merő véka* s egy fél véka. Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Mérték. 1660: Az Birák igaz fontra és *mértékre* gondot visellienek (S. 1658—65.). 1789: hozattam ide az Officiolatushoz egy fontot, 5 fontot, 10 fontot és 50 fontot nyomo kő vagy vas *mér-*

tékeket, nem külömben egy vékát, egy ejtel, fél ejtelt, egy fertál, fél fertályos *mértékeken*, egy ölet, egy singet, egy refet, mely 5 fertályos (126/789.). 1830: Egy compona *mértékkal* 1 Rf. (Cseh. 1689—871.). — Különféle terület, ür és *hosszmértékek*: 1846: ál, 1701: bécsi font, 1634: bor bejtel, 1634: brassói ejtel, 1849: col, 1622: ejtel (1753: fél-), 1700: erdélyi font, 1595: fél ál, 1753: fertály 1608: font, 1542: hold, 1849: hüvelyk, 1627: királyi sing, 1554: köből, 1617: kupa, 1841: lánc, 1708: lat, 1789: marok, 1645: mázsa, 1841: német öl, 1779: oka, 1615: öl, 1789: rőf, 1608: sing, 1796: sokk, sukk, 1634: sőr ejtel, 1625: veder, 1615: véka, 1849: vonás.

Mester l. *ács*-, *asztalos*-, *atya*-, *csizmadia*-, *csizmadia atya*-, *főcéh*-, *főlátó*-, *faragó*-, *kiscéh*-, *kislátó*-, *kőműves*-, *látó*-, *őregatya*-, *üveggyártó*-, *vicecéh*-.

Mesterember. 1726: Áts, Asztalos kőműves és egyéb *mester embereink* munkájának megfizetésit absolute megkívánjuk (Ap. B. XI.). 1735: A város Csürit, hogy felraktak a *mester Embereknek* 2 Napra kenyeret, tutot, sert, eget bort Den. 18 (Kvh.). 1785: egy két hitványság foldozo varga kivévén minden *mesteremberekkel* foglalkozik (1717/785.).

Mesterlegény. 1638/1831: Ha valamely *Mester legény* Czéhokbeli Mester Ember gyermekét vagy feleségét veszi csak hat forintot adva a Czéhban bevétessék (1973—831.).

Mesterség l. *képiró*-, *kézi*-.

Mész. 1669: igire az eoregh kő háznak végiben való csonka kő falat, egj mása *meszet* és egj rakás követ (8468. l.

Szgy. t. I.). 1736: Negy Masza *meszert* attunk flo. 9 d. 12 (Kvh.). 1753: Vet-tünk ugyan *Mesztett* beoltottat (8468. l. vegy.). L. még *oltott-* al.

Mészégető. 1830: *Mészégető* Zöld Joseff fogadott fel 700 véka *meszet* (Bial.).

Mészoltó. 1848: három *mészoltonak* 54 Kr. fizettünk (Kvh.).

Mészoltó-verem. 1838: Egy *Mészoltó-vermet*, mely mind a földbe egy ölnyre bé ázott feneke, mind a' föld szinitől egy singnyi magosságu Oldala négy szegre laposson faragott vastag csere boronákból vagy on ki rakva két ölnyi hosszúságára és ött singnyi szélességire (Gidóf. 1820—40.).

Mészáros. XVII. sz. e.: Az mely hozzu szint piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven, az mely kwl-seo *meszaros* vasar napokon azon hust vagh azoktól ket penzt d. 2 (Kvh.). 1643: annak marhaja sem volt, *meszaros* is nem volt (O. 1642—48.). 1682: *meszaros* leven kertem fel potura sütni valo peczenyit (O. 1680—88.). L. még *külső-* al.

Mészáros-céh. 1766: a *Mészáros Czeh* nélkül valo emberek (Kvh.).

Mészárság. 1788: kereskedést avagy *Mészárságot* magukra válalnak (1397/788.).

Mészárszék. 1660: Hogj valakik marhakot vagnak *Meszaroszerekre* penzre emberseges emberek eleot aldomas itallal igaz marhat vegjenek (S. 1658—65.).

Meszelő. 1753: Adtunk Házak fejé-ritéseért a *Meszelőnek* 1 fo. 2 den. (8468. l. vegy.).

Meszelő-kefe. 1840: két *meszelő kefe* eladatott 1 Rf. (64/839.).

Meszes-cseber. 1840: Egy kis *meszes cseber* (64/839.).

Meszes-kád. 1809: *Meszes kád*, vevő neve Magyarósi Sigmond 10 xr. (154/62.).

Meszes-sajtár. 1814: Egy *meszes Sétár* vette me Zajzon Beniámné 5 xr. (1643/821.).

Metelő-deszka. 1688: két *metelő deszka* (Ap. A. V.).

Metelő -fűrészdeszka. 1720: Egy *metelő fűrész Deszka* (Káln.).

Metszeni. 1637: neki egj gabonas hazra valo fait *meccziet* eppen minden szer számaval (O. 1631—42.).

Metsző-bárány. 1784: Kélt *mettző Bárány* megöletett (Ap. B. XXV.).

Metsző-kés. 1787: egy *metző kés* (1162/787.). 1840: Kováts műszerek... Egy *mettző kés* és tiz vésők (64/839.).

Metsző-vas. 1682: az Feketeügyön levő Nyujtodi Fűrészemlől ellopvan a *mecczövasat* (K. 1678—88.). 1837: Hét *mettző vas* ebből öt vágo kettő tisztított (Cseh)

Metszett-nyereg. Egy tisztességes Csontos és *metszet nyereg* 7 flor 70 denár (Kvh.).

Metszettlen-ló. 1729: egy *mecczetlen* pej szörü lo (11360. l.). 1788: Kitsi pej szörü *metszetlen* lovak serénye, farka fekete, négy esztendő s még két tsiko fog van a szájában (1941/788.).

Méz. 1662: Ghidofalvan pinczemet megh asvan egj czieber *mezemet* ki votte (S. 1658—65.). 1740: Sert és *Mézet* azon Executorok számára (vet-tünk) fo. -48 (Tgy. 1731. 40.). L. még *lépes-, szín-* al.

Mézes ,mézeskalács-árus'. 1809: A kenyeresek, *mézesek* az Sertés hus vágó Pad helyeik az Vertán Botya háta megé szorítottasának árulás céljából (Kvh.).

Mézespogácsa. 1764: a Procuratornak, Postamesternek 6 nagy és 4 kisebb *Mézes Pogácsákért* Brassoba 1-a Marty 1764, 1 Rf. 6 xr. (Kvh.).

Mezel-borsó. 1615: *Mezei Borsonk* negi zekerrelt leven zeme ennek lön cub. 9 v. l. (Mikó.).

Mező. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres reth Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kyzdyeknek, Czykyaknak mynd Erdeye *mezeye* . . . (Kvh.). L. még *ősz*-, *tavas*z-, *ugar*-, *vetés*-, *vető*- al.

Mező-bírság. 1647: fizesse meg az *mezeo birsagot* (K. 1647—52.).

Mező-föld. 1749: a kertek teljességgel roszak, úgy hogy *mezőföldön* is gyalázat volna (S. ejk.).

Mező-kapú ,a falu utcáinak a mező felől való végén felállított kapu, hogy a marha ki ne szabaduljon a vetésre'. 1701: Az *Mező kapu* galambugos, Annak fa Horga és Vas Sorka (B. M. 1701—10.). 1802: Imre István Uram és fia Lázár Uram a magok *mező kapujoknál* állának (1057/802.).

Moldvai-hordó. 1698: Öreg *Moldvai Hordo* Üres (Ap. A. VI.).

Moldvai-kantár. 1708: Egy *moldvai kantár* viseltet nimet zabolával (3. cs. 7.).

Molnár. 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet *Molnaromra*, az zantás, kertheles es kapotzha vlthetes feleol (O. 1613—27.). 1643: az *molnar* nem akar benne lakni (O. 1642

—48.). 1758: a *Molnár* számár tsinált egy sütő kementze a falu közönséges helyen egy kis Ereszetske alatt (Tgy. 1606—25.).

Molnárház. 1758: vagyon egy jo *Molnár Ház* is építve, ex fundamento jo Fenyő fákból kész Gerendájú jo Padlással a Malommal közönséges jo szalma egy fedél alatt, melly *Molnár házból* a Malomba járnak be (Tgy. 7/899.).

Molnár-szán. 1809: *Molnár szán*, a vevő neve Laborfalvi Opra János 4 Rf. 35 (164/62. cs.).

Monyas ,ménló'. 1691: Edgy deres kancza meddő, két negjed fű *monyas* gyermek lovak (K. i. E. 20.).

Monyas-borjú. 1808: Egy *monyas borju* Betsü árrok 12 Hflor. (11786. l. 1610—919.).

Monyas-ló. 1791: Köntzei Eleknek... egy *monyas lovat* Pr. 20 (B. M. 1791 800.).

Mosdó l. lábas-.

Mosdó-kanna. 1776: Egy *mosdo kanna* medentzéstől, más kissebb medentzével (Ap. J. I.).

Mosdó-lábas. 1838: Egy *mosdo lábas*, a vásárló neve gyalog katona Csiki Lajos 13 xr. (140. cs. 24.).

Moslékos-cseber. 1847: Egy *Moslékos Cseber* 6 xr. (194. cs. 29.).

Moslékos-hordó. 1719: *Moslék tartó Hordok* Nr. 2 (B. M. 1765—70.).

Moslékos-kád. 1781: (Tgy. 1702—99.). 1847: Egy *moslékos kád* 10 xr. (194. cs. 29.).

Moslékos-kártya. 1838: *Moslékos kártya*, a vásárló neve H(uszár) László János 9 xr. (140. cs. 24.).

Moslékos-sajtár. 1758: *egj moslékos sajtár* (8468. l. 1565—800.).

Mosópad. 1794: az ajtó előtt *egy moso padon* (Tgy. 1702—99.). 1839: Vagyon két *moso pad* (155. cs. 82.).

Mosogató-medence. 1808: *Mosogato medentze*, Betsü Ár 12 Dr. (Deák).

Mosogató-cseber. 1744: *Mosogato cseber aestimatioja* den. 9 (41/744.).

Mosogató-teknő. 1817: *Egy mosogató kerek Tekenyő* 18 xr. (B. M. 1811—20.). 1831: Vagyon *mosogato tekenyő* 26 xr. (123. cs. 19.).

Motola. 1730: *Motollara* vetett fonal (Ap. B. XXIV.). 1763: *Aproság Motollák* (B. M. 1761—70.). 1805: *Egy hoszu motola s rövid* (866/805.).

Motola-óra. 1840: *Egy fonal motolla ora* formájú ütő, eladatott 1 Rf. 41 xr. (64/839.).

Motolácska. 1716: A kemencze végben *egy kis kendő szeg*, azon két kis czérna *motollácska* (Tgy. 1711—20.).

Mozsár. 1659: *egj rosz mosar*, *egj onnos czierpenieo val(ora) fl. 10* (S. 1658—65.). 1758: *egj mosár töröstől* (8468. l. 1565—800.). L. még *fa-*, *máktörő-*, *máktörőfa-*, *réz-*, *sőtörő-*, *sőtörőfa-* al.

Munka l. *tenyeres-*.

Munt-liszt. 1837: (177/837.).

Murok. 1716: *Murok* petreselyem, veres hagyma kevés (Tgy. 1711—20.). 1758: A Háznál levő kertben tanáztatik Három Ágyás *Murok*, egy Ágyás Petersejem (8468. l. vegy.).

Murok-mag. 1696: *Murok magot* vőlt den. 24 (Káln.).

Mutter-fogó. 1840: Kováls műszerek... két kitsi *mutter fogo* és *czirkalom* (64/839.).

Mutter-lyukasztó. 1840: Kováts műszerek... *Mutter lyukasztó* négy (64/839.).

Mutter-tekerő-kulcs. 1840: (64/839.).

Műhely l. *asztalos-*, *kovács-*.

Műszer l. *kovács-*, *lakatos-*, *ötvös-*.

Műves l. *apró-*, *arany-*, *ón-*, *réz-*.

Nád. 1720: az Házban [t. i. vagjon] *edgj Eke vas, nád* rajta (Káln.).

Nádméz-porzó. XIX. sz. e.: (B. M. é. n.).

Nádmézvágó-szekerce. 1840: *Egy Nád méz vágo* kis *Szekertze* 25 xr. Vevő neve Bálint furir (64/839.).

Nádütő. 1692: *negy furu*, *egy czap hanyo*, *nádütő* *egy*, *kézvono* den. 21 (B. M. 1674—700.). 1743: *egy nádütő* (Ap. B. XXIV.).

Nádütő-fúró. 1729: *edgy nádütő furu* (11360. l.).

Nádal. 1736: Mikor a perpentzet *nadlottak* vettünk *egy vasat* d. 96 (Kvh.). 1764: a Malom kőnek Darék Vasát *megnádoltatván* és hosszában nyújtatván azon kőnek perpentze vasat tsináltatván annak dolgozására vettünk *kasza vasat* az árra 1 Rfl. (uo.).

Nádaló-fúró. 1821: két *furu*, az egyik kerek szeg, a más *nádolo*, megvette Fazakas Josef 48 xr. (1640/821.).

Nádas-üveg. 1774: (8468. l. cs.).

Nadrágszlj. 1708: (3. cs. 7.).

Nagy-fogó. 1788: *Nagy fogó* Nr. 9. Kovács mihelybe való (Tgy. 1702—99.).

Nagy-fúró. 1840: *Egy kerék torkát furo nagy furu* 3 Rf. 10 xr. megvette András Josef (64/839.).

Nagy-ház. 1641: Emlekezem arra,

hogi Mikes Benedek Uram az *nagi haz*-ban felhivata es Tott Pal biralvan engemett jobbgiul kote magat Mikes Benedek Uramnak (O. 1632—42.).

Nagy-kapu. 1722: A kapun bemen-vén vagy on egy deszkából valo *nagy kapu* és más kiskapu vas nélkül valo paraszt kapu lábakon álló (Ap. B. XXIV.). 1758: két hevederre csinált Tserefa sorkon fordulo két paraszt kapu fél fák között valo *Nagy kapu*t találtunk (Tgy. 1702—99.). 1804: Az Udvari *Nagy-kapura* tsináltatam 12 vas Szegeket (866/805.).

Nagy-verő. 1773: *Nagy verő* ugyan Kovács Műhelybe valo Nro. 7 (B. M. 1781—800.). 1840: Kovács műszerek ... Hat *nagy verők* (64/839.).

Napszám. 1685: Lakatos Mihalinak altam buzat gr. 1. ugj hogj niarban *nap szammal* le dolgozzá (Ki. E. 20.).

Napszamos. 1772: Tí(tularis) Janko Ferentz Uramnak *nap számossa* voltam (B. M. 1771—80.). 1859: Tenyeres munka *napszamosok* (Gid. 1664—864.).

Négylábú-szán. 1808: Egy *négy Lábu Szán* Betsü Árrók 36 xr. (11786. l. 1610—919.).

Négyszegű-reszelő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, Szarvas álló nro 1, Félkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, *négy Szegű öreg Reszelő* nro 1 ... (Káln.).

Negyed-fű. 1615: egy *negyed fű* Eokor tino (O. 1613—27.). 1646: egj fekete gjermek lovat *negjed fűvet* tizen-nolc forintért (Pótsa. 1581—814.). 1642: es egj szürke *Negjed fűre* keleo gjermek lowa valora fl. 20 (O. 1642—

48.). 1743: *negyedfűre* menő ökörtino (Ap. B. XXIV.).

Néma „persely”. 1689: altam egj *nemat* kezéhez, hogj abbol valo pro-ventust abba güiczen (Ki. E. 20.).

Német-csap. 1809: *Német csap*, vevő neve Budai Ferencz Dulo 10 xr. (154/62. cs.).

Német-nyereg. 1750 körül: Egy kotsis alá valo *nimet nyereg*: 7 flor. 40 denár (Kvh.).

Német-öl. 1815: Készítették egy jo 20 *Német öles* Gyeplő, melyel fog az egész tizedbeli kaszálló az Imetsfalva felől végén kezdve felmértettni (1451/815.).

Német-rúdas-hám. 1801: Két *Német Rudas Hám* kantárostol, aestimalas szerént valo ára 2 Hf. (361/801.).

Német-sőr. 1806: egy kupa u. nevezett *Német sernek* az árra 2½ xr. (566/806.).

Német-zabola. 1708: Egy molduvai kantár viseltes *nimet zabolával* (3. cs. 7.).

Nemez. 1596: Szent Ferencz nap vtan valo wasarban wasarlottam Bras-soban weottem ket *nemezt* egj vakaroth d. 15 (Mikó). 1729: egy viseltes *nyereg* alá valo *nemez* (11360. l.).

Nőszabó. 1851: Makai Ferencz *nő szabo* Benkő Sámuel házában lakik (8468. l. 1749—900.).

Nöstén-bárány. 1637: az karaim Negj dizke baranios jo, Negj *nosteni barani*, negj kos (O. 1632—42.). 1678: Item adtam diszke *nösten báránt* kilenczet számban (Ap. A. VII.).

Nöstén pujka. 1708: egj kakas *pujka* s egj *nöstény* (3. cs. 7.). 1732: *Nöstény Pujka* Nro. 5 (Ap. O. l.).

Nyáj. 1645: egi disznott az eo *niajok* közül valott eok tekoszlottak el, valahova lóttek (O. 1642—48.). 1658: egi sertes marhamat vitte el az *Niaj*bol (S. 1658—65.).

Nyak I. vas-.

Nyakkbavető. 1581: Az pej lowat fekesteol, Niergesteol az eoregebik *niakba* veteovel, bonchokal... hagiom Zekel mojsesnek (Tgy. XVI—XVII.).

Nyakió. 1729: edgy szántani valo *nyakló* szíjjas vas karikák rajta (11360. I.). 1758: Egy szánto *Nyaklo*, meljnek egyik része kenderből, a másik része szíjuból valo egy páár Vaas karikával együtt (8468. I. vegy.).

Nyár-nyomtatórúd. 1716: egy *nyár nyomtatórúd* (Tgy. 1711—20.).

Nyári-ajtó. 1720: Az élés házba mennek bé jo záros vas Sorkokon forgo belső ajton, külső Ajtaja *nyári Ajto* reteszes lakatos (Káln.).

Nyári-bárány. 1663: huszonhat *niari baranyomot* [lopták el] (S. 1658—65.).

Nyári-dolog. 1658: ados volt negy forintal, s negj napi *niari dologgal* (S. 1658—65.).

Nyári-ház. 1594: az felseo haz az *Niari hazal* es pinczevel egietemben Sido Balasnenak juta fiával egietembe (Tgy.). 1669: az *Nyári házban* isznak vala (Ap. A. IV.). 1761: találattik egy cserefa sasokon álló *nyári ház* fenyő boronákból kicsinálva (Ap. B. VII.).

Nyári-kaszálás. 1823: A Napszámok dolgozzanak eszerént: Egy kaszálonak *nyári kaszáláskor* 18 xr, Őszi kaszáláskor 15 xr. (2013.823.).

Nyári-konyha. 1827: Egy más hat öles hosszúságú kőépületet, melyben

lészen egy *Nyári konyha* (Gidóf. 1656 849.).

Nyárs. 1618: azt mondotta, hogy ocset Egy *Nyassal* eoklettek (O. 1613—27.). ua.: oth esset raytha az *Nyassal* valo Gy(a)kas (uo.). 1693: Egy *Nyárs* den. 18 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: egy *nyárs* Becsü ár 15 xr. (B. M. 1811—20.). 1846: Egy *nyárs*, egy vas-kalán 1 frt. 15 (8468. I. vegy.). L. még *kávépergelő*-, *pecsenyesütő*-, *vas*- al.

Nyél I. *fejsze*-, *kasza*-, *vasvilla*-.

Nyeles-vágó. 1840: Kováts műszerek... *Nyeles vágó* (64/839.).

Nyelves-békó. 1809: *Nyelves béko* a vevő neve Lisznyói Kese Miklós 15 xr. (154/62. cs.).

Nyereg. 1581: Az pej lowat fekesteol, *Niergesteol* az *niakba* veteovel, bonchokal... hagiom Zekel mojsesnak (Tgy. XVI—XVII.). 1658: egi lovat vitte el fekiben *niergiben* (S. 1658—65.). 1692: Egy hitvan *nyereg* den 9 (B. M. 1674—700.). 1753: egj pusztá *nyereg* ket kengyel vassal valet den. 24 (25/753.). 1806: Három *nyereg*, kettő csontos egy pedig szolgál *nyereg*... (B. M. 1801—10.). 1818: Egy csoré *nyereg* készség nélkül (Cseh). L. még *borított*-, *csontos*-, *fa*-, *magyar*-, *met-szett*-, *német*-, *szolga*- al.

Nyeregfa. 1809: *Nyeregfa*, vevő neve Dancs Ferentz 30 xr. (154/62. cs.).

Nyeregtakaró. 1808: Egy hitván Medve bőr *nyereg takaro* Betsü Ár 72 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *nyereg takarot* Barabás Pál 4 pénz [t. i. meg-vett] (B. M. hiány.).

Nyeregvánkos. 1719: egj *nyereg vánk*os Deső Benedek Uramnal ujj (Láz.).

Nyereség. 1608: kilencz oraigh sem városbeli zemelynek sem kwíseo embernek nem szabad mindent venni haza zwksegire, *nyeresegre* annak sem szabad migh az szazlo fenn all (Kvh.).

Nyerges. 1719: Vagyon két ládám Brassoban az *nyerges*nitt (Tgy. 1711—20). u. a.: A *nyerges*nitt vagyon egy Derekally, ket vankos (uo.). 1851: Demanoczki Elias *nyerges* a város házában lakik (8468. l. 1749—900).

Nyíl ,1. sorshúzás; 2. 12 lépés széles kaszáló'. 1628: az nagy Tootis eo foglala el az teob nemes emberekkel az eleot Nylas Thoo vala, az mint az *nyl* hozta kiki oda vetette reszere az kürteött (Tgy. 1628—50.). 1700: Henter Kelemen *nyila* teszen 39 cub. 2 m. (54/11. cs.). 1801: András Sámuel uram a maga *nyílán* kívül Biro füve helyről is a Sarjut magaszámára megkaszáltatta (413/1803.).

Nyíl-föld. 1618: egy *nyíl földet* adnak (Tgy. 1606—25.).

Nyíl-húzás ,sorshúzás' (A XII. sz. elején a nyílhúzás már legtöbbnyire apró cédulák alapján történt, melyekre reá írták az osztózásra került földek, állatok, stb. nevét. Ilyen nyílcedula százával van a Múzeumban). 1780: kinálám az Urat Geréb Ferentz Urat hogy *huzzon nyilat*, de azt mondta hogy én *nyilat* nem *huzok* (10966. l. 1776—810.).

Nyíl-vetés. 1675: *nyilat* vetven ra hun kezdödgyék (S. 1668—79.). 1680: Az Eos joszagot kette merven *nyilat* vetven rea, az *nyl* hozza Kovacz Peter Uramnak az naptamadat felől valo felit Kerekcs Mihály vicinumiában rajla leveo rakot kutal es egy kús sendelies feozeo kutaczkaval egiut (Ap. A. V.). 1680:

Az szallogos Joszagokat penigh meriek kette s vessek *nylra* (uo.). 1680: Vagion ket kas meh is melyre vessenek *nyilat* (uo.).

Nyíl-vonás. 1794: Jutta Baktisi Mária aszszonynak tartására férjhez menetelég *Nyil vonás* szerint (636/806.).

Nyirő-olló. 1755: *Nyirő ollo* l. (Ap. J. l.). 1779: Egy *nyiro ollo* Dr. 24 (279/779. s.).

Nyomás-határ. 1576: eoszve is fekszik az Szent leleki *Nyomas hatar es* Canthafalvi niomas (Kvh.). 1814: A fa-luk határai 3 forduloban lévén felosztva azok közül minden esztendőben egyik ugarnak, vagy *nyomás*nak maradván azon esztendőben nem használtatik. Következésképpen mindenik forduloba két esztendőben egymás után u. m. az elsőbe ősz, a másodikba tavasz vetéssel használtatik. A 3-dik esztendőben pedig *nyomás*ban marad, melyért váltolatag használhatoknak mondatik (B. D.).

Nyomó l. *sajt-, vassajtó*lő-.

Nyomtató. 1751: Vas sajtoló *nyomtató*jával. (Ap. J. l.).

Nyomtató-rúd. 1716: Egy *nyomtató rud* (Tgy. 1711—20.). L. még *nyár-* al.

Nyoszolya ,csuszató saroglya, melyre szénát raknak'. 1822: Bokor András is meghalgattatván egyebet nem felel, hanem hogy az édes Attyáról Bokor Andrásról maradt reá és mind udvarát birta maig békeségesen, de amikor reája maradt csak egy buglyára valo volt és aztán szaporította úgy hogy most 5 *Nyoszolya* széna teremhet. (1274/822. S.).

Nyújtó. 1716: a' Szekér szín felett 3 oldal hordo lejtra, egy *nyujto* (Tgy. 1711—20.). L. még *laska-* al.

Nyúla. 1680: két *nyulla* s három oldal (Ap. A. VII). 1840: 5 *nyula* per 12 xr. (64/839.).

Nyűg l. *lánc-*, *szőr-*.

Nyűgöz. 1769: egy gonoszul elvesztet Deres szőrű lovamot a Sepsí Rélyi hidon alol a' füzesben az falu felől egy pej és egy fejr szőrű lovakkal össze kötve és *nyűgözve* egy szál és egy darab istranggal (252/769.).

Nyüst. 1662: az eleot valo nap eo teolle *nyüsteot* kert (S. 1658—65.). 1721: egj gjolcs szövő *nyüst* (4692. l.). 1753: Egy fertájos üveg, Egy sikító üveg egy *nyüst* az egér elrágta (128/753.). 1808: Négy pár *nyüst* Betsü Ár 90 Dr. ... Négy gomolya *nyüstnek* valo Betsü Ár 12 Dr. (Deák). 1817: Egy *nyüst* és egy borda 30 xr. (1631/821.). L. még *egyszemes-*, *gyapju-*, *zekeszövő-* al.

Óbor. 1806: egy kupa jo *Oh bor-*nak az árra 28 xr. (566/806.).

Odor. 1722: egy közönséges két *odrocskájú* Csűr ajto nélkül valok (Ap. B. XXIV.). 1758: jo Fenyő szarufákon és Létzeken jo szalma fedél alatt valo két *odru* Tsűr (Tgy. 1702—99.). 1789: A Lakta jországön vagyön két *odra* jo fedéllel (11019. l.). 1814: Egy Csűr Ajtoval, egy *Odor* és egy Istálló mind egy fedél alatt (1642—821.). L. még *jég-* al.

Oka. 1779: Három *oka* gyapju Den. 54 (279/779.).

Ól l. *disznó-*, *sértés-*, *tőrekes-*, *tyúk-*.

Olaj. 1736: Zsendej szegnek *olajat* vettünk egy fontot d. 14 (Kvh.). 1738: Sendely szeg *olajozni olajat* (uo.). L. még *fa-* al.

Olajtörő. 1736: Az *olaj törőhöz* valo romlot lyukas üst (Ap. O. I.).

Olaj-üttető. 1736: Az sütő arnyekja alatt *olaj ütető* (Ap. O. I.).

Olajos-korsó. 1708: *Olajos korsot* 3 (Ap. A. VI.).

Olajoz l. *olaj*.

Oldal-föld. 1772: Az Csitkos kantzákot az *oldal földek* mellé ne Czovekellyek, vagy ha Czoveklik Csitkáját Pásztorolják a kiké (Különf. id.).

Oldal-kamrácska. 1758: vagyön egy *oldal Kamrátska* is (Tgy. 1702—99.).

Oldal pad. 1836: 2-do vagyön egy *Odalpad*. Betsü ára 36 xr. (2180/836.).

Oldalas. 1680: Négy *oldalás*, nyolcz diszno láb (Ap. A. VII.). 1721: szalonna idei 3 orjával, *oldalásával*, lábával edgyütt (4692. l.).

Olló. 1751: egy nagy *ollo* 18 den. (3. cs. 7.). 1836: kisdud *Ollo* 6 xr. (1605/835.). L. még *fanyíró-*, *juhnyíró-*, *kecske-*, *kertész-*, *nyíró-*, *papiros-*, *singszeg kivevő-*, *vászonmetsző-* al.

Ollózó-kecske. 1698/730: Találatot ... Fejős vagj *ollozó* számban levő *ketskék* nro 2, ezeknek két ideji Ollójok (Káln.).

Oltó-fűrés. 1841: egy *olto Fűrés*, eladott árok 30 xr. megvette Miko György (166. cs. 19.).

Oltó-kád. 1691: egy eresztő kadat flo. 1., egy *olto kádat* den. 12 (Tgy. 1693—700.). 1729: három *oltó* edgy eresztő *kádak* (11360. l.).

Oltott-mész. 1753: Vettünk ugyan *meszett beoltottat* (8468. vegy.).

Oltovány. 1840: Az Istáló háta meggett levő és a' házak mellett elnyuló kertekbe ... egy néhány *Oltoványok* (Ap. Ksztl.).

Olvasztó-serpenyő. 1838: Más kisebb *olvasztó serpenyő*, a vásárló neve n(eme)s Kovács Ferenczné 30 xr. (140. cs. 24.).

Olvasztott-vaj. 1812: Egy kupa *olvasztott vaj* jó pénzbe 48 xr. (953/812.).

Ón-kanál. 1781: Gazdálkodo Nagy *Ónkalány* 36 xr. (Tgy. 1781—800.).

Ón-kanna. 1592: Egi disznót heted magavall, Egj *onn kannatt*, Egj mag mehatt Boczatottam vissza (Tgy. 1562—608.). 1606: két *on kanat*, egik fedeletlen (Damok. 1600—44.). 1615: *On kanat* fedeletlent masfel eitelest egiet. *On kannat* fedelest egi viseltest egiet (Mikó).

Ón-gyertyatartó. 1702: két öreg *on Gyertya Tarto* (Biál.).

Ón-műves. 1750 körül: *On Művesekrről*: Fejjér *on szerszámnak fontya* munkájával 30 den. (Kvh.).

Ón-palack. 1661: oda vagion negj *on pataszkom* egj egj ejteles (S. 1658—65.). 1676: két *on palaczk* (Donáth).

Ón-sótartó. 1712: *On Soo Tarto* edgj (Tgy. 1711—20.). 1778: *Ón So Tarto* Nro. 2 (B. M. 1771—80.).

Ón-tál. 1606: 3 *ontalat* (Damok. 1600—44.). 1615: *On talat* kozep rendet eotott. *On talat* apro rendet nro. harmat (Mikó).

Ón-tányér. 1615: *On tangert* nro. hatot (Mikó). 1675: három *on tal*, s egy *ontanger* s két *kanna* (Tgy. 1669—81.). 1817: Hat Levesnek valo *On tángyér* (B. M. 1811—20.). 1839: Egy Pár *óntányér* 18 Plé kalányok és 6 kés villával 6 Rf. (B. M. 1821—48.).

Ondó. 1772: a Gátt el szakadása mián Brassóból *ondóval* és az szekekről korpával hizlaltam (507/778 s.).

Ónozó. 1698: Egj öreg *onozo*, három vasabrnts (Káln.).

Ontok. 1635: Tudom azt hogj ez az keszkenő Vaina Mihaline-e, maga szöve Vaina Mihaline, az *ontokott* en fontam (O. 1632—42.).

Óra. 1818: Egy *óra* tokostól. (Cseh). L. még *fa-*, *motola-*, *ütő-* al.

Órás. 1732: az *Órds* mesternek attam 3 köből tiszta buzat Biro Uram poroncsolattyából, ennek árra 6 forint 24 pénz (Kvh.). 1735: Az *orasz* naprillishnak 20 Napjan attunk 2 köből tiszta buzat (uo.).

Orda. 1583: az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szokmánt teotlenek, teomleombe, *ordaba* es Saytokba szokmant teöttek (Kvh.). 1613: Anno 1613 die 11 July attam Tegzeo Danielnek egj veder *ordat* Zent Mihalj napigh valo varasra d. 84. (8468. 1.). 1663: az elmúlt esztendeobeli hasznok hatod fel Temleo, hatodfel sait, hatod fel veder *orda* s az gjapjok (S. 1658—65.).

Ordafőző-üst. 1654: egi *Orda feqzeo* wustemot tartotta oda, melyben két veder *ordat* . . . (K. 1653—57.). 1667: Serfeozeo, lugzo es *Orda feozeo vsteok*, rez mosar es aba is teob eszkeozekkel eggjvt maradot osztatlan (S. 1665—69.). 1676: Egi *orda főző üst* (Don.).

Ordamerő-kanál. 1751: Egy *orda merő kalán* (Ap. J. 1.).

Ordás dézsa. 1818: Egy *ordás Désa* (Cseh).

Órja. 1680: egy *orja* fejestől (Ap. A. VII.). 1721: szalonna idei 3 *orjaval*, odalassival, lábaival edgyütt (4692. 1.). 1806: sok sertés lábak, *oridk*, Oldalosok és sodarok (B. M. 1801—10.).

Orot, 1. irt; 2. arat'. 1592: iol tudom, hogy Bola Gaspar *orota* vala, mint hogy feltörök is ot valem, mert en akor Bola Gaspar czimborai valak (Tgy. Harm.). 1615: ... az Atthya az nehaj Mihalcz Georgy *Oroftatta* volt az feoldet es Byrta. 1616: Ennek a Buzanak egy rezet meg *Oroftak* volt. (O. 1613—27.).

Orsó. XIX. sz. e.: Egy vetőllőt, fa orsokat, puska tső darabot Mihály József 6 pénz [t. i. megvette] (B. M. hiány.). L. még *gyapotfonó*-, *vas*- al.

Orsó-fa. 1764: 46 Bokor korongbeli Orsonak való fűkért adtunk egy véka Tiszta Buzát és 1 véka Elegy Buzát 1. R. 12 xr. [a malomhoz] (Kvh.). 1764: Korong karikáért a melly áll tsőgből 12 bokor Orsóféval fizettünk egy köböl buzát és 2 véka Elegy buzát (uo.).

Ostor. 1692: Egy darab hárs kötél, egy gyeplő és *ostor* den. 5 (B. M. 1674—700.). L. még *béres*-, *kerek*-, *kocsis*-, *szij*-, *vadász*-, *vizhúzó*- al.

Ostorfűrés. 1713: *osztor fűrés* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1838: Egy *ostor fűrés*, a vásárló neve Kotsis Sámuel 6 xr. (140. cs. 24.).

Osztotár „pásztor”. 1723: Gyurka János *osztotár* (Aöi.).

Oszlás. 1579: hogy my el mennenk az Wytezo Apor Imrehez, Apor Mykloszhoz es Apor Ferenczhez felső Tor-yara es w tollok kalmoky Balyntnak *ozlast* kernek (Ap. A. I.). 1606: Pylbart georke, ki megh holt annak az reze az mi volt *Oslasban*, aequaliter az Atiafiakra maradot (Mikl. 1605—6.).

Osztováta. 1645: egy *osztovatatt* kerit ki tollem (O. 1632—42.). 1662: egy nagy szuszekot, egy edgies szeket,

osztovatatt edgiét (Tgy. 1651—68.). 1681: Egi *osztovata* minden szerszamaival (10908. l.). 1710: egy *osztovátája*, egy vető, egy héhely (B. M. 1701—10.). 1758: egy *eszteváta* (8468. l. 1565—800.) 1808: Egy Széles *osztováta* Betsü Ár 3 Rflor. Más keskeny *osztováta* Betsü Ár 2 Fflor 50 Dr. (Deák).

Ökör. 1544: Hagyok towabba nyolcz *okrot* es három wnot Tyzenket diznot egy lowat (Tgy. 1427—569.). 1575: adot Syko Ghjörgy ket *ökröt*, kynek az Arra fl. 6 (Káln.). 1676: juta hat *ökör* becsültek ad fl. 66 hatvanhat (8468. l. 1565—800.). L. még *derék*-, *járó*-, *jármos*-, *rudas*, *tézsoldás*-, *vonó*- al.

Ökörcsorda-pásztor. 1660: Ugian Bod Mihálynak kezessegire Adtam az *ökör csorda pasztor*nak matenak három veka buzát pro flo 2 den. 50 (?).

Ökörfésű. 1899: *Ökör fűsű*, a vevő neve Kováts Antal 1 xr. (154/62. cs.).

Ökörharang. 1616: Also chernatony Kezdy Zeky Zabo Istvan hozoth egy *Eokeor* nyakra valo *harangoth*. (O. 1613—27.). 1794: (B. M. 1781—800.). 1843: egy *harang ökörré* valo Lántzos-tól 2 Rf. (B. M. 1821—48.).

Ökörjászoly. 1807: az istálló *ökör jászolya* vagyon készítve jo hidlással 11410. l.).

Ökör-örzés. 1656: Szántottam bak Mihálynak ket hold paragot pro denare kilencven (!) de az hatvan penzit hat-tam az *ökrök örzesben*, az harminc pen-zivel ados (9786. l.).

Ökörszekér. 1676: adgyon edgy négy *ökör* ulaán valo *szeke*ret ... ki-nek allya vasas legyen, járommal, si-kotyú teslyastól, Az Lánczokból a Gyer-

mekek részére fl. 3 három forint (8468. l. 1565—800.). 1680: Az *eokor szeker* éppen marada Kovacs Peter Uramnak (Ap. A. V.). 1691: Egy *Ökör szekeret* böczülötünk egy bokor rajtolyával es löcsivel edgyut ad flor. 6 azaz hat forint (Tgy. 1682—92.). 1801: Egy egész vágás fatalpu *ökörsekér* 6 Rfrt. 20 xr. (35. cs. 10.).

Ökörtehen. 1581: *eokeor tehent*, meli meg Er f. 2 d. 50. (Pótsa. 1581—824.). 1587: *eokeor tehent* meli meg Er fl. 2 (uo. 1561—814.). 1618: Egy *Eokeor tehenemet* kellett Th(örvény)re kyvennem (O. 1613—27.). 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek... kett *Eokeör tehenet*, Annak az Egyike Barna, az másik szeőke (B. M. 1574—699.).

Ökörtinó. 1615: Egy Neged fw *Eokeor tino* (O. 1613—27.). 1615: Myko Mihalj Vramnak *Eokor tinot* nro egiett (Mikó.).

Ökörtulok. 1806: két *Ökör tulok* edgyik egy, a más pedig két esztendő (B. M. 1801—10.).

Öl. 1615: Donat Pal Thamassal convyncalanak 12 zal farol, ennek 9 zala Gerenda 4 *Eol*, az ketthey kozorufa 5 *Eol*, Egy *Eol* Talp 3 *Eol*. Ezeket 12 napon aggya megh (O. 1613—27.). 1788: 3½ *öll* fának Brassoba valo viteliért 6 rf. 18 xr. (Don. 1760—93.). 1816: az egész jország 289 □ *öl*, mely teszen egy vékát és 7 ejtelt (Deák). ua.: Napkelet felől valo szélje 13-rom *öll* és egy sing (uo.). L. még *német-* al.

Öntő l. gyertya-, üveggyertya-.

Öntöző-kártya. 1818: Egy *öntöző kártya* badug csővel (Cseh). 1840:

öntöző kártya, eladatott 15 xr. (64/839.).

Öreg-atyamester. 1770 k.: Kiss Daniel *öreg Atya Mester* [csizmadia] (Kvh.).

Öreg-fűrő. 1688: Az asztal ladajában vagion egy *öregh furo*, ket tölgyer, ket kerek szegh furo, egy folio furo, az másik elveszet (K. i. E. 20.). 1669: ket *eoregh kerekkel* volt ados, megh Erte-nek volna fl. 2 (K. 1669—74.). 1678: Egy *Eöregh kötelemet* js ellopatta (K. 1678—88.). 1678: Egy *Eöregh Lanczomnak* a felenel negiobbat elvesztette (K. 1678—88.). 1688: Az asztal ladajában vagion... Egy *öregh veső*, egy kezvono (K. i. E. 20.).

Örlő. 1736: Az *örlőkkel* pedig jól és embersegesen él, s ki nem tanította őket a' Malomból sőt a' kit lehet be tanít (Ap. B. Ksztl.). L. még *hús-, torna-* al.

Örök. 1569: En az Nagy Martont tellyesseghvel ky fiztettem az *örökből* penzvel es egyeb Bölyw Marhaval (8468. l.).

Örök-fal, a falunak a mező felé készített védőkerítése, hogy a marhák ki ne mehessenek a határba'. 1635: az falu gondviseletlenséghe az, hogy azra az eozhatarunkra az fuggő *örök fala*-kat es hitvan tanorokot meg nem czienaltattanak mostis Nemeli *edrcök falon* 6 eokru szeker salvum sit kiterne oly res vagion (O. 1632—42.). 1737: Erdőről, Határkertekről, *Örökfalakról* és Szénafü étetésről és annak hordásáról tartozzék a Biro minden Esztendőben háromszor esketni (587/802).

Örökség. 1549/1573: az Pelbart *Eoreoksegenek* kyt hynak zent gyergion, mely *Eoreokseg* Sepsy zekben

wagyon (Tgy. 1487—568). 1572: *Eoreoksegbe* vagy Benne lakol (uo. 1569—608.). L. még *lófő*- al.

Öröl. 1616: zabad legien oth *eoreolni* (O. 1613—27.). 1616: Ezthendeotul *Eoreoltem* az Malomba (uo.). 1678: Az tiszta buzabol *örlettek* megh cubuli 3 (Ap. A. VII.).

Ör-szeg l. *fűrész*-.

Örzés l. *erdő*-, *falú*-, *ökör*-.

Ös-föld. 1604: *Eos feoldem* kik nem zallogosok Padon Apor Andras feolde mellett egy hold feold... Az Anyamtól maradt *eos feoldem* Oszlason kiveul (Ap. A.).

Öszbúza-vetés. 1617: egj fell all *ősz buza vetést*, ky mostan az földben vagion (Ap. A. II.).

Öszgabona. 1738: *Ősz gabonák:* Buza, a rogya érvén, mediocris termés remélhetvén... (2283/788).

Öszhatár. 1635: az falu gondviseltlenséghe az, hogy azra az *eozhatarunkra* az fuggo örök falakott es hílván tanorokat meg nem czienaltattanak, mostis Nemeli eöreök falon 6 eokru szeker salvum sit kiterne oly res vagion raíta (O. 1632—42.). 1643: marhajokott illetlenül benne jartatak az tilalmas *eosz hatarban* (O. 1632—42.). 1752: kivívén az Dálnok felől valo hegybéli *ősz Határookra* azt velünk Oculáltaták (105/752.).

Ösz-mező. 1620: Ismet Cziki Antalnak egj czegely földé nalam zalogon p. denar 80 az elő labba az pokahalma felől ez most az *ősz mezeőben* (Tgy. 1606—25.).

Őszi kaszálás. 1823: A Napszámósok dolgozzanak eszerént: Egy kaszá-

lonak nyári kaszálláskor 18 xr, *Őszi kaszálláskor* 15 xr. (2043/823.).

Őszi makkolás. 1802: 1800-dik Esztendőben *Őszi Makkolás* idején a panaszo Eő kegyelme is mint Kálnoki possessor 4 sertésseit a Makkos Sertés Nyájban hajtaván... (566/802.).

Őszi vetés. 1816: A közelebbről mult *őszi vetéskor* mely földeket bé vettem (B. M. 1811—20.).

Ösztöke. 1778: *Eszteke* Nro. 2 (B. M. 1771/80.). 1805: egy *Eszteke* (Szöts. 1800—896.). L. még *fűrész*-, *vas*- al.

Ösztöketok l. *fűrészmalom*.

Ösztövér-hús. 1634: Az jo es szep keover husnak fontia d. 2, az *eozteover husnak* fontia d. 1 (O. 1632—42.).

Ötödfű. 1743: *ötöd füre* menő ökör (Ap. B. XXIV.).

Ötvös. 1640: tudom, hogj eő kegielme egj talat hozza *eothves* Janoshoz Keszdi Vasarhelire, nem tudom mitt beszelle eo kegielme az *eottvessel* (O. 1632—42.). 1686: Egy *Ötvesnek* valo furo den. 50 (Tgy. 1669—81.). 1751: Szöts István *ötves* (Kvh.).

Ötvös-műszer. 1686: Az *Ötves műszerekből* jutottanak külömb külömb féle díb dáb rosdás műszerek Nr. 23 darabok, kik mind edgiut aestimaltattanak ad fl. 2 (Tgy. 1669—81.).

Pácoló-héhel. 1758: két *héhel* egyik *páczollo* den. 66 (21/66.). 1838: *Pätzollo Héhel* 27 xr. megvette Nagy András ur (150. cs. 77.).

Packona-kakas. 1832: *Paszkona kakas*, vagyis kappan (Ap. M. VIII.).

Pad. 1592: ot mutata az *padon* egi

wy fazekben egy zöld bekat (Ap. VIII.). 1659: egy *padotis* [t. i. kértem meg] azertis potentian (S. 1658–65.). L. még *bélelt-, borított-, csiptető-, falazó-, fentető-, furdaló-, fűrés-, gyapjufésülő-, gyaluló-, húsvágó-, juhnyúzó-, karjos-, kártya-, kerékfalazó-, kerékkötő-, kézvonnó-, kolbászvagdalo-, kötött-, ládds-, malom-, mosó-, oldal-, srófos-, szijgyártó-, üldő-, vályus-, víz-* al.

Padfedél. 1679: Egy *pad fedelet*, Egy kaposztas kadat... elveött (K. 1678–88.).

Padláb. Egy asztalosnak valo *Pad láb* (64/839.).

Pádimentum. 1765: Éléskamra, mellynek Padlása négy csere kereszt gerendára csere deszkákkal borított. Also *Pádimentuma* csak föld (Bethl.).

Padlás. 1613: ... az zobanak *padlása* vagion (Tgy. 1606–25.). 1686: *padlását*, házam körül valo kerteimet elégette (O. 1680–88.). 1758: *padlás* nélkül valo Füst Ház ... Háznak vagyon négy jó Fenyő Gerendájú jo *Padlása* (Tgy. 1702–99.).

Padol. 1758: egy kis színetske Fenyő Deszkákból bé *padolva* (Tgy. 1702–99.).

Pajta. 1713: Az *pajta* háta megett vagyon egy marha akoly (Ap. B. IV.). 1758: Ezen házat már számos esztendőől fogva, marhákat telettetvén benne, *Pajtának* tartották, vagyon két Jászoly benne (Tgy. 1702–99.). L. még *disznó-, hizlaló-, marha-, ridegdisznó-, sertés-, sertéshizlaló-, sövény marha-, sövény sertés-* al.

Pakulár 'oláh juhászlegény'. 1783: Ha Báts és *Pakulárok* idegenek lesz-

nek, azoknak saját aprob és nagyobb marhájok elszenvedetetik, míg Szolgálatban lesznek (Tgy. 1702–99.). 1787: Kurta nevű *Pakulárok* közül kettő u. m. Miklós és János kívánsága szerint elfogattatott (1265/787.).

Palack l. *fa-, ön-*.

Palacsinta-sütő. 1698: *Palacsinta Sütő* (Ap. A. VI.). XIX. sz. e.: három vas serpenyő, egy lábos, másik *palacsinta sütő*, harmadik nyeles (B. M. k. n.). 1808: Egy vas *platsinta sütő* Betsü Ár 1 Rflor. (Deák).

Palacsinta-sütő-kő. 1759: bemenénk Kézdi Vásárhelljre edgjut, de engem ot hagván kijöve, s az alat töllem a *Palacsinta sütő* követ megához vitette volt, s én is haza érkezvén palacsintát akarván sütni után menék, s hát éppen akkor sült edgj palacsinta a kövön (Ap. J. I.).

Palacsinta-sütő-serpenyő. 1714: *Egj palacsinta sütő serpenyő*. (Ml. 1714. k.).

Palánt. 1663: Nagy Thamas, mint A(ctor) per Stephanum Baczio proclama-taltata Szaraz Giergjeot Szotyorit Egy kertemben *palantamot* etette meg... Az *palant* megert volna den. 60 (S. 1658–65.).

Palánta-mag. 1696: *Palant magot* is vött den. 12 (Káln.).

Palántál. 1627: *Egj p'antalni* valo szeleio (Ap. A. II.).

Pálca. 1610: Az mely *palcha* az zolgammal akkor volt azt az l(nctus)nal talaltham meg (O. 1608–711.). 1617: Oih az tuzhelyen talalek Egy Darab *Palcha* zabassu fat (O. 1613–27.). 1643: ighen veri vala egy Nagi *paczia-* val (O. 1642–48.). L. még *járom-* al.

Pálinka. 1755: Kőműveseknek hogy jobb szível és serényebben dolgozzanak *pálinkára* 4 Rfl. (Kvh.). 1805: Tíz kupa *pálinkát* elküldvén a szedőben eladta (B. M. 1801—10.). 1806: Egy kupa *Pálinkának* az árra 32 xr. (566—806). L. még *szilva-* al.

Pálínkfőző. 1826: *Pálínka főző*-ben két Liuk (10774. l.). *Pálínka főzőbe* Keverő kádak (uo.).

Pálínkfőző-ház. 1789: *Pálínka Főző ház* kettős sendelj fedéllel, ajtókkal (11019. l.).

Pálínkfőző-üst. 1808: *Pálínka főző üst* Sisakkal s csőjivel. Betsü Ár 40 R. flor. (Deák). 1828: Vagyon 1 *pálínka-főző üst*, 1 Cselekedő Új Üstök 40 Rfl. (B. M. 1821—48). 1837: egy 5 kártyás *Pálínkfőző üst*, csőscseberrel, három kádal, csebrekel és Kártyákkal együtt 45 Rfl. (Tgy. 1825—97.). 1839: alattomoson többféle portékákat elrekentett u. m. *Pálínka főző üstöt* (Cseh).

Pálínka-jártató-korsó. 1801: egy *pálínka jártató korsó* 4 xr. (35. cs. 10.).

Pálínkás-átalag. 1763: (B. M. 1761—70.). 1823: Egy vedres *pálínka átalag* (1198. 824.).

Pálínkás-fazék. 1788: *Pálínkás nagy fazék* Nro. 2 (Tgy. 1702—99.).

Pallér. 1737: Az *Pallero*knak serred. 3 (Kv.). L. még *ács-, kőműves-* al.

Palló l. *zab-*.

Palota l. *ebédlő-*.

Pánkó-vágó. 1838: egy *pánkó vágó* badik, megvette 7 xr. Köröspataki uniárius pap (150. cs. 77.).

Pánt l. *kerék-, vas-*.

Pánt-fogó. 1840: Egy *pánt fogó*,

nagy harapófogó (64/839.). Kovács műszerek... *Pántfoga* egy (uo.).

Papiros-ablak. 1740: *Papiros Ablak* rosz, kívül fél táblájú két vas sorkon (28/870.).

Papiros-malom. 1731: a' *Papiros malomban* lako Molnár (11786. l. 1610—919.).

Papirosnyirő-olló. 1720: két öreg *Papiros nyirő Olló* (Káln.). 1822: (1597/822.).

Paraszt-ablakkeret. 1764: Egy *paraszt ablak keret* ráamájával együtt 30 xr. [l. i. a munkadij] (147/764.).

Paraszt-asztal. 1794: négy lábú *Paraszt Asztal* (Tgy. 1781—800.).

Paraszt-csempé. 1744: ... melyben tüzelő kemence negyven veres, avagy *paraszt csempével* fel rakva... (46/744.). 1753: *Paraszt Csempét* vettünk száz hatvant egynek az árra denar 1 $\frac{1}{2}$ (8468. l. vegy.).

Paraszt-csempékemence. 1755: A házban egy *Paraszt Csempé kemence* és két lantorna Ablak (Ap. B. XV.).

Paraszt-fazék. 1689: Uy *Paraszt fazék* 4 (Ap. A. VII.).

Paraszt-fék. 1751: két *paraszt féke* 72 den. (1750—52. k. M.).

Paraszt-fogas. 1744: Ezen házban találtatott egy hoszu és nagy fogas kendő szeg és kélt igen *paraszt fogasok*... (46/744.). 1758: Az első Házban találtatott napnyugot felől egj pohár Szék, a falra felszegezve három *paraszt fogas* (8468. l. 1565—800.).

Paraszt-gyertyatartó. 1716: a' kemence előtt egy fogas egy *paraszt gyertyatartó* rajta (Tgy. 1711—20.). 1794: *Paraszt Gyertya tartó* 1 (Ap. B. XXV.).

Paraszt-hám. 1722: két *paraszt hám* fotos (Ap. B. XXIV.).

Paraszt-kályha. 1698: Fűtőnek avagy kemenczének való *paraszt kályha* tetejére való szép ött lapos kő, selye formán csinált két kűsdeg ládácska tele tüvegel (Ap. A. V.). egy *paraszt kályhás* kemencze sütő kemenczével edgyütt (uo.). 1713: egj *paraszt kályhából* rakott kemencze (Ap. B. XV.). 1758: Fenyőfa lábakra rakatott négy sor *paraszt kályhából* álló tüzelő kemence (Tgy. 1702–99.).

Paraszt-kapu. 1722: *paraszt kapu*, lábakon álló (Ap. B. XXIV.). 1729: Ennek csűr kert kapuja fenyő deszkából való *paraszt kapu*, edgy bėjáro kis ajtó rajta (11360. l.).

Paraszt-kapufélfa. 1758: két hevederre csinált Tserefa sorkon forduló két *paraszt kapu fél fák* között való Nagy kaput találtunk (Tgy. 1702–99.).

Paraszt-kemence. 1761: melj nyilik egy jó nagy palotára, meljben van veres kályhából való *paraszt kemencze* kő lábakra véve (Ap. A. VII.).

Paraszt-láda. 1708: Egj fejár *paraszt láda* (3. cs. 7.).

Paraszt-padszék. XVII. sz. v.: egy hoszszu *paraszt pad szék* (Ap. A. VII.).

Paraszt-szekér. 1750 körül: A *paraszt szekerek* készületeit s eszközeit a helység Tisztei limitálják (Kvh.).

Paraszt-táltartó. 1817: Egy *paraszt Táltarto* (B. M. 1811–20.).

Paraszt-tornác. 1627: egj *paraszt tornacz* (Ap. A. II.).

Paraszt-vaskengyel. 1729: egy pár *paraszt vas kengyel* viseltes Szijjával (11360. l.).

Paraszti szolgálat. 1626: Igire magat arra my eleöttwnk, hogj Eleygh lova hatan zolgallia Janko Boldisar Vramot, mikor lova lezen, s mikor lova nem lenne eő kegelme is vdvarbeli zolgalattal, s nem *paraszti zolgalattal* zolgaltassa (8468. l.).

Paripa. 1581: Az roh *paripa* fekes-teol niergesteol... hagiom Janosnak (Tgy. XVI–XVII.). 1617: 2 lovamot loptak el az Egyk Egy Barna vak *paripa*, az massyk egy pey zeoru kan-cha (O. 1613–27.). 1643: beszzezh ighen kellene ennekem egi jó erős *paripaa* (O. 1642–48.). XIX. sz. e.: ebből is tartotta eleitől fogva familiám a *Paripalovat* (Pótsa. 1581–814). L. még *hámos-, hdtas-* al.

Párkány. 1753: Fűtőkre és kementzére vettünk *párkányokat*, srofokot, könyököt, Csipkéket és Gombokot nro. 252 (8468. l.). L. még *kemence-* al.

Párkányos-fogas. 1713: egj *párkányos* és egj katona *fogas* (Ap. B. XV.).

Párkányos-lapító. 1834: *Párkányos lapito* 1 darab (43/834.).

Párkányozó-gyalu. 1696: két *párkányozó gyalu* (Damok.). 1798: Gyaluk: egj Eresztő, három simító, egj *párkányos* (11019. l.). 1837: Öt *párkányozó gyalu*, négy simpla vassal, egy négy vassal (Cseh). 1838: Egy poros és egj *párkányozó gyalu*, megvette 20 xr. Bálint Mihály (150. cs. 77.).

Parlag. 1632: ha valaki az maga *parlagjan* avagy szena fűviben marhaját kótelen tartya, avagy szabadon, ha az mellette való Vicinomjában kaszalo szena fűvere avagy *parlagjában* kart tenne, az karos ember, hűtős emberek-

kel latassa megh (Tgy. 117/886.). 1636: meli föld sokaig *parlagul* leven szegettem volt fel (O. 1632—42.). 1700: egy Hold *Parragot* zalogon otven magyar forintokert (Kvh.).

Párna l. *alsó-, felső-*.

Párna-gerenda. 1817: (65. cs. 71.).

Párnás-hám. XIX. e két *párnás hám* (B. M. k. n.).

Pászma. 1708: 25 *paszma* len fonal /... Egi sakban szösz fonal 64 *paszma* (3. cs. 7.).

Pásztor. 1608: Az olah *paztoroknak* kik az juhót eorzik chedula adassek. (O. 1608—711.). 1609: az my *paztorunk* feniglen Peter neveo Ola (u. o.). 1642: *pasztor*nak fogattuk volt meg több gazdakkal eggiútt (O. 1642—48.). 1659: az mely Juhot az *Pasztor* az uyaval megh mutatot tudom hogj szabad volt niuzni (S. 1658—65.). L. még *dísznő-, erdő-, fejős-, határ-, juh-, kecske-, ló-, makkos-, marha-, meddő-, ménes-, ökör-csorda-, tehén-, tehéncsorda-, török-búza* al.

Pásztoroltat. 1727: Ha valaki szánt-szándékkal marháját gabonában hajtatya, avagy *pásztoroltatya* forinton marad, minden kegyelem nélkül toties quoties. (Tgy. 1702—99.).

Pásztorokodás. 1822: A kihajtásnak ideje kezdődik miként az Üdö annyira kedvez, hogy a' fü Nőni kezd és tart a *Pásztorokodás* ideje mindadig a mig eltele (1642/822.).

Patikás skatulya. 1708: Egy *patikas Skatulya* (3. cs. 7.).

Pating. 1750: Egy *pating* 60 denár (Kvh.). 1807: egy szánto loekéjével lapos és hoszszu vasakkal Talyigával

patingal, ahhoz valo loruddal (B. M. 1801—10.). 1840: Husz darab *patin-gok*, darabja per 9 xr. (64/839.). 1861: Egy vasastalpu szánto taliga *patingal* 2 f. (Cseh). L. még *szi-* al.

Patkó. 1623: Donat Janos öt *Patko* nekul valo lovakat vitte volna magagolgaben el (Kvh.). 1707: Egy par lora valo *patko* felütés szegesiöl 30 p. (Kvh.). 1850: két ujj *patko* 1 fr. 12 kr. (8468. l. vegy.). L. még *ló-* al.

Patkószeg. 1823: A Kovátsok dolgozzanak eszerént: Egy ló *patkoszeget* 1 xr. [t. i. készítsenek] (2043/823.).

Patkoló-kalapács. 1753: egy kis *patkolo kalapács*, vallet den. 6. (25/753.).

Patkoló-verő. 1658: egy *patkolo vero* harapo fogoval egiut (8468. l. 1500—880.). 1692: Egy *patko verő* harapofogoval den. 36 (B. M. 1574—699.). 1708: egy *patkolo verő* (3. cs. 7.).

Patkoló-zacskó. 1708: Egy bőr *patkolo zatsko* (3. cs. 7.).

Patkoltat. 1692: Az arvak Lovait *patkoltattam*, az ket lovat 6 sustakkal (B. M. 1674—700.).

Pázsit. 1592: Az viszen tull az mienk mellett Egi darab *pasintott* veőtwnk szalagon Donatt Geörgyteöl f. XI (Tgy. 1569—608.). 1666: aszt mon-dotta hogj bocziasd kj az *pasintra* (S. 1658—65.).

Pecsenye. 1681: meszaros leven kertem ket potura sütni valo *peczenyit* (O. 1680—88.). 1758: egy vas *pecsenye* alá való (8468. l. 1565—800.). 1808: Vas *petsenye* alá való, Betsü Ár 50 Dr. (Deák). L. még *hőrs-, hoszszu-* al.

Pecsenyesütő-kerék. 1765: Földben ásott két vékony cserefa lábak kö-

zött forgo megavult rongyorlott *petsenye süttö kerék*, melyet kutya-czenk szokott forgatni (Bethl.).

Pecsenyesütő-nyárs. 1808: Három *petsenye süttö nyárs* Betsü Ár 1 R. flor. 32 Dr. (Deák).

Penecilus. 1807: Egy *penitzillus* bitsak (K. i. F. 65.).

Pénz l. ványoló-, vásár-.

Pénzes-csupor. 1723: Az kendő szegen találtnak hat ivó edén és *pénzes csupor*is vagy 6, egy főttő korso (Ap. O. I.).

Perec. 1861: Vas hámtő *perecel* őszveköttve. 10 kr. (Cseh). L. még *vakaró-* al.

Pergő-szekér. 1830: egy viseltes *pergő szekér* 45 fr. (Cseh. 1689—871.).

Perje. 1839: Vagyon egy Csűr szalma fedéllel fedve, alatta levő Istálóval és odorral rajta levő *perjével* és Csűrkapuval (155. cs. 82.).

Perpence. 1732: a cigiánnak *perpente* csinálás és a Darék vasat megatézolotta, költ étire és itára 15 pénz (Kvh.). 1736: Mikor a *perpentzét* nádolták vettünk egy vasat d. 96 (uo.). 1738: A felső köre *perpencset* Darek vasat csináltattunk (uo.). 1820: Egy korong darék vasával *perpentzével* (Pótsa. 1816—20.). L. még *lisztelő-, malom-* al.

Persely. 1794: Vasas talpu egész Hordo Vágás Szekér, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jó, ketteje kereke *Persejes*, a' más kettő *Persej* nélkül való (Ap. B. XXV.). L. még *vas-* al.

Persely-véső. 1840: Kováts műszerek... Két *persej véső*. Becs árrok 20 xr. (64/839.).

Petrezselyem. 1643: vasarhelre vittem retket vagi *petre'seliemet* (Kvh.). 1758: A Háznál levő kertben tanáltatik Három Ágyás Murok, egy Ágyás *Petersejem* (8468. l. vegy.). 1805: Murok kétt véka, Hagyma kétt véka, *petreselijem* fél véka (866/805.).

Petrezselyem - mag. 1696: Veres hagyma es *peterselyem* magot d. 24 [t. i. vett] (Kvh.).

Piac. 1588: minden heljeken, *piaczokon*, sokadalmakon... (Kvh.). XVII. sz. eleje: Az mely hozzu szint *piatzunkra* tsináltunk alaia vagho szekeket zerezven... (uo.). L. még *barom-* al.

Pikkely l. réz-.

Pilota. 1836: a nevezet Hid helylyre állítására 11 *Piloták* 4 Támaszok 2 Jégtörők, 15 külömbféle kötőfák és ezeknek megtámasztására... 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kívántatnak (527/836.).

Pince. az *pinczen* való zobanak sem ajtaja, sem padlása az zobanak, az belseo *pinczenekis* vagjon ajtaja (Tgy. 1606—25.). 1617: *pyncheyrwl* a Retez feyet le vonattam (O. 1613—27.). 1627: Egj gabonas haz, annak alatta egj kűs *pincze* (Ap. A. II.). 1714: Az ház alat való *Pincze*, ugj hogj az Filagoria alat légyen (8468. l. 1565—800.). 1803: *pintze*, az felett árnyék (B. M. 1801—10.). 1830: Egy kőből rakott boltozatlan *Pintze* (112. cs. 93.). L. még *kő-, zöldseges-* al.

Pincetok. 1672: egj inas az kit Vajdanak hinak egj *pinczetokot* hozza be az vallan borostol (Ap. A. VII.). 1708: Egj vasas *pincze tokban* vagyon hét üveg (3. cs. 7.). 1767: egj kűs *pincze tok*

négy üveg palaczk benne, ki tele, ki félig éget borral (Tgy. 1548—798.).

Pincetorok. 1738: A Varos *pincze* torkában csináltattunk egy küszöblabát (Kvh.).

Pincés-kád. 1692: Ket kaposztas kad es egy *pinczés kad* den. 20 (B. M. 1674—700.).

Pipe. 1627: *pipe* 18 (Ap. A. II.). 1640: en az ludatt meg *pipe* koraban meg jegiztettem (O. 1632—42.). 1643: monda Cziusz Istvanne hogi az pislen labu töczkeole meg az en *pipemett* (O. 1642—48.). 1696: Székely Boldisár Uram Udvarában *pipét* őrsítették (8468. l. 1565—800.).

Piritó l. kenyér.

Pislen „csirke”. 1658: Attam az fel czernatonni Szaniszló tamasnenak flo. 3 kolczon Szent marton napig varom, *pislent* adot az interessire (9756. l.) 1758: két lud, a mellynek egyike ül nyoltz tojáson, kakas három, *pislen* 8. (8468. l. 1565—800.).

Pisztráng. 1682: Olah Miklos nevü molnáromnak vötte el veder *pisztráng*-ját az országh uttyán (O. 1680—88.).

Pitvar. 1666: a' *pitvarba* nyilik egy vaspantokon sorkokon forgo berlet Ajtó (Ap. A. IV.). 1840: A' Hijjuba feljaro *Pitvar* fa sorkas ajtaja reteszél és retesz fővel, a' *Pitvar* egyik oldala s a' külső világa deszkára vagyon, a' hijjuba egy feljaro grádlts. (Ap. Ksztl.).

Pityóka. 1812: egy köből *pityoka* jó pénzbe 3 Rf. 12 (953/812.). XIX. sz. e.: $\frac{1}{2}$ véka *pityoka* (B. M. k. n.).

Pityókareszelő masina. 1843: Egy *pityoka reszelő masina* 2 Rf. (B. M. 821/48.).

Pléh l. borító.

Pléh-ejtel. 1708: *Pléből* csinált két *ejttel* egj fél (3. cs. 7.).

Pléh-fedő. 1708: két klti *pléh fedő* (3. cs. 7.).

Pléh-fűtő. 1848: 1 *Pléh fűtő* csövekkel 6 f. (N. S.).

Pléh-kanál. 1810: kilentz *pléh kanalak* és egy leveses on kalán 60 denár (740/810.). 1851: Egy kalántarto nyoltz *plé kannát* (N. S.).

Pléh-kanál-tartó. XIX. sz. e.: Két *plé kalántarto* kanalastol (Cseh). Két *plé kalán tarto* kalányokkal (uo.).

Pléh-kanna. XIX. sz. e.: Egy *pléh kanna* becsü ár 6 xr. (Cseh).

Pléh-kupa. Egy *Pléh kupa* (10774 l.).

Pléh-lészűrő. 1730: egy *plé* hitvan lev *sűrő* (Ap. B. XXIV.).

Pléh-szívó. 1840: Egy *Pléh szivó* (Tgy. 99/846.).

Pléh-sűrő-szita. 1841: *Plé sűrő Szita* 40 xr. (Kvh.).

Pléh-tormareszelő. 1730: egy *plé Torma reszelő* (Ap. B. XXIV.).

Pléh-tölcsér. 1730: egj *plé Töltser*. (Ap. B. XXIV.). 1810: Egy *pléh tölcsér* 36 xr. (740/810.).

Pléh-zsír-alá-való. 1823: (1198/824.).

Plubog. 1739: az kementze fejénél egy tölgyfából álló circiter négy ejteles *plubog* tele bor etzettel... (Ap. B. XXIV.).

Podasen. 1796: Tizenöt Mása *Podassen*, vagyis Hammusirba 60 Rf. [t. i. fizeteti] (653/796.). ua. *Podaschen* vagyis Lug 15 mása 60 Rf. [üveggyártáshoz] uo.

Pofa-vas. 1813: Vagyon egy *Gangos*, egy Csap, három nagy karika, a

retzés Vas, *Pofa Vasak* szorított karikával együtt... (431. l. 1777—857.).

Pogácsa l. *mézes*-.

Pohár. 1617: *poharth*, kupát az feoldhez verte (O. 1613—27.). 1637: azt mondja hogy el loptak tőle az *pohartt*, seott azt is mondja, hogy ladajatt es Hazatis felverték volna (O. 1632—42.). 1838: Két borivo s egy fertályos *pohár*, a vásárlo neve nemes Betzö Sándor, 15 xr. (140. cs. 24.). L. még *borivó*-, *fedeles*- al.

Pohárszék. 1613: az zobanak es haznak ajtaja vagion, kemerczeis az zobaban, két pad, egy *poharzek*... (Tgy. 1606—25.). 1681: Egi kis *pohar szekeczke* (10908. l.). 1713: találtatott egy ajtos *Pohárszék* (Ap. B. XV.). 1716: egy festett *pohár szék* ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 holyagos tsupor, két holyagos fazék, egy roz com-pona, egy mázas zergős korso (Tgy. 1711—20.). 1758: találtatott egy *pohár Szék* a falra fel szegezve (8468. l. 1565—800.). 1843: Egy *pohárszék* festett 7 Rf. (B. M. 1821—48.). 1846: Egy *Pohárszék* üveg ajtokkal 15 frt. (8468. l. vegy.). L. még *felakasztó*- al.

Pokróc. 1635: hogy Gatt agat vittem vala kegyelmednek az Fazakassal el lopta vala egy *poklocziomt* es te adatad meg vele (O. 1632—42.). 1637: azt mondotta Konda Miklos, hogy eö hevedere, egy *pokloczia*, egy lovakaroja es egy lapattia vezett volt el (uo.). 1667: *pokroc*zabol kalibat js czenialt (K. 1661—69.).

Pokróc-heveder. 1692: Negj *pok-rocz heveder* (Barab.).

Pokrócszövő-nyűst. 1770: *Pok-*

rocz vagy Csujtár szövő Nyűst pár 2 (Tgy. 1548—798.).

Polc. 1729: edgy gyümölcsnek valo szélyes deszkákból csinált *pólcz* (11360. l.). 1736: az monar hazban az gerendan fell szegzet fenyő deszkából allo *pocz* két hitvan füstös szakadozott lantorna ablak az hazon egy regj Süveg-tarto az asztall felett (Ap. O. I.). L. még *almatartó*-, *alsó*- al.

Polyva. 1645: két Sagh arpat *polivas*-tol az malomban el vitt volt (O. 1642—48.).

Polyvahordó-kas. 1638: *poliva hordo kassa* köz vala tele vala füvel (8468. l. 1500—880.).

Polyvatartó. 1840: A *polyva tartoba* egy Szatska vágo készüléttel 25 Rf. (64/839.).

Polyvás-kas. 1548: lopta valamj vassas kerekeimet el, kiknek az vasait Nala talaltam vala megh egy *poljvas kasban* (Tgy. 1548—686.).

Polozsnyak. 1832: *Polosnak*, melyet a fészekbe hagyunk, hogy megint oda járjon a tyuk tojni (Ap. M. VIII.).

Ponyva. 1810: Vagyon 10 uj zsák *Ponya* 12 fl. (Deák). 1821: egy *ponya*, egy surdély, egy magvető, Rf. 8 (B. M. 1921—48.). 1838: egy *ponya*, a vásárlo neve nemes Benkő Lajos 2 f. 40 xr (140. cs. 24.).

Por l. *malom*-.

Porcellán-korsó. 1821: 5 *portzellány* és 10 Cserép *korsok* 5 Rf. 30 (B. M. 1821—48.).

Porgalát-kapu ,a falu végén lévő vetéskapu, mely arra szolgál, hogy a marhák ne mehessenek ki a bevetett határba'. 1757: a falukból kijárolt uttzák

bekerteltessenek és *porkoláb* kapukkal láttassanak el (118/757.). 1758: *Por-kolat* kaput tegyenek vagy tétessenek (B. M. 1751—60.).

Porong, a szövéskor használt vászon-feszítő fa'. 1808: Négy *porong* Betsű Ár 8 Dr. (Deák). 1810: két *porong*, két vetőllő, öt kasornya (836/810.). 1838: Egy *porong*, a vásárló neve gy(alog) k(atonáné) Balog Trésia 15 xr. (140. cs. 24.).

Porozó-gyalu. 1819: Egy Eresztő, egy *Porozo* és simitto *Gyaluk* (B. M. 1811—20.). 1838: Egy *porozo* és egy párkányozo *gyalu*, megvette 20 xr. Bálint Mihály (150. cs. 77.).

Porzó l. *nádméz*-.

Porzsoló. 1713: *Porsolo* nro. 7 (Ap. B. XV.). 1716: (Tgy. 1711—20.).

Pozdorjáz. 1737: Senki Falu között Derék orszagh uttjan Kendert ne tsinaljon se ne *pozdorjazzon*, hanem ki ki maga életin (10906/160).

Pöröly l. *kőrontó*-, *vas*-.

Pulyka. 1627: *puika* 7 ketteje kakas (Ap. A. II.). 1713: *Puljka* aprostol nr. 11 (Ap. B. XV.). 1848: 8 kappan, 8 *Pujka*, 10 Rétze, 12 csürke 16 fr. (N. S.). L. még *bak*-, *kakas*-, *nőstény*-, *tojó*- al.

Pulyka-fiók. 1763: (B. M. 1761—70.).

Puliszka, tengeri-, ritkábban árpaliszthól készült étel'. 1782: Turo leveshez *puiszkához* költ 9 pénz (Kvh.).

Puliszkafőző - *láb*as. 1804: Egy *puiszka főző* *Láb*asom (866/805.).

Puliszkafőző-üst. 1781: (Tgy. 1702—99.). 1838: egy *puliszka főző üst* 1 Rf. 40 xr. (150. cs. 75).

Puska l. *vadász*-.

Pusztá. 1616: az eleoth valo vdeokbe az helj *puzthayaba* alloth (O. 1613—27.).

Puttony. 1758: Egy *putonka* káposztának valo valora den. 36 (21/758.). 1781: Egy nagy *putony* (Tgy. 1702—99.). 1840: Egy rosz *putton* 7 xr. (64/839.). L. még *gabonatarló*- al.

Ráf. 1850: Négy uj j kerékre négy avadag *ráfot* huztam 4 frt. (8468. l. 1565—800.). L. még *kerék*-, *vas*- al.

Ráf-húzó. 1840: Kováts műszerek... Két *Ráf huzo* (64/839.).

Ráf-lyukasztó. 1840: Kováts műszerek... *Ráff lyukasztó* (64/839.).

Ragya. 1788: Ősz gabonák: Buza a *rogya* érvén, mediocris termés remélhetni (2283/788.).

Raj l. *méh*-.

Raj-méh. 1703: Egy *Ray mehemet* szaporodásával kertem ki Mathe Andras-tol (8468. l. vegy.).

Rajzoló-vas. 1710: Rajzolóshoz valo edj csumo kepeket, 3-rom legyezőt, edj *rajzolo vasat* (Ap. A. VII.).

Rák. 1811: 25 közönséges *Rdk* 15 xr. (430/811.).

Rakó-szán. 1758: (Ap. B. XXV.). 1767: (Tgy. 1548—798.).

Rakott-láda. 1606: egi szep *rakot ladat* (Damok. 1600—44.).

Ráma l. *ablak*-, *fűrés*-, *lajtortja*-, *lámpás*-, *recekötő*-, *szita*-, *tokos*-, *varró*-.

Ráma-tok l. *fűrés*-.

Rámás-fűrés. 1752: Lántz erdőlni valo kettő, *Rámás fűrés* egy (Ap. B. Ksztl.). 1797: egy hitván farago fejsze, *rámás fűrés* hitván (B. M. 1791—800.).

1829: egy hoszu száru furu eltörve, egy *rámás fűrész* (B. M. 1821—48.).

Rántás-liszt. 1837: (177/837.).

Rántó l. *vas*-.

Ráspoly. 1729: (11360. l.). 1781: *Ráspor* (Tgy. 1702—99.). 1838: egy *ráspor*, megvette 25 xr. Kerlány Mihály (150. cs. 77.). 1840: kováts műszerek... Három közönséges és két *ráspor*. Betsű Árrok 2 Rf. 40 xr. (64/839.).

Réce. 1713: *Récze* nro. 34 (Ap. B XV.). 1806: volt négy lud, kilentz *rétze* (B. M. 1801—10.). 1812: Egy *Rétze* 12 xr. (953/812.). L. még *bak*-, *tojó*- al.

Réce-fiú. 1636: Kis Mihali eczier egj Nehani *rece* *fiatt* fogott vala az vizben (O. 1632—42.).

Recekötő-ráma. 1716: egy *rece* *kötő ráma* (Tgy. 1711—20.).

Recés-kankó. 1840: Egy szatska vago *reczés kankó* (64/839.).

Recés-vas l. *fűrész*-.

Recéző l. *laska*-.

Rekesz l. *tyúk*-.

Rengő-bölcsőláb. 1716: egy *rengő böltső lab* egy horgával (Tgy. 1711—20.).

Répa l. *gyökér*-.

Reszelő. 1644: *egi reszeleott* enimet *t*alaltam meg az kemenczie meghett (O. 1642—48.) 1787: két *reszelő*, egy harapo fogo, egy vágo véső, négy kő-vágo csákány (1162/787.). 1838: kitsin *reszelő*. Betsű ár 6 xr. Nagyobb rendű *reszelő*. Betsű ár 12 xr. (177. cs. 60.). L. még *fűrész*-, *négyszegű*-, *pléh* *torma*-, *simító*-, *torma*- al.

Rész-jószág. 1591: Az eo *rez* *jozagatth* eoreoksegeth *kyk* volnanak *illyefalvan* (Damok.).

Rét. 1583: aszt tuggyuk hogy az peres *reth* Myndeneknek szabad eleo feold volt mynd Kezdyeknek, Czykyaknak, mynd Erdeye mezeye (Kvh). L. még *széna*- al.

Retek. 1642: Mikor Ferencz Andras-neval *egi* eleten lakom vala, az en udvaromon velette Peterselymet, *Retket*, Fokhagimat... (Ap. A. III.). 1642: valami kerittben valo *retek* el lopasa felől vadlottak volt (O. 1642—48.). 1643: vasarhelire vitem *retket* vagi petre'selimet (Kvh).

Retesz. XVII. sz. v.: *retesz*es retesz-fejes félszer Aito (Ap. A. VII.). 1758: fa sorkon fordulo *retesz*es és reteszfős Fenyő Deszkákból valo Ajtoja (Tgy. 1702—99.). L. még *vas*- al.

Reteszfő. 1617: *pyncheyrwl* az *Retez feyet* le vonattam (O. 1613—27.). 1666: festet Ajto zar szegtza (!!) rajta mind ütőközőivel együtt, fogantyú, retesz *reteszfő* rajta (Ap. A. IV.). 1713: bellett ajto vas sorkokon járo vas ránto és *retesz fő* rajta (Ap. B. XV.) 1758: fa sorkon fordulos retesz es *reteszfős* Fenyő Deszkákból valo Ajtoja (Tgy. 1702—99.).

Réz l. *téglázó*-.

Réz-bogláros-kantár. 1808: Egy *réz bogláros kantár*, ahoz valo Szügyellő s farmatring. Betsű ár 2 Rflor. (Deák).

Réz-csengettyű. 1819: Vagyon két *Réz Tsentyü* Egyik Josefé, az másik Istváné (B. M. 1811—20.).

Réz-fazék. 1676: Egj *rez fazek* 7 ejteles (Donáth).

Réz-gyertyatartó. 1648: egy *réz gyerttia tarto* (Tgy. 1616—50.). 1758: Egy pár *Réz Gyertyatarto* hozá valo koppantokkal együtt (Ap. J. I.).

Réz-kompona. 1800: (711/800.).

Réz-kandér. 1703: *Réz kondér szegletes* nr. 4 (Ap. A. VII.). 1807: Egy kupás *Réz kondér* (B. M. 1801—10.).

Réz-mozsár. 1606: *egi rez mossart* (Damok. 1600—44.). 1661: *egi Rez mosaromat* teoreoival edgiut elvette (S. 1658—65.). 1808: Egy *rez mozsár* törőjével Betsü Ár 2 Rflor. 40 Dr. (Deák).

Réz-műves. 1720: Vajda Kakas János *Rézműves* (Káln.). 1750: *Réz Művesekről*: A Rézből való Edényeknek fontya rezivel onozással s munkájával együtt 80 den. (Kvh.).

Rézpikkely. 1708: egy kantár zabolatlan *rez pikelekkel* (3. cs. 7.).

Réztál. 1676: *Egi rez tal* (Donáth).

Réz-tepsia. 1708: *Egi öreg rez tepsia* (3. cs. 7.).

Rézüst. 1837: Egy *Réz üst* gyalog katona Páll János 2 Rf. 18 xr. [t. i. megvette] (Cseh).

Réz-vízmeregető. 1772: Az Avadag *Réz víz meregetőből* a Biro két Harangot veretett meg a Marhákra (Ap. B. XV.).

Rezes - szerszám. 1619: *egi lora rezes szerszam* (11360. I.).

Ridegdisznó. 1729: *vagyon edgy rideg diszno* pajta szalmás, edgy kas kert előtte kereken kertelve (11360. I.).

Ridegmarha. 1691: Az Olt Szemi Udvarháztól el hajtott *rideg marhákban*... az mely marhák tudniliik dög-gel megh nem holtanak, azoknak fele reszit megh igiré (Káln.).

Ridegsértés. 1755: *Rideg sertés* aprostol nro. 19 (Ap. B. XV.). 1766: két kövér Sertés, két *rideg Sertés* 10 Rf. (460/768.).

Ritka-szita. 1788: *Ritka Szita* Nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Rosta. 1615: Adott Azzoniom Aniam ... ket *rostat* (Mikó). 1692: Két *rosta* den. 12 (B. M. 1674—700.). 1744: *Rosta* öt kérgesek aestimáltatott den. 66 (41/744.). 1838: kilentz *Rosta* megvette 1 Fr. 31 xr. Nagy András ur (150. cs. 77.). L. még *bőr-, búza-, búzapalló-, fa-, fővény-, kása-, lenmag-, rostáló-, vas-* al.

Rosta-csináló. 1720: Kukulj Samu *Rosta Csináló* [cigány!] (Káln.).

Rostáló-rosta. 1794: *rostalo rosta* nro. 1 (Tgy. 1702—99.).

Rostély. 1708: (Ap. A. VI.). L. még *drót-, halsütő-, hússütő-, vas-* al.

Rostély-ablak. 1765: ... fenyőfából csinált *rostély Ablak* (Bethl.).

Rostélyos-ágy. 1847: Egy festett *Rostélyos Ágy* 3 Rf. (194. cs. 29.).

Róvás. 1790: Negyedfü, sárga és hodos kantza Lovam *Róvások* és gondviselések alá lévén adva, elkárosodott (833/790.). 1797: *róvástra* vágván a' Petsenyét a' Mester Embereknek s más munkásoknak, annak utánna azoknak fizetésekből lehuzván (511/797.).

Rosz. 1707: Az szep *rosnak* vékaja 30 pénz (Kvh.). 1766: *Ros* szalmájába 17 kalongya (460/768.). L. még *tavas-* al.

Rozsos-búza. 1723: egy edemben *rosos buza* kenyérnek valo két véka (Ap. B. Ksztl.).

Rúd. 1643: ugi veott *rudatt* es ugi verte ki (O. 1642—48.). 1730: Tormáné Aszszonyom Földe Hoszsza 73 *rud*, Szélyessége 3 *rud* s fél (Ap. B. XXIV.). 1748: Hogy a' két öles *rudak*-kal meg mérettetvén az hely (12424. I.).

L. még *cseber-*, *cséza-*, *egyes-*, *feszítő-*, *kétkéz-*, *kocsi-*, *kötél-*, *leszántó-*, *lő-*, *nyárnyomtató-*, *nyomtató-*, *szán-*, *szántó-*, *száraztató-*, *üst-*, *vas-*, *vasüst-* al.

Rúdvas. 1755: Hét *Rud* vasért *Rud*-gyát per 54 facit 6 Rf. 18 xr. (33/755.).

Rudas-hám. 1806: két *rudas* és két elő *paraszthám* (B. M. 1801—10.).

Rudas-ló. 1807: vagyon négy lora valo hám egy pár *rudas* lovakra valo farhám (B. M. 1801—10.).

Rudas-német-zabola. 1750 körül: Egy *rudas Nimet zabola*: 68 denár (Kvh.).

Rudas-ökör. XIX. sz. e.: két nagy *rudas ökör* (Lázár).

Rudas-zabola. 1729: viseltes kantár *rudas zabolával* (11360. 1.).

Ruhaszáraztató-kötél. XIX. sz. eleje: *Ruha szárazszto kötél* 12 xr. (különf.).

Sajgó-hold [?]. 1585: két *saligo holgia* feoldet ada (Lázár).

Sajt. 1583: Kezdi zeken az eztenát elvagdalták az teomleomben *Sayt*ban sok kart töttek... az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szakmánt teotitenek, teomleombe, ordaba es *Sayfok*ba Szakmánt teótték (Kvh.). 1663: az el mult esztendeobeli hasznok hatod fel Temleo, hatodfel *sait*, hatod fel veder orda, s az gjapiok (S. 1658—65.). 1678: 10. May in anno 1678. Küldöttem szalad lisztet köb. 2, szalonnát kettőt, *sajtot* kettőt, Tömlőt, szalonnát (Ap. A. VII.).

Sajt-nyomó. 1840: Egy *sajt nyomó* hitvány krinta (64/839.).

Sajtár. 1649: keziben veve az *Saitart*, hogj az vízre menne (Tgy. 1647—50.). 1818: Öt Légelly és egy *sétár* (Cseh).

L. még *félkéz-*, *meregető-*, *meszes-*, *moslékos-*, *tehenfejő-* al.

Sajtó. 1765: Vagyon benne Alma töréshez valo külyü, ki *sajtoláshoz* minden accidentiaival edgyütt elkészített, de más helyyin-helyyin gyengülni kezdett *Sajto* (Bethl.). L. még *alma-*, *csigás alma-*, *vadalma-*, *vas-*, *viasz-* al.

Sajtoló-krinta. 1716: egy *sajtolo krinta* (Tgy. 1711—20.).

Saláta. 1737: *Salatara* den. 3 [t. i. adtunk] (Kvh.).

Salétrom-főzés. 1705: Fát *Salétrom* főzéshez vettünk, erdőnk magunknak nem lévén, curris Nr. 215 cum den. 30 facit 64.50 (Kvh.). 1770: *Salétrom* főzéssel szolgálta Felsőéges koronás királynénkat (161/1770.).

Salétrom-főző. 1728: Osvát Mihály *salétrom-főző* (1728. Adó öi.).

Sámfa. XVIII. sz. v.: két *sámfa* kapocs (S.). XVIII. sz. v.: egy *sámfura* valo kapocs (N. S.). 1840: Egy *sámfa*, eladatott 32 xr. (64/839.).

Sárhordó. 1763: novembernek 12-dik napján Tiszt Uramnak poroncsolatlyából a város Istalaját tapasztván a *Sár hordok*nak számára vettünk vala egy házi kenyeret, egy ejtel éget bort atunk 16 1/2 xr. (Kvh.).

Sarjú. 1710: Mikor a *Sarjut* egyező akarathol a határ bírák felfogják senki lovát, tehenit, barmát odabocsátani ne' merészellyen míg meg szabadítja az határ biro sub poena flo. 11 den. 50 (Tgy. 29/882.). 1801: Andrád Sámuel Uram a maga nyilán kívül a Birófüve helylyről a *Sarjut* maga számára kaszáltatta (413/803.). 1848: 18 szekér *sarju* 180 frt. (N. S.).

Sarkantyú. 1776: 2 pár fány *Sorkantyut* 71 d. (Ap. J. I.).

Sarló. 1632: *sarlot*, kapat külső embernek szabad volt arulni. (Kvh.). 1692: két *Sarlo* den. 6. (B. M. 1674–700.). 1808: 6 *Sorlo* betsü Ár 30 dr. (Deák). 1829: Egy *Sallo*. (B. M. 1821–48.).

Saroglya. 1755: Istállóban vagy on egy felől alkalmas jászolly és *sarogja* (Ap. B. XV.). 1810: Egy vasas talpu és hiba nélküli való lo szekér al, első ládával és *sarogjával* 135. Rfl. (740/1810.). 1828: én a szekér farkánál a *sarogja* alá bé huztam magam (1270/828.). 1838: Egy *sarogja*, megvette 15 xr. Bodor Farkas ur (150. cs. 77.). L. még *elő-*, *hátsó-*, *ló-* al.

Sarok. 1666: a' pitvarba nyílik egy vas pantokon *sarkokon* forgo berlet Ajtó (Ap. A. IV.). 1758: két heverederre csinált Tserefa *sorkon* forduló két paraszt kapu fél fák között való Nagy kaput találtuk (Tgy. 1702–9.). L. még *ajtó-*, *fa-*, *fordító-*, *hosszú-*, *szegetes-*, *vas-*, *virágos-* al.

Sarú. 1591: két kys *Sarura* az giermekeknek d. 24 (Mikó.). 1617: zinte olljan Njom vala mynth az Donat Borbara Saruynak az Nyoma, mert az *Saru* foltos volt mynt zinte az Donat Borbara Saruya (O. 1613–27.). ... az *Sarwya* Talpa foltos volt (uo.).

Sas „deszkakerítéshez felhasznált földbeásott oszlop”. 1713: *Sasokban* foglalt Sendelj fedel alatt levő deszkás kert (Ap. B. XV.). 1758: az Kapunál a kissebb kert körül vagy on 16 Csere *Saas* (8468. l. vegy.). 1761: találtatik egy cserefa *sasokon* álló nyári ház fenő boronákbol kicsinálva ... / A ne-

mes curiára bé járo kapu igyenessen áll északra a falu közzé, melj három cserefa *sasokon* van, már megrothadtanak (Ap. B. VII.).

Sáska. 1692: Istennek kemény ítéleti szerint rettenetes temérdek sokaságu *Sáskák* érkezvén határunkra az tavaszi vetést meg emésztették (K. i. E. 10.).

Sátor. 1546: En mikor vasarhelt arultam en ugian *satorban* arultam. (Kvh.). 1790: A Vásár Birák pedig meg Hiteltetvén mindenkor hitek után vették a Vásárpénzt az áruloktól egy egy krajczárjával a Botos, vagy *Sátorban* árulo Emberektől (817/790.). L. még *kufárkodó-* al.

Sátoros-kert ágakból, vesszőből font kerítés, melyet szűrős ágakkal, vagy szalmával fednek be. 1688: Ezen Csűrös kertből nyílik be a Veteményes kertben (mely is *sátoros kerittel* van körül véve) egy fel szer fenyő fa deszka ajtó (Ap. A. V.).

Satú. 1783: Fülöp Moses azelőtt circiter négy esztendőekkel adot el a 13 Falensnek egy *Sutut* flor. hung. 6. egy ültő flo. R. 1 (2236/788.). 1788: *Satuly* Nro. 1 (Tgy. 1702–99.). 1840: Kováts műszerek ... Egy *sutu*, eladatott 12 Rfl. (64/839.). L. még *szorító-*, *vas-* al.

Selyem-bogár. 1787: Itten a Szedérfák plantálása nem usualtatik, se pedig *selyem* eresztő *Bogarak* nem tanáltatnak (1186/787.). 1789: a' Lakosok *selyem* Eresztő *Bogarak* tenyésztésiben sohult nem foglalatoskodtanak (1623/789.). 1789: *Selyem* Eresztő *Bogarak* is a' Lakosoktól nem tartanak (uo.).

Seprő. 1737: *Seprü* d. 3 (Kvh.). L. még *bor-*, *jelző-*, *köntös-*, *tisztító-* al.

Serpenyő. 1615: Azzoniam Aniank adott . . . *Serpeniot* eget (Mikó). 1659: *egj* rossz mosar, *egj* onnos *czierpenio* val(ora) fl. 10 (O. 1658—65.). 1708: *Egj öreg serpenyő* vas fülivel (3. cs. 7.). 1808: két kis *Serpenyő*, Betsü Ár 36 Dr. (K. Kov.). 1843: Egy pár Héhelj 1 *tserpenyő* 1 kasza, 1 Sallo 1 for. 42 (B. M. 1821—48.). L. még *lábás-*, *olvasztó-*, *palacsintasütő-*, *vas-* al.

Serpenyő-lábás. 1698: *Egj nagy serpenyő labas* (Ap. A. VI.).

Sertés. 1723: Két öreg *Sertés*, egyik ártán, másik gölye (Ap. O. I.). L. még *félhúsú-*, *hízó-*, *kövér-*, *makkos-*, *rideg-* al.

Sertés-aprólék. 1767: Szalonna, *Sertés aprólék*, tejverő désák, Méh kassok (460/768.).

Sertéshizlaló-pajta. 1736: *egj Sertés hizlalo* hitván *pajta*. fedetlen módon (Ap. O. I.).

Sertéshúsvágó-pad. 1809: A kenyerezések, mézések az *Sertés hus vágó Pad* helyeikre az Vertán Botya háta megé (Kvh.).

Sertés-láb. 1806: sok *sertes lábak*, oriaák, Oldalosok és sodarok (B. M. 1801—10.).

Sertés-marha. 1645: *egi sertes marhajatt* rekesztette volt megh (O. 1642—48.). 1658: *egi sertes marhamot* vitte el az Niajbol (S. 1658—65.).

Sertés-ól. 1840: A *Sertés ol* fenyő boronából-Zsendely alatt- négy szakaszokba (Ap. Ksztl.).

Sertés pajta. 1766: Egy bornából rakott *Sertés pajta* (460/768.). 1789:

Sertés pajta a lako jországán ketős hizlalo, rideg 1 (11019. I.).

Sertés-vályú. 1821: Egy hitván *sertés* Eleiben valo más *válu* 20 xr. (sz. n.).

Sikárol. 1837: *Megsikároltattam* a Házat. (F. I.).

Sikító-gyalu. 1809: *Sikító gyalu*, a vevő neve Gazda Josef 18 xr. (154/62. cs.).

Sikító-üveg. 1753: Egy fertájos üveg, Egy *Sikito üveg* egy nyüst az egér elrágta (128/753.).

Sikoltyú. 1648: Alsótorian három *sikoltiut*, mely *sikoltiuk* ugian akkor ejel veztenek el (K. 1647—52.). 1676: *Csikultju* nro. 3 (Don.). 1758: *egj tésolya* vas *sikotyuv*al (8468. I. 1565—800.). 1829: Egy *Sikolytyu* 5 szemből álló (B. M. 1821—48.). L. még *vas-* al.

Sikoltyús-tésolya. 1836: Egy *sikoltyus Tésolya* 1 Rf. 10 xr. (1032/836.).

Simely-karika. 1723: két *simely karika* (Ap. B. XXIV.). 1743: ketteje a' Szekereknek erdőlő, melyben is találtnak jo kerekék, a' tengelyei ezen Szekereknek vasatlanok, *Simely karika* pedig 9 találtatik rajtok vasbol álló három (Ap. B. XXIV.) . . . mind az első és hátso tengejeken vasbol álló *simelty karikák* (uo.).

Simitó. 1755: két vakolonak avagy *Simitonak* 4 xr. (Kvh.).

Simitó-gyalu. 1798: *Gyaluk*: *egj* Eresztő, három *simitto*, *egj* párkányozo (11019. I.). 1819: Egy Eresztő, egy Porozo és *simitto* *Gyaluk* (B. M. 1811—20.).

Simitó reszelő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pő-

röly... *Simitto reszelő* nro 1, tellyes vas reszelő nro 3 (Káln.).

Sing. 1608: minden embernek igaz *singy* es fonttia legien.../ az ky oly marhat arul, az kett *singel* kell merni, mindennek egy egy *singet* kel váltani az polgartol.../ ha kinek hamis *singit* vagy fonttjat talalljak, velle arult, az mely marhat velle arult azt az polgar mind elveszy (Kvh.). 1765: a föld szinítől egy *singnyi* magasságu (Bethl.). 1817: Napkelet felől valo szélje 13-rom öll és egy *sing* (B. M. 1811—20.). L. még *kirdlyi-*, *ló-* al.

Singfa ,állatmérték, mellyel a vásár-bíró a baromvásárra vitt állatot meg-mérte'. 1755: *Sing fáért* a Mester Embernek adtunk 25 xr. (Kvh.).

Sing-fejező. 1720: edgj kis pinczébe mellyben is találtattak... *Sing fejező* (Káln.).

Singszeg-fejező. 1840: Kováts műszerek... Egy *sing szeg fejező* (64/839).

Singszeg-kivevő-olló. 1840: Kováts műszerek... egy *sing szeg kivevő-olló* (64/839.).

Singvas. 1585: negj *sing vasra* d. 26 (Mikó).

Siritő l. laska-

Siritő-fa. 1808: Egy *serittő fa* (1761/807.).

Sisak. 1808: Pálinka főző üst *Sisak-*kal s csőjivel, Betsü Árr 40 R. flor. (Deák). L. még *hidegítő-* al.

Skatulya. 1708: egj fűszerszam tarto, plehből csinált öt *sakutujával* (3. cs. 7.). L. még *patikás-* al.

Skatulya-leves-tartó. 1781: (Tgy. 1702—99.).

Só. 1632: az *sotol* varos szamara

megh vetek az vamoth (Kvh.). XVIII. sz. e.: *Soert attam ismet* //24 (Ap. A. VII.).

Sóórló-malom. 1716: egy *so órló* (Tgy. 1711—20). 1801: Egy *só órló malom* (226/801.).

Sóórló-resnyice. 1719: Egj *So öllő resnyice* (Lázár).

Sótartó. 1676: Egj *Soo tarto* (Donáth). 1688: Egj *so tarto* (uo.). 1835: egy *sootarto* és egy Bors törő, egy torma őrlő, 10 xr. (1608/835). L. még *bras-sói-*, *fa-*, *föld-* al.

Sótörő-famozsár. 1664: egy *so törő fa mosár* (Ap. A. III.).

Sótörő-favályucska. 1688: egy *so-törő fa vályucska* (Ap. A. V.).

Sótörő-mozsár. 1729: a tapasztatlan házban két jo *So törő mosár* (11360. I.). 1789: *Mosár So törő* (11019. I.).

Sós-káposzta. 1740: *Sos kaposztat* kerti vetement vettem flo. 1.34 (Tgy. 1731—40.).

Sóstej. 1681: két *sostejnek* valo Deberke (Ap. A. V.).

Sóstejes-dézs. 1703: *Désa sostej-*nek valo egj (3. cs. 7.). 1808: Négy *Sóstejes Dézs* Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1814: Egy kitsi *Sostej Désa* (Tgy. 1643—821.).

Sód. 1744: ... ezen kemenczének az elején Cserefa vagy on, a lába kőből valo, az *sodgyát* kőből és sárból rakták ki (46/744.). 1803: haza jöve és betült a *sod* alá (632/803.).

Sódar. 1806: sok sertés labak, oriák, Oldalosok és *sodarok* (B. M. 1801—10.). 1840: *sodar* per 8 xr. (64/839.).

Sok. 1796: kell vala Administralni 22 Hetek allatt 2640 *Sok* üveget, de

tsak 1990 *Sokot* administráltak (653—796.).

Sokadalom. 1588: minden heljeken, piaczoken, *sokadalmakon* ... / bizonyos szabad *sokadalmac* napjait haggyuc Reminiscere valo vasarnapra ... / 1623: szalad sert is *sokadalom* napian kweol nem szabad varosunkban arulni (Kvh.). 1646: egj *Sokadalom* hetjn egj falka marhat kj urit vala (Tgy. 1626—50). 1662: megh elleneztettem az Zent gjorgy beojtj *sokadalomkor*, hogj nem engedem megh (S. 1658—65.). 1680: Eösz *sokadalomigh* halasztotta volt (K. 1669—74.).

Sokadalom - beharangozás. 1755: hogy a *Sokadalmat* beharangoztattuk a harangozonak adtunk 3 xr. / ... az ösz *Sokadalom* kiáltonak és harangozonak attunk $4\frac{1}{2}$ xr. (Kvh.).

Sokadalom-kiáltó. 1755: Hogy megkiáltottuk, hogy senki Szarvas marhával ide ne jöjön a Vásárra a *kiáltonak* attunk $1\frac{1}{2}$ kr. / ... az ösz *Sokadalom* *kiáltonak* és harangozonak attunk $4\frac{1}{2}$ xrt. (Kvh.).

Sokadalmi-vásár. 1623: *Sokadalmi* vasarkor penigh generaliter mindenekteol ket ket penz (Kvh.).

Sonka. 1840: *sonka* tavalyi 11 darab 2 Rf. 12 xr. (64/830.).

Sóra-járó-szán. 1806: Három derék *szán*, két erdőllő és egy *sóra járó* / ... egy *Sora járo szán* (B. M. 1801—10.).

Sóra-menő-szán. 1767: (Tgy. 1548—798.).

Sör. 1615: Az mely *serth* az Gal Janos zolgay az eo hazana! megh Jltak eo nem tutia Mychoda ser volt (O. 1613—27.). 1618: Emberseges emberek,

hogy az *Ser* elfogoth megh mertek az legelt zepen es igazan kj teolt (uo.). 1622: az *Sernek* ejtele mas fel penzth eryl (uo.). 1645: egik ültiben három kupa *sertt* megiszik (O. 1642—48.). L. még *korcsma-*, *méh-*, *német-*, *sza-lad-* al.

Sör-ejtél. 1634: Az bor es *ser ejtelek* feleol vegeztetik, hogi minden korczmarosok az Brassaj ejtelhez szabjanak ejtelt (O. 1632—42.).

Sör-élesztő. 1806: fertály *Ser Élesztő* 4 xr. (566/806.).

Sörfőzés. 1665: Veszteget el eg napot itala mia Tavaszal, akkor mate miklos szantot, szaladi sert *főzött*, ő alut az paitaban (9786. l.).

Sörfőző-ház. 1613: Az *serfeozeo* haznakis kel keves foldozas (Tgy. 1606—25.).

Sörfőző-kád. 1759: Gabona tarto hat edényei *Serfőző* és káposztás három *kádgyai* tsak könnyen meg értek volna Rh. flor. 5 (B. M. 1751—60.). 1838: *Serfőző kád*, megvette 18 xr. gyalog katona Sebestyén Sámuel (150. cs. 77.).

Sörfőző-üst. 1618: maradoth volt egy *Serfeozeo* vst, mely az J(nctuso)k kezinel vagyon, megkivanom az *Serfeozeo* vsthely rezemet (O. 1613—27.). 1667: Az *ser feőző üst* pedig roszt leven eladtam (K. 1661—69.). 1708: Az pincheben vagion egj öreg jo *serfőző üst* circiter 6 öreg csebres (3. cs. 7.).

Sörfőző-verem. 1614: Egy Ercoksegerül az kerthet el hanta es *Serfeozeo* vermeth assoth, es oth Serth feozeth (O. 1613—27.).

Sör-korcsmárolás. 1634: Az *Ser*

Korcziomallas es hus adas feleől deliber-
alok az jo sernek ejtele d. 2, az alab
valo ser d. 1 (O. 1632—42.).

Sör-látás. 1727: Sert azki korcsomára akar adni, *serlátás* után adhassa (Tgy. 1721—30.).

Söröshordó. 1648: egj kaposztas, egj *seres hordo* (Tgy. 1626—50.). 1750: a' néhai Tekintetes Nemes Tamás Uram *seres hordóját* Szekerestől ezen Barompiatzrol béhajtván Bako György udvarára, az ő kegyelme Emberei megijedvén az érkező városiaktól, oda a' városiak ulánna futának s a' fenekét bévágják (8468. Sztgy. t.).

Sötétes-ház. 1720: Az Ur Házában levő Erkéljből Délre vagjon az *Sötétes Ház* [köntös tarto Kamara] (Káln.).

Sövény. 1666: Ez mellett vagyon egy kús kertesznek valo *sövényből* fontt ház (Ap. A. IV.). 1719: A Sütő *sövényből* font arnyekjaval egjüt (Láz.). 1722: A kis házban egy hitván *sövényből* való kemencze (Ap. B. XXIV.). 1755: a' házban vagyonegy *sövényből* font kemencze egy Lantorna ablak rajta (Ap. B. XV.). 1758: *Sövényből* készült tüzelő Kemencze (Tgy. 1702—99.). 1758: egy kis *Sövényből* tsinált horgokra fedett Marha Pajtája (Tgy. 1702—99.). 1766: Egy *sövényből* font Sertés pajta (460/766.). 1800: Két *sövényből* kötöt kasok, egyik két szakasz, a másik egy (1711—800.).

Sövény-istálló. 1633: egy cziwrt az vegeben *seoveny Istalloval* egjwrt (Pótsa. 1581—814.).

Sövénykert ,vesszőből, ágakból font kerítés'. 1730: *Sövényből* font fedeles régi támaszos *kert* (Ap. B. XXIV.).

1766: Joszág körül valo *Sövény kertek* (460/768.).

Spárga. 1788: *Spárga* Nro. 3 (Tgy. 1702—99.) L. még *száraztató-* al.

Sróf. 1736: vannak valo Egy nagy öreg Szuszek három reszben szakasztott, melyben taláztatott egy öreg lakatt *Sorofos* (Ap. O. I.). L. még *almasajtoló-* al.

Sróf-kulcs. 1840: Egy *srof kulcs*. Betsü árok 15 xr. (64/839.).

Sróftekerő. 1844: Egy *sorof tekerő*. Eladott árra 13 xr. (175. cs. 13.).

Sróftekerő-kulcs. 1810: Egy *srofff tekerő kolts* (1198—1824.). 1840: két srofos szeg, egy *srof Tekerő kolts* (64/839.).

Srófvágó. 1840: egy nagy *srof vágó* (64/839.).

Srófos-lakat. 1729: edgy jo *Sorofos lakat* (11360. I.). 1736: Mas Szuszek az melyben Szombati vamott szoktanak eöszel tartattny ket reszből álló *Sorofos Lakat* van rajta (Ap. O. I.).

Srófos-pad. 1807: A *Strofos pad* 2 Rf. 37½ (1761/807.).

Srófos-szeg. 1840: két *srofos szeg*, egy *srof Tekerő kolts* (64/839.).

Stakatura. 1859: Nád *Stakaturának* 15 Rf. (Gidof. 1604—864.).

Stekli-kés. 1837: (Cseh).

Stempely l. *fűrész-*.

Stempelyezett. 1769: meg voltak rómolva a Palota felső Gerendái, melyeket megkellett *Stömpöjősztetni* (1740/796.).

Stráj-fa ,választó rúd, mely az istállóban az egyik lovat a másiktól elválasztja'. 1823: Léven benne (t. i. az istállóban) négy *Strájfák* (99. cs. 44.).

Sulyok. 1640: a *sulikott* meg bú-
cziullia bator az ladajaban tarczia (O.
1632—42.). 1810: két szoro lapátok és
egy *suljok* 8 dénár (740/810.).

Súrdé. 1821: egy ponya egy *surdély*
egy magvető Rf. 8 (B. M. 1821—48).
1838: Három *surdé*, a vásárló neve
Bagoly János 2 f. 12 xr. (140. cs. 24.).
L. még *szalma-* al.

Surló l. *torma-*.

Suta. 1847: *Suta*, Dézsi Mihály sol-
vit Rf. 8. 4 (Kvh.).

Suvikszos-csupor. 1825: Egy *Su-
vixos Csupor* (8468. l. Séra k.).

Süldő. Myko Mihaly Vramnak *Sul-
dokot* nro hatót (Mikó). 1620: neki
hagjo(k) három eőreg disznót két *sül-
dőt* (Tgy. 1606—25.). 1692: Három
süldőcske flo. 1. den. 50 (B. M. 1674
—700). 1716: Találtunk a' Szekér
Szinben 6 tarka *süldőt*, 3 veres *süldőt*
és veres disznót (Tgy. 1711—20.).

Sütő. 1686: hogj az mely *Sütő* arra-
ert keresi Szekel Mojsesne azt a *sütőt*
az öcsitől [kapta] (8468. l. 1500—800.).
1686: Haromszeki Lemhenyi Janos az
Urfi eo k(egye)lme *sütője* (uo). L. még
kolbász-, *palacsinta-*, *vas palacsinta-* al.

Sütőház. 1627: Egj *Süteó haz* abba
suteo kemencze egy (Ap. A. II.). 1640:
az *Süteó haz*att beczüültesse meg em-
berseges emberekkel (O. 1632—42.).
1663: az eoroksegen vadnak Istallok,
Czjvr, *Svteohaz*, Tyukol, ket Disznó ol
(S. 1658—65.). 1713: *Sütő ház*ban egj
czipo szakaszto tábla (Ap. B. XV.).
1758: Fenyő Gerendájú jo Fenyő szaru-
fákon és Létzeken közönséges szalma
fedél alatt való *Sütőház*, melynek közep-
én kőből rakott Sütökementze vagyon

(Tgy. 1702—99). 1768: Vatsora után
elő álmokor akkor égett el fen meg
írt Magyarosi Benedek ő kegyelminek
egj bornából való *Sütő ház*ának szar-
vazattlya s a hátulso fara és ágasokra
csinált Szekér árnyéka szán állaival egj
pár szekér ágassáival sok eszköz fáival
együtt (167/768). 1789: *Sütő Ház* a
kapu előtt Sendelj fedéllel ajtóval 1
(11019. l.).

Sütökemence. 1627: Egj *Süteó*
haz abba *suteo kemencze* egy (Ap. A. II.).
1722: A *Sütő ház*ban *Sütő kemencze*
és éget bor főző katlanocska (Ap. B.
XXIV.). 1803: egy csempe kementze,
egy *sütő kementze* (B. M. 1801—10.).

Sütőlapát. 1716: két *sütő lapát*
(Tgy. 1711—20.). 1744: *Sütő lapát*
numero kettő aestimáltatott den. 6
(41/744.).

Sütőteknyő. 1692: Egy gyuro es
Sütő Tekenő den. 30 (B. M. 1674—
700). 1808: Egy nagy *sütő teknyő*.
Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Szabad-erdő. 1787: Különös tilal-
mas erdő nem lévén, itten is a' *Szabad*
*Erdő*nek gondviselője a' falus Bíró
(775/787.).

Szabadítás l. *határ-*.

Szabó. 1764: Ezenkívül mikor le-
hoztak *Szabot*, Csizmadiát, Mészáro-
st, melynek ados volt, feles pénzzel
fizettem ki (Tgy. 1763—854.). L. még
nő- al.

Szabó-asztal. 1841: *Szabo asztal*
avult 4 xr. (Kvh.).

Szabó-céh. 1830: Városunkban Lako
minden rendű *Szabo* mestereknek Czéhos
Társaság felállítása aránt beadott Leve-
lekre Válasz... (8468. l. cs.). 1842:

Szabó Czéhunk a maga Öröm Innepe megülése napjára ... (11786. l.).

Szabó-társaság. 1830: Az ide való *Szabo Társaságnak* céhale privilegium helybe hagyására beadott instantiára Válasz ... (8468. 1. cs.).

Szakács. 1623: Az melj nemes embernek lovas legenie, *zakacza*, beresse es molnara vagon az lofeo emberekis az mellyk rend vagon supplication hogj azok ne connumeraltassanak (Tgy. 1606—25.). 1713: Tordai Márton *sza-kács*. Fizetés 13 fr. 1 pár kordovány csizma, két ing, lábravalo, öt véka árpa vetés (K. Székely felj.).

Szakács-kés. 1806: négy nagy *Szakács kés* (B. M. 1801—10.).

Szakács-tűzhely. 1755 kirakot egy *Szakács Tűzhelly* (Ap. B. 15.).

Szakácsné. 1732: Generalis it járásakor a *Szakács aszszonnak* vit másfél poltrára égett bort (Kvh.).

Szakaszos-kas. 1788: (Tgy. 1702—99.). L. még egy- al.

Szakasztó-deszka. Egy uy *szakasztó deszka* (Ap. A. VII.). Egi *szakasztó deszka* (uo. VI.).

Szakasztó-tábla. 1817: (B. M. 1811—20.).

Szakasztó-teknő. 1713: *Szakasztó Tekenő* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1719: *Szakasztó Tekenyő* (Ap. O. I.).

Szál. 1560: az prasmay erdeobe, ki az fekete wyz mellett wagyon ott wagthanak zyffat es teolgyfat ket zaaz *zalat* negy hean hatalmaswl (Tgy. 1427—1565). 1786: *Szál* Gyertyát adot a a Falusi Biro (1221/787.).

Szalad ,sör főzésre csiráztatott árpa'. 1628: három kőből *szaladott* három fo-

rintba (Ap. A. II.). 1628: egi kőből arpas *zaladot* es komlot den. 50 (Kvh.). 1617: az azalast elvegheztem vgyan eontheozthemis a tuzet az Azalo torkaba vgy indultam a *zalad* le-enny (O. 1613—27.).

Szalad-aszaló. 1750: Sepsi Szent Györgynek két *Szalad aszaloja* volt, edgyik volt a' Debren kapujánál, másik volt Szemerja fele ... Az emlékezetben forgo *Szaladaszalonak* torkát és köveit láttam (8468. 1. Szigy. t.).

Szalad-liszt. 1678: 10 May in anno 1678. Küldöttem *szalad lisztet* kőb. 2., szalonnát kettőt, sajtot kettőt, Tömlőt, szalonnát (Ap. A. VII.). 1691: Az *szalad liszt*emből maga jobbágya házánál főzetet sert Dosa Uram (Ap. A. IV.).

Szalad-sör. 1623: *szalad* sert is sokadalom napian kwweol nem szabad varosunkban arulni (Kvh.).

Szalafa ,sörfőzésre csiráztatott árpa'. 1666: *Szalafatt* egy egy kőblöt ... az ki *szalafatt* nem czinal egy egy kőből zabot ad (Tgy. 1662—82.). L. még *szalad-* al.

Szaladás. 1678: Eökreomet, szörj-ről protestalok, haytotta be az Futasfalvi tilalmas hatarbol, az *szaladással* megkinaltam nem levalta (K. 1678—88.). 1712: Ha mely gazdának marhái nappal kárba szaladnak és a határ pásztor megkapja, büntetése denár 6. Ejszaka pedig azon *szaladasert* denár 12 (1. cs.). 1727: Az *szaladásnak* büntetése Két pénzt, s a kárt fizesse meg (Tgy. 1702—99.). 1772: Valamely Marha mellett Pásztor lészen, ha Gabonában tapasztaltatik *Szaladásnak* nem lehet nevezni, hanem mint szánszándékos kártékony ugy büntetessék (különf.).

Szál-fa. 1615: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 *zál farol*... (O. 1613—27.). 1803: Csere avassából hogy *szál fát*, vagy koszorufát szokot vinni (B. M. 1801—10.).

Szalma. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt *zalmat* (O. 1613—27.). 1617: Az *Zalmaba* aluznak (uo.). 1766: Buza *szalmájába* 70 kalongya. Ros *szalmájába* 17 kalongya (460/768.).

Szalmafedél. 1713: Diszno okol, melyben találtatott fenyő bornából való két rekeszü két ajtaju s egy lábon álló *szalma fedél* alatt levő Diszno oll (Ap. B. XV.). 1755: három szakaszból álló és fenyő bornából rakott alkalmas *szalmafedél* alatt egy Diszno Oll... *szalma fedél* alatt egy jégverem (uo.).

Szalmakosár. 1695: (Káln.).

Szalmás-épület. 1703—5: *Szalmás épületen*, ha ki a ház hijján bocsáttya kementze kürtejit az Tiszt cum poena fl. 3 bontassa el, ha ugj sem szabadosson le ütethesse (Kvh.).

Szalmasurdé „szalmazsák”. 1831: Vagyon egy *Szalma Surgyé* (23. cs. 99.).

Szalmatartó. 1807: A Csűröskert kapuján kívül levő veteményes kert azon hátul levő *Szalmatarto* helyek (B. M. 1801—10.).

Szalmazsák. 1740: tanáltatott egy rosz *szalma Sák* egy szalmából való vánkos (11786. l. 1577—847.). XIX. sz. eleje: Egy *Szalma Sak* (B. M. hiány.).

Szalmazsúp. 1817: A Gyümölsős kertben egy Bikfa Boronákból rakott *szalma Suppál* szépen bé fedett Csűr (B. M. 1811—20.).

Szalonna. 1627: egy egész *szalonna*

(Ap. A. II.). 1643: szeghen legeni leven cziepleim leven menten egy aszszonihoz, valami *szallanat* ighert (O. 1642—48.). 1646: oly *szalannat* adot hogi az giermeki meg dühöttek (uo.). 1808: Másfél kisdég *Szalonna* u. m. 59 font, két Háj u. m. 10 font s egy 7 fontos Orjos Betsü Ar 35 R. flor. (Deák). L. még *avas-* al.

Szálú. 1681: három *Salu* (10908. l.). XIX. sz. e.: egy nagy darék *szallu* (Lázár). 1840: egy *szallu* és kézvonó 2 Rf. (B. M. 1821—48.). L. még *falazó-* al.

Számadás. 1642: az marham mellől el allott hivattam *szaamadasra* nem jeott (O. 1642—48.).

Szamár-kanca. 1819: Egy *szomár kantza* adatott el 5 Rf. 7 xr. (72. cs. 61.).

Szamár-ménló. 1819: Egy 4 Esztendő *Szomár Ménló* adatott el 3 Rf. 8 xr. (72. cs. 61.).

Számtartó. 1711: Terh hordozásban *számtartot* is tartottunk (Kvh.). 1711: Mind a' két város tarcson egy *számtartot* (uo.).

Számvevő. 1730: Kovásznai Bács, Fejős és Meddő Pásztorok semmi hely és mentséggel és jo ratiokkal magokot az *számvevő* és törvént tevő Gazdák előtt nem mentegethetik (57/748.).

Szán. 1593: Mi falustol hatunk vala egimasnak lly hagiomant egy forinthig, hogy valamely Kálnoky ember videk faluból való *szanokoth* latna meg tartosztassa es az Kálnoky Erben Erdeolt volna megh tartosztassak (Tgy. 1569—606.). 1645: *szanomom* jarvan ugi utottem volna kett lovat, hogi fel döltenek volna, eggikben az *szan* rudgia bele ment (O. 1642—48.). L. még *béres-*,

darék-, derék-, deszkás-, erdőlő-, futó-, ganézó-, korcsolya-, lajtorjás-, ló-, molnár-, négy lábú-, rakó-, sorajáró-, sora-menő- al.

Szán-áll. 1809: Ujj *szán áll*, a vevő neve Budai Ferentz Duló 1 Rf. 1 (164/62. cs.). L. még *szekér-, ágas-* al.

Szán-rúd. 1645: szanomon jarvan ugi utottem volna kett lovat, hagi fel doitenek volna, egyikben az *szan rud* gia bele ment (O. 1642—48.).

Szántalpaló-lánc. 1683: Egy *szan talpara* valo *lanczolt* harmatt jokott (11786. l. 1577—847.). 1794: Egy *szán-talpaló* kurta Lántz (Tgy. 1781—800.). 1797: két Erdőlő szán és egy *szán-talpába* való kis Lántz (B. M. 1791—800.). 1807: Egy *szán talpaló* Lántz is vagyon (B. M. 1801—10.).

Szánt. 1616: vgyan azon megh *zantoth* feoldet az had alat bevethette kapoztaval es hekertelte (O. 1613—27.). 1617: Mikor *zanthot* volna kj tiltalta pechettel az Inctust Thorvenyre kellett fel Bochuznom (uo.). 1642: Seot kett Ekewel my *szantottunk* vala benne (8468. vgy.).

Szántás. 1605: ebbe az eztendeoben tavaz veteskor az megh *zantasert* az maior potentian hiuk (Mikl. 1605—6.). 1616: az zabad vthon ra menth az megh nevezet Molnaromra, az *zantas*, kertheles es kapoztha vlthetes feleol (O. 1613—27.). 1622: Mjert hogy ezen feold *zanthasert* Tarchy Georgy Torvenyben hytta az ki megh *zanthotta* azt (uo.).

Szántóföld. 1569: az en tulaydon örökseghemhez valo *zanto földet* attam vala zalogon (8468. l.). 1576: vagion

az hatarban is *szanto feoldwnk*, szena-fwvwnk (Kvh.). 1596: volnanak valamy *szanto földek* Teolgyes Pal Eoreoksegeben (Tgy. 1569—1606.).

Szántó-rúd. XIX. sz. e.: Egy *szánto rudat* Gidofalvi Sámuel ur 4 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.). 1814: Egy *Szánto* Lo *rud*, vette meg Oláh Todor 19 xr. (1643/821.).

Szántó-taliga. 1756: *szanto taliga* vasas 1 (Tgy. 1702—99.). 1808: két *Szánto talyiga* egyik vasas, Betsü Ár 4 R. flor. (Deák). 1861: Egy vasas talpu *szánto taliga* patíngal 2 f. (Cseh).

Szántó-tézsolya. 1716: az ekén egy köldök vas, gerendely karika, két *szánto Tésola* (Tgy. 1711—20.). 1723: Egy Eke Talyigájával és vasaival, *szánto téssolyával* és járommal (Ap. O. I.). 1758: egj *szánto téssolya* vas karika rajta (8468. l. 1565—800.).

Szántó-vas. 1632: *szanto vasat* es egyeb apro vassat arultanak (Kvh.). 1659/1681: egj bokor *szanto vas* (S. 1658—65.). 1691: Az edgy bokor *szanto vasat* es szuszekot meg igire Nemes Tamas Uram (Káln.).

Szappan. 1763: Deczembernek 15-ik Napján Tiszt Urunk poron(csolattyából) egy rud *Szappant* vetünk (Kvh.).

Szappanfőző. 1750 k.: *Szappan Főzőkről*: A legvastagabb ugmint négy ujjni vastagságu szokott rud szappan kiben három font vagyon 24 den. (Kvh.).

Szappanfőző-üst. 1840: a katlanba rakott ércz *Szappan főző Üst* (64/839.).

Szappanos. 1734: *Szappanyos* (Kvh.). 1781: Kézdi Vásárhellyi *Szappanos* Szöts Jánosnál hálván egy köld Lántzát ellopta (658/782.).

Szappanozó-cseber. 1836: Hosszu *szappanozó cseber* (988/836).

Szappanozó-fazék. 1698: Egj *szappanozo Fazék* (Ap. A. VI.).

Szappanozó-medence. 1788: (Tgy. 1702—99.).

Szappanozó-teknő. 1713: *Szappanjozo tekenő* nr. 1 (Ap. B. XV.). 1808: Egy *Szappanozo tekenő*, Betsü Ár 8 Dr (Deák). 1817: Egy *szapanyozo Tekenyő* (B. M. 1811—20.).

Szapuló-cseber. 1740: *Szapullo Cseber* nro. 1 (28/740.).

Szapuló-dézsza. 1808: két *Szapullo Dézsza*, Betsü Ár 48 Dr. (Deák).

Szapuló-kád. 1840: (64/839.).

Szapuló-szék. 1688: (Ap. A. V.).

Szapuló-üst. 1664: egy *io szapulo üst* (Ap. A. IV.). 1808: Egy hitván *Szapullo üst*, Betsü Ár 3 R. flor. (Deák).

Szárazmalom. 1755: A *Száraz malomnak* romlot falai helljébe, hogy Uj falakat csináltunk 3 $\frac{1}{2}$ xr. (Kvh.).

Szárasztó l. gabona-, szilva-.

Szárasztó-gyepflő. 1838: egy *szárasztó gyepflő*, megvette 17 xr. Tiszteletes Boérné (150. cs. 77.). 1840: Három vásott *szárasztó Gyepflő* (64/839.).

Szárasztó-rúd. 1664: kett *szarasztó rud* (Ap. A. III.).

Szárasztó-spárga. 1835: 1608/835.).

Szarúfa. 1613: Az zeker Istallo semire nem io, az agasiban valik io keves, az *zarvfajaba*, de a *kozorwfaja*, leczj es sendelje semire nem io (Tgy. 1606—25.). 1635: En pedig Tegzeo Peternek cziak jo akaratombol igerek 10 szal *szaru fatt* hogy el egtek vala (O. 1632—42.). 1729: ezen Sütőházon

eszterhaja alatt gabonás Ház *szarufájának* valo apro bornák nro. 11 (11360. l.). 1758: jo Fenyő *zarufákon* és Létzeken jo szalma fedél alatt valo két odru Tsür . . . Fenyő Gerendájú jo Fenyő *szarufákon* és Létzeken közönséges szalmafedél alatt valo Sütőház, melynek közepén kőből rakott Sütő kementize vagyon (Tgy. 1702—99.). L. még *fattyu-, fiók-* al.

Szarvasmarha. 1755: Hogy megkiáltattuk, hogy senki *Szarvas marhával* ide ne jöjön a Vásárra a kiáltonak attunk 1 $\frac{1}{2}$ kr. (Kvh.).

Szarvas-teknő. 1698: Egj *szarvas tekenyő*. Fenyő magh benne / . . . Egj *szarvas tekenőben* len (Ap. A. VI.). 1763: *Szarvasos nagy Tekenő* / . . . kisebb kenyérsütő *szarvasos Tekenő* (B. M. 1761—70.).

Szarvas-dagasztóteknő. 1681: három *szarvas dagasztó tekenyő* (Ap. A. v.). 1698: Egj *szarvas dagasztó Tekenő* (Ap. A. VI.).

Szarvas-üllő. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerént: edgy nagy pöröly, nagj verő nro 1, *Szarvas üllő* nro 1, Félkéz verő . . . (Káln.). 1780: . . . el lop-tak egy nagj *Szarvas Üllőt*, három nagj öreg Fogokot, egy nagj fél kéz Verőt, egy nagj Fogzo Vasat (356/780. s.). 1840: Kováts műszerek . . . Egy használható Tőke Üllő és egy *szarvas Üllő* (64/839.).

Szarvaz. 1646: bornat hozank ide, fel sem *szarvazhatok*, hanem az Varos nekj s kj hania a piaczra (Kvh.). 1775: A Templomot ujra *szarvazzák* (S. ejk. 1775—97.). 1804: az 1802-ben 26-ik Oktobris a rettenetes földindulás által

megromladozott tornyát újra *szarvazván* (S. ejk. 1801—6.).

Szarvazat. XVII. sz. v.: *szarvazásit* az első víz igen megvesztegette (Ap. A. VII.). 1777: Fenyőfa *szarvazatra* és állásra 80 száll, szálát xr. 12 (Kvh.).

Szavatos l. *zuvas-*.

Szecskavágó. 1795: Egy *Szatska vágo* (542/796). 1840: A pollyva tartoba egy *Szatska vágo* készüléttel 25 f. (64/839.).

Szecskavágó-kasza. 1840: Egy *Szatska vágo kasza*, eladatott 50 xr. (64/839.).

Szecskavágó-láda. 1740: *Szatska vágo Láda* kaszájával edgyüt nro. 1 (28/740.).

Szecskavágó-vas. 1840: Egy *Szacska vágo* darab vas (64/839.).

Szeg 1. „kaszáló”. 1628: tudom hogy az Geörgy Ghereb uram *szege*hez szakada (Tgy. 1628—50.).

Szeg 2. 1617: egy Malomnak az Arok Torkaba *Zeget*et veretet és agakatis rakata oda, az mely Agnak Oda rakasa az Malom vyzenek Artalmas (O. 1613—27.). L. még *derék-*, *ék-*, *festett kendő-*, *gombolyag-*, *hátló-*, *kendő-*, *kerék-*, *kerékfej-*, *lapos-*, *léc-*, *őr-*, *patkó-*, *srófós-*, *vas-*, *vas derék-*, *vető-*, *zsin-dely-* al.

Szegfejező. 1788: *Szeg fejező* Nro. 9 (Tgy. 1702—99.). 1840: Egy nagy ket-tős *szeg fejező*. Becsü árok 20 xr. (64/839.).

Szegfej-gombolyító. 1840: Egy *szeg fejet gombolyító*. Becsü árrok 5 xr. (64/839.).

Szegtartó-bőrzacskó. 1861: *szeg-tarto bír acsko* 10 kr. (Cseh).

Szeges-asztal. 1681: ket *szeges asztal* (Deák).

Szegelet. 1618: attam volt Egy Darab *Zegelet* feoldet kin lovakath tarthot az En megh holt atthyam Donat Janos atta volt Noky (O. 1613—27.). 1675: Balog István része szerint valo egy darab *szegeletet* (Tgy. 1669—81.). 1806: mely is nevezetik Páll Miklos *szegelettyinek*, mely megnevezett *Szegeleti* vagyon a Zabolai halom mezejében (B. M. 1801—10.).

Szegődik. 1616: az Vra meg *zege-deoth* volt vele azt megh tartozyk adni (O. 1613—27.).

Szeglet-mérték. 1809: *Szeglet mérték* a vevő neve Szabo Sigmond 2 xr. [ácsszerszám] (164/62. cs.).

Szegletes-sarok. 1764: Egy ablak rámakra *szegeletes Sarkokért* által foglalo veszszőkért kivono gombocskákkal és bezáro forditokkal 1 Rfl. 8 xr. (147/764.).

Szegődség. 1606: megh kivanom az *szegeoczeget* es ell varja ezten Napigh (Mikl. 1605—6.). 1615: 3. *Zegodsegre* marazthottam volt megh (O. 1613—27.). 1616: az *zegochege* penig volt f. 4 egy zúr, Egy keobeol zab vetes, ket keobeol Búza vetes (uo.). 1635: ha az *szegeczieg* melle jeo jo (1614—35.).

Szegődött-szolga. 1611: Goczmany Istvannak ugj mint *szegeodeot szolgálai-*nak berere (B. M. 1574—699.). 1618: Ez Jelen valo ezthendeore *zegeodeot zol-*gaya volt es elhagyoth oknelkül (O. 1613—27.).

Szegődött-szolgalóleány. 1618: Egy *zegeodeoth zolgalo leanyomot* Talaltam megh nala, mely zolgalo leanyomot

kertem ky pechettel az feleségetol (O. 1613—27.).

Szejke-tál. 1813: két *Szejke Tál* egy Leveses Tál (11786. l. 1610—19.).

Szék. 1808: Öt festett, két fejr viseltes *Székek* Betsü Ár 84 Dr. (Deák). L. még *árnyék-, csiptető-, egyes-, faragó-, felakasztó-, festett-, guzsaly-, gyalog-, húsvágó-, karjos-, karjos egyes-, kerékfalazó-, kézvonó-, kis-, köszörű-, parasztpad-, pohár-, szapuló-, ülő-, vágó-* al.

Székely-fogas. 1758: két közönséges *Székely fogas*, egyik hosszabb, rövidebb a másik (Tgy. 7/899.).

Székely-jószág. 1601/1801: az eü *Zékely Jozaghtert* és eörösksegekert mást igértünk (Ap. H. l.).

Szekér. 1574: mikor az *szeke*reth veottwk vala (Damok). 1584/XIX. sz. e.: mind barmokal s mind *szekerekkel* eljárhasanak rajta (Ap. B. XV.). 1616: veottem volt Boronat, mely megh veoth Brassoban hozok volt egy *zeke*rel. Hogy az boronat el nem hozhattam 4 Eok-reomot *zeke*resteol zenastol vytte be (O. 1613—27.). 1617: azt monda Silo geornek halgas Bolond, mert az meheket *zeke*ren vyttek el (uo.). 1713: *Szekér* szín, mellj alatt is találtattak egy hosszú karos pad, három szán, két fako *szekér* (Ap. B. XV.). L. még *béres-, egészvágás-, erdőltő-, ernyős-, fa-, fatalpu-, félvágás-, futó-, gabonahordó-, gyékényes-, hintó-, hordó-, ide s tova járó-, járó-, káros-, ló-, malombajáró-, ökör-, paraszt-, pergő-, szénás-, tár-, trágyahordó-, vasas-, vasastalpu-* al.

Szekér-ágas. 1768: Vatsora után elő álomkor akkor égett el fen meg irt

Magyarosi Benedek eő kegyelminek eg bornából valo Sütő házának szarvazattya s a hátulso fara és ágasokra csinált *Szekér árnyéka* szán állaival egj pár *szekér ágas*aival sok eszköz fáival együtt (167/768).

Szekér-alj. 1664: egy öregh *szeke*r Aty, 3 marok vas rajta (Ap. A. III.). 1676: adgyon edgy negy ökör utan valo *szeke*ret . . . kinek az *allya* vasas legyen, Járommal, sikotyú, teslyastol (8468. l. 1565—800.). 1808: Egy hitván *Szekér aly* két roszsz kerékkel. Betsü Ár 50 Dr. (Deák). XIX. sz. e.: Egy nagy *szeke*r ajjat két elő kerék nélkül Forro Károly. ur 2 m. f. 74 pénz [t. i. megveti] (B. M. k. n.).

Szekér-árnyék l. *szekérágas-*.

Szekér-elő. 1843: Egy hordo *szeke*r minden vasával, s egy kiss *szeke*r elő minden vasával /. . . Két kiss *szeke*r elő kerék vass talpu (B. M. 1821—48).

Szekér-istálló. 1613: Az *zeke*r *Is-tallo* semire nem io, az agasiban valik io keves, s az zarwfajaba, de az kozorw faja, leczj es sendelje semire nem io (Tgy. 1606—25.).

Szekér-kas. 1810: Egy vasas talpu minden hiba nélkül valo lo *szeke*r *kas*-sal, első ládával és sarogjával együtt 135 Hfl. (740/810.).

Szekér-kenőcs. 1889: *Szekér kenőcs* 1 f. 6 xr. (Imreh D.).

Szekér-kerék. 1691: ket lo *szeke*r kereket böcsültünk den. 96 (Tgy. 1682—92.).

Szekér-láda. 1805: Egy *szeke*r láda és egy kis tekenő (Szöts. 1806—96.). 1821: Egy *szeke*r láda 2 Rl. (sz. n.).

Szekér-szín. 1713: *Szekér szín*, mely

alattis faláltattak egy hoszszu karos pad, három szán, két fako szekér (Ap. B. XV.). 1722: Istálló végiben *Szekér szín* ágosokon álló (Ap. B. XXIV.). 1760: a mellyeket épített költséges kamarát, *szekér szint*, mind deszkából, azon deszkákat mind maga pénzivel vásárolta (381/750. s.). 1788: jo Istálló *szekérszín*ivel volt aszt mind elégette (B. M. 1781—90.). 1817: Bikfából rakott két Istálló és közbül egy *szekér szín* (B. M. 1811—20.). 1839: lábakra kötött *Szekér szín* (155. cs. 82.).

Szekér-taliga. 1686: *szekér talyigá*-val, kötéllel, fejszével (K. 1678—88.).

Szekér-tartó. 1801: Egy *Szekértartó* és 8 Sallo, aestimalas szerint valo ára 66 xr. (361/801.).

Szekér-vezető. 1592: Balyka Istwan az eo feolden hazasodot vala meg es en valek az Nasznagyanak bot palnak *szeker vezető*ie (Damok.).

Szekeres. XVII sz. e.: Vagion eottwen eztendeye hogy en az Attiammal *szekereskettem*, most is *szekereskedem* (Kvh.). 1708: Egy *Szekeresnek* valo vas héver (3. cs. 7.). 1711: *szekeres*t is fogadván az közös Marhánk és árrunk alá (Kvh.). 1728: Fedni valo Cserепet Tekintetes Notarius Uram poroncsolat-tyából fel Csernátóni *Szekeres* administrait (M. 1728.).

Szekeres-fék. 1708: Két hitván *szekeres fék* (3. cs. 7.). 1729: egy viseltes *Szekeres fék* (11360. l.).

Szekeres-ló. 1581: Vagion neg *zekeres* lowam mind *zekeresteol* (Tgy. XVI—XVII.). 1726: Négy *szekeres* lovat hagyok Gyárfás Pál fiamnak (Tgy. 110/891.).

Szekérkenő-csiga. 1840: Egy *szekér kenő csiga*, eladatott 3 Rf. 31 xr. (64/839.).

Szekereskedik. XVII. sz. e.: Vagion eottwen eztendeye hogy en az Attiammal *szekereskettem* most is *szekereskedem* (Kvh.).

Szekeresség. 1660: *szekeressegre* igirte volt magat az I(nctus) (S. 1658—65.).

Szekerce. 1616: Ez alat talaltam megh az I(nctus) kezenel egy Topanfalvi *zecheret*, mely *zecheret* az Theorveny eleyben hoztam / ... az *Zekerchey*s Chorbas, Az fanis az mellyet vagtak Jele vagyon, hogy Corbas *zecherche*vel vagtak (O. 1613—27.). 1834: *Szekertze* 1 darab (43/834.). L. még *nádméz-vágó*-, *zsenedelyező*-al.

Szekerce-fejsze. 1824: egy *szekertze fészi* 15 xr. (91. cs. 1825.).

Szekerény. 1681: (Deák). 1692: Egy *szekerény* den. 36 (B. M. 1674—700.).

Szél-deszka. 1758: *szél*, vagy *szin* Deszkákból karok közé csinált nem igen jo kert (Tgy. 7/899.).

Szemétmerő-kas. 1838: két *szemet merő kas* (150. cs. 75.).

Szemöldök. 1688: Ezen pitvarbol nyilik be a' konyhára avagy kémény allyára egy fel szer fenyő deszka ajto minden vas nélkül, tölgy fa ajto mellyékivel, *szemöldök*ivel edgyütt / ... tölgyfa ajto mellyékivel, *szemöldök*ivel (Ap. A. V.). 1765: Kapu zábélyi jo kemény vastag cseréfából valok ugy *szemöldöke* és kötése is cseréfából sendellyel fedett ép Galambug alatt / ... És mind a' kapu zábélyi *szemöldöke* és kötése, mind pedig a' kis

kapunak mellyékei, *szemöldöke* és talpai (cserefából lévén) belső részekkel edgyütt az Utiza felől igen szép formájú figurákkal virágokkal ki vagy on metztve és azon metztés is veres, sárga . . . feje és fekete színekkel megfestve / . . . Vagyon egy Galambugos sendellyel fedett jó vastag cserefa lábakon álló kapu, ezen kapunak zábéi, *szemöldöke* az udvar felől Napnyugotrol formás metztésekkel vadnak megczifrázva (Bethl.).

Szén. 1732: Vettünk 6 köből *szenet* város számára 9 pénzvel, árta 54 pénz, [a városi cigánykovács számára] (Kvh.). L. még *bükkfa*-, *kovács*- al.

Szénégetés. 1788: a' régi le vágott Cserefáknak töveiből *égettek* a' Kovácsok eleitől fogva *szenet* / . . . a' Szent Györgyi cigány kovácsokat kitiltottam volna *szenet égetésre* való nézve tilalmas Csere Erdeinkből (1793—788).

Szénfogó. 1847: két *szén fogo* 10 xr. (194. cs. 29.).

Szénszító-vaslapocka. 1795: Egy *Szén Szító Vas Lapotzka* (Ap. B. XV.).

Széna. 1555/XIX. sz. e.: Hütünk szerint írjuk akkoron pedig az Iktatáskoron az feltlyel megirt Jóságoknak ellene senki nem szolla. Továbbá akkoron Iktatásnak idején egy kert *széna* vala ottogyon, azt aztán Apor János és Apor Péter elhordatta (Ap. B. Ksztl). 1562: az Mely kazalth *zenath* ott találuk (Sz. 1374—700.). 1616: veolttem volt Boronat, mely megh veoth, Brasoban hozok volt egy zekerral. Hogy az boronat el nem hozhattam 4 Eokreomot zekeresteol *zenastol* vytte be (O.

1613—27.). 1605: 12 szeker *szenat* keres az falu (O. 1642—48.).

Szénaboglya. 1614: az mely *Zena Buglyath* megh tyloth volt hogy Mezey Istvan el ne vige, azt eo myngyarast felrakta es elvytte (O. 1613—27.).

Szénafű. 1562: *zena fywet* az en attyam Bekeseges wrasagaban Byrta mynd halalaygla (Sz. 1371—700.). 1565: el foglalta tollem az *zena ffweth* (uo.). 1676: vagion az hatarban is szanto feoldwnk *szenafwuwnk* (Kvh.). 1613: Egh zeker *zena fuemet* meg kazalta es elvytte (O. 1608—711) 1617: Csyá Peterne Teórek Anna aszszony *szenafwe* (Damok. 1600—44.).

Szénamérő-kompona. 1757: A Város *széna mérőkomponajara* csinaltattunk egy Vas tengelyt (Kvh.).

Szénarend. 1634: pecziettel kertem volt meg *szena rendemett*, melliett eo kaszaltatott volt meg (O. 1632—42.).

Szénarét. 1591: hoza tartozokal zantho feoldekel *zena retetekel* erdeyvel (Damok.).

Szénaság. 1631: attunk falustol egy darab *szenasagot* (Ap. A. II.).

Széna-szekér. 1575: ahol ket *zena zeker* egy Mas mellett el mehet (Ap. A. I.).

Szerszám. 1616: Marhainkat *zerzamostol* Barmainkath mellyekben megh 40 lovaink es kacholaink oda vadnak es 8 eoregh 12 negivenes 2 Althalag (O. 1613—27.). 1637: egj gabonas hazra való fatt meccziet éppen minden *szerszamaval* (O. 1632—42.). L. még *rezes*-, *vas*- al.

Szerszám-lyukasztó. 1840: Kovács műszerek . . . Két *szerszám lyukasztó*, egy nagy, egy kisebb (64/839.).

Szer-tartó. 1808: Egy *Szertartó* 6 xr. (1761/807.).

Szérű. 1758: A Csürben a *szérű* körül vagy 11 Csere Deszka hozá tartozando Csere lábakkal együtt. (8468 l.).

Szerző-bíró. 1574/1687: az dolog-szerző bírák Pál János és Tamás Benedek (Ap A. I.).

Szigony l. béka fogó-.

Szj. 1657: vöttem ket szal szijat ket poturával (9786. l.). L. még *fara-gott-*, *kengyel-*, *kerülő-*, *kocsitartó-*, *le-kötő-*, *lejtő-*, *nadrág-*, *terhelő-*, *vonó-* al.

Szj-farhám. 1774: *Sziju farhám* 1 pár (8468. l. cs. i.).

Szjgyártó. 1599: *Zigyarto Janos* vgian Kjzdy Vasarhely (Barab.). 1773: Nagy Mihály *szijjárto* Jantso Simon *szijjárto* (Kvh.).

Szjgyártó-pad. 1840: Egy *Szigyarto* ros *pad* (64/839.).

Szj-gyeplő. 1708: *Szjij gjeplővel* kotsis ostorral (3. cs. 7.). 1805: két lora való farhám minden hoza tartozo varásos fékekel és *Szjij Gyeplővel* (866/1805.).

Szj-ostor. 1810: Egy kitsin *szju* *ostor* 24 dénár (740/810.).

Szj-pating. 1729: edgy hitván *szjij* *pating* ... edgy rosasz *szjij pating* (11360. l.).

Szilfa l. szál.

Szilva-aszalo. 1730: talaltatik egy el veszet földből asott *Szylva Aszalo* haszontalan (Ap. B. XXIV.). 1840: szép jövedelmű Gyümölcsös és benne egy gazdaságos *Szilva aszalo* jó állapotba megkívántato Lészáival edgyütt (Ap. Kszti.).

Szilvafa. 1713: Veteményes kerttel,

meljben feles megj és *szilva fák* vad-nak, szakasztja meg jó lészás új kert (Ap. B. XV.).

Szilvapálinka. 1848: 20 kupa 2 éves *szilva pálinka* 12 fr. (NS.).

Szilvaszárasztó. 1840: Hat *Szilva Szárosztok* tsere kötéssel kihuzoiával (64/839.).

Szilvaszárasztó - üst. 1840: Egy *Szilva Szárosztok Ércz Üst* (64/839.).

Szilvatörő. 1834: *Szilva törő* 9 xr. (Különf. k.).

Szilvás-kert. 1561: mely kys *szylwas* *kertet* dolos györgy ereztet volt (Tgy. 1487--568.).

Szín. XVII. sz. e.: a mely hozzu *szint* piatzunkra tsinaltunk, alaia vagho szekeket zerezven az mely kwlseő me-szaros vasar napokon azon hust vagh azoktol ket penzt d. 2 (Kvh.). 1758: egy kis *szinetske* Fenyő Deszkából bé padolva (Tgy. 1702--99.). 1789: Azon jóságion istálo *Szinnel* (11019. l.). L. még *árnyék-*, *csizmadia-*, *marha-*, *méh-*, *szekér-*, *timár-*, *ülő-* al.

Szín-alj. 1794: A *Szín aj* mellynek egyik fele sövényből vagy 4 flor. (Gidóf. XVII--XIX.).

Szín-deszka. 1753: *Szín doszkát* Gelentzeit vettünk száz szálat Istálo padlani, 3 fo. 58 dr. (8468. l. vegy.). L. még *széldeszka-* al.

Szín-méz. 1840: Egy cseberben *szin* *méz.* Becsült ár 70 Rf. (190. cs. 99.).

Szín-vaj. 1759: ket ejtel *szin vaj* 48 xr. (B. M. 1751--60.). XIX. sz. e.: *Szin vaj* 5 ejtel f. 2 xr. 40 (B. M. k. n.).

Szita. 1636: megkerdezte az Actrix az Inctatol, hogj vagione itt Guruzda Georgjnenek *szitaja* az Inctanak, azt

mondtak hogj vagjon, Kovacz Istvanne el vitte az *szítat* (O. 1632—42.). 1692: két *szíta* den. 21 (B. M. 1674—700.). XIX. sz. e.: Két *Szíta* Becsü ár 30 xr. (Cseh). 1839: kétt Rosta, két *Szitta* 2 Rf. (B. M. 1821—48.). L. még *abárló-, borsszítáló-, fátyol-, gyakor-, gyér-, pléh szűrő-, ritka-, szítáló-, szűrő-, tejszűrő-* al.

Szíta-ráma. 1840: (64/839.).

Szítál. 1754: Sütők Iako Háza, melyben *szítálnak* és dagasztanak (Ap. B. XXIV.).

Szítáló-szíta. 1853: Két *szítáló szíta*, két rosta. Betsü ár váltóban 3 Rf. 40 (117/1043.).

Szító l. szén-, tűz-.

Szító-vas. 1676: Egj *szitto vas* (Don).

Szívárvány. 1720: Innen ismét mennek az belső Pinczében job kéz felől, ebben vagjon... Egj *Szívárvány*, bor tisztító etset, Báldog hordo töltő (Káln.). L. még *bádog-, boltozat-* al.

Szívó l. pléh-.

Szoba. 1614: Az feleségem peniglen az *zobaban* fekút merth Eysel volt (O. 1613—27.). 1619: megh engede eo kegyelme hogj el hordgjak az *zobat* az eoreokségreol (11360. l.). 1662: az m; epvleteket építettvnk *szobat*, Istallot, Czjvrt (S. 1658—65.).

Szoba-ár. 1670: ados az Inctanak az Vra nehaj Szasz Peter az *szoba* arraból fl. neggiel (K. 1669—74.).

Szolga. 1606: fogattam volt meg *zolganak* vgian ezen ezfendeoben vgy-mint az Aratas előtt Zent Janos Napp tayaba Karacsonigh (Mikl. 1605—6.). 1634: Jarai Istvanne Aszszoniom mene-

dekre foga az Ghelencziej Birora hogj az eo kegyelme *szolgaja* az Biroto kertte volt az harangott hogi az marhara kösse Esziennap eo kegyelme az menedeket producalja az harangot is (O. 1632—42.). L. még *béres-, kenyérevő-, konvenciós-, szegődött-* al.

Szolga-nyereg. 1806: Három nye-reg, kettő csontos egy pedig *szolga nyereg*, az edgyik csontos nyereg minden szerszám nélkül (B. M. 1801—10.). 1807: Egy *szolga nyereg* szerszámossal (uo.).

Szolgál. 1637: Nem *szolgaltt* oly állapotall, mint jobbagnak kellett volna *szolgalni*, mertt az Nötelen legeni, haza tüzeis Ninczien kiről szolgaltathattam volna (O. 1632—42.).

Szolgáló, leány. 1618: Egy zegedeoth *zolgalo* leanyomot Talaltam megh nala, melj *zogalo* leanyomot kerthem kj pechettel az feleségeitol (O. 1613—27.). 1644: szegedott *szolgaloja* volt (O. 16432—48.). L. még *szegődött-* al.

Szombati-vám. 1736: Az *Szombati vámot* Pénteken Éjfeletol fogva Szombaton Éjfeleig minden féléből Buzából, Rosból etc. külön veszen az Udvar számára igaz hűti szerent / ... Mas Szuszek az melyben *Szombati vámot* szoktanak eöszel tartattny ketreszből allo Sorofos Lakat van rajta (Ap. O. I.).

Szopó-borjú. 1635: kettő ania *szopot borjutt* el iktattatott 12 dutkaig (O. 1632—42.). 1840: (64/839.).

Szopornicás. 1680: egy lovat cse-reltem volt tölle két ökrökkel, felett felöle, hogy nincs semmi nyavayaia, *szoporniczds* volt (S. 1679—91.).

Szórás. 1792: Most az őszi vetéskor

mulék el két esztendeje ottan az udvarban szolgáltam, a mikor is ottan Cséplettek Tasaj János és Gothár András elő kegyelmek, akkor *szorásnak* idején megfogadá Gothár András Zöide Antalt maga helyett szorni (1057/792.).

Szorító-satú. 1720: Lakatosnak requisitumi e szerint: edgy nagy pöröly, nagy verő nro 1, Szarvasüllő nro 1, F élkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négy Szegü öreg Reszelő nro 1, öreg sutu horgával edgjüt nro 1, *Szoritto Sutu* küsded nro 2... (Káln.).

Szóró-lapát. 1806: két *szoro lapát* (B. M. 1801—10.). 1810: két *szoro lapátok* és egy suljok 8 dénár (740/1810.). 1825: *Szoro lapát* és Gabona merő kalány (10774. l.). 1838: *szoro lapát* megvette 1 xr. Kertsuj János (150. cs. 77.).

Szotyor. 1727: Ha valaki hüvelykes gabonát lopna tarisnyával, *szotyorral* pusztítana 33 pénzíg megbüntessék (Tgy. 1721—30.). 1810: Négy *szotyrok* egyikbe holmi orvosságok 36 dénár (740/810.). 1835: *Szotyor* viseltesek 6 xr. (1608/835.). L. még *ablakos-* al.

Szőcs. 1640: az *szöcz* monda Tomannenak, Annaazzony engemett az bőriertt törvenihez hittak menzietek meg; az monda műis mastol veottuk es meg kel mentenünk (O. 1632—42.). 1733: Benkő Pál Uram is igire Szőcs Jánosnak házat és az lengyel *szőcsnek* mesterségihez való portékáját (Ap. B. XXIV.).

Szőcs céh. 1761: A' Betsületes *Szöts Czéh* ellen ex eo, hogy heted szakos Vásáros Napokon külső embereknek akármi renbeliek legyenek szabados adást anyival is inkább semmiféle bárány és alávalo egyébléle bőroket venni

nem engednének (Kvh.). 1757: Pro Anno 1757 a nemes *Szöts Czéh*től Városnak járandó Roka vagy Nest bőr árrát a Conventio szerint pénzre fordította 2 rhf. (Kvh.). 1766: a *Szőcs Czéh* Mesterembereknek szabad bárányt és borbécset minden Csütörtök nap és nem máskor vágni (Kvh.).

Szölő l. gerezdes-

Ször-általvető. 1808: két *ször általvető* Betsü Ár 36 Dr. (Deák.).

Ször-nyüg. 1692: Egy vakaro, két *ször nyüg* (Barab.). 1836: Egy *ször nyüg* (1036/836.).

Ször-zabló. 1840: Egy hitvány *ször zablo* 29 xr. (64/839.).

Szösz. 1708: Husz gusalj *szösz* (Ap. A. VI.). 1755: *szöszsel* öltöt ványolatlan záknak valo poszto (Ap. J. I.).

Szösz-fonál. 1758: egj darab fehér *szösz fonal* (8463. l. 1565—800.).

Szösz-gomolya. 1708: Három melyékből álló *szösz gomolya* (3. cs. 7.).

Szösz-vászón. 1758: 17 sing *szösz vászón* egj pár kereken (8468. l. 1565—800.).

Szövés. 1738: holmi gyoicsának *szövésit* velem az Actrixal szötetvén meg (M. 1738.).

Szulák l. karó felverő-

Szuszek. 1627: *szuszek ketto* (Ap. A. II.). 1650: az mely *szwszekben* gyuiti az molnar az *szwszeknek* kulcziat nem az compositio szerent tette (K. 1647—50.). 1652: mely malombelj *szwszeknek* kulczia feleol az compositiokor vgj alkuttunk volt, hogj egj bizonios embernel tarciuk (uo.). 162: egj nagy *szűszeket*, egj edgies szeket, osztovatát edgiet (K. 1678—88.). 1721: A Gabo-

nás hazban vagjon egy kis *Szuszek* (4692. l.). L. még *gabonatarló-, lisztelő* al.

Szügyelő. 1644: egy állazo féket egy *szügyellőt* (104/788.). 1794: Egy rozsz kötőfék s egy *szügyellő* 12 xr. (Tgy. 1781—800.). 1808: Egy réz bogláros kantár, ahoz valo *Szügyellő* s farmatring. Betsü Ár 2 R. flor. (Deák).

Szüret. 1661: ha az jövő közelbik *szüreten* meg nem adhatnak a Mustot, hogy ha nem lenne must ugy az buzának meghirt arrat tartozzanak mindigarast megh fizetni (Ap. A. VII.). 1703: a jövő *szüretkor* adgjanak harmad fél veder bort (uo. A. VI.).

Szűrő l. *komló-, lé-, pléh-lé-, vas-lé-*.

Szűrő-kanál. 1781: *Szűrő kalány* s hozza való Villa (Tgy. 1781—800.).

Szűrő-szita. 1723: *Szűrő Szita* egy (Ap. B. XXIV.). 1730: egy *szűrő szita* (Ap. Ksztl.). 1838: egy kitsiny kerek *szűrő szita*, a vásárló neve nemes Farkas Lajos 30 xr. (140. cs. 24.).

Tábla. 1615: Azzoniom aniam adott ... Vagdalni valo *tablat* egiett (Mikó). L. még *ablak-, cipőszakasztó-, laska-, szakasztó-, üveg-* al.

Táblás. 1840: Egy kis Fűrész *táblástól*, eladatott 1 Rf. 15 xr. (64/839.).

Tacskó. 1639: teis olian *taczko* komondor legj mint amaz nagy hasu bestie kurva fia (Tgy. 1626—59.).

Tajték. 1686: az mig veres *taytek* kal a száján ki nem turja (O. 1680—88.).

Tajtékszedő-kanál. 1840: egy *tajték szedő kalány* (64/839.).

Takács-vetélő. 1769: *Takács vetöllő* 3 (B. M. 1761—70.).

Takar. 1732: Mikor *takar*latni mentek tiszt Uramnak a kantai határra, vettünk 6 pénz árra kenyeret (Kvh.).

Takarmány. 1614: Az mezon valo Gabonának es *takarman*yoknak akar my Nevel neveztesse nek equalis dvisioyat kivanom (O. 1613. 27.).

Takaró. 1772: és jól esik neki, ha adok vagy egy fazakacskát, vagy egy *takarod*zot (B. M. 1771—80.). L. még *nyereg-* al.

Takarodás. 1624: most a *takarodas* idejen megallnak [t. i. a perek a nyári gabona betakarítás idején] (O. 1614—35.). 1635: Az Szek az *takarodas*nak idein az a jeovendő Kis Aszszony Napig dilatiot teón minden törveniekből (1632—42.). 1691: megnyit veteltenek el az Aszszony földéibe benne és *takarodás*áért mennyi kelhetett el (Káln.).

Tál. 1627: *tal* 3 (Ap. A. II.). 1692: Nyolcz *Tal* Tangyer is 8 den. 11 (B. M. 1674—700.). 1819: Vagyon 6 *Tál* és 12 Tángyér 3 fr. (B. M. 1811—20.). L. még *bécsi-, cserép-, cserép-leveses-, fa-, lapos-, leveses-, leveses-ón-, réz-, szejke-* al.

Tál-tartó. 1664: egy *tal tarto* (Ap. A. I.). 1666: az Ajto megel Egy Eoreg *tal tarto* (Ap. A. IV.). 1681: egy *őreg taltarto* ajtos. (10908. l.). 1699: néhány Jáno Mátétul maratt házat minden benne levő appertinentiakkal, kemenczekkel, fogassal, kivévén egy fogasocskát és az *Táltartot*, mivel hogy a háznak fedeliben vagyon defectus (8468. l. ideg.). 1808: Egy nagy *táltarto* Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). XIX. sz. e.: Egy *Tál-*

tarto rea valo Tálakkal (Cseh). L. még *paraszt-* al.

Talabor. 1840: Egy hitvány *Talabor* darab, eladatott 20 xr. (64/839.). L. még *vas-* al.

Tálas. 1744: Egy jó készlettel valo *tálas*, aestimáltatott flo. 1. de. 8. (41/744). 1835: egy *Tálos* 50 xr. (1608/835.). L. még *faparaszt-*, *paraszt-* al.

Tálca l. *fa-*.

Taliga. 1630: hozoth volt meg *taloga* veseoth (O. 1608—711.). 1640: kett eokreott *taligastol* 20 forintban adta be (O. 1642—48.). 1664: egi eke *taligas-* toj (Ap. A. III.). 1818: Két eke edgyik vas nélkül *Tajigá*val (Cseh). L. még *eke-*, *erdőlő-*, *fatalpú-*, *malombahordozó-*, *szúntó-*, *szekér-*, *vasas-*, *vontató-* al.

Taliga-kerék. 1681: Egi *talyiga* *kereken* ket vas karika (10908. l.).

Talp. 1613: Donat Pal Teleky Mayos Thamassal convyncalanak 12 zal farol annak 9 zala Gerenda 4 Eol az ketilhey kozorufa 5 Eol, Egy zal *Talp* 3 Eol. Ezeket 12 Napon aggya megh (O. 1613—27.). 1660: egi szal gerenda, s ket szal *talp*, azt is cum duplo [kevanom megh] (S. 1658—65.). 1730: ezen Istál-lonak régi rothadot *Talpi*ai és igen régi bornái igen veszedelemben (Ap. B. XXIV.). L. még *fenyő-*, *kerék-* al.

Talp-alj. 1615: teob tarsayval ege-thembe az Cwrynek az *Talp allyath* megh asitha es oth be Buth az Czvrbe (O. 1613—27.).

Talpfá. 1613: ... az erejznek *talp faj* es keoniókkej ninczenek ... (Tgy. 1606—25.).

Talpaló-lánc. 1793: 2 *Talpalo lántz* 2 Rf. 90 (8468. l. 1565—800). 1819:

egy vásot *Talpalo Láncz*, három tánygyér karika, egy kerék főre valo vas-karika jutott Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Támasz. 1613: Az kapv lab el deolt csak *tamazok* tartiak (Tgy. 1606—25.). 1836: a nevezet Hid helyre állítására 11 Piloták 4 *Támaszok* 2 Jégtörők. 15 külömbféle kötőfák és ezeknek megtámasztására 11 farago mester emberek és 60 napszámosok kívántatnak (527/836.). L. még *kapu-*, *kert-* al.

Támasz-cövek. 1817: *támasz tzövek* [hidépítéshez] (67/71. cs.).

Támaszos -kert. 1730: Sövenből font fedeles régi *támaszos kert* (Ap. B. XXIV.).

Tánk. 1845: Vagyon három *Tánk* dohány (182. cs. 45.).

Tanorok. 1591: az ket chernaton keozt valo *tanorokoth* eloztak, hogy kwleon kwleon kazalliak /... azt tudom, hogy az Nadbelj *tanorokot* ell intiltetiek vala eokeozteok /... az *tanorokot* keozteok el intileok (Damok.). 1618: Egy Eroksegemen... mely *Tanorok*nak mondatik (O. 1608—711.). L. még *tanorok-*, *kapu-* al.

Tanorok-kapu. 1632: ha valaki tizenket napra *tanorokot* vagy *tanorok kaput* fel nem czinalna az tizenket 12 napra flo. 1 buntethesse meg az falu (Tgy. 117/886.). 1643: az *tanora kapulis* segheczie tartani (O. 1642—48.). 1643: 4 *tanora kapukott* kel feltönni (uo.). 1712: Ha valamely ember a *tanorok kaput* nyitva hagyná, legyen a büntetése flo. 1 és ha a *tanorokkapu* rossz talál lenni és kár esik a kapurol, azon kapu-tarto emberek tartoznak a kapurol tett kárt megtízetni (I. cs.).

Tanorok-kert. 1616: Eokreomet zekerstül zenastül vytte be egy *Tanorok kerthembeül* (O. 1613—27.).

Tányér. 1627: *tanner* 14 (Ap. A. II.). 1635: egj *tangeral* arcziul haitot (O. 1632—42.). 1636: Lengiel Janosne bizoniczia meg azt sufficienter, hogj mikor nagy Tamas az peres *tangiertt* eövenek mondota, azt kerdetta az Incta jegiese az te *tangerod*, amaz azt monddotta Ninczien jegie az en *tangeromnak* (O. 1632—42.). 1677: Tál fábol No. 27, *Tanier* 20 (Ap. A. IV.). 1692: Nyolcz Tál, *Tangyer* is 8 den. 11 (B. M. 1674—700.). 1819: Vagyon 6 Tál és 12 *Tángyér* 3 fr. (B. M. 1811—20.). L. még *bécsi-, bokály-, cserép-, fa-, fenyőfa-, kalácsa-fa-, kupás-, ón-, tányértok-, üveg-* al.

Tányér-karika. 1688: házambol vesztenek el . . . nyolcz *tángyérkarika* (K. 1678—88.). 1808: Két *Tángyér karika*, Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1818: Egy *Tángyér karika*, egy tarto karika (Cseh). 1819: Egy vásot Talpalo Lánecz, három *tángyér karika*, Egy kerék főre valo vaskarika jutott Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Tányér-tok. 1689: egy *Tángyér Tók* abban *Tángyér* 12 (Ap. A. VII.). 1708: Egj *tangjer tok* 9 fa tangjer benne (3. cs. 7.).

Tapasz. 1650: Szabo Andrásnak is tartozzanak hasonló épületeket építeni az micsodásokat Szabo Jánosnak építették s edgyütt ennek utánna is építették, s az házat az hajazattyáigh mind *tapaszszával földelésivel együtt segélyék* (Tgy. 1669—81).

Tapaszos-búzás-kas. 1664: regi io *tapaszos buzás kas* (Ap. A. IV.).

Tapaszos-ház. 1768: Isten haragja le szálván egy Csere bornából rakott, *tapaszos*, jo fedéllel valo készült üvegablakos *Házára* és kamarára, mely langot vetvén aztott megemésztette, ért volna Rf. 18 (460/768.).

Tapasztatlan. 1729: Vagyon edgy Udvarház Supos azon fedél alatt hamu tüzes Ház es edgy *tapasztatlan* és készületlen Ház (11360. l.).

Tapasztó-cigány. XIX. sz. e.: *Tapasztó Czigányoknak* a Vájog készítésinél 14 Rf. 36 xr. (11786. l.).

Tapló. 1648: kovat *taplot* probaltatot, hogj fel wgiekezet hazat giujtani (K. 1647—52.).

Targonca l. hordó.

Targonca-kerék. 1825: Egy kis *Targontza kerékre* valo vas ráf (10774 l.).

Tarisznnya 1661: veczernie harang tajban ment el onnet, egj feket hordozvan titkon az *tariszniaiban* (S. 1658—65.). 1843: Vagyon Sák 6, *tarisnnya* 3-rom 6 fr. 32 xr. (B. M. 1821. 49.). L. még *abrakos-, bőr-, csikóbőr-, kenyeres-, vadász-* al.

Tarló. 1592: elvete az *torloba* (Ap. A. VIII.). 1685: ket lovamot elvitte az *Torlorot* (K. 1678—88.).

Társaság l. szabó.

Társzekér. 1645: tartoznak Bogio Istvan es Ferencz az *tar szekerheli* marhaert reszszek szerent fizetni (O. 1642—48.). 1659: egy kancza lovat adtam volt nekik *Tarszekerbe* (S. 1658—65.). 1680: egy kancza lovat adtam volt közönséges *társzekerünkben* (O. 1680—88.).

Tartó l. cső-, fűszerszám-, ganéj-, garat-, gyertya-, kanál-, kés-, korpa-, leves-, ön só-, paraszt tál-, pléhkanál-, polyva-, skatulya leves-, só-, szalma-, szekér-, szer-, tál-, üveg-.

Tartó-karika. 1818: Egy Tángyér karika, egy *tarto karika* (Cseh).

Tavaszárpá. 1680: *Tavas arpa* vagyon cub. 2/1 (Ap. A. VII.).

Tavaszbúza. 1667: *Tavas buza* cub. 2 met. 2 (Ap. A. VII.).

Tavaszbúza-vetés. 1617: hogy mikor Bathory Gabor fejedelmwnk havas-elfeoldebe ment volt haddal, hogy *Tavaz Buzavetes* bevesse az kis Vgarat (O. 1613—27.).

Tavaszgabona. 1691: Hasonlo-keppen az malom vam Gabonarol es *Tavas Gabonarolis* [t. i. adjanak számot] (Káln.). 1723: *Tavas gabonaja* othon nem tanultat meg a' Mezőn vagyon (Ap. B. Ksztl.).

Tavaszhatar. 1639: az mostani *tavaz hatarban* veottem volna el mene-sekelt (O. 1632—42.). 1667: az Killieni *tavasz hatart* hiremnelkvl meg szabadi-tottak (S. 1665—69.).

Tavaszmező. 1620: az Thamasfalvi hatarba mostany *Tavaz mezeobe* (O. 1613—27.).

Tavaszszozs. 1758: *Tavas Ros* 30 kalongya (Ap. B. XV.).

Tavaszetés. 1605: ebbe az ezten-deoben *tavaz veteskor* az megh zan-tasert az maior potentian hiuk (Mikl. 1605—6.). 1709: *Tavas vetessel* ugyan az Isten megh vigasztalt vala, de a' takarodaskor valo hallatlan essözés miatt ezért job részt kárba ment (11/709.).

Tégla. 1728: *Téglát* n(emes) Baktsi

Gábor Uram küldött (M. 1728.). L. még *borító-, kaflan-* al.

Tégla-kemence. 1840: ezen Oldal szobába vagyon egy *tégla kementze*, lakik most ezen szobába Hoszu Mihály zsellér (Ap. Ksztl.).

Téglázó-réz ,vasalóeszköz, melybe hevített téglát tettek; az felmelegítette a rezet, ezzel aztán a ruhát téglázták'. 1808: *Téglázó réz* vassal edgyütt Betsü Ár 2 R. flor. 40 Dr. (Deák.). 1817: Egy kis *Téglázó réz* vasával (B. M. 1811—20.). 1838: egy *réz téglázó* két vasával 2 Rf. 50 xr. (150. cs. 75.).

Téglázó-vas. 1833: *téglázó vas* két vasával együtt (162. cs. 58.). 1841: Egy nagy *Téglázó vas* (Kvh.).

Tehén. 1609: Egh *thenemet* hayt-hatta volt el melljet potentiose vet volt el (O. 1608—711.). 1614: az *tehennek* az zeore zeoke *tehen* (O. 1613—27.). 1616: Az Eo feyos *tehenenek* teyet meghoz-hassam (uo.). 1681: Az tulyoknak arra flor. 5. Az *tehennek* az arra flor. 2 (B. M. 1674—700). L. még *borjús-, borjúzó-, diszke-, fejős-, gyermek-, jár-mos-, meddő-, ökör-, üdő-* al.

Tehén-bél. 1774: *Tehen belet* vettem 24 den. (1774. k. s.).

Tehén-bivaly. 1722: *Tehen Bialok* 4. n. b. az edgyiket de praesenti fejik (Tgy. 1702—99.).

Tehéncsorda-pásztor. 1662: Szent Janos napan mikor az *tehenczorda pasztorokal* számot vetunk fizettem en neki penszt negven negi penszt (9786. l.).

Tehénfejő-sajtár. 1713: *Tehén fejő sajtár* nro. 1 (Ap. B. XV.). 1730: *Tehen fejő Sétár* egj (uo. XXIV.).

Tehén-hús. 1622: Az *tehen husnak*

fonthja mas fel penzt...erjen (O. 1613—27.). 1740: *Tehén husra* és diszno husra költöttem flo. 2.34 (Tgy. 1731—40).

Tehénpásztor. 1691: Oláh János *Tehén Pásztor* (Káln.). 1702: Az *tehén Pásztornak* az kenyeret megadtam (11786. l. 1610—919.). 1780: *Tehény pásztor* fogadáskor áldomásra 16 xr. (Vegy.).

Tej. 1616: az Goch geörgy hazatul hozoth volt zalmat, forgachot es fekete eger levelet az vegre hogy az eo feyos tehenenek feyet meghozhassa (O. 1613—27.). 1813: Egy kupa jó édes *tejj* jó pénzbe 4 xr. (953/812.). L. még sós- al.

Tejoltó-cseber. 1758: Három *Tej Otto Csebrek* den. 36 (23/758).

Tejszűrő-szita. 1740: *Tej szűrő szita* Nro. 2 (28/740.). 1844: Egy *téj szűrő szita*. Eladási árrok 3 xr. (175. cs. 12.).

Tejverő-dézsza. 1708: *Tejverő désa* 1 (Ap. A. VI.). XVIII. sz. v.: egy *télyverő désa* (8468. l. cs. i.). 1814: Egy *Tej Verő Désa* (Tgy. 1643/821.).

Tejesjúh. 1687: Attam Oláht Kelemen elejben öreg *tejes iuhot* Nr. 47 (K. i. E. 20.).

Tejeslábas. 1836: (988/836.).

Tejfel. XIX. sz. e.: *Tejfel* két ejtel 36 xr. (B. M. é. n.). 1812: 1 kupa jó *tejfel* 18 xr. (953/812.).

Tejke „a malomban a garat alatt levő vállu; ezen keresztül folyik le a gabona a forgó köre”. 1765: ... körülette levő sendellyből abrontsba apro vas szegetskékkel foglalt kérgével Garat tartójával Garattyával és *Tejkéjével* edgyütt (Deák).

Téka. 1750: Deszkáért *Tékának* valóért d. 11 (Szöts).

Tekercs-vasdrót. 1720: négy *Karika tekerts vas drot* (Káln.).

Tekerő l. *fonát-, kecskés-, sróf-*.

Tekerő-fűrő. 1836: Vagyon egy *tekerő furu* 30 xr. (2020/836.).

Tekerő-kecske. 1804: kétt pár *tekerő Ketske* azon Csölli szerszám 8 Szegei (866/805.).

Tekerő-levél. 1758: egy *tekerő levél* lábával együtt (8468. l. 1565—800.). 1808: Egy *Tekerő leveleivel*, Betsü Ár 10 Dr. (Deák).

Teknő. 1615: Azzoniam Aniank adott ennekem ... Egi coregh *tekenott* kenier sutni / ... Egy kis *tekenot* czipo sutnj (Mikó). 1681: egy kis *tekenio* (Deák). 1837: 4 *Tekenyő* Héjja Lajosné 1 Rf. 32 xr. [t. i. megvette] (Cseh). L. még *cipósütő-, dagasztó-, fűrosztó-, gyűrő-, kenyérszakasztó-, kenyérsütő-, kenyérszakasztó-, kovásztartó-, lenmaggyűrő-, lisztartó-, mosogató-, sütő-, szakasztó-, szappanozó-, szarvas-, szarvas dagasztó-, vágdalo-, virics-* al.

Teknő állásfa. 1840: Egy *tekenyő állás fa* (64/839.).

Teknő-vakaró. 1838: Egy *tekenyő vakaro*, a vásárló neve n(eme)s Kováts Juliánna 2 xr (140. cs. 24.). 1839: Egy Vas Lapotzka és egy *Teknyő vakaró* (B. M. 1821—48.).

Teletet. 1646: az peres citkott egi telen Kovasznai Balint *teletette* (O. 1642—48.). 1758: Ezen házat már számos Esztendőktől fogva marhákat *telettelvén* benne Pajtának tartották, vagyon két Jászoly benne (Tgy. 1702—99).

Tengely. 1743: mind az első és hátulso *tengejeken* vasból álló simelly karikák (Ap. B. XXIV.). 1756: ... két új *tengej* és egy avadag ... (uo.). 1846: Mi a *tengely* végén levő karikákat illeti a belső végén dufla, a külső végén gyenge, de élhető ... a víz kereke hasznavehetetlen, a *tengelye* fenyőfa, de élhető ... (Tgy. 1825—97.). L. még *malom-*, *utó-*, *vas-*, *vízderék-* al.

Tengely-fa. 1729: *tengely fák* három (11360. I.). 1840: Tizenöt *Tengelyfák* 3 Rf. 45 xr. (64/839.).

Tenyeres-munka. 1859: *Tenyeres munka* napszámosok (Gidóf. 1664—864.).

Tepsi. 1703: Onos *Tepszi* nro. 4 (Ap. A. VII.). L. még *réz-* al.

Terhelő-szif. 1664: egi io *terhelő szif* (Ap. A. III.). 1708: Egi fejer *terhelő szif* igen jo (3. cs. 7.).

Termés. 1788: a bolha a zabokat nagyon megéven vékony lehet remélleni *termést* (2283/788.).

Teherhordó-cövek. 1817: *terh hordo izövek* [hidépítéshez] (67. cs. 71.).

Tésztametsző-vas. 1708: Van edgy *Tészta mecző vas* (Ap. A. VI.).

Tézsolya. 1664: egi sikoltius *tesoia* (Ap. A. III.). 1758: egi *tésolya* vas sikotyval (8468. I. 1565—800.). 1769: *Tészla* végire való vas sikoltiu (B. M. 1761—70.). 1838: egy *tésolya*, a vásárló neve n(eme)s Kozma István 80 xr. (140. cs. 24.). L. még *sikoltius-*, *szántó-*, *vasas-* al.

Tézsolyás-ökö. 1714: Két *Tészla Ökö* (Ap. B. XXIV.).

Tik l. *tyúk*.

Tilalmas. 1577: egy darab zena

rett, kit ez newel neveznek, az kantha retyn fellywl, mely az mi barmunktol is *tilalmasunk* volt / ... egy darab szena ret *tilalmas* volt, melyből az mi barmaynkat behaytottatok volna / 1583: mynd nemes embereketh es mynd keoz ember barmat az mellyet az eo *tylalmasokba* talaltak behaytottak (Kvh.). 1618: Mathis Thamas Barmaih be haytotta volt az *Tilalmas* helyreol, akkor az teob Emberek marhaját be haythotta volt (O. 1613—27.). 1678: Eökreömet szörjrol protestalok haytotta be az Futasfalvi *tilalmas* hatarbol (K. 1678—88.). L. még *falu-* al.

Tilalmas-erdő. 1560: *tylalmas erdeonkben* le wagatjak zanzandekkel (Tgy. 1427—565.). 1591: az Bodolara czüggeo *erdwnek* tulso oldalanal teob *tilalmat* nem tud, hanem innegseo oldala mindenwt zabad volt (Tgy. 1569 608.).

Tiló. 1805: Egy kender törő s két *tiloló*, Betsü Ár 1 R. flor. 48 Dr. (Deák). 1831: Három *tilo* megvette gyalog katoná Szinte Lajos (150. cs. 77.). L. még *kender-*, *kenderszépítő-*, *kettős-* al.

Timár. 1729: Egy Ló bőr lévén a *Timárnál*, ha kikészül oszszak ad tres coeqvales partes (11360. I.). 1830: mesterséget nem értő emberek *Timároknak* adván ki magokat (111. cs. 84.).

Timár-céh. 1830: a *Timár Céhez* Inspectoroknak rendeltetnek Senator Császár Sámuel és Gyárfás Imreh atyánkfiai (8468. I. cs. i.). 1761: Ámbár még eddig halasztotta a *Timár Céhunk* Evocaltatását (Kvh.).

Timár-szin. 1809: A Gyümölts Árulok az Utak széllyeinél és ismét

amot való árulásoktól szoríttassanak a *Timár Szin* napkeleti oldala mellé végig (Kvh.).

Tinó l. ökör-, ünös-, vonó-

Tiszt l. udvari-

Tiszta-ház. 1833: *Tiszta házba zár*, ablak, kementze vagyis kályha (9225. l.).

Tisztartó. 1587/1818: Bernád János *tisztartója* Nagy Péter (Damok. 1505—89.). 1583: Matys Georgy Annorum 60 Tarnochy Peterne *Tisztartója* (Kvh.). 1642: Bethlen Ferenc Uram *tisztartaja* leven akkor (O. 1642—48.).

Tisztáló-víz. 1788: amely előruhát megszappanozva a *tisztáló vízben* hagyatam se hullt sints (Tgy. 571/787.).

Tisztító-seprő. 1716: Egy uy *tisztító seprő* (Ap. J. I.).

Tized. 1727: Az falu tizenkét hűtöst falu törvényének folytatására tartozzék a három *tizből* két két series szerént kiállítani (Tgy. 1702—99.). 1755: determináltatott, hogy minden Faluk *Tizedekre* osztassanak az Faluknak állapottához képest két, három, négy, vagy több *Tizedekre* is, minden *Tizednek* egy egy jó értelmes *Tizedes* rendeltessék, a' kik kötelesek legyenek minden estve, reggel magok *Tizedségek* alá biztatott házakot el járni és megh vizgálni. (9/755.). 1758: Éjszakára minden falunak 3 *tizre* kell szakadni, kik a falut mind utzánkint, mind küljel is a falun egész éjjel szorgalmason strasalják (Tgy. 1702—99.). 1829: Minden helységet akár legyen, akár ne legyen marhadóg *tizedekre* osszák... Minden *tized* külön *tizedest*, ki ügyes még pedig marhás gazda és a czélra alkalmas ember legyen, nevezzenek (2484/829.).

Tizedes l. tized-

Tojás. 1736: Fejer Samuel uram Biro uramnit Léven költöttünk kenyere, Csemere, Bora Szalonara, Bosra *Tojásra* flo. 1 de. 65 (Kvh.) 1804: Hét tolyo tyuk, a Nyoltzadik 16 *tojáson* ül (866/805.). 1812: 10 *tojás* jó pénzbe 3 xr (953/812.). L. még *tyúk-* al.

Tojás-szik. 1759: a' tavasz buza liszttel tyuk *tojás székít* lenmag olajjal gyurja meg, aszalván és törvén az égést hintlik velle (Ap. J. I.).

Tojó-lúd. 1778: *Tojo Lud* Nro. 6 (B. M. 1771—80.).

Tojó-pulyka. 1795: Öt *Tojo* egy Kakas *Pujkát*, úgy két Tojó és egy Bak Réztét viitenek által a Torjai Udvarban (Ap. B. XV.).

Tojó-réce l. tojó-pulyka.

Tojó-tyúk. 1804: Hét tolyo tyuk, a Nyoltzadik 16 *tojáson* ül (866/805.).

Tok l. ablak-, beretva-, fenőkö-, fésű-, őstőke-, pince-, ráma-, tányér-

Tokos-ablakkereszt. 1839: Ablakokra *Tokos Ablakok keresztet* belső és téli Flingereket Dufláson firnáttal jó moddal behuzva (Gidóf. XVII—XIX.).

Tokos-ráma. 1764: Egy ablak *rámáért*, mely *tokos* és nagy *rámáju* le-szen tollójával és ablak kereteivel edgyütt 1 Rf. 8 xr. [t. i. a munkadij] (847/764.).

Tollas-vas. 1823: Egy régi ablakkereszt három *tollas vas* rajta (99. cs. 44.).

Tollatlan-fúró. 1744: egy kis *Tollatlan fúró*, más kisebb nyél nélkül valo aestimáltatott ad den. 3. (45/744.).

Toló-zár. 1698: Mely udvarházon Északról nyílik tölgyfából faragott bál-

ványu álló vas kávas két fele nyíló fenyő deszka kapu bejáró kis kapucskával vas be *tolyo zárjával* edgyütt (Ap. A. VI.).

Tologatós-láda. 1695: egy küls *Tologatos Láddban* Egj Gomkötő kerek (Káln.).

Tolvaj-kiáltás. 1662: *kjaltottam tolvajt* hogj kelljenek fel, az harangot is felen verettem (S. 1650—65.). 1717: Minthogy az Ország Articulusa szerint *Tolvajkiáltásra* s harang felénverésére tartozik a falu felkelni 's támadni egy mást bestelenségre az affélével a' falut akármi időben fellázasztja eo facto megzalogoltassék (Tgy. 7/719.). 1750: *Tolvai kiáltásért* valósággal megdulatot Király Ferentz és 12 forintig Marhája el is adatott (8468. l. Sztgy t.).

Torma. 1667: mikor az biro *tormat* kert volna azt mondotta, hogj adok en most vagjon nálam Veres gjuker (S. 1665—69.).

Torma-örlő. 1688: Edgy *torma örlő* (Ap. A. IV.). 1708: Egy *torma örlő* (3. cs. 7.).

Torma-reszelő. 1808: Egy *torma reszelő*. Betsü Ár 1 R. flor. (Deák). 1843: vagyon egy *Torma reszelő* és hádok Gyertyatarto 1 Rf. 10 xr. (B. M. 1821—48.).

Torma-súrló. 1846: Egy serpenyő egy *Torma súrló* 1 Frt. 5 (8468. l. vegy.).

Tornác. 1627: egy dazkas *tornacz* abban egj bellett pad, egj niozolia (Ap. A. II.). 1756: ... a külső *tornáczán* le a padlása megromolva... (Ap. B. XXIV.). L. még *paraszt-* al.

Tornácos-ház. 1613: az *tornaczos*

háznak ajtaia vagion s egj hiltvan kemencze benne... (Tgy. 1606—25.).

Torockói-vas. 1632: az *Thoroczka*i vasat megh vasarlotak varos szamara (Kvh.). 1700: A *Toroczko*i singvas — 60 (uo.). 1814: 10 szál *Torotzkai Sing Vas*, két kis darab pedig Hunyadi és Egy kapots 13 fr. 6 xr. (1642/821.).

Torok l. pince-, vas-.

Torok-gerenda. 1829: 26 darab *Torok gerendák* hoszz 4 öl 3 láb (2245/829.).

Tök. 1627: egj *teők* vaj (O. 1613—27.). 1795/7: 200 *Tökért* 2 fr. 40 xr. (591/797.). L. még *borvonó-, lopó-* al.

Tökmag. 1844: *Tökmag* egy véka, vékája per egy frt 12 xr. (175/12.).

Tőke. 1641: Vaina Istvan az *tőkeket* le hanta (O. 1632—42.). 1758: Négy darab Bikfa *Tőke* (8468. l. vegy.).

Tökemetelő-fűrész. 1688: Egy öreg *tőke metelő fűrész* is volt Pap Marton vitte el sindely hornyolo vassal edgyütt (Ap. A. V.).

Tőke-üllő. 1840: Kováts műszerek... Egy használható *Tőke Üllő* és egy szarvas Üllő (64/839.).

Tőkevivő-kerék. 1758: vagyon egy jo szalma fedél alatt uj *Fűrész* vassal és a *Tökét* elebb *vivő kereken* valo hasonló uj fogas vasakkal és más minden eszközökkel fel készült jo *Fűrész* Malom (Tgy. 7/899.).

Tőke-zár. 1714: vagyon egy Galambugos kapu faragott fa, melyeken deszkabol csinált kapu *Tőke zárjával* Sendőlyezés alatt (Ap. B. VIII.).

Tölcsér. 1758: két hordo *tötsér* egyiken vas káva (8468. l. 1565—800.). XIX. sz. e.: Egy *tötsér* becsü ár 3 xr.

/ ... Liu vagy *Tölcsér* (Cseh). L. még *bádog-*, *pléh-*, *üveg-* al.

Tölcséres. 1720: Egy skatulyában *Tölcséres* szerszám, vagy eszköz nro. 23 apostol edgyütt. Más Ládátskában Há-mokra valo öregh czifra Csattok nro. 20. Kisseb nro. 20. *Tötséresnek* valo On olvaszto kalánok nro 5, egy vas zár kolts nélkül valo, egy hasat réz tsen-gettyu, egy pléh kalán, két nagy fogo, egy koho nyárs, egy küs vas lapotzka, egy kised Sorofos Vas Cziga, külömb külömb forma kalapáts nro. 7. Ajtóra valo virágos fogontju nro. 3, ütőző 1, ajtó pánt nro. 2. Kendő tarto Sorofos Szeg ajtora valo nro. 3. Szeg alá valo pléh nro 12 (Káln.). 1750 k.: A *Tölcséres*ek fejjér munkájok pro limitatione a helységbeli Magistratusoknak subjudicialtatnak (Kvh.).

Töltő l. *bádog kolbász-, hordó-, kolbász-*.

Töltő-korsó. 1723: Az kendő szegen taláitatnak hat ivo edén és pénzes csuporis vagy 6, egy *tőtő korsó*, Cserép tál Hét, aprocska Tál ölt (Ap. O. I.).

Tömlő. 1583: az mi Maiorsagom benne volt Mindenekbe Szokmánt teotennek, *teomleombe*, ordaba es Saytokba Szokmant teottek (Kvh.). 1583: Kezdzekben az eztenat elvagdaltak, az *teomleobe* Saytban sok karit töttek (uo.) 1678: 10 May in anno 1678 Küldöttem szalad lisztet köb. 2, szalonnat kettőt, sajtot kettőt, *Tömlőt*, szalonnát (Ap. A. VII. 7.). 1682: Eöt *temlonkot* es 15 veder ordankot es egy fejszet tiltot meg (O. 1680—88.).

Tömlő-túró. 1688: ados fél *Tömlő Turóval* es egy veder ordaval (O. 1680—88.).

Tönk. 1616: Vayna Thamas az mynth az Bogdan Antal *teonkit* zolgaia el hozta volt, Azerth Vayna Thamas az zalogot eleo tartozyk ide allithny az Zekbe (O. 1613—27.). 1641: Vaina Janost arra tiltotta, hofi a peres heliről az *teonkòkòt* el hordgia (O. 1632—42.). 1646: az keft *tönk* felől megfizetett (uo.). 1679: Nehani szamu *tönkeim* es bornaim veszteket volt el Niaros nevű helyből (K. 1678—88.).

Tönkmetsző-fűrész. 1688: Edgy *tönk metszeni* valo *fűrész* (Ap. A. IV.).

Tönköly. 1707: *Tönköly* vékája 30 pénz (Kvh.). 1709: zab, *tönköly*, alakor vékája 30 d. (uo.).

Tőrekes-ól. 1765: Suppal és Szalmával fedett alkalmasint ép *Tőrekes ól* (Bethl.).

Törő l. *bors-, festék-, fokhagyma-, jég-, kender-, kettős-, kö-, olaj-, szilva-*.

Törökbúza. 1688: *Török buza* edgy rakás (Ap. A. IV.). 1692: az városban vőtem 2 véka *török buzát* hét 7 sustákon (B. M. 1674—700.). 1707: *Török buzának* vékája 90 p. (Kvh.). XIX. sz. e.: Gazdag reményű *Törökbuzás* és fekete borsos termő helyétt el pusztította (B. M. k. n.). L. még *csős-* al.

Törökbúzacséplő-kas. 1844: Egy *török buza tséplő kas*. Eladási árrok 7 xr. (175. cs. 12.).

Törökbúzakapáló-eke. 1840: Egy *Törökbúza kapáló Eke* 5 Rf. 2 xr. (64/839.).

Törökbúza-kas. Vagyon egy *török-búza* kas, abban valami kevés *Törökbúza* is vagyon (541/796.). 1814: Vagyon Egy *Törökbúzás kas*, amelybe tsős *Török Buza* vagyon, a felső koszu-

fáján egy fél Singnival alol (642/281.). 1817: Öt pár Csere Oszlopokon négy szakaszba bikfa gerendákkal kötött csigolya Veszszövel font, Szalma Suppal fedett és alól bikfa Deszkákkal padolt *Törökbúza kas.* (B. M. 1811—20.).

Törökbúza-kocsány. 1820 k.: *Törökbúza kotsán*, a vevő neve Kobritz András 6 f. 33 kr (Gidóf. 1822—59.).

Törökbúza-pásztor. 1763: A Bölöni *Törökbúza pásztorok* panasznak (100/763).

Törökbúza-torzsa. 1719: *törökbuzának torsájával*, berkenyefának gyümölcsiből sült málával . . . kételenítettnek magokat tartani (Tgy. 1/1719.).

Török-kantár. 1708: egy *török kantár* zabolátlanul (3/7. cs.).

Török-kengyel. 1698: két *Török kengyel* vas (Káln.).

Török-túrba. 1744: egy fél viseltes *Török Turba* aestimáltatott ad flo. 1.20 (45/744.).

Törzsök. XVI. sz. v.: Tudom hofi el kertelt Bede peter benne. Aztis tudom hofi egy *törösök* vala az hatara Bede peter elkerte Azt az *törösököt* (Tgy. 1567—605.).

Trágya. 1816: a mult Télen *Trágya* együtt Fele része mennyen Nagy Uram részére (B. M. 1811—20.).

Trágyahordó-szekér. 1840: Egy félvágás *Trágya hordo szekér* vasas ajakkal (sz. n.).

Tubák-fürösztő. 1808: egy *Tubák fürösztő* (1761/807.).

Tulok. 1554: hagyok ket *tulkot* es eg haz helyet az meggyes kert helyen (Sz. 1371—700.). 1581: Lazarnak hatam tiz *tulkot* (Tgy. XVI—XVII.). 1617:

megh aggya azokoth az *tulkokoth* az kyket az lo arraba Igirth volt eo neky (O. 1613—27.). 1643: Az beres inasnak Poliani Istoknak az meli ket *tulikut* es egy üneő tinot megh attam aztis el ne vegiek teőle (Ap. A. III.). L. még *ökör-* al.

Turba. 1745: egy *turba* egy forint husz pénz (41/744.). 1768: 1 Rongyos *turba* más Iszalékkal 2 xr. (Ap. J. I.). L. még *bőr-, török-* al.

Túró. 1662: Egj darab *Turomot* meli lehetet ket vider [t. i. elvitte] (S. 1658—65.). 1713: egj deberkében egj kis *turo* (Ap. B. XV.). 1732: két font *turo* ugjan az utra árra 18 pénz (Kvh.). L. még *tömlő-* al.

Túró-borító. 1758: Egy Nagy *Turo Boritto* (8468. vegy.).

Túró-bőr. 1808: Hét *turo bőr*, Betsü Ár 14 Dr. (Deák.).

Túrómerő-veder. 1758: Két *Turo merő Veder* den. 24 (23/758.).

Túros-dézsza. 1664: egy *turos desa* (Ap. A. III.). 1810: két *turos désák* 24 dénár (740/810.).

Tutaj. XIX. sz. e.: Egy pusztá feynyőfa *Tutaj* 15 Rf. 30 / Négy *Tutaj* Gerenda per 1 Rf. 30 xr. (11786. I.).

Tű l. *csizmadia-, kötő-, varró-*.

Tükör. 1808: Egy falra valo *tükör*, Betsü Ár 3 R-flor. / Más asztalra valo kis *tükör* Betsü Ár 18 Dr. (Deák.). L. még *acél fali-* al.

Türedék „végvászon”. 1685: Kese Lászlóné mikor megholt, akkor házátol titkon *türedék* vásznát ki vitte volna el? (Láz.).

Tüzelő-ház. 1736: Az monar *Tüzelő-hazaban* belepven az ajtajat tanaltuk

joformában vas szegekkel megverve vas Sorkokon járo vas Kilincs es fordítóval. Az hazban jo kemencze van Csempéből allo vas nélkült. Harom kis szegezett fogasok az falloldalan egy Szarazto rud. Egy asztall egy agy mas kisseb agyall edgyütt. Asztal körül valo pad kettő. Tűzhellyen allo padocska, egy kis üst rudacska (Ap. O. I.). 1744: Ezen jószágon levő *Tüzelő ház* Szalmás jó fedéllel és jó tapasztoson el van készítve, kinek a padlása fenyőgerendákból, fenyő deszkákkal vagyon megpadolva pátkányokkal, melyben tüzelő kemencze negyven veres, avagy paraszt csempével fel rakva, melynek az teteje ugyan veres csipkével vagyon megrakva 3-rom Csipke híjával; ezen kemenczének az elején Cserefa vagyon, a lába kőből valo, az sodgyát kőből és sárból rakták ki. Ezen házban taláztatott egy hoszu és nagy fogas kendő szeg és kétt igen paraszt fogasok, négy rud tartófa gerendákhoz fel szegezve; vagyon egy tártarto ött szakaszával. A házban taláztatott két fenyő deszkából készített pad, fal mellett valo ülő padok, egyik hoszab az más rövideb; ezen háznak két ablakja keresztben, kik is fenyő deszkával körül az belső részin béliettek, ezeken semmi ablak nintsen, melly háznak az ajtaja béliés nélkül valo vas sorkokon járo, a bé huzója az ajtonak egy kis vas karika. Ezen háznak egy kis kamarája, melyen bélietlen ajto vas sorkokon forgo vass retesz rajta, mely is fenyő deszkával vagyon padolva parasztoson; vagyon két fenyő füst deszkából valo polcz benne; ezen fedél alatt vagyon egy füst ház is, melyben vagyon egy sövényből

font kemencze tapasztos, mely is padolva darék és szin deszkával meg vagyon padolva, melynek bélietlen paraszt fa sorkokon forgo ajtaja vagyon, 3-rom lyuk ezen házban ablak helyett valok. Ezen háznak eresze deszkával megdeszkázva parasztoson, melynek is felső részin fenyő deszka taláztatik nro 10 szál, az egyike szin deszka, melynek be járo ajtaja vass sorkokon forog, koltsolo tarto van eszkába rajta; ezen eresznek a végiben fenyő deszkából építetet nyári kamara parasztul vagyon elkészítve, padlásán hat fenyő deszka tapasztatlan és le szegezetlen állanak, közönségesen építettet fa sorkokon fenyő deszkából állo ajtaja, az küszöb lábön egy vas reteszű (46/744).

Tüzelő-kemence. 1758: Fenyő fa lábakra rakatott négy sor paraszt kájhákból állo *tüzelő kementze* (Tgy. 1702—99.). 1798: *Kementze tüzelő* a nagy házban veres tsempéből (11019. 1.). L. még *tüzelő-ház* al.

Tűzhely. 1617: Oth az *tuzhelyen* talalek Egy Darab Palcha zabasu fat (O. 1613—27.). 1639: Hallom az hazamba, hogj az *tüz hellien* ülök vala az el multt vasarnap estve keseon, hogj tolvait kiallit vala Gheczie Istvanne Marghiitt (O. 1632—42.) 1640: jo akarattia szerint jeott *tuszhellüinkre* mint egy 11 esztendeig tartottuk *tuszhellüinkon* (uo.). XVII. sz. v.: vagjon ez házban téglából jo fel rakott *tűzhely*, nyul fel ez alatt nagy kő lábakon állo kémény (Ap. A. VII.). 1762: 3 *Tűszhej* Csinálásáért s Fal kivágásáért és beboltozásáért (Ap. O. I.). L. még *szakács-* al.

Tűzszító. 1695: Az *tüz Szíttonak* és

favágóknak, béreseknek is attak fl. 23//90 [a zalánpataki üvegcsütnél] (Ap. A. VII.).

Tűzszító-lapocka. XIX. sz. k.: *Tűzet szító Lapotzka* és egy nyárs (8468. l. Incze k.).

Tüzes-ház. 1701: Egy Udvar haz, azokban hat *tuzes haz*. Ezeken mind io ajto vas sarkaj, Hevederjvel Ereszszej, Egy kéménés abban le szakaszto Dészka, Három három, Het üveg ablak. Az Aszszony eo kegyelme hazaban az falon 3 karpit, Egy asztal, ket pad, egy Agy, Egy Poharszek. Az pohar szeken vagyon nyolcz Ejtél vay 3 fazekben, ket fogos, Egy Pinczeben bejaro ajto vas sorkon, Egy egygyes szek (B. M. 1701—10.).

Tűzzel-házzal tart. 1637: hogj azt az peres földeket se vetesre es zalogonis el ne adhassam ennekem ketelenség tartotta, hogj el adgiam oka ez volt illien szonk ugj mintt Jano Ferencel hogj engemett meleg *tűzzel* es *hazzal* el tartott (O. 1632—42.).

Tyúk. 1615: *Tykot* adot eo k(e)gyelme nro kilenczet (Mikó). 1625: Vrunk eo felsege menyegzoye lakodal-maba igertek . . . ludat 300, *tsukot* eze-reth (O. 1613—27.). 1639: kett elve-szett *tiukomot* Kovacz Peterne eggiütt cotte meg az Uraival az maga hazanal (O. 1632—42.). 1645: doceallia hogi azok a peres *tiukok* eove volt (O. 1642—48.). 1713: *Tyuk*, galamb megszámlálhatatlan (Ap. B. XV.). 1759: Hét *tyukok* a xr. 3 és 13 *tyukfiak* a x. $\frac{1}{2}$ facit x. 46 $\frac{1}{2}$ (B. M. 1751—60.). 1812: Egy *tyuk* jó pénzbe 9 xr. (953/812.). L. még *tojó-* al.

Tyúkborító. 1716: két vesszőből font *Tyuk boritto* (Tgy. 1711—20.). 1840: két vessző *Tyuk borito*. Becsü ár 2 xr. (64/839.).

Tyúkfli. 1759: Hét *tyukok* a xr. 3 és 13 *tyukfiak* a x. $\frac{1}{2}$ facit x. 46 $\frac{1}{2}$ (B. M. 1751—60.). 1794: *Tyukfi* 7 (Ap. B. XXV.).

Tyúk-kakas ,olyan tyúk, amely úgy kukorékol mint a kakas'. 1770: *Tyuk-kakas* 2 (Tgy. 1548—798.).

Tyúköl. 1663: az eoreoksegen vad-nak Istallok, Czjür, Svteohaz, *Tjukol*, két Diszno ol (S. 1658—65.). 1666: Innen kijöve az kiskapu előtt vagyon Egy *tyuk Oll* (Ap. A. IV.). 1794: Egy Kötátza vagy *Tyuk oll* (Gidóf. XVII.—XIX.).

Tyúkrekesz. 1716: Az konyhán egy hoszszu kötött pad, két romladozott *Tyuk rekesz* (Tgy. 1711—20.).

Tyúktojás. 1735: Mikor Biro Uram Brassoban a Gyeneralis ö Exc(ellentia-já)hoz Csürkekel bement ö kegyelme s *Csuk tojással* attunk az utra Jövetére mentére kenyeret, pecsenyet, bort den. 30 (Kvh.).

Tyúk-ültetés. 1649: Nagj Palne . . . *tiukotis wiltete* Donat Matias vram szamara (K. 1647—52.).

Tyúkmony ,tojás'. 1625: Vrunk eo felsege menyegzoye lakodal-maba igertek . . . *tiukmonyat* az menninek zeryt teheti (O. 1613—27.).

Udvar. 1616: Santa Anna neveo Jobbagyom azzon, ky vagyon *vd-varomba* (O. 1613—27.). 1623: az Aytho eleoth az *vdvaron* zida (uo.). 1649: Somodi Peter az verekedeskor

beieove az Georczeon Benedek *odvarara* (K. 1647—52).

Udvarbíró. 1659: *Vdvarbiro* leszen, s az Ura személyt viseli (S. 1658—65.).

Udvarház. 1613: In praesenti 1613 anno, die 29 mensis Juny, Ide jeottunk kys Borosniora az *Udvarhazhoz* es az epeleteket ugj revidealtuk: 1.) az derek *Vdvarhazban* kemencze vagion, s ajto mind az zohan s mind az kamaran egj keoteot pad, az zohanak padlása vagion, az tornaczos haznak ajtaia vagion s egj hitvan kemencze benne, de az zoba mellett valo haznak es az pinczen valo zohanak sem ajtaja, sem padlása az zohanak, az belseo pinczenekis vagion ajtaja, sendeljezetlenek, keves hea vagion, de az czatorna nem joo hanem az helliben mas kel. 2.) Az masodik haznak sendeljezese igen el tavult, de feokepen az erez felet es hatul az sendelj semire nem joo, az erezjnek talp faj es keoniókkej ninczenek, az zohanak es haznak ajtaja vagion, kemenczeis az zobaban, ket pad, egj poharzek, egj kendeozegh, az kamarajanakis ajtaia vagion. 3.) Az melj Istallo Thompa Gaspar zamara volt, azon ket aito vagion, sendeljezései iol vagion, egjeb ninczen benne. 4.) Az czwrnekis kel foldozas mert hullot el az sendeliben helliel helliel egj általfa megteoreot, kj az odor felet iar ele, kj ala agast vittek. 5.) Az reghi Istallonak felinel teobj az utt feleol el tavult az sendelje epitetien nem io ezutan ahol iobban vagion ottis kel foldozas nekj, egj aito vagion rajta, de azis hitvan. 6.) Az zeker Istallo semire nem io, az agasiban valik io keves, s az zarwfajaba, de az kozorw

faja, leczj es sendelje semire nem io. 7.) Az serfeozeo haznakis kel keves foldozas. 8.) az gjwmeolcz kertnek iob rezze uj fedeles kertben vagion csak egj darab vagion, o kert benne. Az czwr kert s mind az vdvarkert o kertek. 9.) Az kapv lab el deolt csak tamazok tartiak s az sendeljezeseis hitvan nem io semire. Ezeken kwvl semi hazj ezkeozok ninczenek sem kwn sem ben (Tgy. 1606—25. 110—1891. sz.). 1621: az killyeni *Vdvar hazat* pacifice [t. i. birta] (Damok. 1600—44.). 1729: Vagyon edgy *Udvarház* Supos, azon fedél alatt hamu tüzes Ház és edgy tapasztatlan és készületlen Ház és ezen Háznak pitvara ajtaja fa Sorkon járo, hogy bé mennek jobb kéz felől vagyon edgy nagy Ház ennek ajtaja fa sorkokon járo, háрма ablak üvegesek onba foglaltattak, ennek edgyikét a falu készítette, edgy rövid Asztal két kötött pad mellelte, s mindenik ládás, két hosszu kendőszeg, edgy pohárszék, edgy rövid ládás pad, egy rövid szerű karjos pad, edgy edgyes szék, edgy ágy, egy tűz eleiben valo kis asztal, a kemencze mellett edgy kis kendő szeg, edgy fa rud, edgy tisztességes veres csempe kemencze (11360. l.).

Udvar-kapu. 1627: egj eoregh dezkas *udvar kapu* /. . . egj kis *udvarkapu* dezkas (Ap. A. II.). 1823: Az *Udvar kapu* két felé nyilo uj j fain bérléssel, Cserefa rárával, vas sorkokkal jármokkal, alol vas bé zárával hasonlókép pen a' rajta levő kitsi kapu is bérlett vas sorkokkal zár nélkül vas horgolová (99. cs. 44. sz.).

Udvari-tiszt. 1736: Az *Udvary Tiszt*eket meg becsüllí Vélek nem koczkodik,

nem veszekedik, hanem mindenkben engedelmeskedik (Ap. B. Ksztl.).

Ugar. 1814: A faluk határai 3 forduloban lévén felosztva, azok közül minden esztendőben egyik *ugarnak*, vagy nyomásnak maradván azon esztendőben nem használtatik. Következésképpen mindenik fordulóba két esztendőben egymás után u. m. az elsőbe ősz, a másodikba tavasz vetéssel használtatik. A 3-ik esztendőben pedig nyomásban marad (B. D. gy.).

Ugar-hát. 1717: Az Forgatast Nagy Boldogh Aszony nap utánra kell hadny hogjha az után Isten jó essőt ad be kell vetni *Ugar hatra* boronáljak el. (Ap. O. I. Ksztl.).

Ugar-mező. 1617: Mikor Bathory Gabor fejedelmünk havasalfeloldebe ment volt haddal, hogy Tavaz Buzával bevesse az kis *Ugarat* [. . . mostany *vgarlo mezeobe* mely Telek fele vagion (O. 1613—27.). 1619: Zagon feleol valo mostany *Ugar mezeonkben* ozhozának megh (uo.). 1694: Az melly két fél áll föld vagyon az mostani *Ugarlo Mezőben* (1574—699.).

Ugar-szer. 1596: Az mel mostan *vgar szerbe* vagion aszt nem valtya meg egy *vgar szeryg* (Tgy. 1568—1605.). 1600: Szent Maria Magdolna Aszony nap ellot valo zeredan vizza tartozek boczjatanj de akkor mikoron *vgar zerbe* fordul (8468. I. 1565—800.). 1647: Damokos Peterne feolde Szeles Laszlional marad ez egj *ugar szerre* (K. 1647—52.).

Ugarol. 1617: Egy hold feoldet *vgarlotta* megh most az Sz. Janos nap talyaban (O. 1613—27.). 1642: egi fol-

demett mellett ugyan magam *Ugarlatam* meg (O. 1642—48.).

Ugorka. 1640: Bizoniczia meg azt Vaida Mihali hogi eo azt az szott hogi cziak gianosagbol mondotta Jakocz Lőrincznek az *Ugorka* elveszése felől az dolgott (O. 1632—42). 1805: *Ugorka* termet 1 véka (866/805.).

Ugorkás cserépkanta. 1769: *Ugorkás cserép kanta* (B. M. 1761—70.).

Új-bor. 1806: egy kupa *ujj bornak* az árra 32 xr. (566/806.).

Üri-hám. 1806: volt hat párnás *Uri hám* kantárokkal és Gyepőkkel edgyütt (B. M. 1801—10.).

Utó-ágasfa. 1809: *Utóágasfa*, a vevő neve Kováts Sámuel (164/62. cs.).

Utó-árpa. 1840: *uto arpa* 10 véka 15 kupa elütve a' vékát (Ap. B. Ksztl.).

Utó-tengely. 1719: Egj elő tengelj agassával egjüt *uto tengely* agassával egjüt vasatlan ket vasas löts aestimatioja ket forint huszonnyolcz penz ket kerekkel egjüt (Lázár). 1758: egj *uto tengely* ágasostol vas nélkül (8468. I. 1565—800.).

Üdüllő l. felfog.

Ül. 1758: két lud, a mellynek egyike *ül* nyoltz tojáson, kakas három, pisen 8 (8468. I. 1565—800.). 1804: Hét tolyo tyuk a Nyoltzadig 16 tojáson *ül* (866/805.).

Ülés-hely. 1561: Hogy az mely *wles helieken* laknak Zabo Janos, Zabo papp, Peter György es az Zabo Benedek Besenyeyek, a kys Zylwas kert kynek hatara az seppedek es az o haza melet az wermyzthe ala, mely kys Zylwas kertet dobos györgy ereztet volt. . . (Tgy. 1487—568.). 1610: az melj zalo-

gos *Vleshelt* ennekem muthatot volt (O. 1608—1711.). 1618: Nemes *Vles helyen* Egj puzta keohazzal egészen az i(nctus)k Byrnak (O. 1613—27.). 1666: ada Barabas Peter Uram egy *üles helyt* itt Albisban, mely *üles hely* Pancél Janos haz es eoröksege mellet vagyon (Tgy. 1651—68.).

Ülő-szék. 1.) 1839: Felállítottam három kapu lábót a Ház belső szegiben, aztat Zsendellyel megfedettem a kapu eleibe egy *Ülő széket* fedezővel együt csináltattam (F. I.). — 2.) 1666: egy árnyék szék kőből rakott, *ülő szék* nélkül való (Ap. A. IV.).

Ülő-szín. 1758: a kapu előtt egy *ülő szín* régi Sendelj földélel (8468. I. vegy.).

Üllő. 1668: holmi Kovacznak való miszért egj *üllőt*, Fogot, likasztot, Fuvot es egj vagot (K. 1661—69.). 1778: Vas *üllő* Kováts Mihellybe való Nr. 1 (B. M. 1781—80.). 1789: Kasza verő kalapáts és ahoz való *Üllő* (11019. I.). 1808: kasza verő kalapáts *üllőjével*, Betsü Ár 36 Dr. (Deák). 1819: Egy kasza karikájával, nyelével és *Üllejével* jutot Joseffnek (B. M. 1811—20.). L. még *kasza-*, *kovács-*, *szarvas-*, *tőke-*, *vas kovács-* al.

Üllő-pad. 1744: ... fal mellett való *üllő padok*, egyik hoszab, az más rövideb (46/744.).

Ültetés l. *káposzta-*, *tyúk-*.

Ünő. 1554: Hagyok towabba nyolcz okrot es három *wnot* Tyzenket díznót es egy lowat (Sz. 1371—700.). 1620: neki hagyom az karika szarvu szóke *ünőt* is mind tinostól (Tgy. 1606—25.). L. még *borjús-*, *borjúzó-* al.

Ünőbivaly-borjú. 1816: Egy tavaljű *ünő bihal borju* betsültetett 25 Rf. (61. cs. 37.).

Ünőborjú. 1723: Vagyon két Tehene egyiknek vagyon Kis *ünő Borja*, az Tehenek szőrire egyik barna másik Sárga (Ap. Ksztl.).

Ünőtehen. 1614: Egy fekete *vneo tehen* vagyon az I(nctus) kezenel (O. 1613—27.). 1618: Egy *vneo tehenet* vgyan Barathoson Orbay Zekben az zekere melleol elvytte... az tehennek a zeore zeoke tehen (uo.). 1816: Egy fejr két esztendős *ünő tehenke* becsültetett 20 Rf. (61. cs. 37.).

Ünő(s)tinó. 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek... Egy tavalí szeoke *Wnes tinot* (B. M. 1574—699.). 1763: Tarkaszőrű esztendős *ünő Tino* (uo. 1761—70.).

Üst. 1592: Adot Azzoniom Aniam... *Wstot* egiett (Mikó). 1649: Egj *wsteot* veót kj teorvenire, s annak beocwin val(ora) f. 3 (K. 1647—52.). 1676: Egj onnos *üst*, ket küs *üst* (Don.). 1681: egj konter forma *üst* (Deák). 1692: Egy *üst* fl. 1 den. 50 (B. M. 1674—700.). 1753: egj rosz 4 ejteles *üst* valet den. 24 (Cseh). 1789: *Üstök* hitvánok egyik kisebb más nagyob és egj bor Főző *üst*, más fél viseltes (11019. I.). 1818: Három lüzre való *üst* (Cseh). L. még *borfőző-*, *cselekedő-*, *égettbor főző-*, *érc-*, *eszközlő-*, *eszlena-*, *faggyűfőző-*, *felakasztó-*, *félkéz-*, *lúgzó-*, *máléfőző-*, *ordafőző-*, *pálinkafőző-*, *puliszkafőző-*, *réz-*, *sőrfőző-*, *szappanfőző-*, *szapuló-*, *szilvaszárasztó-*, *ványoló-*, *vas-* al.

Üstláb. 1758: a Kementze alatt való fában vagyon egy vaskarika csinálva,

melyben az *Üst láb* szokott állani (Tgy. 7/899.). 1808: két hitvány *üst Láb*, Betsü Ár 18 Dr. (Deák).

Üstgyártó. 1780: Virág Bukur a S(epsi)Sz(ent)Györgyi sokadalomba a Brassai *Üstjártól* egj üstöt ellopván, azért elfogattatott (446/780. S.). 1851: Lang Josef *üstgyárto* Zajzon Moses házában lakik (8468. I. 1749—900.).

Üstrúd. 1758: egy Vass nélkült valo *Üst rud* (8468. vegy.). 1808: Egy vasas *üst rud* Betsü Ár 24 Dr. (Deák).

Üstös-hordó. 1664: egj két *Üstös hordo* (Ap. A. III.).

Üszögös. 1788: Árpa: Egy arasnyi aprok és *üszögesek* (2283/1788).

Ütköző. 1666: festet Ajto zár rajta mind *ütközőivel* együtt, fogantyú, retesz, reteszlő rajta (Ap. A. IV.).

Ütő-óra. 1708: Egy falra valo *ütő óra* (3. cs. 7.).

Üttető I. *egér-, olaj-*.

Üttető-vas. 1837: (Cseh).

Üveg. 1708: öt *üveg* negy szegűek ejtelesnel valamivel nagjobbak (3. cs. 7.). L. még *ablak-, borvizes-, bugyogós-, ecetes-, égettboros-, nádas-, sikító-, vizes-* al.

Üveg-ablak. 1619: En is *üvegh Ablakot* csináltam ott (Ap. A. I.). 1681: az nehai Uraval az *eveg ablakok* kezében devenialtak (O. 1680—88.). 1722: két hitván fába rakott *üveg ablak*, harmadára papirosbol valo (Ap. B. XXIV.). 1763: a balog Samuel hazanak egy *eveg ablakot* cináltattunk, azért fizetünk 51 xr. (Kvh.). 1793: három *Éveg Ablakot* fában vétettem (12424. I.).

Üvegcsináló-kemence. 1772: Tudgyae a tanu Nyilván és bizonyosan,

láttae szemeivel l-m, hogy az mostan fenálló *Üveg Csindlo Kemenczét*, vagy katlant kik és micsoda moddal csinálták az elmúlt 1771-dik Esztendőben? (1772. k. S.).

Üveg-csupor. 1689: *Üveg Czupor* // I (Ap. A. VII.).

Üveg-csűr „*üveghuta*”. 1697: eo az *eveg czurnel* senkire nem feniegetozodik, sem penig maga senkinek kart nem teszen sem uton iaro ellen sem az *eveg czurnel* valoknak (Káln.). 1790: A Málnási *Üveg Csürből* Kurucz Jánosnak 50 forintos szürke lovát éjjel ellopta (8468. I. Kiss k.). 1818: *Üveg Csürt* ennél kívül még csak edgyet birnak t. i. Bükzsáditt (sz. n.).

Üveg-edény. 1817: az *Üveg Csürben* találtatott *üveg Edényeket* megszámláltatván találtunk egészsz summába 1106 schok *üvegedényeket* (190/817.).

Üveggyártó-mester. 1817: az *Üveg gyárto Mesterek* az 1-ső kérdésre ezt felelék: ... (sz. n.).

Üveg-gyertyaöntő. 1808: (1761/807.).

Üveg-huta. 1828: a Zalánypataki *Üveg Hutta* mostani arendatora Vermes János ur / ... Hamu sirt más Hutták számára fordította, nem pedig a maga Huttája számára (1280/828.).

Üveg-kancsó. 1758: egy fél ejteles *üveg kantso*, más *üveg kantso* egj fertályos (8468. I. 1565—800.).

Üveg-lámpás. 1708: Egj *üveg lámpás* (3. cs. 7.). 1743: felső polczon valami hitván ablakramák és egy *üveglámpás* (Ap. J. I.). 1795: egy *üveglámpás* H. flor. 1 (Tgy. 312/797.).

Üveg-mángorló. 1838: Egy *üveg mangollo* megvette 5 xr. Szabo Josefné Aszszony (150. cs. 77.).

Üveg-tábla. 1840: Három ablaka mintegyikbe hat hat nagy tángyér *üveg-tábla* (Ap. Ksztl.).

Üveg-tányér. 1666: Az Ablakok mind jok tsak két *öveg tangyer* hija (Ap. A. IV.). XVII. sz. v.: onban foglalt *üveg tángyéros* ablak, melynek két *üvegtángjér* heja (Ap. A. VII.). 1762: 80 *Üveg Tángyérért* 1 Rf. 20 xr. (8468. I. Mih. II.).

Üveg-tartó. 1837: Egy *üveg tarto* Szántó Ferentzné (t. i. megvette) (Cseh).

Üveges. 1763: Az *Üveges* tsinált egy uj ablakot a kamarán, melyben vagon 13 üveg tángyér, melyért adtam 40 xr. (M. 1763. k.) 1764: Az *Üvegesnek*, hogy a Hanko Miklos házára a Hadnagj számára ablakot rakot a Tángyérrok summája 140, 6 Rf. 42 (Kvh.).

Üveg-tölcsér. 1810: Egy *üveg tölcsér* (1198.824.).

Vackor-körte. 1688: Két véka hitván *vaczkor körtvély* (Ap. A. IV.).

Vacsora. 1639: az el mult Vasarnap estve kesőn *vaczorakor* Konia Istvan fustely bestie lelek kurva fianak szida meg Gheczie Istvant (O. 1632—42.). 1671: Eő tudgia miért keseo *vaczorakor* riogatvan ki özöt (K. 1669—74.).

Vadalma-sajtoló. 1756: Egy *vad alma sajtoló* (Ap. B. XXIV.).

Vadászik. 1753: Kováts János *vadászni* Puskát nem tartott, mi tudtunkra sohasem *vadászot*. (49/753.).

Vadász-háló. 1779: Koter Mihály-

nak juta egy *Vadász háló* (Tgy. 1781—800.).

Vadász-ostor. 1779: Egy *vadászni* járo uj *Ostor* 30 xr. (553/796.).

Vadász-tarisznya. 1809: Egy *kisded vadász tarisnya*, a vevő neve Magyarosi Mihály 32 xr. (164/62. cs.).

Vad-irtás. 1790: A Madaraknak és vadaknak ki *irtások* iránt meljek kárt tesznek, parantsolatyt az Inclyta Officiolatusnak, hogy minden Contribuens, aki az el mult Esztendőben be nem adta volt 100, aki pedig be adta tavaly 50 ad exitum usque cursum Mensis . . . azonnal kiis adtam a porontsolatot (832/790.).

Vagdalo-asztal. 1716: A konyhában . . . egy *vagdalo asztal* (Tgy. 1711—20.).

Vagdalo-kés. 1708: *Vagdalo kés* (3. cs. 7.). 1744: egy *vagdalo kés* aestimaltatott ad den. 12 (45/744.).

Vagdalo-tekenő. 1805: Egy Nagy dagasztó tekenő és egy *kis vagdalo tekenő* (Szöts. 1800—96.).

Vágó. 1668: holmi Kovacznak valo miszert egy ültöt, Fogot, likasztot, Fuvot és egy *vagot* (K. 1661—69.). 1840: Három Üllőbe álló *vágo* (64/839.). L. még *fa-, fűrész-, hideg-, kereszt-, köröm-, laska-, nyeles-, pánkó-, sróf-, szecska-* al.

Vágó-fűrész. 1809: *Vágo fűrész*, a vevő neve nemes Mihály Josef 30 xr. (164 62. cs.).

Vágó-kés. 1615: Azzoniam aniank adott . . . *vago kest* egy felet (Mikó). 1758: egy *vágo kés* (8468. I. 1565—800.).

Vágó-marha. 1740: Egyszer *Vago Marhat* az Markosfalvi Stabalis hazhoz vasarlott 1 fo. 20 (Tgy. 1731—40.).

Vágó-szék. XVII. sz. e.: Az mely hozzá szint piatzunkon tsinaltunk alaia *vagho szekeket* zerezven, az mely kwl-seó meszaros vásár napokon azon hust vagh azoktól két penzt [t. i. szedjen] (Kvh.).

Vágó-véső. 1714: jutott nekem 42 szem lántz, egy bokázo furu, egy *vágo véső*, egy üst (B. M. 1711—33.). 1805: 1 *Vágo véső* (Szöts. 1800—96.). 1819: Egy Csapozo és két kis furuk, Egy fa nyelvű *vágo Véső* (B. M. 1811—20.).

Vaj. 1625: Vrunck eo felsege menyegzoye lakadalmaba igertek... Az vthan megh teobitetek 200 berbechel es 200 eythel *vayal* (O. 1613—27.). L. még *irós-*, *olvasztott-*, *szin-* al.

Vajverő-dézsza. 1692: Egy *Vaj Verő désza* mas boritoczkaval den. 9 (B. M. 1674—70.).

Vájó l. kándl.

Vájó-véső. 1720: négy *véső*, edgjik füles, ketteje *vájó*, a negyedik kupás (Káln.).

Vak-ablak. 1720: egy *vak ablakban* egy öreg hordotska (Kál.).

Vakaró. 1692: Egy *vakaro*, két szőr nyüg (Barab.). 1840: Egy kefe és *vakaro* (64/839). L. még *lő-*, *teknő-* al.

Vakaró-percec. 1686: egy *vakaru pereczet* tet az helyire (O. 1680—88.).

Vakoló. 1755: a két *vakolonak* avagy Simitonak 4 kr. (Kvh.).

Vakoló-kanál. 1838: *Vakolo kanál* Betsü ára 8 xr. (177. cs. 60.).

Vakoló-köműves. 1755. Az *Vakolo köműveseknek* a Házak vakolásáért és egy sütő kemenczének rakásáért facit 22 x 40 (33/755.).

Váltó-eke. 1770: A Felső Hinto

szinben *Válto Eke* kormányal 1. (Tgy. 1548—798.).

Váltó-gerenda. 1829: 6 darab *Válto gerenda* hossza 5 öl (2245/829.).

Váltó-határ l. nyomáshatár.

Vályú. 1642: Istallo 2, abban eggikben *valu* (Ap. A. II.). 1642: az Inctusnak eletin az Istalloiaban *valuia* elot (K. 1647—52.). 1758: Cserefa *Valu* Sarogjával együtt (8468. l. vegy.). L. még *almatörő-*, *fa-*, *kásatörő-*, *lő-*, *sértés-*, *sótörő-fa-* al.

Vályus-pad. 1758: egy *vállus pad* (8468. l. 1565—800.).

Vályog. XIX. sz. e.: Tapaszto Czigányoknak a *Vájog* készítésénél 14 Rf. 36 xr. /... *Vájognak* valo *valu* hordozásáért, 9 Rf. (11786. l.).

Vám. 1640: Compositionk volt hogj az masink (!) hiri nélkül oztasig az *vámhoz* ne niullion (O. 1632—42.). 1736: mindenféle *vámot* ványoló pénzt megveszen s kiadgya (Ap. B. Ksztl). L. még *malom-*, *szombati-* al.

Vám-búza. 1640: az osztatlan *vam buzabol* az mit es menit akartak el vittek hirem nélkül osztatlan (O. 1632—42.). 1736: Tiszta *vambuza* Cub-//3 (Ap. O. I.).

Vámoló-kupa. 1770: *Vámlo kupa* (Tgy. 1548—798.).

Vámvevő-véka. 1736: uyab kavabol allo *vam* vevő veka (Ap. O. I.).

Vámvevő-mérce. 1736: egy *vam* vevő *mercze* (Ap. O. I.).

Vándorló mesterlegény. 1851: Zajzon Antal *vándorlo mester legény* hol-léte nem tudatik (8468. l. 1788—900.).

Ványol. 1645: Brassai posztott *keczier vanyoltat* (O. 1642—48.).

Ványoló. 1736: Az Silibek megh
lehetősök, az *vanyolo* Silibinek hogy
revonatio kevantatik . . . (Ap. O. I.).
1758: két bottal járo jo *Ványolo* (Tgy.
1702–99.). 1786: Gelentzen sok malom
fűrész, *ványolo* és egres fűzes helyek
vadnak. (C. Táb. 1786.).

Ványoló-bot. 1736: *Ványolo bott*
kettő meglehetősök (Ap. O. I.).

Ványoló-pénz. 1736: minden féle
vámot *ványolo pénzt* megveszen s ki-
adgya (Ap. B. Ksztl.).

Ványoló-üst. 1758: három vedres
Ványolo Üst (Tgy. 1702–99.).

Varga. XVII. sz. k.: Janos batyam
uram is ütöt egy *vargat*, hogj a vere
kijöve az fejből (Tgy. XVII–XIX.).
1751: Szabo János *varga* (Kvh.). L.
még *foltozó-* al.

Varr. 1823: A Szabok dolgozza-
nak eszerént: egy Nagy férj bérlet köp-
penyeget *varjanak* meg 2 Rf. Egy Uj-
jos Lajbit bérléssel 1 Rf. Egy Haris-
nyát 13 xr. Egy Zeke 24 xr. (2043/
823.).

Varró-ládácska. 1708: Egj kűs fes-
tett *varro ladacska* (3. cs. 7.).

Varro-ráma. 1740: *Varro ráma* nro.
2. (28/740.).

Varrótű. 1814: 2 papiros *Varo Tő*
Csizmadia Tövel elegy 18 xr. (2565/
824.).

Varsa 1. *cérna-*, *halász-*.

Vas. 1616: Egy Malomnak az *vas-*
sayba egy Darek *vasat* talaltham (O.
1613–27.). 1623: mindenfele *vasat*
szabad volt *vasarkor* arulni mindenkor
(Kvh.). L. még *bélyegző-*, *cánkoló-*,
csatlós-, *csiki-*, *csőtartó-*, *darék-*, *desz-*
kametsző fűrész-, *félmarok-*, *fogzó-*,

fűrész-, *fűrészmetező-*, *gyalu-*, *hosszú-*,
jegelő-, *jégtörő-*, *hunyadi-*, *karikás ma-*
rok-, *kasza-*, *kengyel-*, *korong-*, *köldök-*,
kulcs-, *kupás-*, *kupás-marok-*, *lapos-*,
lapos-szántó-, *magyar kengyel-*, *marok-*,
metező-, *pecsenye alá való-*, *pofa-*, *raj-*
zólo-, *rúd-*, *sing-*, *szántó-*, *szecskavágó-*,
szító-, *téglázó-*, *tésztametsző-*, *tollas-*,
torockói-, *üttető-*, *vessző-*, *zsenedelyhor-*
nyoló-, *zsír alá való-* al.

Vas-abroncs. 1703: *Vas abróns*
kettő (3. cs. 7.). 1840: Egy *vasas véka*
három *vas abrónsokkal* két *vas füllel*.
Eladatott 3 Rf. 30 xr. (64/839.). 1840:
egy *Veder* két *vas abrónsal*, *vas fülek-*
kel, *vas Oszlopokkal* (Ap. Ksztl.). 1848:
4 darab kád *vasabrónsal*, 10 *sajtár*,
4 darab *vas*, 6 darab *fa abrónsal* 36 fr.
48 (N. S.).

Vasárló-bolt. 1800: 5 darab To-
rotzkai *kasza* *Vasamat* és 6 *lapossat*
elvétette és a maga *vast árulo boltjá-*
ban bé tétette (440/800.).

Vas-ásó. 1689: Bak Judith keziben
attam negj *kapat*, egj *asot* közönsegeset
es egj *vas asot* (K. i. E. 20.). 1744:
egy *aso vass* jo aestimattatott den. 6
(45/744.). 1850: 4 darab *vasásó* 3 fr. 12
(N. S.).

Vas abárló-villa. 1744: egy *vass*
abarlo villa aestimattatott den. 3 (45/
744.).

Vas-békó. 1763: *vasbékoban* veret-
tek, tsufolkodtak véle (34/763.).

Vas-csákány. 1825: *Vas Tsákány*
nro. 2 (10774. 1.).

Vas-csap. 1708: egj *vas csap* (3. cs.
7.).

Vas-csatlás. XVIII. sz. v.: *Vagyon*
egy nagy loszeker, mellyenis *vagyon*

hat vas kapocs, két *vas csatlás*... (N. S.). 1835: egy pár *vas tsatlás* 50 xr. (1608/835.).

Vas-csatt. 1752: Uj hámok *Vas csattokkal* (Ap. B. Ksztl.).

Vas-derék. 1719: Egj *vas kalán* tepsiaához valo, edgj *vas Derék*, edgj *vas tábla* kürtőre való (Káln.).

Vas-derékszeg. 1644/1788: egy *vas derek szeget* (104/788.). 1814: Egy Kut Ágassával és Gémjivel, *Vas Derék szeggel* 25 frt. (1642/821.). 1838: Egy *vas derek szeg* a vásárlo neve n(eme)s Farkas Lajos 15 xr. (104/788.).

Vas-drót. 1708: *Vas drót* kettő 11 karikában (3. cs. 7.). 1720: egy romladoszt nagy Láda párkány zár nélkül valo (ebben edgj kevés rosda ötte *vas drót*) (Káln.).

Vasegyenesítő-vasverő. 1840: Egy pár *vas egyenesítő vas verő*. Becsű árok 36 xr. (64/839.).

Vasfazék. 1774: (8468. l. Mih.).

Vasfedő. 1696: (Damok.). 1781: (Tgy. 1702—99.). 1818: Egy *vas fedő*. Bersű Ár 24 Dr. (Deák).

Vas-felfogó. 1683: Egy *vas felfogó* jo, egy *vas Serpenő* (11786. l. 1577—847.).

Vas-fogantyú. 1758: *vas kilints és vas fogantyú* (8468. l. 1565—800.).

Vasfogú-gereblye. 1825: Egy *fa vasfogú gereblye* (10774. l.). 1840: Egy kisebb és nagyobb *vasfogú gereblye*. Eladatott 1 Rf. (64/833.).

Vas-fül. 1840: egy *Veder két vas abrantsal, vas fülekkel, vas Oszlopokkal* (Ap. Ksztl.).

Vas-fűrész. 1720: Lakatosnak requisiti *e* szerint: edgy nagy pöröly,

nagy verő nro 1, Szarvas üllő nro 1, Félkéz verő nro 1, Apro szeg fejező nro 3, négj szegű öreg Reszelő nro 1, öreg sutu horgával edgjüt nro 1, Szoritto Sutu küsedet nro 2, *Vas fűrészelő fűrész* nro 1... (Káln.).

Vas-gereblye. 1825: Egy kis *vas gereblye* (10774. l.).

Vas-hajtó. 1758: Egy Gyapott fono és egy Csöillő kerék *Vaas hajtoval* együtt (8468. l. vegy.).

Vas-héver. 1708: Egy Szekeresnek *valo vas héver* (3. cs. 7.).

Vashorog. 1825: Égés ellen *valo vas horog* (10774. l.).

Vasjárom. 1824: Egy *vas veder vas jármával* (99. cs. 84.).

Vaskanál. 1696: Egy *Vas kalán* Tüz szittani valo (Donáth). 1753: egy *kisded vaskalány, valet den. 4* (25/753.). 1846: Egy nyárs, egy *vas kalán* 1 frt. 15 (8468. l. vegy.).

Vaskankó. 1783: Három *vas kankóért* 2 Hf. 52 (sz. n. vegy.).

Vaskapa. 1696: (Damok.).

Vaskapocs. XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy loszekér, mellyenis vagyon *hat vas kapocs*... (N. S.). 1808: Három nagy *vas kapots*, Betsű ár 1 R. flor. (Deák). 1837: Egy foglaló *vas kapots* (Cseh).

Vaskarika. 1681: (10908. l.). 1695: Kerék főre valo *vas karika* 8 (Ap. A. V.). 1708: Az udvaron vagjon *vasas talpu negj kerek mindenik kereken negj negj vas karika* (3. cs. 7.). 1713: Találtatott két béres fako szekér, melljeken vagjon *hat vas karika*, nyolcz rud marok *vas*, 4 fojto karika (Ap. B. XV.). 1789: Fűrész *vas végibe való vaskarikák*

(11019. l.). 1819: egy vásot Talpalo Lánecz, három tángyér karika, Egy kerek főre valo *vaskarika* julott Istvánnak (B. M. 1811—20.). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 *vas karikával*, 4 kapotsal, 1 *vas veszővel*. Ezeken kívül két *vas lőts* (B. M. 1821—48.).

Vaskáva. 1698. Mely udvarházon Északrol nyilik tölgyfából faragott bálványu allo *vas kavas* két fele nyilo fenyő deszka kapu bejaro kis kapucska-val *vas be tolyo zarjával edgyütt* (Ap. A. VI.).

Vaskemence. 1840: egy viseltes *Vas kementze* állo Sipjával együtt (Ap. Ksztl.).

Vaskilincs. 1713: *Vas pántos, vas kilincses ajtó* (Ap. B. XV.). 1758: a ház ajtaján két *vas sorok, vas kilints* és *vas fogantyú* (8468. l. 1565—800.).

Vas-koppantó. 1838: Egy *vas koppanto*, a vásárló neve n(eme)s Farkas Sigmond 11 xr. (140. cs. 24.).

Vas-kovácsüllő. 1776: Also Csernatonban Iako Nobilis Farkas István-nak egy nagy *Vas Kovács Üllője* hozza valo nagy *Vas verőkkel*, a melyek is 32 forintokat megértek volna, gonoszul az miheljéből el károsodtak (539/1778.).

Vas-láb. 1836: 988/836.). 1838: egy *vas láb*, a vásárló neve gyalog katonáné Kovács Ferenczné 6 xr. (140. cs. 24.).

Vas-lábos. 1837: egy *Vas láb*os, két nyárs, egy vaskalány, egy laska retzész és egy lámpás 4 Rf. (Tgy. 1825—97.). 1841: Egy kis *vas láb*os 5 xr. (Kvh.).

Vas-lapocka. 1723: egy hitván *vas lapoczka* (Ap. B. Ksztl.). 1806: volt

még két *vas lapotzka* (B. M. 1801—10.). 1808: Tűzhelyre valo *vas lapotzka* Betsü Ár 30 Dr. (Deák).

Vas-lészűrő. 1720: Egy *vas lev szűrő* (Káln.).

Vas-lőcs. 1663: talaltam megh az l(nctus)nal két *vas leoczieot* (S. 1658—65). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 *vas karikával*, 4 kapotsal, 11 *vas veszővel*. Ezeken kívül két *vas lőts* (B. M. 1821—48.).

Vas-lőcskarika. 1695: (Ap. A. V.).

Vas-lőcskáva. 1805: Egy Béko és egy *vaslőts káva* (Szöts. 1808—96.). 1838: Egy pár *vas lőts káva*, a vásárló neve providus Székely Moses 50 xr. (140. cs. 24.).

Vas-lyukasztó. 1841: egy *vas ju-kasztó* (Kvh.).

Vasmacska. 1744: egy *vas macska* négy lábu aestimallatott den. 30 (45/744.). 1830: Egy Tűz alá valo *Vas Matska* 3 Rf. (Cseh. 1689—871.). 1840: Egy tűz helyre valo *vas matska*. Eladattott 1 Rf. 12 xr. (64,839.).

Vas-nyak. 1735: A Cziganyal a darek *vas nyakat* meg Csinallatuk attunk kenyeret, turot Den. 6 (Kvh.).

Vas-nyárs. 1615: Azzoniom aniank adott... *Vas niarsat* egiet (Mikó). 1676: *Vas njars* (Donáth).

Vas-orsó. 1808: Csörű kerék *Vas orsoval*, Betsü ár 1 Hflor. (Deák). 1835: egy tsűrű kerék *vasorsojával* 10 xr. (1608 835.).

Vas-ösztoke. 1729: edgy *vas Eszteke* (11360. l.).

Vas-palacsintasütő. 1817: Egy *vas palacsinta sütő* roz 12 xr. (B. M. 1811—20.).

Vaspánt. 1666: a pitvarba nyílik egy *vaspant*okon sorkokon forgo berlet Ajtó (Ap. A. II.). 1765: Vagyon cserefa Létekből tsinált, feilyül *vas pánton* járo haszontalan kised Levél Ajtaja (Bethl.).

Vaspántos-ajtó. 1713: *vas pántos*, *vas kilincses ajtó* (Ap. B. XV.).

Vas-persely. 1765: A kapu négy ujabb, tíz viseltesebb feilyül csipkésen Fenyő deszkából, cserefa Hevederekre öft rend Lézt szegekkel öszve szegezve, *vas persellybe* eresztett *vas karikás vas csapon* . . . (Bethl.).

Vas-pöröly l. *kőrontó*.

Vas-ráf. 1825: Egy kis Targontza kerékre valo *vas ráf* (10774. I.).

Vas-rántó. 1755: bellett ajtó *vas sorkokon járo vas rántó* és retesz fő rajta (Ap. B. XV.).

Vas-retesz. 1666: bellett Ajtó *vas retesz retesz fő rajta* (Ap. A. IV.). 1713: Gabonásház melyben nyílik be fenyő deszkából valo fa Sorkokon forgo *vas retesz*es ajtó (Ap. B. XV.).

Vas-rosta. 1703: (Ap. A. VII.). 1721: (4692. I.).

Vas-rostély. XVII. sz. k.: az ablaka azon háznak kívül *vas rostélyos* (Ap. A. VII.).

Vasrúd. 1666: Ezen hazban egy regi romlott inazas kemencze hoszszu *vas rudon* allo (Ap. A. IV.).

Vas-sajtó. 1751: *Vas sajtó* nyomtatójával (Ap. J. I.).

Vas-sarok. 1627: ket zaros ayto *vassarokaival* edgiut (Ap. A. II.). 1708: Az beton egy ajtó *vas sorkon* forgo (3. cs. 7.). 1722: ajtaja *vas sorkokon* járo fa kilincsü (Ap. B. XXIV.). 1755:

bellett ajtó *vas sorkokon* járo *vas rántó* és retesz fő rajta (Ap. B. XV.).

Vas-satú. 1838: *Vas Sutu*, Betsü ár 30 xr. (Ap. B. XXIV.).

Vas-serpenyő. 1681: egy *vas serpenyő* (Deák). 1683: Egy *vas felfogó*, egy *vas Serpenő* (11786. I. 1577—847.). XIX. sz. e.: Egy *vas cserpenyő*. Becsü ár 35 xr. (Cseh). L. még *lábas*-al.

Vas-sikoltoyú. 1769: Tésla végire valo *vas sikoltoy* (B. M. 1761—70.).

Vas-szeg. 1621: *vas veszszeszeth*, *vas szegeket* es *czigakereket* ki vitt volna füreszireol el? (O. 1613—27.). 1736: Kasa törő vanyolo kamaran fenyő deszkából allo ajtó *vas szegeket* megszegezve . . . (Ap. O. I.).

Vas-talabor. 1840: Egy *vas Talabor*. Eladatott 2 Rf. 25 xr. (64/839.).

Vas-tengely. 1757: A Város széna mező komponájára csináltattunk egy *Vas tengelyt* (Kvh.).

Vas-tisztító-véső. 1840: Egy *vas tisztító véső* nyél nélkül. Becsü árrok 18 xr. (64/839.).

Vas-torok. 1837: Bernád Ferentz csinált egy Ajtót a' Hijura *vass torkok*-kal edgyült (F. I.).

Vas-üst. 1681: egy kis *vas üst* (Deák).

Vas-üstláb. 1756: (S. 1755—60.)

Vas-üstrúd. 1818: Egy *tiszta vas üst rud* (Cseh).

Vasvágó-kalapács. 1840: Egy *vas vágó kalapács*. Becsü árrok 20 xr. (64/839.).

Vas-veder. 1814: Egy kut ágassal és Gémmel *Vasas Vederrel* 30 fr. (1642/821.). 1824: Egy *vas veder* *vas jármával* (97. cs. 84.).

Vas-verő. 1776: Also Csernátonban Iako Nobilis Farkas Istvánnak egy nagy Vas Kovács Üllője hozza való nagy Vas verőkkel, a melyek is 32 forintokat megérték volna, gonoszul a miheljből el károsodtak (539/1776). 1837: Egy nagy vas verő tíz fontos (Cseh).

Vasvessző. 1621: *vas vesszeoth*, vas szegeket és cigakereket ki vitt volna el fűreszireol el? (O. 1613—27.). 1808: fonál vető Leányka két *vas vesszővel*, Betsü Ár 24 Dr. (Deák). 1829: Egy Hordo Szekér minden készségével 11 vas karikával, 4 kapotsal, 11 *vas vesszővel*. Ezekén kívül két vas lőts (B. M. 1821—48.).

Vasvessző-gyertyatartó. 1722: egy hitván *vas vesszőkből* való *gyertya tarto* (Ap. B. XXIV.).

Vasvilla. 1756: (Tgy. 1702—99.). 1811: Három ágas *vas villa* 3 rf. (750/811.). 1808: két három águ s egy két águ *vasvilla*. Betsü Ár 2 R. flor. 50 Dr. (Deák).

Vasvilla-nyél. 1794: egy *vasvilla nyélnél* nagyobb rendű tsere botyát is vékonba jól meg húzá (Tgy. 312/797.).

Vasas-kerék. 1548: lopta valamy *vasas kerekeimet* el, kiknek az vasait Nala talaltam vala megh egy poljvas kashan (Tgy. 1548—686.).

Vasas-késefa. 1675: három *vasas kesefa* (Tgy. 1669—81.). 1723: egy *vasas kesefa* (Ap. B. Kszll.).

Vasas-lapát. 1663: egy *vasas lapátom* is gonoszul veszet el (S. 1658—65.). 1755: *vasas lapát* 1. (Ap. J. I.).

Vasas-lőcs. XVIII. sz. v.: Vagyon egy nagy loszekér, mellyenis vagyon hat vas kapocs, két vas csatlás, egy

vasas lőcs (N. S.). 1808: Egy *vasas Lőts*, Betsü Ár 36 Dr. (Deák).

Vasas-szekér. 1723: Találtatott az Udvarán egy jó *vasas szekér*, tengelye, kerékfeje, lőcse, Ferhelycze és kerékszege is vas (Ap. O. I.). 1758: egy egész *vasas szekér* (8468. l. 1565—800.).

Vasas-taliga. 1840: Egy *vasas Taliga* ekével és vasával 14 fl. 1 xr. (64/839.).

Vasas-veder. 1837: Egy *vasas vider* (Cseh).

Vasas-véka. 1840: Egy *vasas véka* három vas abrantsokkal, két vas füllel. Eladatott 3 Rf. 30 xr. (64/839.).

Vasas-talpú kerék. 1708: Az udvaron vagjon *vasas talpu* négy kerek, mindenik kereken negj negj vas karika (3. cs. 7.). 1806: volt még ezen kívül három avadag *vasas talpu kerék* letéve (B. M. 1801—10.). 1830: Egy rozszekér *vasas talpu kerek*ekkel és még egy gáratlan kerék 25 Rf. (Cseh. 1689—871.).

Vasas-talpú szekér. 1794: *Vasastalpu* egész Hordo Szekér, melynek a' negyedik kereke megromlott, de a' vasa jó, ketteje kereke Persejes, a' más kettő Persej nélkül való (Ap. B. XXV.). 1795: egy *loszekér vasatalpu* legalább is Hfl. 50 (312/797.). 1806: egy *vasas talpu szekér*, egy erdőlő és egy Malomba járó fako szekér (B. M. 1801—10.).

Vasas-tézsolya. 1801: Egy *vasas Tézsolya* jármostól, aestimalás szerint való ára 60 xr. (361/801.).

Vásár. XVII. sz. e.: Az melyhozzuszt piazunkra tsinaltunk, alaiá vagho szekeket zerezven, az mely kwlseo me-

szaros *vasar* napokon azon hust vagh azoktól ket penzt d. 2. [t. i. kell szedni] (Kvh.): 1606: Jeoveo *Vasarigh* varion ell (Mikl. 1605—6.). L. még *abrak-*, *barom-*, *sokadalom-* al.

Vásárbíró. 1608: keövetkezedő nap penigh az kett *vasar biro* ismeth ky tezy ugyan azon pleh zaszlott, mely zaszlo kilentz oraigh ott all (Kvh.). 1643: ugi vegeztem az *vasar birakal* hogi ne ióienek minden Czótörtökön elomben (uo.).

Vásárpénz. 1790: A Vásár Birák pedig meg Hiteltetvén mindenkor hitek után vették a *Vásárpénzt* az áruloktól egy egy krajcárjával a Botos, vagy Sátorban árulo Emberektől (817/790.).

Vásárlás. 1623: Az mj az *vasarlas* dolgot illeti mind a kulseo orzagbelik és mjnd ezen három zekbeliek, ha mit kereskedesnek es *vasarlasnak* okaert behoztak zabadosan arulhattak, kj az zeknek nem kes haznara volt (Tgy. 1608—25.).

Vastag ,jól táplált'. 1625: mindgiarast is *vastagh* hat lovat, kik az utra elegsegessek lehessenek kesedelem nélkül adgiatok (Kvh.).

Vászon l. szűsz-.

Vászon-általvető. 1692: Egy *vaszon altalvető* den. 12 (B. M. 1674—700.).

Vászonmetsző-olló. 1708: egy *vászon mettző ollo* (3. cs. 7.).

Veder. 1625: veott szaz huszonkett *veder* borít (Kvh.). 1645: egy *vider* serrel volt ados (O. 1642—48.). 1654: Orda feozeo wsteomöt tartotta oda melyben ket *veder* orda volt az iutalma, mivel meg nem alla a ket *veder* ordat... (K. 1653—57.). 1660: Janos az ola

ados en nekem negi *vider* turoval, s egh Saytval az niaron meg adgia (9786. l.). 1682: Olah Miklos nevü molnarnak vötte el egy *veder* pisztrangját az ország uttyán (O. 1680—88.). 1775: Székely Julianna Aszszony küldött 7 *vider* turot, három köből elvegy buzát szépet, három fekete Diszke gyapjut. (B. M. 1771—80.). 1840: egy *Veder* két vas abrantsal, vas fülekkel vas oszlopokkal (Ap. Ksztl.). L. még *fa-*, *kút-*, *túró-*, *merő-*, *vas-*, *vasas-* al.

Vedres-cseber. 1740: *Vedres Cseber* nro. 1 (28/174.).

Véka. 1615: Azzoniam aniank adott Egi *vekatt* (Mikó). 1678: ... vittek három *vekat* az malomba (Ap. A. VII.). 1692: az varosban vötem 2 *véka* török-buzat (B. M. 1674—700.). 1758: egy rosz *véka* vas kapcsokkal (8468. l. 1565—800.). 1816: az egész jország 289 □ öl, mely téssen egy *vékát* és 7 ejtelt (B. M. 1811—20.). L. még *abroncsos-*, *füles-*, *igaz-*, *küpu-*, *mérő-*, *vámvevő-*, *vasas-* al.

Vemhes. 1625: Ada Borbely Georgy az fianak Peternek egy *vemhes* kanczat czitkostol (B. M. 1574—600.). 1642: Egi eoreg szurke kabalam az idey lovaczka *vemhivel* (O. 1642—48.) 1646: egy szürke kek *vemhes* io kanczat (Pótsa. 1581—814.).

Vencsel. 1720: Kisseb apro és öreg Bordák nro 30. Nyüst nro három pár, Gjapot fono nro 2, egy *Venczel* (Káln.). 1808: *Ventsel*, Betsü Ár 36 Dr. /... Egy *Ventsel* leveleivel, Betsü Ár 16 Dr. /... Egy kitsiny *Ventsel*, Betsü Ár 6 Dr. (Deák). L. még *fonalvető-* al.

Vencsel-láb. 1840: Egy *Ventsel láb*

4 xr, vevő neve Szakáts Ferentz (64/839.).

Vendégfogadó. 1758: Dobollo nevezetű Hellyben levő Méltóságos Groff Mikes István Ur eő Nagysága *Vendégfogadjában* (S. 1755—60.).

Vendel. 1730: egj *vendelj* (Ap. B. XXIV.). 1750: Egy *vendel*, más ugyan kisseb *vendel* (uo.). 1808: Egy *Vendel* Betsü Ár 12 Dr. (Deák).

Verem. 1659: Egj *vermemet* bonította fel (S. 1658—65.). L. még *jég-, mészoltó-, sörfőző-* al.

Veresgyökér. 1667: mikor az biro format kert volna azt mondotta, hogj adok en mert vagjon nalam *Veres gjuker* (S. 1665—9.).

Vereshagyma. 1716: Murok, petreselyem *veres hagyma* kevés (Tgy. 1711—20.).

Vereshagyma - mag. 1696: *Veres hagyma* es *peterselyem magot* d. 24 [t. i. veti] (Káln.).

Verő l. *cövek-, félkéz-, fondl-, hamú-, kötél-, nagy-, patkoló-, vas-, vasegyenesítő-vas-*.

Verőmalac. 1704: Azt is hallám az én magam házamnál Vitkainé Aszszonyomtól, hogy vadgynak hizot ludaim *verő Malaczaim* (Tgy. 1702—9.). 1704: vadnak hizot ludaim *verő malaczaim* s bizony Graffeusnak viszem ajándékba s Németet hozok reája (uo.).

Vert-ló. 1754: *Vert lo* nro. 3 (Ap. B. XXIV.).

Véssett-ajtó. 1839: *Véselt aijt*ot filungos futer béléssel (Gidóf. XVI—XIX.).

Véső. 1691: egy hitván *véső* den. 12 (Tgy. 1682—92.). L. még *általfoglaló-, asztalos-, cifrázó-, cifrázó kupás-, csa-*

pott elő-, táíró-, kőfaragó-, kupás-, lapos-, lapos cifrázó-, öreg-, persely-, vágó-, vájó-, vastisztító- al.

Véső-fejsze. 1793: hírem s akaratom ellen az én javatskáim közül elvitt: A kamarából egy jó *Vésőfejszét* (1056—812.).

Vessző. 1716: *versszőből* font jászoly a' marhák előtt (Káln.). 1817: Egy *versszőből* font kas (B. M. 1811—20.). L. még *általfoglaló-, marok-, vas-* al.

Vessző-kas. 1838: egy kis csigolya *verssző kas*, 6 xr. (150. cs. 75.).

Vessző - kert. 1831: Galambugos kaputól kezdve balra találtatik 170 öl *verssző kert* (Tgy. 79/888.). 1834: Tanáltatott a jország körül 82 öl romladozott *versszőkert* (uo.).

Vesszővágó-fejsze. 1794: *Verssző vágó fésze* 2 (Ap. B. XXV.). 1810: Egy *verssző vágó fejsze* (1198/824.). 1819: egy *Verssző vágó fejszi* jutot Istvánnak (B. M. 1811—20.).

Vessző-vas. 1808: 4 vásott *verssző* vasak Betsü árrok 12 xr. (Tgy. 1610—919.).

Vet. 1696: Ennek vtannays búzawal zabbal be vethesse Teolgyes Gaspar (Tgy. 1693—700.). 1691: menyit vetetenek el az Aszszony földéibe benne és takarodásáért menyit kellett el (Káln.).

Vetélő. XIX. sz. e.: Egy *vetöllöt*, fa orsokot, puska tső darabot Mihálly Josef 6 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.). 1810: két porong, két *vetöllő*, öt kasornya (836/836.). L. még *takács-* al.

Vetemény. 1646: Varosokon arullia *vetemenyekbol* valo kufar arut (Kvh.). 1740: Sos kaposztat *vetement* vettem flo. 1.34 (Tgy. 1731—40.).

Vetemény-mag. 1844: *Vetemény magok.* Eladott árok 32 xr. (175. cs. 82.).

Veteményes-kert. 1627: *Egy veteményes kert* azon deszkas aito (Ap. A. II.). 1713: *Veteményes kerttel*, melyben feles megj és szilva fák vadnak az akasztja meg jó lészás új kert / *Az Veteményes kert*, melyis körültesen alkalmas lészás kertel van bekerítve (Ap. B. XV.). 1817: *Az Uttán fellyül levő Veteményes és Gyümölts nagy kert* (B. M. 1811—20.).

Vetés. 1599: *holtom után neki hagyni Bwzank, azt agunk es veteswnk...* (Ap. A. I.). 1727: *Azki a vetésen keresztül megyen, vagy az utat kiszántja, büntetése 20 pénz* (Tgy. 1721—30.). L. még *árpa-, búza-, gát-, nyil-, ősz-búza-, ősz-, tavasz-, tavasz-búza-, zab-* al.

Vetés-kert. 1628: *veteskertnek idején ne legyen szabad öt jarnia* (Tgy. H. I.).

Vetés-mező. 1648: *az mezőnek vető es niomas szerentt való allapottia szerent biratott* (O. 1642—48.).

Vetetlen. 1617: *az feold is vetetlen maradoth melyen leoth volna Geli(nae) 25* (O. 1613—27.).

Vető. 1710: *egj osztovátája, egy vető, egy héhely* (B. M. 1701—10.). L. még *fondt-, mag-, nyakba-, víz-* al.

Vető-mező. 1640: *Nehai Donat Gergeli azt az peres földett birta, be vetette es meg aratatta az mikor vető mező volt mindenkor* (O. 1632—42.).

Vetőszeg. 1838: *egy vető szeg megvette 25 xr.* Bodor Farkas (150. cs. 77.).

Vevő l. *hamú-*.

Viaszgyertya. 1743: *Az also polczon egy ládában száz szál viasz gyer-*

tya (Ap. J. I.). 1744: *két viasz Gyertyát tsináltanak 6 de.* (1774. k. s.).

Viasz-sajtoló. 1826: (10774. I.).

Viaszos-palack. 1719: *Egy viasz-szas palack* majd semmire kellő (Láz.).

Vice-céhmester l. *csizmadiamester.*

Vidék-marha 'idegen falu marhája'. 1727: *Vidék marhát* senkinek hír nélkül nem szabad tartani az faluban sub poena fl. 1 (Tgy. 1702—90.).

Vindok l. *konyha-*.

Villa. 1781: *Szuro kalany s hozza valo Villa* 8 xr. (Tgy. 1781—800.). 1839: *Egy Pár ontányér, 18 Plé kalanyok és 6 kés villával, 6 Rf.* (B. M. 1821—48.). 1841: *Négy evő villa és 2 kés 36 xr.* (Kvh.). L. még *abárló fa-, ganéhányó-, vas-, vas abárló-* al.

Vinye 'cigánykovács műhelye'. 1800: *két hütőseimmel a Czigány vinyében jövének ki Lázár Sigmond urat, az irt Czigány Vinyében tanálám, haragosan oda érkezni* (629/800.).

Virágos-kender. 1723: *Az virágos kender most töben vagyon egy kalongya* (Ap. O. I.). 1732: *Virágos kender gelinae Nr. 8* (uo.).

Virágos-kert. 1713: *Kis virágos kert az gjümölcsös kerttel fenyő vesszőkkel elrekesztve* (Ap. B. XV.).

Virágos-sarok. 1764: *Egy pár virágos Sorokért [ajtóra] 1 Rfl.* (147/764.).

Virics-kád. 1645 és 1648: *ket viricz kad* (Tgy. 1626—50.). 1682: *hon nem létemben egy viricz kadam veszet el, mely kádat vízzel töltöttek volt meg* (O. 1680—88.). 1692: *Egy viriczkes kad* (B. M. 1674—700.). 1698: *Viricskad* 4 (Ap. A. V.).

Virics-teknyő. 1729: *edgy nagy*

Virics fogo tekenő (11360. l.). XIX. sz. e.: mint tulajdon örökséget úgy birták itten jobb kéz felől *Virits tekenő* nevű helyet (Sz. I.).

Víz l. haldász-, tisztáló-.

Víz-deréktengely l. fűrész-.

Vízhordó-cseber. 1778: *Viz Hordo-cseber* Nr. 2 (B. M. 1781—800.).

Vízhordó-kártya. 1688: (Ap. A. V.). 1769: Mák őrlő malom egy, *vizhordo kártos* kettő (B. M. 1761—70.). 1808: Nagy *viz hordo kártya*, Betsű Ár 24 Dr. (Deák). 1810: Három *viz hordo kártyák* 48 dénár (740/810.).

Vízhordó-korcsolya. 1708: Egy *viz hordo korcsolya* de(nár) 30 (11786. l. 1582—843.). 1794: Egy *viz hordo* kiscsin *kortsoja* (Tgy. 1781—800.).

Vízhordó-légely. XIX. sz. e.: Egy *vizhordo Légelt* Elekes Imre 8 pénz [t. i. megvett] (B. M. k. n.).

Vízhúzó-ostor. 1840: Egy kőből kirakott fenyőfa gárdájú és Gémű kövel kirakott kut, melynek *vizhuzo ostora* végén egy vastag horog vagyon Ágossa fenyőfa (Ap. B. Ksztl.).

Vízkerék. 1735: a Mester Emberek a *víz kerek*eknek való fat kifaragtak (Kvh.). 1736: Az Silibek megh lehetőssek, az vanyolo Silibinek hogy renovatio kevantatik, az also es felső *víz kerek*ek jok, az középsőknek renovatio kevantatik, az Silibfő jo (Ap. O. I.). 1787: Az Állo *Vízkerék* penig őszszel mihent a víz szajlani kezdett, mingyár beromlott (1162/787.). L. még *lízstelő-, malom-* al.

Vízvető. 1829: Ellent állo gerendák a' *vízvetők* mellé a' flügelre, hossza 2 öl 2 láb (2245/829.).

Vízvontató-kád. 1751: Egy *viz vontato kád* viseltes 24 d. 1750—52 k.).

Vizes-légely. 1817: két *Vizes Légely* (Tgy. 1811—20.).

Vizes-üveg. 1714: Egi néhány *Vizes Üvegek* (Ap. B. XXIV.).

Vízi-pad l. malom-.

Vonó l. abroncs-, fog-, kéz-.

Vonó-háló. 1698/1720: Egi *vonó háló* közep szerű (Káln.).

Vonó-kötél. 1758: egi nagj *vono kötél*, 3-rom szál istrangok valora 18 denár (21/758) 1794: Hordo szekérre való *vono* és Elő *kötél* 2 (Ap. B. XXV.). 1759: Egi hoszszu *vono kötél* xr. 17 (B. M. 1751—60.).

Vonó-ló. 1683: Az *vono* Lovakott azt is Osztak három reszre (11786. l. 1577—847.).

Vonó-marha. 1683: Az *vono marha*-kott, úgy mint az ökrökött azt is osztak meg negy reszre (11786. l. 1577—842.). 1792: vagyon fizetetlen egy egész Statoria 88 *vono marha* (425/782.).

Vonó-ökör. 1668: Minden *vono eokeorteol* adgianak az Orszagh adoiba denar 30 (S. 1668—78.). 1725: *Vono ökör* Nro. 5 (Tgy. 1720—30.).

Vonó-szija. 1719: *Vono szij* nro. 1 (Ap. O. I.). 1755: *Vono szijju* Nr. 2 (Ap. J. I.).

Vonó-tinó. 1615: Azonniom Aniank adot ennekem . . . *Vono Tino* nro. ketto (Mikó).

Vontató-talyiga. 1846: Ein Waldwagen *vontato taliga* (Tgy. 155/846.)

Zab. 1596: ennek vtannays buzawal *zab*bal be vethesse Teolgyes Gaspar (Tgy. 1568—605.). 1615: *Zab*nak negi

zaz negíven kalongia leven (Mikó). 1707: *Zabnak* vékája 30 p. (Kvh.). L. még *fekete-* al.

Zab-kéve. 1642: *zab kevee* el lopasert es valami kertben valo retek el lopasa felől vadlottak volt (O. 1642—48.).

Zab-palló. 1794: *zab pallo* (Ap. B. XXV.).

Zab-vetés. 1616: az zegochegh penigh volt f. 4 egy zúr, egy keobeol *zabvetes*, ket keobeol Búza vetes (O. 1613—27.). 1616: Az Wra megh zegoedoth volt vele azt megh tartozyk adni, vgy minth fl. 8 masfel keobeol buza, 1 keobeol *zab vetes*, 1 keobeol arpa vetes (uo.).

Zabált-kanca ,rokkant elejű, leromlott ló'. 1823: Egy 12 Esztendősz fél-szemű *zabált kantza* /. . . Egy *zabált* elejű pej *kantza* (sz. n.).

Zabáltat. 1640: egy veres szőrű lovamott *szabaltatta* meg (O. 1632—42.).

Zábé l. *kapú-*.

Zabló. 1840: két gyapottas Sákbol *Zablok* 16 xr. (64/830). L. még *szőr-* al.

Zabola. 1708: Egy kantár *zabolat*-lan rez pikelekek (3. cs. 7.). 1810: Egy kantár szárával és kantár *zabolával* együtt állazo nélkül 4 Hfl. (740/810.). L. még *fehértári forma-*, *fehértári hólyagos rudas-*, *kantár-*, *német-*, *rudas-*, *rudasnémet-* al.

Zacskó. 1708: Egi *zatskoba* gjapott (3. cs. 7.). 1743: az asztalon egy véka fenyőmag, egy ládában veteménymag egy *zacskoban* (Ap. J. I.) L. még *bőr-*, *patkoló-*, *szegetartó-*, *bőr-* al.

Zahána. 1840: Az Udvar alatt levő Malom hijjába Egy cső Furo masina . . . Ezen belől van a *Zahána*, mely-

nek ereszszébe találtattak Egy Fenyő kád . . . Belől a *Zahánába* 3 réz üst 3 kádjával 9 vas abrantsal (63/839.).

Zahána-kád. 1840: Egy *Zahana kád* 3 vas abrantsal (64/839.).

Zálog. 1548: ezek mynd en nalam *zalogba* vadnak. Ezeket senky addig meg ne válthassa Myglen az en fyam fel no (Láz.). 1569: Adok egy zanto földet Neky *zalogon* ket foryntherth (8468. l. 1565—800). 1603: ada *zalogban* ket helien valo szanto feoldet (Damok.). 1632: az Falusi Biro ha valakit kőzüllünk Falu elot vagy Falu kepiben törvény szerent megh nyerne az falu elót dolgat mingyarast *zalogot* kel küldeni rea es *szalogjat* vagy marhaját kel el hozatni (Tgy. 157/886.).

Zálogló. 1727: Ha valakihez *zálaglo* megjen és zálagot nem adna az Biro *zálaglojának* a zálag nem adásért fl. 1 büntettetlik (Tgy. 1721—30.).

Zápor l. *malom-*.

Záportartó. 1833: A Malomba *Záportarto* (9225.).

Zár. 1666: festett Ajtó *zár* rajta mind ütközöivelegyütt, fogontyu, retesz reteszfő rajta (Ap. A. IV.). 1763. januarius 15-én a város tsürire *zárért* fize(ttem) 4 xr. (Kvh.). L. még *ajtó-*, *láda-*, *toló-* al.

Záros-ajtó. 1627: ket *zaros ayto* sorkaival edgiut (Ap. A. II.).

Záros-láda. 1615: Egi feier *ladat* *zarost* (Mikó). 1648: ket eoregh *zaros lada* (Tgy. 1626—50.).

Závör. 1661: Vagion mas Brassai *ladais zavor* nélkül valo (Damok.).

Závora deszka. 1844: kertnek valo *závora Deszka* Eladási árrok 5 Rf. 5 xr. (175. cs. 12.).

Zekeszövd-nyüst. 1801: Egy *Zeke szövd nyüst* 6 xr. (361/801.).

Zeller. 1720: koszoru veres hagyma nro 39, koszoru Foghagyma nro 10... *Zeller*, *Retek*, *Fekete Káposzta* (Káln.).

Zergős-korso. 1716: egy festett pohár szék ládás vas sorkokon vas záros, benne 2 holyagos tsupor két holyagos fazék, egy rossz kompona, egy mázas *zergős korso* (Tgy. 1711—20).

Zöld-korso. 1835: *zöld korso* 3 xr. (1608/835). 1838: Egy két kupás *zöld korso*, a vásárló neve Huszár kapitány Szvetenay 20 xr. (140. cs. 24.).

Zöldséges-pince. 1840: a' gabonástól a' *zöldséges pintz*éig hasonlólág kertelés helyett szolgáló körakás jó állapotban (Ap. Ksztl.).

Zsuватыos. 1793: Nagy Ajtán Iako Udvari Joseff mint utolsó *zuватыos* ellen elég tételt kíván (506/797.).

Zsák. 1582: Azzoniom Aniank adott ennekem . . . *Sakot* harmatt (Mikó). 1584: Egi kis ladat bezarolva es peche-telve egy *sakot* kibe egmas marha vagion (Tgy. XVI—XVII.). 1642: az *sakott* cziak ugi hozta el, hagi az eovett el vettek volt (O. 1642—48). 1692: Egy *Sák* den. 6 (B. M. 1674—700.). L. még *gabonds-*, *lisztes-*, *szalma-* al.

Zsalú. 1819: Vagyon egy Bárd, egy *Salu*, egy kézvonó (B. M. 1811—20.).

Zsalugáter. 1839: Az Ablakra az Uttza felől Duflás *Salugatereket* (Gidóf. 1656—849.).

Zsellér. 1704: László Péter Benkő János uram *sellére* (1704. ői.). 1727: A *sellérek* vagy szabadok, vagy jobbágyok, ha olyanok találtnak azkik nem szántanak s vetnek, s marhájok vagyon

tartozzanak azokis hat hat öl kertet tartani marha ellen (Tgy. 1721—30.).

Zsemlekása. 1837: (177/837.).

Zsilip. 1617: megh foytottak es hazabol ky vonvan az Molnon felul az *Silibé* vyzba bevontak hogy Jegh ala Rekkenhessek (O. 1613—27). 1736: Az *Silibek* megh lehetösek, az vanyolo *Silibinek*, hogy renovatio kevantatik az also es felsö viz kerekék jók, az közepsőnek renovatio kevantatik, az *Silibtő* jo (Ap. O. I.). L. még *alölcsapó-*, *malom-* al.

Zsilip-fa. 1736: Az Monár az erdőre menven *zilibfa* vágatni (Kvh.).

Zsilip-fő l. *zsilip-*.

Zsilip-padló l. *fűrészt-*.

Zsindely. 1613: Az czwrnekis kel foldozas, mert hullot el az *sendeliben* helliel helliel . . . (Tgy. 1606—25). 1633: 1 Testis Czje Mathe juratus fatetur hallam hagi monda Lazlo Pal Donat Palnak hagi vitesse el az *Sendelt* (O. 1632—42). 1721: Egi ujj gabonás Ház jo *Sendelly* alatt (4692. I.). 1762: 8000 *Sendejnek* az árra 16 Rf. (8468. I. Mih. II.).

Zsindelyfedél. 1713: Czifra faragot tölgyfa oszlopokon álló galambugos jo *sendelj fedél* alatt levő deszkából való Csűrös kert kapuja / Sasokban foglalt *Sendelj fedél* alatt lévő deszkás kert (Ap. B. XV.). 1789: Pálinka Főző ház kettős *sendelj fedéllel* ajtókkal (11019. I.).

Zsindelyhornyoló-vas. 1688: Egy öreg tőke metélő fűrészt is volt Pap Márton vitte el két *sindely hornyolo* vassal edgyütt (Ap. A. V.). 1844: Egy *zsindely hornyolo*. Eladott árrok 8 xr. (175. cs. 12.).

Zsindelyszeg. 1708: Egi fedeletlen vasas kűs pincze tokban *sendely szeg*,

elegyesleg három ejtelnyi (3. cs. 7.). 1728: *Sindely Szeget* Batzoni György Uram küldött (M. 1728.).

Zsindelyező. 1735: Első Nap hogy zsindelyeztenek a *zsindelyező*knak kenyeret, sert, turot, bort Den. 12 [t. i. vettek] (Kvh.). 1736: Szeredan az *zende*-*jező*knak vettem kasat Szalonnat Czemert Borsot Sert eget Bort d. 95 (uo.).

Zsindelyező-szekerce. 1740: *Sendelyező szekertze* Nro. 1 (24/740.). 1789: *Szekertze Sendejező* (11019. l.). 1840: Egy kis *zsindeltyező szekertze* Eladatott 33 xr. (64/839.).

Zslnór l. csaptató.

Zsír l. háj.

Zsír-alá-való l. pléh.

Zsír-alá-való-vas. 1810: Két *vas zsír alá valok* 3 Hfl. (740/810.). 1835: egy *Vas sir alá valo* 20 xr. (1608/1835.).

Zsírfgó. 1708: *Egj öreg sir fogo onnos* (3. cs. 7.). 1756: *Sirfogo vas* (Tgy. 1702—99.). 1838: két *zsír fogok* 3 xr. (150. cs. 75.).

Zsombori-korsó. 1744: *Sombori korso* kettő, egyik egy ejteles, a másik fél, aestimallatott den. 6 (41/744.).

Zsúp. 1765: *Suppal* és Szalmával fedett alkalmasint ép Tőrekes ól (Bethl.). L. még *szalma-* al.

Zsúpozó. 1827: A' *Supozoknak* Nap Szám és Intertentiojokra 15 fr. (98/37. cs.).

ÁLLATSZÍNEK, TULAJDONSÁGOK ÉS NEVEK

LOVAK

Almásszürke. 1836: *Almás szürke* ló, 14 markos (504/836.). 1849: *Almás szürke* paripa (370. l.).

Almás-sötétszürke. 1791: 14 maroknyi s két hüvelyknyi magosságu, 10 esztendő *Almás setét szürke szőrű*, az első jobb és hátulso bal lábán holt tetem vagyon és kevésbé kehes egyébként apro lépésű ló (Ml. 1791. cs.).

Aranypej. 1836: *Arany pej* ló, 14 markos (504—836.).

Aranyszőrű-sárga. 1849: *Aranyszőrű sárga* paripa, homlokán kis csillag (370. l.).

Babos. 1797: egy *babos* vén kantza, egy 3 esztendő *babos* csikojával együtt (673/797.).

Barna. 1617: két lovamot loptak el az Egyk Egy *Barna* vak paripa, a massyk egy *pey zeorw kancha* (Mikl. 1605—6.). 1624: *barna zeorw iramo* paripa 32 for. ereo (O. 1613—27.). 1803: *Barnás szőrű* Lo, mellynek Hátulso Ballába a Sikloja alatt fejéres (607/803.).

Barna egérszőrű. 1857: *barna egér szőrű* kantza (Kvh.).

Barnafakó. 1828: Meghágattam Czerjék Antalnak a' *barna-fakot* (Ki. F. 65.).

Barnapej. 1840: Lusta név alatt levő *barna pej* kantza 4 esztendő 70 Rf. (94/839.).

Barnaszorát. 1837: *Barna szorát* jegy nélkül 14 markos (1789/832.).

Békaszájú. 1849: szeg sárga paripa homlokán csillag, orrán balfelől fehér vonal, *béka száju* és hátulso ballába szár (370. l.).

Csapott-fülű. 1857: job *jüle tsapot*, 3 lába fehér hoka pej lo (Kvh.).

Csikosbarna. 1857: *csikos barna* kantza (Kvh.).

Csillaghomlokú l. *tarkalábú*-.

Csillagos. 1849: Homlokán *csillagos* nyári barna kantza /... Aranyászörű sárga paripa homlokán kis *csillag* (370. l.). 1857—8: tarka lábu *csilag* homloku barna lo (Kvh.).

Csókaszemű. 1849: *Csoka szemű* nyári barna paripa, az első két lábába keveset fehér, hátulso két lába szár, homlokán csillag, az orra balfelől fehér (370. l.). 1849: piros pej hódos, *balszeme csóka* (Sztk.). L. még *hóka-orru*- al.

Csókaszürke. 1849: *Csoka szürke* paripa (370. l.).

Csukaszürke. 1849: Jegy nélküli *csuka szürke* paripa, 4 éves, 14 markos, 2 hüvelykes, 2 vonásos (Szt.).

Deres. 1620: Egi *deres* paripa (Mikó). 1637: loptak el *deres* szorú Herelt lovamott több lovakkal eggiútt (O. 1632—42.). 1643: *deres* szeorú lo. (Ap. A. I.). 1666: hozot Szent Imrerol menes lovakot negyet, vagy ötöt, egy kek kanczat, egy *deres* kanczat, egy feketet (2724. l.).

Deresszürke. 1809: *Deres Szürke* Lo (Ap. M.).

Egérászörű. 1778: attamegy *egérászörű* kantza Lovat (329/778. s.). 1789: *Egérászörű* lo, mintegy 7 esztendő, 14 markos, homlokán fehér csillag és orrán

fejér folt (1649/789. s.). 1849: *Egérászörű* barna lo jegy nélkül 7 éves 15 markos (Sztk.). L. még *mocskos*- al.

Egérászörű-barna. 1849: *Egérászörű barna* lo jegy nélkül 7 éves 15 markos (Sztk.). 1857: *egérászörű barna* lo (Kvh.).

Egérhátú. 1654: egy lovat *egher hatut* veotte (K. 1653—57.).

Fáklyásbarna. 1791: eladtunk Egy *fáklyás barna* kanczát Fábiánnak ötsémnek 1791-be Rflo. 10 (B. M. 1791—800.).

Fakó. 1618: egy *fako* zevru lovat veott volt (O. 1613—27.). 1752: Szekeres lovai mellyeken maga az Ur járt maradtak négy *fako* szörűek, vén lo kettő, edgyik Setét, a másik világos pej szörűek (35/10. cs.). 1849: Egy *fako* kantza fekete serény és farka (Sztk.). 1857: *fako* csödör béjege (Kvh.).

Fakócsillagos. 1837: *Fako csillagos* 14 markos (1781/837.).

Fecskeorrú. 1799: A' másik pedig Kantza Tsiko *fetske orru*, barna szörű, szár lábu (660/799.).

Fehér. 1627: Egy *feier* lovon Horozak vala az Kiraly singit (Ap. A. II.).

Fehérkék. 1608: Egy *feyer kek* zeorú lo vot pro flo. 34 (O. 1608—711.). 1645: az egyik loo hereltt, az másik kanczia mindenek *feier kek* (O. 1642—52.).

Fehérszürke. 1794: Egy Vass szörű kancza, más *Fejeres szürke* (B. M. 1791—800.). 1836: *fejér szürke* lo 15 markos (504.836.).

Fekete. 1646: *fekete* gjermek lo negjed füvet tizenyolcz forintert (Pótsa. XVII—XIX.). 1670: Moldvay kantza lovakot menteol szalasabbakat *Fekete*-

ket es egy igen seotet peyeket küldtem (uo.).

Feketésszürke. 1849: *Feketés szürke kancza*, homlokán fejérség (Sztk.).

Fülevágott. 1857: *füle vágot barna lo* (Kvh.).

Félcsipőjű. 1840: *fél csipejű lo* (64/839.). 1857: *fél tsipejű pej lo / ... fél csipeű sárig kancza* (Kvh.).

Félfarcokú. 1617: ket kacholamat loptak el, egyik feyer kek, az massyk *fel farchyoku* volt (O. 1613—27.).

Gesztenyeszörű. 1620: *Egi geskene zorro paripa* (Mikó).

Gesztenyepej. 1836: *Gesztenye pej lo*, 14 markos (504/836.). 1849: *Gesztenye pej kancza*, homlokán csillag / *Gesztenye pej paripa* orrán egy vonás (370. l.).

Hasítottorrú. 1857: az *ara hasitot pej* 7 éves pej lo (Kvh.).

Hermelinszinű. 1836: *Hermelin szinű lo* 15 markos (504/836.).

Hóka. 1857: *hóka kancza* (Kvh.).

Hókahomlokú. 1857/8: *hoka homloku* pej lo (Kvh.).

Hókalábú. 1840: egy pej *hóka lábú hodos paripa* (64/839.).

Hókaorru. 1857: *hoka aru* és csoka szemű barna lo (Kvh.).

Hókapej. 1857: *hoka pej kancza / ... job füle tsapot 3 lába fejr hoka pej* (Kvh.).

Holdasbarna. 1801: Egy *hodos szál lábú barna lo* (35/10. cs.). 1857/8: *hodos barna csöddör* (Kvh.).

Holdasfakó. 1729: Gyermekek lo *hodos fako* szörű hatodfü (11360. l.).

Holdashomlokú. 1857: *hodos homloku* setét pej kancza (Kvh.).

Holdaspej. 1656: *edgh pey szoru holdos lo* (9786. l.). 1809: *Hodos pej* (Ap. M.).

Holdassötétpej. 1809: *Hodos Setét Pej* (Ap. M.).

Húzottcsillagú. 1849: Világos Sárga kancza *huzott csillaggal / ... Piros Sárga kancza huzot Csillaggal* 9 Éves 14 markos 2 zollos (Sztk.).

Kajlafülű. 1857: *Kajla fülű pej kancza* (Kvh.).

Kékszörű. 1614: egy *kekzeorw kachola* (O. 1613—27.). 1617: Az nehay Mako georgy kuldeoth volt be Egy *kek zeorw* lovat (uo.). 1621: *kek zeorw feo* lovat attunk volt az meg nevezet Mako Georgy-nak 200 magyar forintba (uo.).

Kerekesszürke. 1784: *kerekes szürke lo* (1022/784.).

Lámpás. 1849: Szeg sárga kancza homlokán *lámpa*, hátulso bal lába csuklojába fehér (378. l.).

Lámpásorrú. 1849: *Lámpás orrú* szeg sárga paripa, hátulso jobb lába csukloján fehér (378. l.).

Legyes. 1837: *Legyes jegy* nélkül 15 markos (1789/837.).

Legyesszürke. 1837: *Legyes szürke* jegy nélkül 14 markos (1789/837.).

Meggyszínpej. 1849: *Medgy szín pej paripa*, homlokán csillag, hátulso jobb lába fehér / ... *Medgy szín pej kancza*, homlokán virág s fehér szájjú (370. l.).

Mocskos. 1793: egyik lovat, mellyen Vásárhelyre mentenek Barnának mondja, a másik egérszörűnek, most eztett Plu-gor Tamás is vallya, hogy *mocskos* szörű Lo volt, hogy pedig az edgyik Inctus detentus Kis Miklos Barnának

mondja nem tsuda, mert ő minthogy gyalog volt a Lovak szőrire kevés gondja volt, mikor vagy egyszer rá nézett és izzadva látván feketétt mutatott, de csak világosabban el lehet hinni, hogy egér szőrű volt, hogy sem barna (731/798.).

Mogyorópej. 1849: *Magyaro pej* kantza / *Magyaro pej* ló (Sztk.).

Múrka. 1788: a Lunguly lova volt szürke szőrű, melyet cserélt barna, vagyis *Murga*, a Csitko volt sárga szőrű (226/788.).

Nyáribarna. 1836: *nyári barna* lo 15 markos (504/836.). 1849: jegy nélküli *nyári barna* kancza / Homlokán csillagos *nyári barna* kancza (370. 1.).

Nyergeshátú. 1789: Egy sárga szőrű kantza Lo, mintegy 13 markos circiter 8 Esztendős a' háta kisség hajlásos, mint egy *nyerges hátú*, szügyes, szélyes nyaku és temérdek dereku, vemhező, a' marján hátul két fejérség vagyon, mintegy tyuk tolyás helye (1649/789.).

Pej. 1581: Az *pej* lovat fekesteol, Niergesteol (Tgy. XVI—XVII.). 1617: 2 lovamot loptak el az Eggyk Egy Barna vak paripa, a massyk egy *pej* zerw kancha (Mikl. 1605—6). 1788: Kitsi *pej* szőrű metzetlen lovatska, serénye, farka fekete, négy esztendős, még két tsitko fog van a szájába (1957/788.). L. még *piros-* al.

Pej csillagos. 1840: Mokány név alatt levő 10 Esztendős *pej csillagos* kantza 50 Rf. (64/839.).

Pej-tarka. 1809: *pej tarka* lo (Ap.M.).

Pettyes. 1837: *Pettyes* szőrű jegy nélkül 15 markos (1789/837.).

Piroshajnal. 1828: A *piros hajnal* kantzát meghágtam (Ki. F. 65.).

Piros. 1783: láttae ismerie ezen *Piros* pej szőrű lovat (B. M. 1781—95.). 1849: *Piros* pej paripa homlokán csillag / *Piros* pej paripa hátulso két lába szár, homlokán csillag / *Piros* pej paripa, homlokán virág (370. 1.).

Pirossárga. 1849: *Piros sárga* kancza csillaggal, négy lába kesely / *Piros Sárga* kantza 9 éves 14 markos 2 zoll (Sztk.).

Pókos. 1857: *pokos* pej ló (Kvh.).

Rózsaszürke. 1849: *rózsa szürke* paripa (370. 1.).

Sárga. 1691: Vettem Sepsí széki Ettfalvi Gidofalvi Gábor Uramtól egy *sárga* szőrű Lovat pro fl. 15 (Ki. E. 20.).

Sárgaderes. 1836: *sárga Deres* lo 14 markos (504/836.).

Sárgaholdas. 1789: *Hódos sárga* kantza (1649/789.). 1790: Negyedfű *sárga* és *hodos* kantza Lovam Rovások és gondviselések alá lévén adva, elkárosvdott (833/790.).

Sárig. 1857: *sárig* kantza / *sárig* koros lo (Kvh.).

Seregélyszürke. 1776: *Seregély szürke* lo (460/776. s.). 1836: *Serege szürke* 14 markos (504/836.). 1849: *seregély szürke* kantza (370. 1.). 1849: *Serege szürke* ló csillaggal (Sztk.).

Sötétbarna-pej. 1836: *Setét Barna* pej ló 15 markos (504/836.). 1840: egy *setét barnás* pej 9 esztendős 100 Rf. (64/839.).

Sötétfakó. 1794: Egy *sötét fako* lo (Tgy. 1781—800.).

Sötétfekete. 1849: 7 éves *sötét fekete* mén (Sztk.).

Sötétpej. 1670: Moldvay kantza lovakot menteol szálasabbakat Feketé-

ket és egy igen *seolet* peyeket küldtem (Pótsa. XVII—XIX.). 1849: Jegy nélküli *sötét pej* paripa szőre elegy fehérrel, különösen a homlokán (370. l.).

Sötétsárga. 1764: Az elvitt *sötét sárga* kantza (B. M. 1761—70.).

Sötétsárga-csillagos. 1837: *Setét sárga csillagos*, 14 markos (1789/837.).

Sötétsárga-pej 1849: *Sötét sárga pej* paripa (370. l.).

Sötétszürke. 1784: *setét szürke* lo 14 markos (1022/784.). 1836: *Setét szürke* lo 15 markos (504836.). 1849: *Seteét szürke* ló kicsi csillaggal /... *Seteét szürke* nagy Tsillaggal (Sztk.).

Setétveres. 1784: *setét veres* ló 14 markos (1022/784. s.).

Szárlábú. 1801: Egy hódas *szár lábú* barna lo (35/10. cs.). 1840: *Szár lábú* csiko (64/839.). 1849: Csóka szemü nyári barna, az első két lábába keveset fehér, hátulso két *lába szár*, homlokán csillag és arra balfelől fehér (370. l.).

Szárcsa. 1791: a *Szártsi* kantzát Esztoján Berszánna [eladtam] Rfh. 21 (B. M. 1791—800.). 1840: Tündér név alatt levő *setét pej* kantza 6 Esztendő, féllába *szárcsa* 100 Rf. (64/839.).

Szeg. 1620: Egi *szegh* paripa (Mikó). 1639: az loo *szegg* szorú volt (O. 1632—42.).

Szegsárga. 1849: *Szeg sárga* kantza, homlokán lámpa, hátulso bal lába csuklojába fehér (370. l.).

Szénszínű barna. 1849: *Szénszínű barna* paripa homlokán virágos (370. l.).

Szepeszürke. 1849: *Szépe szürke* kancza, az első bal és két hátulso lába

kesej /... Jegy nélküli *szepe szürke* kancza, 7 éves (370. l.).

Szeplős. 1789: egy fejr kancza *szeplős* (126/789.).

Szeplősszürke. 1849: *Szeplős szürke* kantza az első bal és a két uto lába kesej, 6 éves 14 markos 1 zollos (Sztk.).

Szügyes. 1769: Egy sárga szőrű kantza Lo, mintegy 13 markos circiter 8 Esztendő, a háta kisség hajlásos, mint egy nyerges hátú, *szügyes*, széles nyaku és temérdek dereku... (1649/789.).

Szürke. 1642: Egi eoreg *szurke* kabalam /... Egi *szurke* Negied fwre keleo giermek lowa valora fl. 20 (O. 1642—48.).

Szürkederes. 1764: *szürke Deres* Gyermekek kantza (B. M. 1761—70.).

Szürkekék. 1646: egy *szürke kek* vemhes io kanczat (Pótsa 1581—814.).

Tarka. 1809: *tarka* lo (Ap. M.). 1857: *tarka* kantza (Kvh.).

Tarkalábú. 1857—8: *tarka lábú* csillag homloku barna lo (Kvh.).

Tarkánvilágos-pej. 1809 (Ap. M.). **Temérdekderékú l. szügyes.**

Vasszűrű. 1794: Egy *Vass szoru* kancza, hámas, más *Fejéres Szurke* (Tgy. 1781—800.). L. még *fehérszürke* al.

Vasderes. 1794: *vas szoru deres* kancza (Tgy. 1781—800.). 1809: *vas deres* ló (Ap. M.).

Vasderes-szürke. 1837: *Vas deres szürke* jegy nélkül 14 markos (1784/837.).

Vasszürke. 1837: *Vas szürke* jegy nélkül (1784—837.).

Vércse. 1644: egi *verczie* szorúú

Iovanak rea ülesemerít es elviteliert (O. 1642—48). 1799: edgy *vércse* szinu kancza, más egy fako harmad vagy negyed ful (11360. l.).

Vércseszürke. 1849: *vércse szürke* paripa (370. l.). 1849: *Vércsés szürke* ló, homlokán fejeőbb 4 Éves 14 markos 1 zollos (Sztk.).

Veres. 1620: az *veres* kaczolaczkát is neki hagyom (Tgy. 1606—25.).

Veresderes. 1764: *veres deres* kantza lo barna gyermek loval aestimáltatott 9 fhr. (B. M. 1761—70.).

Veresholdas. 1615: melj lo *veres holdos* vala (O. 1613—27.). 1615: az lo felől ki *veres holdos* gyermek lo (uo.).

Verespej-holdas. 1639: loptak el egj *veres pey holdos* szörű lovamott (O. 1632—42.).

Veres-sárga. 1837: *Veres sárga* jegy nélkül 15 markos (1789/837.).

Veresszeplős. 1788: Fejér feje *veres szep.ős* kancza (1058/789.).

Veresszürke. 1849: *Veres szürke* ló homlokán fejeőbb (Sztk.).

Világosbarna. 1789: *Világos barna* 4 Esztendős ennek mintegy Tallér akkora hod vagyon a homlokán (1557/789.).

Világosfakó. 1849: Hóka *világos fakó* kantza (Sztk.).

Világospej. 1752: Szekeres lovai melyeken maga az Ur járt, maradtak négy fako szörűek vén lo kettő, edgyik Setét, a másik *világos pej* szörűek (35/10. cs.).

Világossárga. 1836: *világos sárga* lo 15 markos (504/836.).

Világossárga-szár. 1837: *világos sárga szár* 14 markos (1789/837.).

Világosszeg. 1809 (Ap. M.).

Virágoshomlokú. 1849: Piros *pej* paripa, *homlokán virág* [... Szénszínű barna paripa *homloka virágos* (370. l.).

Virágosszemű. 1854: *virágos szemű* barna lo (Kvh.).

Vörhenyespej. 1795: két lo egyik piros *pej*, a más *verhenyős Pej* szörűek, 14 markosok (411/795.).

Vörhenyesszürke. 1794: egy öt esztendős *Verhenyes szürke* lova ellopatott (655/794.).

SZARVASMARHÁK

Barna. 1606: az elvezett harmok egyike egy eoregh zeoke salvo honore dictum sit, az *barna* gyermekdebbek (Mikl. 1605—6.). 1614: talaltham meg vgy mynth egy *barna* zeorw Eökreomet (O. 1613—27.). 1614: Egy Vzos *Barna* zeoru Eokreomet loptak el, mely megh Erth volna fl. 18 (uo.).

Barnáskék. 1801: Egy 3 Esztendős *barnás kék* Tehen aestimatio szerint 6 Rf. (35/10. cs.).

Bogárszarvú. 1750: *Feér szörű, Bogárszarvu* ökör (107/750.). 1797: Egy *Bogár szarvu* kék tehén 8 hfl. (591/797.).

Buta. 1769: Kováts Birtalan nak és feleségének juta ökör 2, egyik kék szörű, a más fejr *buta* kék szarvu, egy kese tehény (B. M. 1761—70.) 1857: *buta* kék tinó (Kvh.).

Butaszarvú. 1788: Szürke kék *buta szarvu* tulok (1058/789.).

Cerneszörű (?). 1624: egy *cerne* zeorw tehenet loptoth (O. 1613—27.).

Csábeli ökör. 1729: A *csah beli* kék ökör juta Kover Gabris részére, azért Annisnak része a hajszbeli okor, az édes Anyyoknak juta edgy szurke szoru Hámos avagy Szekeres lo (11360. l.).

Csákószarvú. 1813: két esztendőös ökörtinő *csáko szarvu* / A tehén kised szőke a nyakán kékes szőrű *tsáko szarvu* (Kvh.).

Csobánszörű. 1643: *choban szeoru* eokeor tehen (O. 1642—48.). 1661: *czio-ban szeorw* eokrejmeit mikorh aza hajtottak volna (S. 1653—65.). 1669: egy *czio-ban szörü* tehenit vytte volna el (S. 1665—681.).

Csókaszemű. 1816: Egy *csóka szemű* széles farku Bihai 150 Rf. (61. cs. 37.).

Csonkaszarvú. 1764: az nagy Sugár ökör s az Sárga ökör, az fejr *tsonka szarvu* aestimattott 30 Rf. (B. M. 1761—70.).

Darúszörű. 1764: *Daru szörü* ökör (B. M. 1761—70.).

Fakó. 1764: Az *fako* s az Hegjes ökrök aestimattattak 32 Rf. (B. M. 1761—70.). 1808: Egy kisdég *fako* tehen, Betsü árrok 17 R. flor. (Tgy. 1610—919.).

Fakószürke. 1801: 2 *fako szürke* ökör aestimatio szerént valo ára 50 Rf. (35/10. cs.).

Fehérszörű. 1750: *Feér szörü*, Bogárszarvu ökör (107/750.). 1763: két esztendőös *Fejr szörü* Ünös Tino (B. M. 1761—70.).

Fehérfoltos. *fehér foltos* tehen (Kvh.).

Fehérszürke. 1857: *fehér szürke* tehenyek (Kvh.).

Fehérszőke. 1813: *Fejr szőke* hegyes szarvu tehen (Kvh.).

Felállószarvú. 1788: kékszörű *felallo szarvu* tulok (1058/789.).

Fekete. 1614: *fekete* vnos tehen (O. 1613.).

Fintaszarvú. 1832: *Fintaszarvu*, kajla szarvu ökör (Ap. M. VIII.).

Foltos. 1857: *fotos* ökör (Kvh.).

Hajszbeli. 1729: A *Csah beli* kék ökör juta Köver Gabris részére, azért Annisnak méne a *hajszbeli* ökör, az édes Anyyoknak juta edgy szürke szörű Hámos avagy Szekeres lo (11360. l.).

Hátraállószarvú. 1788: Sárga *hátraallo szarvu* ünő tino (1058/789.).

Hegyesszarvú. 1764: az *fako* s az *Hegjes* ökrök aestimattattak 32 Rf. (B. M. 1761—70.). 1769: Kékszörű *hegjes szarvu* Tehen (B. M. 1761—70.).

Kajlaszarvú. 1757: vett ugyan egy *fako* szörű forma *kajla szarvu* sánta lábú ökröt (S. 1755—60.). L. még *fintaszarvú-* al.

Karikaszarvú. 1620: az *karika szarvu* szőke ünőt is mind tinostol neki hagyom (Tgy. 1606—20.).

Kék. 1723: edgy borjuzo hasu tehen *kékszörű* (11360. l.). 1788: *kék* Tehén a bal szarva kisuvadván a csugájából egy kevés kitörött a hegyiből (1058/789.). 1840: *kék* bika (64/839.).

Kesely. 1763: *Kesselj* szörű nagy Medü Tehen (B. M. 1761—70.). 1769: Kováts Birtalannak és feleségének juta ökör 2, egyik kék szörű, a más fejr buta kék szarvu, egy *kese* teheny (uo.). 1775: elkárosodván egy *keselly* szörű Borjuzo tehenem (620/775.).

Keselyfarkú. 1840: *kesej farku* bihaj (64/839.).

Kormos. 1769: *Kormos* szőrű Meddű Tehen (B. M. 1761—70.).

Ordasszörű. 1605: eg eokrwmeot *Ordas zwrwt*, meli megh ert volna azkory ideoben tiz forintot (Mikl. 1605—6.).

Piros. 1847: Egy *piros* tehény, 45 Rf. (194/29. cs.).

Rigó. 1719: Egy *Rigo* ökröm vagy on egy tanulatlan tulkom (Tgy. 1711—20.).

Rőt. 1643: *reot* zeoru tehen (O. 1642—48). 1686: egy harmadfű *rőt* szőrű tulkot (Tgy. XVI—XVII.). 1719: Egy *Rőt* ökrött hagyok Bakcsi Uramnak (Tgy. 1711—20.).

Sárga. 1653: az Marhakbol juta ket ökr, edgik egy *Sarga* tarsaval egy szarvas szökevel egjüt (11786. I.). 1656: edgh *sarga* üñd tullok, edgh *Sarga* ökr tino (9786. I.). 1769: *Sárga* szőrű ket esztendős Üñd tino (B. M. 1761—70.).

Sárgaholdas. 1768: *Sárga* szőrű *hodos* ad 14 esztendős Rf. 4... Kelemen Lukácsnak 2 ökre mindakettő sárga (457/768.).

Sárigszörű. 1656: egi *sarigh* szeoru eokor (K. 1653—57.).

Sugár. 1764: az nagy *Sugár* ökr s az *Sárga* ökr az fejr tsonka szarvu aestimallattak 30 Rf. (B. M. 1761—70.).

Szöke. 1606: az el vezet barmok eggike egy eoregh *zeoke* (Mikl. 1605—6.). 1622: egy *zeoke* zeorw eoregh Byka (O. 1613—27.).

Szürke. 1622: egy *zwrke* zeorw eoreg Bikat Haromzek veghzese zerent az Tataroknak rendeltetven (O. 1613—27.). 1857: *szürke* tehén (Kvh.).

Szürkekék. 1788: *Szürke* *kék* buta szarvu tulok (1058/789.).

Tarka. 1641: mely marhaknak a szeöre edgik szeoke az masik *Tarka* (Tgy. 1626—50). 1769: *Tarkaszörű* esztendős Üñd Tino (B. M. 1761—70.).

Törökholdasfejű. 1840: *Török* *holdas* *fejű* bihal (64/839.).

Vakszarvú. 1813: Az ökrök mintegy kilentz esztendősek *vak* szarvai felálló, hátrahajtottak, a másinak szarvai ki tekeredve hátrahajlanak (Kvh.).

Veres. 1857: *veres* tinó (Kvh.).

Veresszürke. 1857: *veres* *szürke* tehen (Kvh.).

Zsemle. XIX. sz. v.: *Zsemle* tehénke bikázott (B. D.).

SERTÉSEK.

Farkasszörű. 1824: 3 veress szőrű, edgyik kam, a másckettő göje, 3 Tarka ezek közül egyik kam, kettő ártány, a 7-dik göje *farkas* szőrű (Ki. a. 2.).

Fekete. 1752: Süldők 22 darab ezek mind veresek és *feketék* (B. M. 1751—60.). 1847: *Fekete* szőrű Göje, 22 Rf. (194/29. cs.).

Feketéstarka. 1840: *feketés* *tarka* Ártány (64/839.).

Fodorszörű. 1847: Egy hizo *Fodor* szőrű ártán 20 Rf. (29/847.).

Kesely. 1840: két *kesely* ártány (64/839.).

Ölyves. 1925: az *Ölyves* disznó megbugoit (B. D.).

Tarka. 1685: sertés marhák: három *tarka*, két gölye, edgyik tiszta fekete, a másik *tarka* (Ap. B.). 1794: *Tarka* Malatzok (B. M. 1791—800.).

Veres. 1752: Süldők 22 darab ezek pedig mind veresek és feketék (B. M. 1651—60.). 1824: 3 veress szőrű, edgyik kam, a másckettő gője... (Ki. A. 2.).

JUHOK ÉS KECSKÉK.

Fehér. 1684: egy *Feyér* szőrű bárány (9786. l.). 1841: A *fejérek* következendő formájuk: suta nagy fülü (Imreh). L. még *csiki*-al.

Csíki. 1841: a fejérek közt Nagy szarvu *csiki* (Imreh).

Fekete. 1659: az *jekete* juhoczkanak meghalt az barania (9786. l.).

Fodor. 1841: egy nagy *fodor* Berbécs (Imreh).

ÁLLATNEVEK.

Rövidítések: *b.*=bika, *L*=ló, *ö.*=ökör, *t.*=tehén, *ö.*=bivaly.

Árva. 1914: *Árva* nevű csikó, anyja meghalt (B. D.).

Annuska. 1840: *Annuska* öt esztendő borjuzo bihal 50 for. (64,839.).

Babán (l.) 1925: (B. D.).

Banda. 1840: Egy fél csipejű *Banda* név alatt levő 4 esztendő kantza (64/839.).

Bársony. 1869: A *Bársont* csikozta a Dáma 29 September 1869. éjjel (4714. l.).

Bátor. 1835: *Bátor* világos pej l-ször Április 6-án a Gidrán császári setét maglóval (Imreh). 1840: *Bátor* név alatt levő pej 6 Esztendő tsikozó kantza 60 Rf. (64/839.). 1925: *Bátor*, kora 1922 (B. D.).

Bendő. 1840: *Bendő* név alatt levő 5 Esztendő barna tsikozó kantza 70 Rf. (64/839.).

Betyár. 1864: A *Betyárt* tsikozta a Dáma 2 Mártius 1864 estve 7 orakor (4714. l.) 1925: *Betyár* nevű ló (B. D.).

Bimbó (ö.). 1925: (B. D.).

Binda (ö.). 1925: (B. D.).

Bodor (ö.). 1925: (B. D.).

Bogár (ö.). 1925: (B. D.).

Bolygó. 1925: *Bolygó* ló, kora 1910 (B. D.).

Borcsa. 1853: A Sári borjuzta a *Bortsát* 1853 December 1-ső napján, ünöt (4714. l.). 1857: A *Bortsa* borjuzta a *Martsát* 1857. 30. August (uo.).

Boris (t.). 1925: (B. D.).

Boriska. (t.). 1925: (B. D.).

Böthlen. 1805: die 5-a Aprilis meghágtam Zabolán Csillag nevű kantzát a' Darnotzi János uram *Böthlen* nevű ménlovával (Ki. A. II.).

Brutus. 1872: A *Brutust* csikozta a Hajnal 23 Február 1872 (4714. l.). 1887: A *Brutus* meg csikozott, kanczát, neve Dáma (uo.).

Bújdos. 1816: Egy *bujdos* nevezetű barna ló 50 rf. (61/37. cs.). 1837. 6-a Junii rugattam meg a Tündért a *Bujdossal* (Imreh).

Burungosz. 1877: *Martsa* borjuzta *Burungoszt* 7. 7-ber 1877. estve 9 orakor (4714. l.).

Büszke (l.). 1925: (B. D.).

Cafra. 1849: A *Czafrát* tseréltem volt 1849 Januáriusba Gidófalvi Lászlótól (4714. l.). 1855: A *Czafra* tsikozta a Hännit 1855. 13 Ápril délután $\frac{1}{2}$ 7 orakor (uo.).

Cézár. 1837: 8-a Junii rugattam meg

Albisban a *Czézár*ral a Fetske kantzát (Imreh.).

Cigány (l.). 1925: (B. D.).

Csákó (ö.). 1925: (B. D.).

Csárdás (l.). 1925: (B. D.).

Csendes. 1899: Márczius 6-ikán megborjuzott a *Debella* tehén délelőtti tizenegy orakor, a neve *Csendes* (4714. l.). 1925: *Csendes* ökör (B. D.).

Csillag. 1. 1824: Meghágattam a *Csillagot* (Ki. F. 65.). 1925: *Csillag* pej ló (B. D.). 2. 1840: *Csillag* három Esztendő borjus Bihal 60 Rf. (64/839.). L. még *Bötle*n, *Hóka*, *Kedves*, *Turcsi* al.

Csinos. 1. 1824: Meghágattam a *Csinost* (Ki. F. 65.). 1841: A *Csinos* kantzát 30-a Maji hágattam meg az ifiju Noniussal (Imreh.). 1925: (B. D.). 2. (ö.) 1925: (B. D.). L. még *Rontó* al.

Csörgő (l.). 1925: (B. D.).

Csuliga. 1899: megborjuzott a *Csuliga* tehén, bikát borjuzott április 4-én (4714. l.).

Dacos (l.). 1925: (B. D.).

Dajka. 1791: *Dajka* kantzát a kisebb Almási Barta Antalnak [t. i. eladtam] (B. M. 1791—800.). 1840: *Dajka* név alatt levő csikozó kantza 7 Esztendő 100 Rf. (64/839.). 1925: *Dajka* nevű ló (B. D.).

Dáma. 1851: A *Dámát* vettem Csik-Szeredában Mindszenti Huszár Benedek Antaltól 65 forinttal 20 Február 1851 (4714. l.). 1859: A Hajnalt tsikozta a *Dáma* 20 Február 1859 (uo.). 1866: A Pajkost tsikozta a *Dáma* 20. 1866. éjjel 12 orakor (uo.). L. még *Bársony*, *Brutusz* al.

Dani. 1840: egy borjus Bial *Dani* név alatt (64/839.).

Dánó. 1851: A *Dánót* vettem Csik-Mindszenti Huszár Benedek Antaltól, 65 p. f. 20 Február 1851 (4714. l.).

Debella. 1852: a *Debella* nevű tehén megborjuzott este 11 orakor, tehénként (4714. l.). 1876: A Sári megborjuzott 1-ső Augustus, neve *Debella*, d. e. 7—8 (uo.). L. még *Csendes* al.

Debora. 1840: Egy *Debora* név alatt levő pej kantza hat Esztendő 70 Rf. (64/839.).

Dunván. 1867: A *Dunvánt* csikozta a Dáma 13 Áprill 1867 (4714. l.).

Fáni. 1864: A *Fánit* tsikozta a Hajnal 5-ik Február 1864 reggel 7 orakor (4714. l.).

Fecske. 1837: 6-a Junii rugattam meg a *Fetskét* (Imreh.). 1925: *Fecske* nevű ló (B. D.). L. még *Szennyes*- al.

Felhő (l.). 1925: (B. D.).

Feri (l.). 1925: (B. D.).

Fickó (l., ö.). 1925: (B. D.).

Fina. 1840: *Fina* 10 Esztendő borjuzó Bihal (64/839.).

Forgó. 1808: 25-ta Április hágottam meg a *Csillag* kantzámot a Tit(ularis) Thuri László Ur *Forgo* ménlovával (Ki. A. II.).

Frida (l.). 1925: (B. D.).

Fukszi (l.). 1925: (B. D.).

Gallopade l. *Kényes*-.

Geci. 1861: *Getzit* borjuzta Rebus 18 Ápril 1868 (4714. l.).

Gidrán. 1835: Bátor világos pej 1-ször Április 6-án a *Gidrán* császári setétpej maglóval (Imreh.). 1845: *Gidrán* 2 éves 13 markos (Imreh.). 1887: Május 12-én megcsikozott a Hoka a neve *gidrán* (4714. l.). L. még *Rózsi*- al.

Gólya. 1805: die 7 Május hágattam

meg a' *Gója* kantzámat d. u. 4 óraker Zabolán a Darnóti János Uram Turtsi ménlovával (Ki. A. II.). L. még *Turcsi*-al.

Gyöngyi (t.). 1925: (B. D.).

Gyöngyös (ö.). 1925: (B. D.).

Gyuri (l., ö., b.). 1925: (B. D.).

Hajas. 1850: A *Hajast* vettem volt ide valo László Sigmondtól (Szotyor) 140 v. Rf. 1850-be, ekkor volt 6 Esztendő (4714. l.).

Hajnal. 1859: A *Hajnalt* tsikozta a Dáma 20 Február 1850 (4714. l.). A *Hectort* tsikozta a *Hajnal* 25 Mártius 1865 (uo.). L. még *Lámpás*-, *Priador*-al.

Háni. 1855: A *Czafra* tsikozta a *Hánnit* 1855. 13 Ápril délután 1/2 7 óraker (4714. l.). 1865: A *Tatárt* tsikozta a *Háni* 4 Áprill, reggel 6 óraker (uo.).

Hector. 1865: A *Hectort* tsikozta a *Hajnal* 25 Mártius 1865 (4714. l.).

Helena. 1857: A *Helena* és *Lutza* jött Anyosomtól / *Ruzát* borjuzta a *Helena* 19 August 1861 (4714. l.).

Hóka. 1878: *Csilagot* csikozta a *Hóka* 3-ik Május 1878 éjfél után 2 óraker (4714. l.). 1886: A *Hoka* megcsikozott estve 7 óraker mén lovat, neve *Noniusz* (uo.).

Holló. 1925: *Holló* lecsikózott IV. 17 (B. D.).

Jámbor (ö.). 1925: (B. D.).

Jóska. 1925: *Jóska* nevű szürke ló (B. D.).

Juci 1. 1855: A *Jutzi* borjuzta a *Justinát* 11-a 7-ber 1855 ünöt (4714. l.). 2. *Juci* (kanca). 1925: (B. D.).

Julis (bv.). 1866: A *Julist* borjuzta a *Martsa* 16 Február 1866 (4714. l.).

Jusztina. 1855: A *Jutzi* borjuzta a

Justinát 11-a 7-ber 1855, ünöt (4714. l.). 1860: *Zsuzsát* borjuzta a *Justina*, 3. 9-ber 1860 (uo.).

Kakaska (l.). 1925: (B. D.).

Kedves. 1835: *Kedves* világos pej április 14-én a *Csillaggal* (Imreh).

Kényes. 1835: *Kényes* 5 éves Április 24-én Gallopade sárga császári ménnel (Imreh).

Kicsi-Márts. 1840: *Kitsi Márts* három esztendő borjuzó Bihal 40 Rf. (64/839.).

Kicsi-Szárcsa. 1840: *Kitsi Szárcsa* név alatt levő 7 Esztendő pej kantza 60 rf. (64/839.).

Kondor (ö.). 1925: (B. D.).

Kurti. 1840: *Kurti* név alatt levő borjuzó Bihal 50 Rf. (64/839.).

Kurva. 1840: *Kurva* név alatt levő négy Esztendő pej kantza 50 Rf. (64/839.).

Laci. 1816: Egy barna lo *Latzi* nevezetű 66 Rf. (61/37. cs.).

Lámpás. 1867: A *Lámpást* tsikozta a *Hajnal* 22 Mártius 1867 (4714. l.).

Lidérc (l.). 1925: (B. D.).

Lina. 1875: A *Lindt* vettem 1873 Fekete Gábortól 60 frt. (4714. l.).

Lizi. 1840: *Lizi* név alatt levő pej kantza 90 Rf. (64/839.).

Luca. 1857: A *Lutza* borjuzta a *Rebust* 1857 Junius / A *Helena* és *Lutza* jött Anyosomtól (4714. l.). 1858: A *Lutza* most 6-ik Esztendőben jár (uo.).

Luci. 1816: *Lutzi* nevezetű barna kantza 50 Rf. (61/37. cs.).

Lusta. 1840: *Lusta* név alatt levő barna pej kantza 4 Esztendő 70 Rf. (64/839.).

Manci. 1816: Egy *Mantzi* nevezetű pej lo 70 Rf. (61/37. cs.).

Manó (l.). 1925: (B. D.).

Marsa. 1857: A Bortsa borjuzta a *Martsát* 1857. 30 August (4714. l.). 1882: 15 April *Martsát* borjuzta a Martsa 15 April 1882 (uo.). L. még *Julis* al.

Máris. 1840: *Máris* név alatti bihal nyoltz Esztendős borjuzo 60 Rf. (64/839.). L. még *Kicsi-Máris-* al.

Miska. 1858: A Sári borjuzta a *Miskát* 26 July 1858. bikát (4714. l.). 1925: *Miska* ökör (B. D.).

Mokány. 1816: Egy *Mokán* nevezetű pej lo 50 Rf. (61/37. cs.). 1840: *Mokány* név alatt levő 10 Esztendős pej csillagos kancza 50 Rf. (64/839.).

Mozsár (ö.). 1925: (B. D.).

Muszka. 1840: *Muszka* név alatt levő 7 Esztendős pej kantza 60 Rf. (64/839.). 1845: 8 éves *Muszka* 14 markos (Imreh).

Nagy-Szárcsa. 1840: *Nagy Szárcsa* név alatt levő kantza 8 Esztendős 100 Rf. (64/839.).

Náni. 1840: *Náni* kantza 6 Esztendős csillagos pej 60 Rf. (64/839.).

Nóniusz. 1886: A Hoka megcsikozott estve 7 orakor mén lovat, neve *Noniusz* (4714. l.).

Örmény (l.). 1683: (Ap. A. III.).

Pacsirta (l.). 1925: (B. D.).

Pajkos. 1816: Egy *pajkos* nevezetű barna lo 100 Rf. (61/37. cs.). 1866: A *Pajkost* tsikozta a Dáma (4714. l.).

Palí (l., ö.). 1925: (B. D.).

Pengő (l.). 1925: (B. D.).

Pista. 1914: *Pista* nevű ló (B. D.).

Priador. 1875: *Priadort* tsikozta a Hajnal 25 Mártzius 1875 (4714. l.).

Rangos. 1840: Egy hat Esztendős *rangos* név alatt levő pej kantza 50 Rf. (64/849.).

Rebi. 1873: A *Rebi* megborjuzott 13. 8-ber hajnalban 1873 (4714. l.).

Rebus. 1857: A Lutza borjuzta a *Rebust* 1857 Junius (4714. l.). 1861: *Rebust* borjuzta a Sári 6 April (uo.).

Rezeda (t.). 1925: (B. D.).

Rigó. 1840: *Rigó* öt Esztendős csikozo barna kantza 60 Rf. (64/839.).

Rojtos (l.). 1925: (B. D.).

Rontó. 1840: A Csinos kantzát Áprillis rugattattam grof Nemes *Ronto* nevű mag loval (Imreh).

Rózsi 1. 1857: A Sári borjuzta a *Rozsít* 1857 September 3-án (4714. l.). 1925: *Rózsi* tehén megbikázott (B. D.). 2. 1835: *Rózsi* piros pej Április 30 Gidrán császári ménnel (Imreh). 1925: *Rózsi* ló, kora 1918. (B. D.).

Ruza. 1861: *Ruzát* borjuzta a Helena 19 August 1861 (4714. l.).

Sárga. 1845: 14 éves *Sárga* 14 markos (Imreh).

Sári. 1845: *Sári* bivalat borjuzták 1845 nyárba (4714. l.). 1858: *Sárit* borjuzták 1845 nyárba. A Lutza most 6-ik Esztendőben jár (4714. l.). 1925: *Sári* tehén (B. D.). L. még *Borcsa*, *Miska*, *Rebus* al.

Sugár (l. és ö.). 1925: (B. D.).

Sulló. 1840: *Sullo* név alatt levő 3 Esztendős pej kantza 60 Rf. (64/839.). [Esetleg *Sulla* alakúnak is olvasható.]

Szajha. 1840: *Szajha* név alatt levő 3 Esztendős pej kantza 60 Rf. (64/839.).

Szárcsa 1. *Kicsi-Szárcsa, Nagy-Szárcsa.*

Szellő. 1845: 4 éves *Szellő* 14 markos (Imreh). 1935: A *Szellő* fedeztetett (B. D.).

Szennyes 1. 1840: A *Fetskét* 28-a Április a *Szennyes*sel rugattattam (Imreh)
2. 1925: Az uzoni vásárban vettem a *Szennyes* ökröt (B. D.).

Szilaj (l., ö. és t.). 1884 április 20-án a *Szilaj* megborjuzott, a neve *Virág*, tehénként (4714. l.). 1925: (B. D.).

Szőke. 1925: Az uzoni vásárban vettem a *Szőke* ökröt (B. D.).

Sziglávi. 1845: 1 éves *Sziglávi* 13 markos (Imreh).

Tatár. 1865: A *Tatárt* tsikozta a Háni 4 Áprill, reggel 6 órakor (4714. l.).

Toldi (l.). 1925: (B. D.).

Turcsi. 1810: A *Csillag* kantzát hágattam meg a' *Turtsi* Csikommal a' Medve által megölt Goja kantzám tsitkájával (Ki. A. II.). L. még *Gólya* al.

Tündér. 1824: Meghágattam a *Tün-*

dért (Ki. F. 65.). 1840: *Tündér* név alatt levő setét pej kantza 6 Esztendő 5 fél lába szárcsa 100 Rf. (64/839.). L. még *Bujdos* al.

Vidám. 1805: nagy sárga *Vidám* kantza (Pótsa XVII.—XIX.).

Vihar (l.). 1925: (B. D.).

Viola (t.). 1925: (B. D.).

Violka (t.). 1925: (B. D.).

Virág 1. 1840: Tehén bival *Virág* név alatt 65 Rf. (64/839.). 1884. április 20-án a *Szilaj* megborjuzott, a neve *Virág*, tehénként (4714. l.). 2. 1840: *Virág* név alatt levő 6 Esztendő 5 sárga kantza fél szemű 50 Rf. (64/839.).

Vitéz (l.). 1925: (B. D.).

Zárif. 1914: *Zárif* nevű ló (B. D.).

Zsemlye. 1925: *Zsemle* tehénke bikázott, V/25 (B. D.).

Zsuska. 1840: *Suska* öt Esztendő 5 borjuzo Bihal 50 Rf. (64/839.).

Zsuzsa. 1860: *Zsuzsát* borjuzta a Justina 3. 9-ber 1850 (4714. l.).

Zsuzsi (l. és t.). 1925 (B. D.).

JAVÍTÁSOK

A	8.	lapon az 1. hasáb 22. sorában	<i>bele unnyák</i> h. <i>bele ne unnyák.</i>
A	17.	" " 1. " 30.	" <i>a fel</i> után a , törlendő és az <i>ide</i> után teendő.
A	31.	" a 2. " 24.	" <i>a két</i> után törlendő.
A	43.	" az 1. " 13.	" <i>a fokhajma</i> h. <i>fokhagjma.</i>
	Uo.	" " 1. " 32.	" <i>asztottottlan</i> h. <i>asztott ottan.</i>
Az	59.	" a 2. " 29.	" <i>ordo</i> h. <i>Hordo.</i>
A	67.	" " 2. " 6.	" <i>zombeton</i> h. <i>zombaton.</i>
	Uo.	" " 2. " 7.	" <i>fegta</i> h. <i>fogta.</i>
A	72.	" " 2. " 33.	" <i>Sertéz</i> h. <i>sertés.</i>
A	73.	" az 1. " 24.	" <i>darób</i> h. <i>darab.</i>
A	74.	" " 1. " 25.	" <i>Kerékefejű</i> h. <i>Kerekfejű.</i>
A	85.	" " 1. " 22.	" <i>borno</i> h. <i>borna.</i>
A	97.	" a 2. " 9.	" <i>Marokvesző</i> h. <i>Marokvessző.</i>
A	100.	" " 2. " 8.	" <i>bor bejtél</i> h. <i>bor ejtel.</i>
A	101.	" " 2. " 8.	" <i>me</i> h. <i>meg.</i>
A	105.	" " 2. " 6.	" <i>Gy(a)kas</i> h. <i>Gykas.</i>
A	106.	" az 1. " 24.	" <i>XII.</i> h. <i>XVII.</i>
A	109.	" " 2. " 34.	" <i>a (!)</i> törlendő.
A	110.	" " 1. " 40.	" <i>kántya</i> h. <i>kártya.</i>
	Uo.	" a 2. " 5.	" <i>Öreg-fürő</i> h. <i>Öreg.</i>
A	129.	" az 1. " 18.	" <i>zakács-tűzhely</i> h. <i>Szakács-tűzhely.</i>
A	146.	" a 2. " 4.	" <i>Bosra</i> h. <i>Borra.</i>
A	162.	" " 2. " 31.	" <i>vasatalpu</i> h. <i>vasastalpú.</i>
A	163.	" az 1. " 8.	" <i>úgy n</i> h. <i>ugyan.</i>
	Uo.	" a 2. " 1.	" <i>vid r</i> h. <i>vider.</i>
	Uo.	" " 2. " 20.	" <i>k pcsokkal</i> h. <i>kapcsokkal.</i>
A	167.	" az 1. " 27.	" <i>pikelekek</i> h. <i>pikelekel.</i>
A	170.	" " 1. " 28.	" <i>Herel</i> h. <i>Herelt.</i>
A	172.	" a 2. " 23.	" <i>kürosvdott</i> h. <i>károsodott.</i>
A	174.	" az 1. " 34.	" <i>a maradtak</i> szó törlendő.
A	175.	" " 1. " 4.	" <i>zw wt zwrwt.</i>